

ANDREEA DRAGOMIR

POLITICA EXTERNĂ ȘI DE SECURITATE COMUNĂ A UNIUNII EUROPENE

Presa Universitară Clujeană

ANDREEA DRAGOMIR

**POLITICA EXTERNĂ
ȘI DE SECURITATE COMUNĂ
A UNIUNII EUROPENE**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2021

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Marioara Țichindelean

Conf. univ. dr. Daiana Maura Vesmaș

ISBN 978-606-37-1366-8

© 2021 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Director: Codruța Săcelean

Str. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

Cuprins

Cuvânt înainte	- 7 -
1.Liminar- Activitatea UE pe scena internațională	- 9 -
1.1.Politica Externă și de securitate comună a Uniunii Europene	- 12 -
1.2.Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună (PESA)	- 15 -
1.3.Politica Comercială Comună (PCC)	- 16 -
1.4.Politica de vecinătate și extindere a Uniunii Europene	- 19 -
1.5.Cooperarea cu statele terțe și ajutorul umanitar	- 21 -
1.5.1.Cooperarea pentru dezvoltare	- 21 -
1.5.2.Cooperarea economică, financiară și tehnică cu statele terțe	- 22 -
1.5.3.Ajutorul umanitar	- 22 -
1.6.Acordurile internaționale	- 25 -
1.7.Relațiile UE cu organizațiile internaționale și cu state terțe	- 27 -
1.8.Măsurile restrictive	- 28 -
1.9.Clauza de solidaritate	- 29 -
2.Politica externă și de securitate comună a UE	- 31 -
2.1.Instituirea și dezvoltarea PESC	- 31 -
2.2.Instituții PESC	- 32 -
2.3.Instrumente PESC	- 38 -
2.4.Strategia globală a UE pentru politică externă și de securitate	- 41 -
3.Politica de securitate și apărare comună (PSAC)	- 44 -
3.1.Instituirea și dezvoltarea PSAC	- 44 -
3.2.Instituții PSAC	- 45 -
3.3.Instrumente PSAC	- 52 -
3.4.Realizări în domeniul PSAC	- 55 -
4.Politica Europeană de vecinătate (PEV)	- 60 -
4.1.Instituirea și dezvoltare PEV	- 60 -
4.2.Direcțiile de acțiune și instituțiile implicate în PEV	- 63 -
4.2.1.Parteneriatul Estic	- 63 -
4.2.2.Vecinătatea Sudică	- 67 -
4.2.3.Cooperarea cu țările învecinate ale UE	- 72 -
4.2.4.Cooperarea cu toate țările învecinate	- 73 -
4.3.Realizări în domeniul PEV- PaE	- 74 -

4.3.1.Relatiile UE – Armenia	- 74 -
4.3.2.Relatiile UE – Azerbaidjan	- 76 -
4.3.3.Relatiile UE – Belarus	- 78 -
4.3.4.Relatiile UE – Georgia	- 82 -
4.3.5.Relatiile UE – Republica Moldova	- 84 -
4.3.6.Relatiile UE – Ucraina	- 86 -
4.4.Realizări în domeniul PEV- Partenerii Sudici	- 88 -
4.4.1.Relatiile UE - Algeria	- 88 -
4.4.2.Relatiile UE – Egipt	- 90 -
4.4.3.Relatiile UE – Israel	- 92 -
4.4.4.Relatiile UE – Iordania	- 93 -
4.4.5.Relatiile UE - Liban	- 97 -
4.4.6.Relatiile UE - Libia	- 101 -
4.4.7.Relatiile UE – Maroc	- 104 -
4.4.8.Relatiile UE – Palestina	- 107 -
4.4.9.Relatiile UE -Siria	- 109 -
4.4.10.Relatiile UE - Tunisia	- 112 -
4.4.11.Uniunea pentru Mediterana	- 115 -
5.Politica de extindere a UE.....	- 118 -
5.1.Instituirea si dezvoltarea politicii de extindere	- 118 -
5.2.Instituii implicate în Politica de extindere a UE	- 120 -
5.3.Realizări în Politica de extindere a UE	- 122 -
5.3.1.Relatiile UE – Albania	- 122 -
5.3.2.Relatiile UE – Bosnia și Herțegovina	- 124 -
5.3.3.Relatiile UE – Kosovo	- 125 -
5.3.4.Relatiile UE – Muntenegru	- 126 -
5.3.5.Relatiile UE – Macedonia de Nord	- 127 -
5.3.6.Relatiile UE – Serbia	- 128 -
5.3.7.Relatiile UE – Turcia	- 129 -
5.3.8.Relatiile UE – Islanda	- 131 -
6.Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul	- 132 -
6.1.Instituirea și dezvoltarea SEE și a relațiilor cu Elveția și Nordul	- 132 -
6.2.Instituii implicate	- 134 -
6.3.Realizări	- 135 -

6.3.1.Relatiile UE- Elveția	- 135 -
6.3.2.Policile nordice	- 138 -
7.Politica comercială comună.....	- 144 -
7.1.Instituirea și dezvoltare PCC	- 144 -
7.2.Instrumentele Politicii comerciale comune	- 149 -
7.3.Instituții implicate în Politica comercială comună	- 151 -
7.4.Acorduri de liber schimb	- 152 -
7.4.1.ALS UE- Canada	- 152 -
7.4.2.ALS UE – Singapore	- 157 -
7.4.3.ALS UE -Coreea de Sud	- 159 -
7.4.4.ALS UE – Vietnam	- 161 -
7.4.5.Uniunea Vamală UE – Andorra	- 163 -
7.4.6.Uniunea Vamală UE – San Marino	- 164 -
7.4.7.Uniunea Vamală UE –Turcia	- 165 -
7.5.Acorduri de asociere	- 166 -
7.5.1.AA UE -America Centrală	- 166 -
7.5.2.AA UE -Chile	- 168 -
7.6.Acorduri comerciale	- 169 -
7.6.1.A.C UE- Columbia – Peru – Ecuador.	- 169 -
7.6.2.AC UE – Regatul Unit	- 171 -
7.7.Acorduri de parteneriat economic	- 174 -
7.7.1.APE UE – Forumul Caraibilor (Cariforum)	- 175 -
7.7.2.APE UE - Africa de Vest	- 176 -
7.7.3.APE UE - Africa Centrală	- 177 -
7.7.4.APE UE - Africa de Est și de Sud	- 178 -
7.7.5.APE UE - Comunitatea Africii de Est	- 180 -
7.7.6.APE UE - Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe	- 180 -
7.7.7.APE UE - Regiunea Pacificului	- 183 -
7.6.1.APE UE - Japonia	- 184 -
7.6.2.APE UE – Mexic	- 185 -
Concluzii.....	- 188 -
Lista de abrevieri.....	- 191 -
Bibliografie	- 196 -

Cuvânt înainte

Statele sunt actori fundamentali ai scenei lumii, însă nici un stat nu este în măsură să facă față, de unul singur, vreuneia dintre provocările cu care se confruntă mediul internațional. Dacă o lungă perioadă de timp, participarea la societatea internațională era un privilegiu al statelor, în timpurile moderne această societate s-a îmbogățit și cu alte elemente: organizațiile internaționale interguvernamentale, neguvernamentale, companiile transnaționale etc.

Din cele mai vechi timpuri, statele au interacționat conform unui set de reguli, de norme care stabileau care este statutul statului și care sunt atributele acestuia, precum și modul de relaționare cu alte state. Astfel, ansamblul politicilor publice ale unui stat menit să realizeze, mai ales pe căi pașnice, obiectivele sale în plan internațional vizând, cel mai adesea, securitatea statului (și a cetățenilor lui, direct, prin activitatea consulară și indirect, prin buna poziționare a statului în mediul internațional), bunăstarea economică, prestigiul și influența, precum și valorile specifice societății pe care respectivul stat o reprezintă, definesc politica externă asumată de statul în cauză pe plan internațional.

Trebuie subliniat că sintagma de politică externă nu se confundă cu diplomația, ce reprezintă instituția sau suma acelor activități și practici a căror principală menire constă în realizarea politicii externe a unui stat prin intermediul unui corp profesional distinct, a unor structuri, norme și practici dedicate special și permanent acestui scop, recunoscute ca atare de alte state și de către structurile lor omoloage. Cu alte cuvinte diplomația este un instrument de realizare a politicii externe, politică concepută pentru a aduce beneficii cetățenilor dar și statelor. Instrumentele de acțiune folosite în asigurarea eficientă a politicilor se bazează pe date concrete și pe integrarea celor mai bune practici existente.

În termeni clasici, politica externă a unui stat este o politică de putere, concretizată în capacitatea de acțiune și intervenție de care acel stat poate să dispună pe scena internațională. Preferința pentru folosirea organizațiilor internaționale rezidă din potențialul economic, comercial și financiar pe care asemenea structuri pot să le ofere într-un anumit demers național acceptat de ceilalți parteneri.

Lucrarea își propune să evidențieze necesitatea unei Europe mai puternice, care să acționeze unitar în relațiile sale externe pentru a face față provocărilor multiple care afectează, în mod direct și indirect, securitatea statelor și a cetățenilor.

În loc de motto, vă invit la o scurtă reflecție.

„It is TIME to stop pretending that Europeans and Americans share a common view of the world, or even that they occupy the same world. On the all-important question of power-the efficacy of power, the morality of power, the desirability of power-American and European perspectives are diverging. Europe is turning away from power, or to put it a little differently, it is moving beyond power into a self-contained world of laws and rules and transnational negotiation and cooperation. It is entering a post-historical paradise of peace and relative prosperity, the realization of Immanuel Kant's "perpetual peace." Meanwhile, the United States remains mired in history, exercising power in an anarchic Hobbesian world where international laws and rules are unreliable, and where true security and the defense and promotion of a liberal order still depend on the possession and use of military might. That is why on major strategic and international questions today, Americans are from Mars and Europeans are from Venus: They agree on little and understand one another less and less. And this state of affairs is not transitory-the product of one American election or one catastrophic event. The reasons for the transatlantic divide are deep, long in development, and likely to endure. When it comes to setting national priorities, determining threats, defining challenges, and fashioning and implementing foreign and defense policies, the United States and Europe have parted ways.”

ROBERT KAGAN, *Of Paradise and Power.*
America and Europe in the New World Order, New York, 2003

1. Liminar- Activitatea UE pe scena internațională

Acțiunea Uniunii Europene pe scena internațională are la bază principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea Comunităților Europene, apoi a Uniunii Europene, principii și valori pe care intenționează să le promoveze în întreaga lume: democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei ONU și a dreptului internațional. De asemenea Uniunea își propune dezvoltarea unor relații și parteneriate cu state terțe și organizații internaționale, regionale sau globale care împărtășesc principiile amintite mai sus¹.

Lista de sarcini încredințate UE² se aseamănă puternic cu ordinea constituțională a unui stat. care, împreună, alcătuiesc atributele esențiale ale suveranității statale. Lista de sarcini încredințate UE este foarte vastă, cuprinzând acțiuni economice, sociale și politice.

Sarcinile economice sunt centrate pe crearea unei piețe comune care să unească piețele naționale ale statelor membre și în cadrul căreia toate bunurile și serviciile să poată fi oferite și vândute în aceleași condiții pe care le presupune o piață internă și la care toți cetățenii să aibă acces egal și liber. Planul de a crea o piață comună s-a materializat, în esență, prin programul care viza finalizarea pieței interne până în 1992, lansat de președintele Comisiei de la momentul respectiv, Jacques Delors, și aprobat de șefii de stat sau de guvern, instituțiile Uniunii reușind să stabilească un cadru juridic pentru o piață unică cu o funcționare corespunzătoare. Organele Uniunii au reușit definirea cadrului legal pentru o piață internă funcțională. Acest cadru a fost completat între timp în mare parte cu măsuri naționale de punere în aplicare, astfel încât piața internă s-a transformat deja în realitate. Această piață internă este vizibilă și în viața cotidiană, în special la deplasările pe teritoriul UE, care

¹ Vătăman Dan, Dreptul Uniunii Europene, Editura Universul Juridic, București, 2010, pag. 175-176

² UE nu este nici o organizație internațională clasică, nici o asociație de state, ci mai degrabă o entitate autonomă situată la granița dintre cele două. În mediul juridic, se folosește în prezent termenul de „organizație supranațională”.

nu mai sunt întrerupte de multă vreme de controale asupra persoanelor și a mărfurilor la granițele naționale³.

În ceea ce privește politica monetară, sarcina UE a fost și este de a introduce o monedă unică în UE și de a controla aspectele monetare la nivel central. În acest domeniu, s-a înregistrat deja un prim succes. La 1 ianuarie 1999, euro a fost introdus ca monedă unică europeană în statele membre care îndepliniseră deja criteriile de convergență stabilite în acest scop (rata inflației: 1,5 %, deficit bugetar = contractarea anuală de noi împrumuturi: 3 %, datorie publică: 60 %, rata dobânzilor pe termen lung: 2 %). Aceste state sunt Belgia, Germania, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Austria, Portugalia și Finlanda. La 1 ianuarie 2002, monedele naționale ale acestor state au fost înlocuite cu bancnote și monede euro. De atunci, toate plățile și tranzacțiile financiare s-au efectuat într-o singură monedă – euro. În perioada următoare, un număr tot mai mare de state membre a respectat criteriile pentru adoptarea monedei unice europene: Grecia (1 ianuarie 2001), Slovenia (1 ianuarie 2007), Cipru (1 ianuarie 2008), Malta (1 ianuarie 2008), Slovacia (1 ianuarie 2009), Estonia (1 ianuarie 2011), Letonia (1 ianuarie 2014) și, în final, Lituania (1 ianuarie 2015). Așa-numita „zonă euro”, în care este utilizată moneda unică europeană, cuprinde astfel în prezent 19 state membre⁴.

În plus față de domeniul politicii economice și monetare, UE are responsabilități în numeroase alte sectoare ale politicii economice. Acestea includ, în special, politica în domeniul agriculturii și pescuitului, politica în domeniul transporturilor, politica de protecție a consumatorilor, politica structurală și de coeziune, politica de cercetare și de dezvoltare, politica de mediu, politica în domeniul sănătății, politica comercială și politica energetică.

Din punctul de vedere al politicii sociale, UE îi revine sarcina de a conferi pieței interne și o dimensiune socială și de a garanta în acest mod că beneficiile integrării economice nu revin exclusiv persoanelor active din punct de vedere economic. Unul dintre punctele de plecare în acest sens a fost introducerea unui sistem de securitate socială pentru

³ ABC-ul dreptului Uniunii Europene, <https://op.europa.eu/webpub/com/abc-of-eu-law/ro/#chap3>

⁴ Ibidem

lucrătorii migranți. În cadrul acestui sistem, lucrătorii care au desfășurat activități profesionale în mai multe state membre și care, în consecință, au făcut parte din diferite sisteme de asigurare socială nu vor fi dezavantajați în privința protecției lor sociale (pensie pentru limită de vârstă, pensie de invaliditate, asistență medicală, prestații familiale, ajutoare de șomaj). O altă sarcină prioritară, în contextul situației șomajului din UE, care a reprezentat o sursă de preocupare în ultimii ani, a fost nevoia elaborării unei strategii europene de ocupare a forței de muncă. Statele membre și UE sunt invitate să pună la punct o strategie de ocupare a forței de muncă și să promoveze, în special, mâna de lucru calificată, formată și capabilă să se adapteze; în plus, este necesară adaptarea piețelor muncii la cerințele procesului de transformare economică. Promovarea ocupării forței de muncă este considerată oportunitate de interes comun. Acest demers implică din partea statelor membre o coordonare a activității lor naționale în Consiliul UE. UE va contribui la atingerea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă prin încurajarea cooperării între statele membre și, dacă este necesar, prin sprijinirea inițiativelor acestora, respectându-le totodată competențele⁵.

În ceea ce privește domeniul politic în sens strict, sarcinile UE vizează cetățenia Uniunii, politica privind cooperarea judiciară în materie penală și politica externă și de securitate comună. Cetățenia UE a consolidat și mai mult drepturile și interesele resortisanților statelor membre în cadrul UE. Cetățenii se bucură de: dreptul de liberă circulație pe teritoriul Uniunii (articolul 21 din TFUE), dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale (articolul 22 din TFUE), dreptul la protecție din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru (articolul 23 din TFUE), dreptul de a adresa petiții Parlamentului European (articolul 24 din TFUE) și, în contextul interdicției generale a discriminării, dreptul de a fi tratat în orice stat membru în aceleași condiții ca resortisanții statului respectiv [articolul 20 alineatul (2) coroborat cu articolul 18 din TFUE].

În cadrul politicii comune externe și de securitate, este urmărită în special păstrarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței UE, consolidarea securității UE și a statelor membre ale

⁵ Ibidem

acesteia, menținerea păcii internaționale și consolidarea securității internaționale, susținerea democrației și a statului de drept și a cooperării internaționale, protejarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și asigurarea structurii pentru o apărare comună⁶.

Acțiunea externă a Uniunii Europene este reglementată în articolul 21 din TUE, articol ce formulează principiile de la baza acțiunii externe a UE și obiectivele acestei acțiuni, printre care se numără:

- apărarea valorilor, a intereselor fundamentale, a securității, a independenței și a integrității sale;
- consolidarea și sprijinirea democrației, a statului de drept, a drepturilor omului și a principiilor dreptului internațional;
- menținerea păcii, prevenirea conflictelor și consolidarea securității internaționale.

De asemenea, articolul 21 prevede obligația UE de a asigura coerența între acțiunea externă a UE și alte domenii de politică. Se pot desprinde, din reglementările europene **6 direcții principale de acțiune pe plan extern a Uniunii Europene:**

- Politica externă și de securitate comună (PESC);
- Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună (PESA);
- Politica Comercială Comună (PCC);
- Politica de extindere și de vecinătate (PEV)
- Cooperarea pentru dezvoltare și asistență;
- Ajutorul umanitar;

1.1. Politica Externă și de securitate comună a Uniunii Europene

Dezvoltarea dimensiunii de securitate a Europei post belice a debutat încă din 1948 o dată cu semnarea Tratatului de colaborare economică, social-culturală și de apărare colectivă de la Bruxelles, tratat semnat de către Belgia, Franța, Luxemburg, Marea Britanie și Olanda. Au urmat apoi o serie de acorduri și tratate între țările vest europene care au prevăzut tot mai mult nevoia unei politici de securitate comună. Această necesitate s-a accentuat în momentul retragerii Franței din

⁶ Ibidem

structurile militare NATO în martie 1976⁷. Astfel nevoia unei politici externe comune bazată pe cooperarea statelor a făcut ca anterior apariției UE, politica externă între statele membre ale Comunităților europene să se desfășoare în cadrul Cooperării politice europene (CPE), lansată în 1970, în urma raportului miniștrilor afacerilor externe ai statelor membre ale Comunităților Europene de la Luxemburg și extinsă prin AUE în anul 1987⁸.

Prin semnarea Tratatului de la Maastricht s-au produs schimbări esențiale și au luat ființă noi structuri și proceduri.

Conform art. B din Tratatul de la Maastricht (TUE) unul dintre obiectivele Uniunii Europene era acela al afirmării unei identități a Uniunii pe scena internațională, în special prin punerea în practică a unei politici externe și de securitate comune, incluzând definirea în timp a politicii de apărare comune.

Fundamentele PESC conform Tratatului de la Maastricht acoperă toate domeniile politicii externe și de securitate: salvagardarea valorilor comune, întărirea securității Uniunii și a statelor membre sub toate formele, menținerea păcii și întărirea securității internaționale, promovarea cooperării internaționale, dezvoltarea și întărirea democrației și a statului de drept dar și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (art. J.1 pct.2 TUE). Instrumentele de care

⁷ La data de 9 martie 1966, într-un memorandum adresat celorlalte 14 state membre NATO, guvernul francez și-a anunțat intenția de a se retrage și a solicitat Cartierului General al Alianței Nord-Atlantice, să părăsească teritoriul Franței, iar sediul Centralei NATO din Europa ce se află la Paris, să fie relocat într-o altă țară. Anunțul guvernului francez a căzut ca un fulger asupra relațiilor politice și militare internaționale, luând pe nepregătite marile cancelarii ale lumii, care doreau clarificări în această situație. Franța și-a motivat retragerea din Alianța Nord- Atlantică prin dorința de a-și dezvolta propriul program de apărare militară, deși adevărul este că generalul de Gaulle dorise să reformeze Organizația Nord-Atlantică nefiind de acord cu politica nucleară americană și cu rolul de conducător pe care SUA îl avea în cadrul NATO deși tratatul de constituire a alianței semnat la Washington în 1949, prevedea că Organizația urma să fie condusă pe timp de pace de un general american și avea ca sarcină realizarea unei structuri de comandă integrată, care să elaboreze planuri operative pentru forțele aliate din Europa. Hotărârea Franței de a ieși din structura de comandă a NATO a dus la înfrunerea de urgență la începutul lunii iunie 1966, a Consiliului Nord- Atlantic la Bruxelles, unde s-a hotărât dislocarea Comandamentului Suprem al Forțelor Aliate din Franța în Belgia. După ce președintele de Gaulle a decis ieșirea Franței din structura de comandă NATO în 1966, a urmat o lungă perioadă de peste 40 de ani de status-quo, o perioadă în care au apărut tatonări menite să readucă Franța în structura militară Nord-Atlantică. Acest lucru s-a realizat abia în anul 2009, atunci când președintele Nicolas Sarkozy va aproba decizia de reintegrare a Franței în structura de comandă a NATO.

⁸ Niță Mircea Aurel, Soluții de gestionare non-agresivă a conflictelor în contextul securității europene și transatlantice, Editura ProUniversitaria, București, 2020, pag. 67

dispune PESC sunt pozițiile și acțiunile comune, armonizarea statelor membre în cadrul organizațiilor internaționale, demersuri și misiuni exploratorii, asocierea unor instrumente diplomatice cu altele economice și schimbul permanent de informații între statele membre în chestiuni de politică internațională. Astfel având în vedere aceste obiective, instrumente dar și instituții asociate în scopul realizării PESC (Consiliul European, Consiliul UE, Comisia), putem observa că s-a configurat o politică globală și progresivă pentru că interesele comune ale statelor membre au început să se dezvolte gradual în funcție de necesitățile depistate la nivel european de către statele membre.

Tratatul de la Amsterdam menține politica externă în sfera interguvernamentală, însă a creat noi instrumente în acest domeniu, respectiv strategiile comune și funcția de Înalt Reprezentant pentru PESC, care are rolul de a asista Consiliul în probleme de politică externă și de securitate comună, în special în formularea, pregătirea dar și implementarea deciziilor în numele Consiliului și la cererea Președinției Consiliului UE, prin dialog politic cu statele terțe. (art. J.26 TUE)

Tratatul de la Nisa cuprinde toate aspectele referitoare la securitatea Uniunii dar include și definirea progresivă a unei politici de apărare comună (art. 17 TUE). Aspectele ce se refereau la acest articol includeau misiuni umanitare, de salvare, misiuni de menținere a păcii și misiuni de gestionare a crizelor, inclusiv de restabilire a păcii. Comitetul Politic și de Securitate, a fost înființat cu rolul de a urmări situația internațională în domeniile relevante ale politicii externe și de securitate comună și de a emite avize în atenția Consiliului, sau la cererea acestuia.

Pentru a pune în aplicare PESC, Tratatul de la Lisabona a creat postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate care împreună cu Consiliul, asigură unitatea și eficiența acțiunii Uniunii. Înaltul Reprezentant este susținut de un serviciu european de acțiune externă dar și de un Comitet Politic și de Securitate care urmărește situația internațională în domeniile care țin de politică externă și de securitate comună. Conform Tratatului de la Lisabona deciziile în materie de politică externă și de securitate comună se adoptă de către Consiliul European și de către Consiliu hotărând cu unanimitate. Statele membre se pun de acord în cadrul Consiliului European și a Consiliului în orice chestiune de interes general în materie de politică

externă în scopul unei abordări comune și pentru asumarea unui angajament unitar pe scena internațională.

De asemenea, misiunile diplomatice ale statelor membre și delegațiile Uniunii în statele terțe și în cadrul organizațiilor internaționale cooperarea între ele și contribuie la formularea și punerea în aplicare a abordării comune⁹.

1.2. Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună (PESA)

Tratatul de la Lisabona stabilește cadrul general pentru politica europeană de apărare comună actuală și clarifică aspectele sale instituționale în această materie. PESA, conform art. 42 TUE, face parte integrată din politica externă și de securitate comună. Aceasta asigură o capacitate bazată pe mijloace civile și militare (furnizate de statele membre) pentru asigurarea păcii, prevenirea conflictelor și întărirea securității internaționale.

Misiunile și operațiunile de gestionare a crizelor sunt expresia cea mai vizibilă și mai tangibilă a PSAC. Aici sunt incluse acțiuni comune în materie de dezarmare, misiuni umanitare și de evacuare, misiuni de consiliere și de asistență în probleme militare, misiuni de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii, misiuni de restabilire a păcii și operații de stabilizare după încetarea conflictelor. Aceste misiuni sunt coordonate și supravegheate de către Înalțul Reprezentant PESC sub autoritatea Consiliului și în contact strâns cu Comitetul Politic și de Securitate al UE.

Deciziile se adoptă de Consiliu, care hotărăște cu unanimitate, la propunerea Înalțului Reprezentant sau la inițiativa unui stat membru.

În anul 2004 a fost creată Agenția Europeană de Apărare (AEA) pentru susținerea PESA în dezvoltarea sa viitoare și pentru sprijinirea Consiliului și a statelor membre în efortul lor de a îmbunătăți capacitatea de apărare a Uniunii Europene. AEA sprijină cele 26 de state membre - toate țările din UE cu excepția Danemarcei - să își amelioreze capacitățile de apărare prin intermediul cooperării europene.

⁹ Vătăman Dan, Dreptul Uniunii Europene, Editura Universul Juridic, București, 2010, pag. 182

Agencia acționează drept catalizator pentru ministerele apărării care doresc să lucreze la proiecte de colaborare cu privire la capacitățile de apărare. Printre atribuțiile sale regăsim: armonizarea cerințelor privind asigurarea capacităților operaționale; cercetarea și inovarea în vederea dezvoltării demonstratorilor tehnologiei; formarea și exercițiile de întreținere pentru sprijinirea operațiunilor derulate în cadrul politicii de securitate și apărare comune.

1.3. Politica Comercială Comună (PCC)

În urma adoptării Tratatului de la Lisabona, politica comercială comună se desfășoară în cadrul principiilor și al obiectivelor acțiunii externe a Uniunii (art. 207 al.1 TFUE).

Politica comercială comună reprezintă ansamblul de măsuri, instrumente, politici aplicate în domeniul relațiilor comerciale externe al Uniunii Europene. Politica comercială comună are în vedere câteva obiective majore:

- dezvoltarea exporturilor comunitare de bunuri și servicii, inclusiv prin deschiderea și consolidarea unor noi piețe de destinație;
- asigurarea unei protecții adecvate pentru industria europeană de bunuri și servicii, în special prin măsuri de combatere a concurenței neloiale cauzate de anumite importuri din țări terțe;
- combaterea oricăror măsuri de discriminare sau împiedicare a accesului și dezvoltării exporturilor de bunuri și servicii comunitare pe terțe piețe;
- asigurarea unui cadru legal și instituțional favorabil investițiilor străine directe, cu protejarea adecvată a investitorilor și a investițiilor;
- susținerea acestor obiective în cadrul organizațiilor internaționale, în timpul negocierilor comerciale multilaterale;
- dezvoltarea armonioasă a comerțului mondial, abolirea progresivă a restricțiilor din comerțul internațional și reducerea barierelor vamale;

- dezvoltarea durabilă prin integrarea unui număr cât mai mare de țări în ansamblul comerțului mondial;
- asigurarea includerii în politica de dezvoltare a componentei mediului înconjurător.

Politica comercială comună derivă în mare măsură din regulile cuprinse în acordurile încheiate în cadrul OMC. Baza politicii comerciale comune o constituie tariful vamal comun aplicat în relațiile cu țările terțe. Regulile comune de export și de import sunt completate și sprijinite de reglementările comune cu privire la măsurile anti-dumping și de salvagardare, măsurile împotriva subvențiilor la import sau a practicilor ilicite de comerț, precum și restricțiile cantitative și interdicțiile comerciale în probleme de politică externă¹⁰.

Uniunea Europeană a încheiat numeroase acorduri comerciale (de liber schimb și de cooperare) cu țările terțe. Unele dintre acestea acoperă toate aspectele relațiilor comerciale, altele vizează numai anumite domenii ale schimburilor comerciale.

Politica comercială este o competență exclusivă a UE. Aceasta înseamnă că cea care legiferează în materie comercială și încheie acorduri comerciale internaționale este UE, și nu statele membre. În cazul în care acordul cuprinde aspecte de responsabilitate comună, Consiliul îl poate încheia numai după ratificarea sa de către toate statele membre¹¹.

Pentru ca piața unică și uniunea vamală să funcționeze este necesar ca în Uniunea Europeană să existe un set unificat de reguli de import și de export și ca ea să aibă o singură voce în relațiile cu statele nemembre. Din acest motiv, statele membre au acordat instituțiilor europene mandatul de a negocia în numele lor în domeniul relațiilor externe. Politica comercială comună are o semnificație politică particulară, reprezentând aspectul extern al pieței unice și politica din domeniu a celei mai mari puteri comerciale din lume. Această delegare din partea statelor membre nu are semnificația renunțării la drepturile și

¹⁰ Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Politica Comercială Comună A Uniunii Europene, <http://www.imm.gov.ro/ro/politica-comerciala-comuna-a-uniunii-europene/>, pagina accesată la data de 12.09.2021

¹¹ Consiliul UE, Politica comercială a UE, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/trade-policy/>, pagina accesată la data de 12.09.2021

obligățiile pe care statele membre le au în formularea politicii comerciale a UE și în urmărirea modului în care Comisia Europeană respectă mandatele de negociere acordate de Statele Membre.

Implicarea responsabilă a Statelor Membre în procesul de formulare a politicii comerciale comune a UE a fost întărită de Global Europe Strategy, menită să asigure o conlucrare și mai strânsă între Comisie, Statele Membre, mediul de afaceri, mediul academic și reprezentanții Statelor Membre în țările terțe.

Prin faptul că acționează colectiv și vorbește cu o singură voce pe scena internațională și că nu urmează multiple strategii comerciale separate, UE ocupă o poziție puternică în ceea ce privește comerțul la nivel mondial.

Măsurile care definesc cadrul de aplicare al PCC sunt adoptate de Parlamentul European și Consiliu, care hotărăsc prin regulamente în conformitate cu procedura legislativă ordinară (art. 207 al. 2 TFUE) cazul în care trebuie negociate și încheiate acorduri cu una sau mai multe țări terțe ori organizații internaționale, se aplică în art. 218 TFUE, sub rezerva dispozițiilor speciale din art. 207 TFUE. Astfel, Comisia prezintă recomandări Consiliului, care o autorizează să deschidă negocierile necesare, ambelor instituții revenindu-le răspunderea asigurării compatibilității acordurilor negociate cu politicile și normele interne ale UE. Aceste negocieri sunt desfășurate de Comisie, în consultare cu un Comitet Special desemnat de Consiliu pentru a o asista în această misiune și cu respectarea directivelor pe care Consiliul i le-ar putea adresa. Comisia are obligația de a prezenta periodic un raport Parlamentului European cu privire la stadiul negocierilor. Pentru negocierea și încheierea acestor acorduri, Consiliul hotărăște cu majoritate calificată (art. 207 al. 4 TFUE).

Tratatul de la Lisabona acordă un rol sporit Parlamentului European, oferindu-i drepturi depline de decizie în domeniul politicii comerciale, comparativ cu situația anterioară când doar Consiliul UE era responsabil pentru adoptarea legislației comerciale, în timp ce Parlamentul European era consultat și implicat în procesul de ratificare a acordurilor comerciale numai în câteva cazuri majore limitate.

În perioada ultimelor decenii de funcționare (elaborare și implementare) a politicii comerciale comune, Uniunea Europeană a

dezvoltat relații comerciale complexe în cadrul negocierilor multilaterale, regionale sau bilaterale. În afara rundelor de negocieri din cadrul G.A.T.T./O.M.C., cele mai cunoscute aranjamente comerciale externe ale UE sunt Convenția de la Cotonou (anterior cunoscută drept „Convenția de la Lomé”), Schema Generalizată de Preferințe (S.G.P.), Spațiul Economic European (S.E.E.) și, recent, Acordurile de Parteneriat Economic (Economic Partnership Agreements.)¹².

1.4. Politica de vecinătate și extindere a Uniunii Europene

Politica de extindere a UE urmărește să unească țările europene într-un proiect politic și economic comun. Călăuzită de valorile Uniunii și fiind supusă unor condiții stricte, extinderea s-a dovedit a fi unul dintre cele mai eficiente instrumente pentru promovarea reformelor politice, economice și sociale și pentru consolidarea păcii, a stabilității și a democrației pe întregul continent. Politica de extindere consolidează, de asemenea, prezența UE pe scena mondială.

Orice stat european poate solicita să devină membru al Uniunii dacă respectă valorile comune ale acesteia și se angajează să le promoveze (articolul 49 din TUE). Criteriile de la Copenhaga, stabilite de Consiliul European din 1993 de la Copenhaga, sunt esențiale în orice proces de integrare în UE a unei țări candidate sau potențial candidate. Acestea includ:

- stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectarea și protecția minorităților;
- economie de piață funcțională și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul Uniunii;
- capacitatea de a-și asuma obligațiile care decurg din calitatea de membru, inclusiv de a adera la obiectivele uniunii politice, economice și monetare și de a adopta normele, standardele și politicile comune care constituie corpul dreptului UE (acquis-ul comunitar).

¹² Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Politica Comercială Comună a Uniunii Europene, <http://www.imm.gov.ro/ro/politica-comerciala-comuna-a-uniunii-europene/>, pagină accesată la data de 12.09.2021

La 1 iulie 2013, Croația a devenit cel de al 28-lea stat membru al Uniunii Europene. De atunci, nicio altă țară nu a aderat la UE, iar Regatul Unit a părăsit UE la 31 ianuarie 2020. În prezent se poartă negocieri de aderare cu Muntenegru, Serbia și Turcia. Albania și Republica Macedonia de Nord sunt, de asemenea, țări candidate, în timp ce Bosnia și Herțegovina și Kosovo sunt țări potențial candidate .

Politica europeană de vecinătate (PEV) se aplică următoarelor țări: Algeria, Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Egipt, Georgia, Israel, Iordania, Liban, Libia, Moldova, Maroc, Palestina, Siria, Tunisia și Ucraina. Ea urmărește creșterea prosperității, stabilității și securității tuturor. PEV se bazează pe democrație, pe respectarea statului de drept și pe respectarea drepturilor omului și este o politică bilaterală între UE și fiecare țară parteneră, însoțită de inițiative de cooperare regională: Parteneriatul estic (PaE) și Uniunea pentru Mediterana .

Prin PEV, UE oferă vecinilor săi o relație privilegiată, care se bazează pe un angajament reciproc în favoarea valorilor comune (democrația și drepturile omului, statul de drept, buna guvernare, principiile economiei de piață și dezvoltarea sustenabilă). PEV sprijină coordonarea politică și aprofundarea integrării economice, îmbunătățirea mobilității și contactele interpersonale.

PEV se bazează pe acordurile juridice în vigoare între UE și partenerii săi – acordurile de parteneriat și cooperare și nou-createle acorduri de asociere. Un loc central în cadrul PEV îl ocupă planurile de acțiune bilaterale și prioritățile parteneriatului care au fost stabilite între UE și majoritatea țărilor partenere. Ele stabilesc programe de reformă politică și economică cu priorități pe termen scurt și mediu (de la trei la cinci ani). Planurile de acțiune ale PEV și prioritățile parteneriatului reflectă nevoile, interesele și capacitățile UE și ale fiecărui partener. Ele urmăresc să dezvolte societăți democratice, echitabile din punct de vedere social și favorabile includerii, să promoveze integrarea economică și să îmbunătățească circulația transfrontalieră a persoanelor¹³.

¹³ Parlamentul European, Politica europeană de vecinătate, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/170/politica->, pagină accesată la data de 12.09.2021

1.5. Cooperarea cu statele terțe și ajutorul umanitar

1.5.1. Cooperarea pentru dezvoltare

Politica cooperării pentru dezvoltare se desfășoară cu respectarea principiilor și a obiectivelor acțiunii externe a Uniunii, obiectivul principal al acestei politici fiind reducerea, și în cele din urmă, eradicarea sărăciei (art. 208 TFUE). Atât Uniunea Europeană cât și statele membre își coordonează politicile în domeniul cooperării pentru dezvoltare și se întreprind acțiuni comune ținând seama de obiectivele pe care le-au acceptat în cadrul Organizației Națiunilor Unite, astfel instituțiile UE colaborează și furnizează finanțare pentru următoarele cinci aspecte ale dezvoltării durabile:

- ✓ Oamenii: eradicarea sărăciei și a foametei în toate formele și asigurarea demnității și a egalității;
- ✓ Planeta: protejarea generațiilor viitoare de distrugerea mediului și epuizarea resurselor;
- ✓ Prosperitatea: asigurarea unei vieți prospere și împlinite, în armonie cu natura;
- ✓ Pacea: crearea unor societăți pașnice, corecte și incluzive;
- ✓ Parteneriatul: realizarea activităților de dezvoltare printr-un parteneriat global¹⁴.

UE cooperează cu 150 de țări partenere din Africa, America Latină și zona Caraibilor, Asia și Pacific, precum și cu societatea civilă și numeroase organizații internaționale. Ea furnizează asistență financiară și poartă dialoguri cu țările partenere, dar în același timp desfășoară activități de cercetare și evaluare pentru a se asigura că ajutorul este utilizat în mod eficace¹⁵.

Măsurile necesare punerii în aplicare a politicii de cooperare pentru dezvoltare sunt stabilite de Parlamentul European și Consiliu, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, aceste măsuri putând consta în programe multianuale de cooperare cu țări în

¹⁴ UE, Dezvoltare și cooperare, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/development-and-cooperation_ro, pagină accesată la data de 12.09.2021

¹⁵ Ibidem

curs de dezvoltare sau în programe având o abordare tematică (art. 209 TFUE).

1.5.2. Cooperarea economică, financiară și tehnică cu statele terțe

Potrivit art. 212 TFUE, fără a aduce atingere dispozițiilor tratatelor, în special articolelor 208 – 211 TFE, Uniunea desfășoară acțiuni de cooperare economică, financiară și tehnică, inclusiv de asistență, în special în domeniul financiar, cu țări terțe, altele decât țările în curs de dezvoltare. Aceste acțiuni sunt în concordanță cu politica de dezvoltare a Uniunii și se desfășoară cu respectarea principiilor și a obiectivelor acțiunii sale externe. Modalitățile de cooperare ale UE pot face obiectul unor acorduri între acestea și statele terțe interesate.

Spre deosebire de Tratatul de la Maastricht, din Tratatul de la Lisabona dispăre orice referire la statele ACP - Acordurile Cadru de Parteneriat (mențiunile sunt numai la adresa țărilor terțe, altele decât țările în curs de dezvoltare) ridicându-se astfel problema păstrării acquis-ului câștigat în cadrul parteneriatului cu aceste țări. În acest context cooperarea pentru dezvoltare și ajutorul umanitar devin, în mod explicit, instrumente ale politicii externe, fiind menționate în Tratatul de la Lisabona alături de politica comercială comună, cooperarea economică, financiară și tehnică cu terțe țări și acordurile internaționale.

Măsurile necesare punerii în aplicare a politicii de cooperare pentru dezvoltare sunt stabilite de Parlamentul European și Consiliu, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară (art.212 TFUE).

1.5.3. Ajutorul umanitar

Conform OCDE, ajutorul umanitar reprezintă ajutorul destinat să salveze vieți, să ușureze suferințe și să mențină și să protejeze demnitatea umană în timpul și imediat după apariția unor situații de criză¹⁶.

¹⁶ OCDE, Asistența umanitară, <https://www.oecd.org/development/stats/humanitarian-assistance.htm>, pagină accesată la data de 12.09.2021

În mod tradițional, intervențiile specifice ajutorului umanitar iau forma: asistenței prin materiale și servicii umanitare (adăpost, apă, medicamente, etc.); alimente acordate în situații de criză (distribuție pe termen scurt, suplimentarea programelor alimentare); servicii coordonare, protecție, suport al ajutorului umanitar (logistică, comunicații).

Intervențiilor clasice însă li se adaugă activități specifice reconstrucției și reabilitării (repararea infrastructurii existente spre deosebire de intervențiile pe termen lung care presupun îmbunătățirea nivelului infrastructurii) și prevenirea dezastrelor (reducerea riscului de dezastre, sisteme de prevenție timpurie, planificare, etc.), precum și consultanță¹⁷.

Regulamentul Comisiei din 1996 (modificat ulterior) definește cadrul conceptual al ajutorului umanitar comunitar. Ajutorul umanitar comunitar cuprinde acțiuni nediscriminatorii de asistență, sociale și de protecție destinate ajutorării populațiilor din țările terțe, și în special a celor mai vulnerabile dintre acestea. Include nu numai acțiuni de ajutor imediat, ci și acțiuni de prevenire a catastrofelor și acțiuni de reconstrucție (pe termen de cel mult șase luni). Aceste acțiuni se concentrează asupra necesităților imediate cauzate de catastrofe naturale (cum ar fi inundațiile și cutremurele) sau provocate de mâna omului (cum ar fi războaiele sau conflictele) și de circumstanțe extraordinare asemănătoare.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, ajutorul umanitar se transformă în politică de sine stătătoare (conform Art. 214), fiind una din modalitățile de intervenție specifice politicii externe a UE.

În 1992 a luat naștere în cadrul Comisiei Europene, Direcția Generală pentru Ajutor Umanitar și Protecție Civilă (DG ECHO)¹⁸. Deși crearea unui oficiu de coordonare în domeniul umanitar era prevăzută prin Tratatul de la Maastricht, statutul oficial al acesteia a fost instaurat abia patru ani mai târziu, prin Regulamentul Comisiei din 1996. Astfel,

¹⁷ Drăgan Gabriela, *Politica de cooperare pentru dezvoltare și Politica de ajutor umanitar*, online Institutul European din România, 2012, pag.35

¹⁸ Comisia Europeană, *Protecție Civilă și Operațiuni Umanitare Europene*, https://ec.europa.eu/info/departments/european-civil-protection-and-humanitarian-aid-operations_ro, pagină accesată la data de 12.09.2021

DG ECHO a devenit în mod oficial unitatea din cadrul Comisiei Europene responsabilă pentru implementarea și reglementarea politicii de ajutor umanitar precum și distribuirea ajutorului umanitar, în special a ajutorului alimentar, victimelor conflictelor, dezastrelor naturale sau realizate de om în statele non-europene. Inițial, ECHO a fost înființat pentru 7 ani, iar supraviețuirea acestuia a fost condiționată de eficiența sa, motiv pentru care Curtea de Conturi a supravegheat îndeaproape activitatea departamentului. Eficiența implementării politicii umanitare este condiționată de parteneriatele stabilite cu ceilalți actori.

În consecință, în 1994 au luat naștere Acordurile Cadru de Parteneriat (ACP) pentru a reglementa contractele dintre ECHO și diferite ONG-uri, organizații internaționale, precum și Acordurile Cadru Financiare și Administrative (ACFA) cu Agențiile ONU. Aceste acorduri¹⁹ contractuale ex ante au facilitat și urgentat alocarea resurselor, promovând în același timp responsabilitatea partenerilor DG ECHO. Mandatul ECHO, definit în cadrul Regulamentului 1257/96 al Consiliului, este de a salva și a apăra viața, de a reduce sau preveni suferința și de a proteja integritatea și demnitatea celor afectați de crizele umanitare. Sarcina principală a DG ECHO este să se asigure că bunurile și serviciile umanitare obținute prin intermediul acestor parteneri ajung la populațiile vulnerabile din zonele de criză în mod eficient și rapid, că acestea sunt livrate în funcție de necesitățile reale, totodată asigurând o gestionare financiară eficientă. Ajutorul acordat de Uniunea Europeană se bazează pe principiile umanității, imparțialității, independenței și neutralității și promovează în mod susținut respectarea dreptului umanitar internațional. Între inițiativele strategice ale DG ECHO pentru anul 2011 se remarcă revizuirea legislației cu privire la protecția civilă, pregătirea pentru crearea Corpului Voluntar European de Ajutor Umanitar, precum și revizuirea regulamentului Consiliului privind ajutorul umanitar pentru a fi în concordanță cu politica și evoluțiile instituționale²⁰.

¹⁹ Comisia Europeană, Operațiuni europene de protecție civilă și ajutor umanitar, https://ec.europa.eu/echo/partnerships_en, pagină accesată la data de 12.09.2021

²⁰ Parlamentul European, Corpul voluntar european de ajutor umanitar, <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/security/20140226STO37007/corpul-voluntar-european-de-ajutor-umanitar-pentru-ajutarea-celor-in-nevoie>, pagină accesată la data de 12.09.2021

1.6. Acordurile internaționale

Uniunea Europeană are personalitate juridică și este deci un subiect de drept internațional, capabil să negocieze și să încheie acorduri internaționale în nume propriu, adică are competențe (sau atribuții) în acest domeniu conferite de tratate, în speță art. 216 TFUE.

Dacă obiectul acordului nu intră în competența exclusivă a UE, atunci și țările UE trebuie să semneze acordul. Acestea sunt cunoscute sub denumirea de „acorduri mixte”.

Repartizarea competențelor între UE și țările UE se reflectă și pe plan internațional. Astfel, la negocierea și încheierea unui acord internațional, UE dispune fie de o competență exclusivă, fie de o competență partajată cu țările UE²¹.

În situațiile în care are competență exclusivă, UE este singura care poate negocia și încheia un acord. Articolul 3 din TFUE precizează domeniile în care UE dispune de o competență exclusivă pentru încheierea de acorduri internaționale, inclusiv acorduri comerciale.

În situațiile în care UE are o competență partajată cu țările UE, acordul trebuie încheiat atât de UE, cât și de țările UE. Este vorba, în acest caz, de un acord mixt, pentru care țările UE trebuie să își dea consimțământul. Acordurile mixte pot necesita, de asemenea, ca un act intern al UE să fie adoptat pentru a împărți obligațiile dintre țările UE și UE. Articolul 4 din TFUE precizează care competențe sunt partajate.

Acordurile internaționale cu țări din afara UE sau cu organizații internaționale constituie parte integrantă a legislației UE. Aceste acorduri sunt separate de dreptul primar și legislația secundară și formează o categorie sui generis. În conformitate cu unele hotărâri ale CJUE, acestea pot avea efect direct, iar efectul lor juridic este superior legislației secundare, care trebuie astfel să se conformeze acestora. Acestea sunt tratate de drept public internațional și generează drepturi și obligații între părțile contractante.

Acordurile internaționale trebuie aplicate în întreaga UE. Acordurile internaționale au o valoare juridică superioară în raport cu

²¹ EUR-Lex, Acordurile internaționale și competențele externe ale UE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISUM%3Aai0034>, pagina accesată la data de 21.09.2021

actele unilaterale ale legislației secundare, care trebuie, prin urmare, să fie conforme cu primele.

Procedura de negociere și de adoptare a acordurilor internaționale este prevăzută la articolele 207 și 218 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Pe tot parcursul procedurii, în majoritatea cazurilor, Consiliul își adoptă deciziile recurgând la votul cu majoritate calificată. Cu toate acestea, el se pronunță prin vot în unanimitate în domeniile în care, în mod normal, ar fi necesară unanimitatea, cum ar fi impozitarea. În cazul acordurilor care acoperă domenii de competență partajată, deciziile sunt luate împreună cu Consiliul de comun acord (acordul tuturor statelor membre).

Procedura de negociere²²:

- ✓ Comisia transmite recomandări Consiliului cu privire la fiecare acord specific. În cazul în care acordul se referă mai ales la politica externă și de securitate, Înalțul Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate prezintă recomandările.
- ✓ Consiliul adoptă apoi o decizie de autorizare a deschiderii negocierilor. De obicei, acesta adoptă de asemenea directive de negociere care stabilesc obiectivele generale care trebuie realizate în cursul negocierilor.
- ✓ Comisia reprezintă UE în cursul negocierilor, cu excepția cazului în care acordul se referă la politica externă și de securitate, situație în care UE este reprezentată de Înalțul Reprezentant. Negocierile dintre UE și părțile din afara UE sau organizațiile internaționale se desfășoară de obicei în diferite „runde”.
- ✓ Pentru unele tipuri de acorduri, Consiliul numește un comitet special care se consultă cu Comisia pe parcursul negocierilor. Comisia raportează periodic acestui comitet și Parlamentului European cu privire la progresul negocierilor.
- ✓ Consiliul poate adopta directive de negociere revizuite sau noi în orice moment al derulării negocierilor. Acest lucru are loc pentru a schimba poziția de negociere sau în momentul în care negociatorul (Comisia) dorește să se abată de la poziția convenită anterior.

²² Consiliul UE, Rolul Consiliului în acordurile internaționale, <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/international-agreements/>, pagină accesată la data de 12.09.2021

- ✓ Consiliul și Comisia sunt responsabile în solidar pentru a verifica dacă acordurile negociate sunt compatibile cu politicile și normele interne ale UE.
- ✓ La încheierea negocierilor, Consiliul adoptă o decizie privind semnarea acordului. În unele cazuri, Consiliul ia, de asemenea, o decizie privind aplicarea cu titlu provizoriu a unui acord. Aceste decizii sunt luate pe baza unei propuneri a Comisiei.
- ✓ De asemenea, Consiliul adoptă decizia finală de a încheia acordul. Acest lucru se poate realiza numai după ce Parlamentul European și-a dat aprobarea (pentru acordurile de asociere și pentru domeniile care fac obiectul fie al procedurii legislative ordinare, fie al procedurii de aprobare), iar acordul a fost ratificat de toate statele membre ale UE. În alte domenii, cu excepția acordurilor referitoare la politica externă și de securitate comună, Parlamentul European trebuie să fie consultat.

Prin derogare de la această procedură, Consiliul, fie la recomandarea Băncii Centrale Europene, fie la recomandarea Comisiei și după consultarea Băncii Centrale Europene în vederea realizării unui consens compatibil cu obiectivul stabilității prețurilor, poate încheia acorduri formale privind un sistem al cursului de schimb al monedei euro în raport cu monedele statelor terțe. Consiliul hotărăște în unanimitate, după consultarea Parlamentului European. De asemenea, Consiliul poate adopta, modifica sau renunța la cursurile centrale ale euro în sistemul cursurilor de schimb. În acest caz, Președintele Consiliului informează Parlamentul European cu privire la adoptarea, modificarea sau renunțarea la cursurile centrale ale euro.

1.7. Relațiile UE cu organizațiile internaționale și cu state terțe

Activitatea Uniunii Europene în domeniul relațiilor externe include negocierea acordurilor comerciale și cooperarea privind energia, sănătatea, condițiile climatice și aspectele de mediu, adesea în contextul unor organizații internaționale precum Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare în Europa. De asemenea,

Uniunea Europeană derulează programe legate de cei mai apropiați vecini interni în cadrul politicii europene de vecinătate.

În baza Tratatului de la Lisabona, activitatea de relații externe a UE s-a reorganizat prin crearea Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE), a brațului diplomatic al Uniunii Europene și a postului de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politică de securitate.

Delegațiile Uniunii Europene în țările terțe și pe lângă organizațiile internaționale asigură reprezentarea Uniunii și acționează în strânsă cooperare cu misiunile diplomatice și consulare ale statelor membre. Delegațiile UE se află sub autoritatea Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politică de securitate.

Uniunea Europeană²³ colaborează cu organizații internaționale, cu numeroase țări din lume și cu societatea civilă pentru a:

- promova o dezvoltare economică și socială durabilă și condiții decente de muncă și dincolo de frontierele UE, în conformitate cu valorile UE, cu Pilonul european al drepturilor sociale și cu obiectivele de dezvoltare durabilă;
- favoriza o globalizare echitabilă, inclusiv prin contribuția sa la adoptarea și monitorizarea standardelor internaționale de muncă și prin includerea unor dispoziții privind forța de muncă în regimurile comerciale ale UE și în documentele aferente;
- ajuta țările candidate și potențial candidate să se pregătească pentru aderarea la UE.

Uniunea Europeană colaborează cu și în cadrul OIM, OCDE, ONU, G20 și G7, precum și cu alte organizații și foruri internaționale, pentru a promova condiții decente de muncă pentru toți; pentru a promova dimensiunea socială a globalizării și pentru a implementa dimensiunea externă a politicilor europene.

1.8. Măsurile restrictive

Conform art.215 TFUE, în cazul în care o decizie adoptată în cadrul PESC, prevede întreruperea sau restrângerea totală sau parțială, a relațiilor economice și financiare cu una sau mai multe state terțe,

²³ Comisia Europeană, Relații externe. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=ro&catId=87>, pagina accesată la data de 12.09.2021

Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea comună a Înalțului Reprezentant și al Comisiei și după informarea Parlamentului European, adoptă măsurile necesare. De asemenea, în cazul în care se prevăd într-o decizie, Consiliul poate adopta măsuri restrictive și împotriva unor persoane fizice sau juridice, grupuri sau entități fără caracter statal. Aceste acte cuprind dispozițiile necesare în materie de garanții juridice .

1.9. Clauza de solidaritate

Clauza de solidaritate permite Uniunii Europene și țărilor UE să acționeze în comun în sprijinul unei alte țări din UE care face obiectul unui atac terorist sau al unei catastrofe naturale sau provocate de om (art. 222 TFUE).

Această clauză se aplică:

- catastrofelor și atacurilor teroriste de pe teritoriul UE, indiferent dacă acestea se produc în spațiul terestru, maritim sau aerian;
- protejării infrastructurii (cum ar fi instalațiile de gaze și de petrol off-shore) din apele teritoriale ale țărilor UE;
- indiferent dacă originea acestora se află pe teritoriul UE sau în afara acestuia.

Uniunea Europeană mobilizează toate instrumentele și structurile sectoriale, operaționale, de politică sau financiare aflate la dispoziția sa, cum ar fi, de exemplu, mecanismul de protecție civilă al Uniunii Europene, instrumentele cuprinse în strategia de securitate internă a UE și structurile create în contextul politicii de securitate și apărare comune a UE (PSAC)²⁴.

În cazul în care un stat membru face obiectul unui atac terorist sau este victima unei catastrofe naturale ori provocate de om, celelalte state membre îi oferă asistență la solicitarea autorităților politice ale acestuia, în acest scop coordonarea statelor membre realizându-se în cadrul Consiliului. Consiliul asigură conducerea politică și strategică a răspunsului, ținând seama pe deplin de competențele Comisiei și ale Înalțului Reprezentant. Consiliul activează imediat mecanismele

²⁴ Consiliul UE, Decizia 2014/415/UE privind punerea în aplicare de către UE a clauzei de solidaritate, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legissum%3A200901_2, pagina accesată la data de 12.09.2021

integrate ale UE referitoare la un răspuns politic la criză pentru a asigura o reacție consecventă la nivelul UE.

Modalitățile de punere în aplicare de către UE a clauzei de solidaritate sunt definite printr-o decizie a Consiliului, la propunerea comună a Comisiei și a Înalțului Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de securitate. În cazul în care această decizie are implicații în domeniul apărării, Consiliul hotărăște în conformitate cu dispozițiile speciale privind PESC (art. 31 al1 TUE).

DE REȚINUT!

Activitatea Uniunii Europene pe scena internațională are la bază principiile care au inspirat crearea, dezvoltarea și extinderea sa și care sunt înscrise, de asemenea, în Carta ONU și în dreptul internațional.

Promovarea drepturilor omului și a democrației în lume este un aspect esențial. Această activitate internațională scoate, de asemenea, în evidență interesele și obiectivele strategice ale Uniunii.

Uniunea va continua să își lărgască și să își aprofundeze relațiile politice și comerciale cu alte țări și regiuni ale lumii, inclusiv prin organizarea de reuniuni periodice la nivel înalt cu partenerii săi strategici, cum ar fi SUA, Japonia, Canada, Rusia, India și China.

2. Politica externă și de securitate comună a UE

2.1. Instituirea și dezvoltarea PESC

Politica externă și de securitate comună (PESC) a Uniunii Europene a fost creată în 1993, iar de atunci a fost consolidată prin tratatele care au urmat. În prezent, Parlamentul monitorizează PESC și contribuie la dezvoltarea sa, în special prin sprijinul acordat Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE), reprezentanților speciali ai UE (RSUE) și delegațiilor UE.

Instituită prin Tratatul de la Maastricht, PESC are ca scop menținerea păcii, consolidarea securității internaționale, promovarea cooperării internaționale și dezvoltarea și consolidarea democrației, a statului de drept și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Tratatul de la Maastricht a introdus sistemul cu „trei piloni”, PESC fiind al doilea pilon. Tratatul de la Amsterdam, din 1997, a instituit un proces decizional mai eficient care include abținerea constructivă și votul cu majoritate calificată (VMC). În decembrie 1999, Consiliul European a creat rolul de Înalt Reprezentant pentru PESC. Tratatul de la Nisa, din 2003, a introdus o altă serie de schimbări vizând raționalizarea procesului decizional și a însărcinat Comitetul Politic și de Securitate (COPS), înființat în ianuarie 2001 printr-o decizie a Consiliului, să exercite controlul politic și să ofere direcția strategică a operațiunilor de gestionare a crizelor.

Tratatul de la Lisabona, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2009, a conferit Uniunii personalitate juridică și o structură instituțională pentru serviciul său de acțiune externă. În plus, acesta a eliminat structura bazată pe piloni introdusă de TUE în 1993. Tratatul a creat o serie de noi actori în domeniul PESC, inclusiv Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate care îndeplinește, de asemenea, funcția de vicepreședinte al Comisiei (VP/ÎR) și noul Președinte permanent al Consiliului European. Pe lângă crearea Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE), tratatul a întărit Politica de securitate și apărare comună (PSAC), care face parte integrantă din PESC.

Temeiul juridic pentru PESC a fost stabilit în TUE și revizuit în Tratatul de la Lisabona. Articolele 21-46 titlul V din TUE stabilesc „dispozițiile generale privind acțiunea externă a Uniunii și dispozițiile speciale privind politica externă și de securitate comună (PESC)”. Articolele 205-222, partea 5 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) cuprind acțiunea externă a Uniunii. Se mai aplică, de asemenea, și articolele 346 și 347, partea 7.

2.2. Instituții PESC

Procesul de integrare a adus cu sine, de-a lungul evoluției sale, necesitatea unei coordonări și înțelegeri mai bune în ceea ce privește problemele de politică externă. În acest sens a fost stabilit un cadru instituțional care reconfirmă caracterul interguvernamental al PESC.

2.2.1. Consiliul European, format din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre ale UE, identifică interesele strategice ale UE, determină obiectivele și definește orientările generale ale PESC. În cadrul Consiliului European participă președintele Comisiei Europene și Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. Sediul Consiliului European se află la Bruxelles.

Consiliul European se reunește, de regulă, de 4 ori pe an, însă, președintele acestuia poate convoca reuniuni suplimentare pentru rezolvarea unor probleme urgente. Deciziile se iau, de regulă, prin consens sau prin majoritate calificată, doar în anumite cazuri și în mod independent, în sensul că ele nu presupun nici inițiativa Comisiei, nici participarea Parlamentului European. Drept de vot au numai șefii de stat sau de guvern.

Deși nu adoptă acte legislative, în cadrul Consiliului European se discută probleme complexe și sensibile care nu pot fi soluționate decât la un nivel înalt de cooperare interguvernamentală, spre exemplu politica externă și de securitate comună a Uniunii.

În competențele Consiliului European intră numirea Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (PESC). Acesta are rolul de a propune și de a pune în aplicare politica externă și de securitate în numele Consiliului European, cu ajutorul statelor membre și utilizând mijloace naționale și supranaționale.

O altă competență a Consiliului European în acest domeniu este *adoptarea Deciziilor privind strategiile comune de punere în aplicare a acestei politici externe și de securitate comune, inclusiv în chestiunile cu implicații în materia apărării, conform art. 26 din TUE*. În acest scop Consiliul European și Înalțul Reprezentant al PESC trebuie să colaboreze și să ajute la menținerea unei acțiuni eficiente, coerente și unitare din partea Uniunii pe planul politicii externe și de securitate comune.

În cazul în care un stat membru al Uniunii se opune la adoptarea unei decizii în cadrul PESC din rațiuni ce țin de politica națională a respectivului stat, Consiliul European se poate pronunța în unanimitate la solicitarea Consiliului Uniunii Europene.

De asemenea, ca răspuns la crizele internaționale, Consiliul European a decis și consolidarea politicii comune de securitate și apărare prin dezvoltarea mijloacelor militare, dar și civile, de gestionare a crizelor și a situațiilor de urgență, în special prin inițierea și coordonarea de operațiuni militare sub conducerea UE.

2.2.2. Deși Parlamentul European are un rol formal limitat în procesul decizional de politică externă, el a susținut de la început conceptul PESC și a urmărit extinderea aplicării sale. Având în vedere problemele internaționale din ultimul deceniu, Parlamentul a exercitat de mai multe ori presiuni pentru crearea funcției de „ministru de externe” al UE și a unui „serviciu diplomatic european”. În practică, Parlamentul a ajuns la un nivel de cooperare informală cu SEAE, cu Președinția UE, cu Secretariatul Consiliului și cu Comisia, în domeniul afacerilor externe, precum și cu parlamentele naționale ale statelor membre.

Articolul 36 din TUE cere Înalțului Reprezentant să consulte periodic Parlamentul cu privire la principalele aspecte ale PESC și la opțiunile fundamentale în acest domeniu, precum și să îl informeze cu privire la evoluția acesteia. Parlamentul organizează, de două ori pe an, dezbateri privind progresele realizate în domeniul PESC și adresează întrebări și recomandări Consiliului și Înalțului Reprezentant²⁵.

²⁵ Parlamentul European, Politica externă: obiective, instrumente și realizări, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/158/politica-externa-obiective-instrumente-si-realizari>, pagină accesată la data de 20.10.2021

2.2.3. Consiliul Uniunii Europene, format din miniștrii statelor membre, decide, preponderent prin consens, cu privire la acțiunile sau pozițiile în cadrul PESC.

La reuniunile Consiliului participă miniștrii sau secretari de stat. Aceștia au dreptul să angajeze guvernul țării pe care o reprezintă și să voteze în numele acestuia. La reuniunile Consiliului sunt invitați și comisarii europeni responsabili de domeniile respective. Banca Centrală Europeană este invitată în cazul în care ea este cea care lansează procedura legislativă.

Reuniunile sunt prezidate de ministrul statului membru care deține președinția semestrială a Consiliului. Excepție face Consiliul Afaceri Externe, care este, de regulă, prezidat de Întitul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

Consiliul decide prin majoritate simplă, prin majoritate calificată sau prin vot unanim, în funcție de decizia care trebuie luată. Consiliul poate vota numai dacă sunt prezenți majoritatea membrilor săi.

Consiliul UE este o entitate juridică unică, dar care se reunește în 10 „formațiuni” diferite în funcție de subiectul dezbătut. Oricare dintre cele 10 formațiuni ale Consiliului poate adopta un act care să se înscrie în domeniul de competență al unei alte formațiuni. Prin urmare, oricare ar fi actul legislativ adoptat de Consiliu, formațiunea nu este menționată nicăieri.

Consiliul Afaceri Externe este responsabil de acțiunea externă a UE, care include politica externă, apărarea și securitatea, comerțul, cooperarea pentru dezvoltare și ajutorul umanitar. Consiliul Afaceri Externe este alcătuit din miniștrii afacerilor externe din toate statele membre ale UE. În funcție de ordinea de zi, Consiliul îi reunește, de asemenea, pe: miniștrii apărării (politica de securitate și apărare comună), miniștrii competenți în materie de dezvoltare (cooperarea pentru dezvoltare), miniștrii comerțului (politica comercială comună).

Reuniunile Consiliului Afaceri Externe sunt prezidate de Întitul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, în prezent dl Josep Borrell Fontelles. Întitul Reprezentant este sprijinit de Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE). Consiliul Afaceri Externe se reunește de obicei cel puțin o dată pe lună.

Referitor la politica comercială, Comisia este responsabilă de negocierea și gestionarea acordurilor comerciale care implică modificări tarifare, dispoziții în materie vamală și comercială și măsuri de protecție. Consiliul joacă însă un rol central, întrucât mandatează Comisia să deschidă negocieri și transmite Comisiei directive de negociere²⁶.

2.2.4. Comisia Europeană funcționează ca un cabinet de guvernământ, format din 27 de comisari. Fiecare stat membru al Uniunii Europene are un membru în Comisie, iar aceștia au obligația de a reprezenta interesele comune ale UE și nu interesele naționale ale statului din care face parte. Unul dintre cei 27 este președintele Comisiei, care este propus de Consiliul European și ales de Parlamentul European. Consiliul Uniunii Europene nominalizează apoi ceilalți 27 de membri ai Comisiei, de comun acord cu președintele nominalizat, iar ulterior cei 27 de membri ca un singur corp sunt supuși votului de investitură a Parlamentului European. Actuala Comisie este Comisia von der Leyen, care a preluat funcția la 1 decembrie 2019.

Comisia are datoria de a se asigura că tratatele sunt respectate și chiar de a obliga statele membre sau alte instituții să respecte legislația și tratatele prin Curtea de Justiție a Uniunii Europene. În acest rol este cunoscută neoficial ca „gardian al tratatelor”.

Comisia are de asemenea atribuții pentru reprezentarea externă a Uniunii, alături de statele membre și de Politica Comună pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC), reprezentând Uniunea în organisme precum Organizația Mondială a Comerțului. Este de asemenea un obicei ca Președintele Comisiei să participe la reuniunile G8.

2.2.5. Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Politică Externă și Securitate Comună, care este și vice-președinte al Comisiei, prezidează reuniunile lunare ale miniștrilor de externe din statele membre ale UE (Consiliile Afaceri Externe - CAE), poate reprezenta UE, alături de președintele CE, în relațiile cu statele terțe, și conduce serviciul diplomatic european (Serviciul European de Acțiune Externă - SEAE). Înaltul Reprezentant înaintează un raport anual către

²⁶ Consiliul UE, Formațiunea Afaceri Externe a Consiliului, <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/configurations/fac/>, pagină accesată la data de 20.10.2021

Parlamentul European privind principalele aspecte și linii de bază ale PESC. Din 2019, spaniolul Josep Borrell Fontelles a fost desemnat Înalt Reprezentant al UE/Vice-președinte al Comisiei Europene.

Printre responsabilitățile²⁷ Înaltului Reprezentant putem aminti:

- contribuie la elaborarea PESC prin prezentarea de propuneri către Consiliul UE și Consiliul European;
- asigură ulterior punerea în aplicare a deciziilor adoptate;
- în calitate de vicepreședinte al Comisiei, asigură coerența și eficiența acțiunii externe globale a UE în domenii precum asistența pentru dezvoltare, comerțul, ajutorul umanitar și răspunsul la crize;
- prezidează reuniunea miniștrilor afacerilor externe din cadrul Consiliului UE;
- reprezintă UE pentru aspecte referitoare la PESC;
- deține conducerea Agenției Europene de Apărare și a Institutului pentru Studii de Securitate al UE;
- consultă și ia în considerare în mod regulat opiniile Parlamentului European cu privire la principalele aspecte și opțiuni ale PESC și ale PSAC.

2.2.6. Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) a fost instituit prin Tratatul de la Lisabona și se întemeiază pe articolul 27 din Tratatul privind Uniunea Europeană. Este format din funcționari ai Secretariatului General al Consiliului și ai Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice ale țărilor UE. Un aspect esențial al activității SEAE este capacitatea sa de a colabora strâns cu ministerele de externe și ale apărării ale statelor membre ale UE, precum și cu celelalte instituții ale UE, cum ar fi Comisia Europeană, Consiliul și Parlamentul. SEAE are, de asemenea, o relație de lucru solidă cu Organizația Națiunilor Unite și cu alte organizații internaționale²⁸.

SEAE este compus atât din direcții geografice, cât și din direcții tematiche.

²⁷ EUR-Lex, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0009>, pagină accesată la data de 20.10.2021

²⁸ SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro, pagină accesată la data de 20.10.2021

Cinci departamente mari acoperă diferite zone ale lumii: Asia-Pacific, Africa, Europa și Asia Centrală, Orientul Mijlociu extins și America. Departamente distincte se ocupă de chestiunile globale și multilaterale, care includ, de exemplu, drepturile omului, sprijinirea democrației, migrația, dezvoltarea, răspunsul la crize și aspectele administrative și financiare.

În cadrul SEAE există, de asemenea, departamente importante de planificare și de răspuns în situații de criză care țin de cadrul politicii de securitate și apărare comune (PSAC). Statul-Major al UE este sursa de cunoștințe militare de specialitate comune din cadrul SEAE, oferind, de asemenea, consiliere Înaltului Reprezentant/vicepreședintelui cu privire la chestiuni militare și de securitate.

Cu sediul la Bruxelles, dar bazându-se pe o rețea extinsă de reprezentare diplomatică a UE la nivel mondial, SEAE reunește funcționari europeni, diplomați din serviciile externe ale statelor membre ale UE și personal local din țările din întreaga lume.

Ca urmare a Tratatului de la Lisabona, SEAE este responsabil de funcționarea delegațiilor și a birourilor UE din întreaga lume.

2.2.7. Delegațiile UE au un rol esențial în ceea ce privește reprezentarea UE și a cetățenilor săi în întreaga lume și în ceea ce privește construirea de rețele și parteneriate. Menirea lor principală este de a reprezenta UE în țara în care își desfășoară activitatea și de a promova valorile și interesele UE.

Delegațiile sunt responsabile pentru toate domeniile de politică pe care le implică relația dintre UE și țara gazdă, fie ele politice, economice, comerciale sau legate de drepturile omului, precum și în ceea ce privește stabilirea de relații cu partenerii din societatea civilă. În plus, delegațiile analizează și prezintă rapoarte privind evoluțiile politice din țara gazdă. Ele programează, de asemenea, cooperarea pentru dezvoltare prin intermediul proiectelor și al granturilor. Una dintre caracteristicile esențiale ale unei delegații este rolul său în ceea ce privește diplomația publică, constând în creșterea vizibilității, cunoașterii și înțelegerii UE.

Delegațiile sunt misiuni diplomatice și sunt de obicei responsabile de o singură țară, însă unele dintre acestea asigură reprezentarea în mai

multe țări. UE are delegații și pe lângă organizații internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite și Organizația Mondială a Comerțului²⁹.

2.2.8. Comitetul politic și de securitate (COPS) reprezintă formatul central pentru PESC și PSAC. Rolul și alcătuirea Comitetului politic și de securitate (COPS) sunt explicate la articolul 38 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

Comitetul politic și de securitate este responsabil de politica externă și de securitate comună (PESC) și de politica de securitate și apărare comună (PSAC) ale UE. În acest sens: monitorizează situația internațională; recomandă Consiliului abordări strategice și opțiuni de politică; oferă orientări Comitetului militar, Grupului politico-militar și Comitetului însărcinat cu aspectele civile ale gestionării crizelor; asigură controlul politic și direcția strategică ale operațiilor de gestionare a crizelor³⁰.

Reprezentanții permanenți (ambasadori) COPS se reunesc de regulă de două ori pe săptămână, la Bruxelles, pentru a discuta problemele curente de politică și de securitate și pentru a monitoriza implementarea politicilor agreate de UE (prin CE și CAE). COPS exercită controlul politic și ghidarea strategică pentru misiunile și operațiile PSAC (civile și militare). Grupurile de lucru ale CONS sunt constituite pe criterii de abordare geografică sau tematică a dosarelor PESC. Pe baza expertizei membrilor lor, grupurile și comitetele negociază printre altele pozițiile PESC, redactează avize sau recomandări pentru COPS.

2.3. Instrumente PESC

Instrumentarul Politicii Externe și de Securitate Comună al UE cuprinde: decizii, declarații, demersuri scrise sau verbale, dialog politic, măsuri restrictive și operații comune.

Deciziile adoptate de către Consiliul Uniunii Europene sunt fie poziții comune într-un dosar anume, obligatorii pentru statele membre,

²⁹ SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro, pagină accesată la data de 20.10.2021

³⁰ Consiliul UE, Comitetul politic și de securitate (COPS), <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>, pagină accesată la data de 20.10.2021

care le vor promova în cadrul multilateral internațional, fie acțiuni comune, făcând astfel posibilă mobilizarea resurselor materiale și financiare. Într-o serie de domenii foarte specifice, Consiliul adoptă decizii folosind proceduri legislative speciale (procedura de aprobare și procedura de consultare) în care rolul Parlamentului este limitat. Articolul 297 TFUE prevede ca deciziile legislative să fie publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Acestea intră în vigoare la data specificată în acestea, sau, în cazul în care data nu este specificată, în a douăzecea zi de la data publicării. Aceeași regulă se aplică deciziilor fără caracter legislativ care nu specifică cui sunt adresate.

Declarațiile Înaltului Reprezentant în numele UE sunt poziții publice pe teme specifice de actualitate, negociate în prealabil de către statele membre.

Printre alte documente realizate de Înaltul Reprezentant PESC putem enumera:

- Propunerile și recomandările Înaltului Reprezentant pentru actele juridice ale Consiliului în conformitate cu tratatele și alte documente transmise de Înaltul Reprezentant altor instituții sau organisme europene.

- Propuneri și recomandări făcute în comun de Înaltul Reprezentant și Comisia pentru acte juridice ale Consiliului în conformitate cu tratatele și alte documente transmise în comun de Înaltul Reprezentant și Comisie altor instituții sau organisme europene.

- Documente de lucru transmise de SEAE către alte instituții sau organisme ale Uniunii Europene și alte documente SEAE aprobate intern.

- Documente de lucru transmise în comun de SEAE și serviciile Comisiei către alte instituții sau organisme ale Uniunii Europene.

- Deciziile Înaltului Reprezentant sau ale ierarhiei SEAE cu aplicare generală privind chestiuni administrative, de personal, financiare, procedurale și alte chestiuni interne.

Toate demersurile scrise sau verbale sunt menite să genereze o conduită sau acțiune din partea unui actor terț, statal sau non-statal, de asemenea și dialogul diplomatic, politic cu state terțe și cu organizații internaționale reprezintă un alt mijloc prin care se promovează obiectivele PESC.

Sancțiunile/măsurile restrictive adoptate de UE ca răspuns la încălcarea dreptului internațional, a drepturilor omului sau a principiilor democratice, pot viza state terțe, entități non-statale sau persoane din state terțe. Acestea sunt aplicate conform prevederilor legale din tratate sau rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU. Sancțiunile au scopul de a determina o schimbare în politica sau comportamentul persoanelor sau entităților vizate în vederea promovării obiectivelor PESC. Acestea pot viza: guverne ale țărilor din afara UE, din cauza politicilor lor; entități (societăți comerciale) care oferă mijloace pentru desfășurarea politicilor vizate; grupuri sau organizații, de exemplu grupările teroriste; persoane care sprijină politicile vizate, care sunt implicate în activități teroriste etc.

Acestea sunt elaborate astfel încât să minimizeze consecințele negative pentru cei care nu sunt responsabili de politicile sau acțiunile care determină adoptarea de sancțiuni. În special, UE depune eforturi pentru a reduce la minimum efectele asupra populației civile locale și a activităților legale desfășurate în țara respectivă sau cu aceasta³¹.

Toate măsurile restrictive adoptate de UE respectă pe deplin obligațiile în temeiul dreptului internațional, inclusiv cele care țin de drepturile omului și de libertățile fundamentale.

Comitetul politic și de securitate a convenit asupra unei serii de principii de bază cu privire la: utilizarea sancțiunilor, punerea în aplicare a acestora, modalitățile de măsurare și control al impactului acestora.

Conform Notei punct adoptată de Consiliul UE în 2018, s-a impus la nivel de bune practici ca în momentul identificării să fie disponibile cât mai multe date de identificare posibile, care să fie publicate în momentul adoptării măsurii restrictive, în vederea sporirii eficienței măsurilor restrictive cu caracter financiar și a restricțiilor privind admisia, precum și în scopul de a evita anumite probleme inutile cauzate de omonime sau de nume aproape identice (posibilitatea unor „erori de identificare”). În ceea ce privește persoanele fizice, informațiile ar trebui să vizeze includerea în special a numelor și prenumelor (acolo unde sunt disponibile și în limba originală), cu transliterarea corespunzătoare,

³¹ Consiliul UE, Sancțiuni: cum și când adoptă UE măsuri restrictive, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/>, pagina accesată la data de 21.10.2021

astfel cum figurează în documentele de călătorie, sau transliterate potrivit standardelor Organizației Aviației Civile Internaționale (OACI), pseudonimele, sexul, data și locul nașterii, cetățenia, adresa, numărul de carte de identitate sau de pașaport. În orice caz, transliterarea potrivit standardelor OACI ar trebui să figureze de fiecare dată și în toate versiunile lingvistice ale actelor juridice care impun măsurile restrictive. În cazul entităților, informațiile ar trebui să cuprindă în special numele complet, sediul principal, locul de înregistrare, data și numărul de înregistrare³².

2.4. Strategia globală a UE pentru politică externă și de securitate

În iunie 2015, Consiliul European a încredințat Înaltului Reprezentant misiunea de a pregăti Strategia globală a UE pentru politica externă și de securitate (SGUE). Strategia globală a avut drept obiectiv să ofere un cadru strategic larg în care UE să fie în măsură să înțeleagă și să facă față provocărilor internaționale de astăzi într-un mod solid și coerent, bazându-se pe o gamă largă de instrumente și mecanisme avute la dispoziție.

Strategia Globală a UE – 2016- constituie astfel cadrul director al acțiunii externe a Uniunii pe termen mediu și lung. Dialogul privind modalitățile de punere în practică a Strategiei, pe mai multe dimensiuni, a fost foarte intens de la pregătirea lansării oficiale a documentului și continuă permanent la nivelul instituțiilor europene și al statelor membre ale Uniunii Europene³³.

Strategia pleacă de la premisa că în prezent UE se confruntă cu o serie de crize majore, care se manifestă atât în interior, cât și dincolo de aceasta. Amenințările la adresa Uniunii au origini diferite, unele provin din vecinătate, dar altele au un caracter global. Structura Strategiei Globale este axată pe cinci mari priorități: securitatea Uniunii, reziliența statelor și a societăților de la estul și sudul Uniunii, o abordare integrată

³² Consiliul UE, Nota punct „I” 8519/18 din 4 mai 2018, Grupul de lucru al consilierilor pentru relații externe, disponibilă online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8519-2018-INIT/ro/pdf>, pagina accesată la data de 20.10.2021

³³ SEAE, Strategia globală a UE, https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy_en, pagina accesată la data de 20.10.2021

a conflictelor, ordini regionale bazate pe cooperare și guvernanta globală pentru secolul 21.

Securitatea Uniunii Europene: Strategia globală a UE urmărește consolidarea eforturilor privind apărarea, securitatea cibernetică, combaterea terorismului, energia și comunicațiile strategice, demonstrând în continuare că terorismul, amenințările hibride, volatilitatea economică, schimbările climatice și insecuritatea energetică chiar dacă pun în pericol cetățenii și teritoriul, nu vor reuși să minimalizeze capacitatea Europei de a promova pacea și securitatea în interiorul și în afara frontierelor sale. Statele membre trebuie să transpună în practică angajamentele lor privind asistența reciprocă și solidaritatea, consacrate în tratate.

UE își va intensifica contribuția la securitatea colectivă a Europei, în strânsă colaborare cu partenerii săi, începând cu NATO.

Reziliența statelor și a societății pentru vecinătatea noastră estică și sudică: Politica de vecinătate va susține în continuare un proces de aderare credibil, bazat pe condiții stricte și echitabile, proces ce va consolida reziliența statelor din Balcanii de Vest și a Turciei, de asemenea trebuie investit în reziliența statelor și a societăților care se întind la est, în Asia Centrală, și la sud până în Africa Centrală. UE va susține diferite căi către reziliență, vizând cele mai acute cazuri de fragilitate guvernamentală, economică, societală și în materie de climă/energie și va dezvolta politici mai eficace în materie de migrație pentru Europa și partenerii acesteia.

O abordare integrată a conflictelor: Principii precum consolidarea păcii și promovarea securității umane, determină Uniunea Europeană să pună în aplicare o „abordare globală a conflictelor și crizelor”. UE își propune să urmărească toate etapele unui ciclu de conflict și să acționeze în faza de prevenire investind în stabilizare și evitând dezangajarea prematură la izbucnirea unei noi crize. Astfel UE va acționa la diferite niveluri de guvernanta: conflicte precum cele din Siria și Libia au dimensiuni locale, naționale, regionale și mondiale care trebuie abordate. UE va sprijini de asemenea parteneriatele regionale și internaționale extinse profunde și durabile pentru că prin intermediul lor se va obține o pace durabilă.

Sisteme regionale de cooperare: Dinamica regională are un rol primordial pentru că Strategia UE oferă statelor și popoarelor șansa de a gestiona mai bine preocupările legate de securitate, de a profita de avantajele economice oferite de globalizare, de a acorda o formă de expresie mai amplă culturilor și identităților și de a exercita influență în afacerile internaționale.

Guvernanța globală pentru secolul XXI: Dreptul internațional promovează și garantează drepturile omului, dezvoltarea durabilă și un acces durabil la bunurile comune globale. UE va depune eforturi alături de organizațiile internaționale și regionale, alături de actorii statali și cei nestatali pentru a elabora răspunsuri coordonate la nivel mondial. Creșterea economică la nivel mondial, mobilitatea și progresul tehnologic permit prosperitatea și permit o viață mai lungă și mai liberă.

Începând cu septembrie 2016, sub coordonarea Înaltului Reprezentant/Vicepreședinte al Comisiei Europene, SEAE, COM și statele membre UE conlucrează strâns pentru punerea în practică a Strategiei Globale în toate domeniile de aplicabilitate. Cele mai multe progrese au fost înregistrate în procesele de implementare a Strategiei în domeniul Politicii de Vecinătate și al Politicii de Securitate și Apărare.

Realizările notabile în implementarea Strategiei Globale vizează: pachetul securitate și apărare, în toate dimensiunile sale, reziliența statală și societală în Vecinătate, abordarea integrată a crizelor și conflictelor externe, ordini regionale cooperante, guvernanța și multilateralismul bazat pe reguli, nexus-ul intern-extern. În viitor, mizele privesc asigurarea coerenței în procesul de implementare și deciziile de alocare a resurselor, pentru a asigura mijloacele necesare ambiției UE de actor global³⁴.

³⁴ <https://www.mae.ro/node/39086>, pagina accesată la data de 20.10.2021

3. Politica de securitate și apărare comună (PSAC)

3.1. Instituirea și dezvoltarea PSAC

Politica de securitate și apărare comună a fost creată odată cu semnarea Tratatului de la Lisabona. PSAC urmează fostei Politici Europene de Securitate și Apărare (PESA), oferind cadrul instituțional pentru derularea cooperării în domeniul securității și apărării, la nivelul Uniunii Europene.

Un element de individualizare a PSAC este faptul că își păstrează caracterul inter-guvernamental funcționând în baza principiului unanimității în luarea deciziilor.

Strategia Globală pentru Politică Externă și Securitate, adoptată în iunie 2016, constituie cadrul director al acțiunii externe a Uniunii pe termen mediu și lung, căreia îi este subsumată și PSAC.

Temeiul legal al PSAC îl regăsim în art. 41 din TUE prezintă finanțarea PESC și a PSAC. Politica este descrisă mai detaliat la articolele 42-46, în capitolul 2, secțiunea 2 din titlul V („Dispoziții privind politica de securitate și apărare comună”), precum și în protocoalele 1, 10 și 11 și declarațiile 13 și 14.

Tratatul de la Lisabona a introdus conceptul de politică europeană în materie de capabilități și de armament (art.42 al. 3 TUE). A fost creată Agenția Europeană de Apărare (AEA) care are rolul de a colabora cu Comisia atunci când este necesar [art. 42 al. 5 TUE]. Acest lucru se referă în special la politicile de cercetare, industriale și spațiale ale Uniunii.

Art. 21 TUE face trimitere la participarea în misiuni și operațiuni PSAC, precum și colaborarea cu privire la diverse probleme de securitate și apărare. Astfel UE participă în diferite cadre de coordonare și cooperare aprofundată, în special cu ONU și cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), precum și – printre altele – cu Uniunea Africană, G5 Sahel, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est³⁵.

Subscris obiectivului general de instituire a unei capacități de apărare europene comune, realizate prin contribuția statelor membre cu capacități civile și militare, sub egida PSAC au fost înregistrate progrese

³⁵ Parlamentul European, Politica de securitate și apărare comună, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/159/politica-de-securitate-si-aparare-comuna>, pagină accesată la data de 25.10.2021

semnificative atât prin dezvoltarea cadrului conceptual, cât și prin lansarea unor inițiative de dezvoltare a capacităților de securitate și apărare, în susținerea profilului activ al Uniunii Europene pentru a putea răspunde provocărilor de securitate. De asemenea, a fost inițiat un proces de reflecție (Busola Strategică³⁶) care vizează definirea profilului de actor relevant al UE în domeniul securității și apărării. Busola strategică este un document prospectiv în curs de elaborare, al cărui obiectiv este acela de a da Uniunii Europene o direcție strategică comună în domeniul securității și apărării și de a consolida punerea în aplicare a nivelului de ambiție al UE în acest domeniu³⁷.

Pe aceste coordonate, dimensiunea operațională a angajamentului UE a fost consolidată prin crearea Capacității de planificare și conducerea misiunilor non-executive ale Uniunii (MPCC) și măsurile adoptate în ceea ce privește optimizarea modului de angajare a Grupurilor de luptă UE, inclusiv prin adaptarea mecanismelor de asigurare a resurselor financiare pentru dislocarea acestora. În același timp, misiunile civile sunt coordonate de către Capacitatea Civilă de Planificare și Conducere (CPCC).

3.2. Instituții PSAC

Deciziile referitoare la PSAC sunt luate de **Consiliul European și de Consiliul Uniunii Europene** (art. 42 TUE). Aceste decizii sunt luate în unanimitate, cu unele excepții notabile referitoare la AEA (art. 45 TUE) și la cooperarea structurată permanentă (PESCO, art. 46 TUE), unde se aplică votul cu majoritate calificată.

Consiliul European definește principiile și orientările generale ale politicii externe și de securitate comune (PESC/PSAC) și adoptă deciziile privind strategiile comune de punere în aplicare a acestora (art. 26 TUE). Acesta decide în unanimitate dacă este cazul să recomande statelor membre să adopte măsuri vizând definirea treptată a unei politici de apărare comune a UE, în conformitate cu art. 42 al.2 din TUE.

Consiliul Afaceri Externe (formațiune a Consiliului UE) este responsabil de acțiunea externă a UE, care include politica externă,

³⁶ SEAE, Spre o busolă strategică, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89047/towards-strategic-compass_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

³⁷ Consiliul UE, Nota nr. 8910/20 privind Concluziile Consiliului privind securitatea și apărarea

apărarea și securitatea, comerțul, cooperarea pentru dezvoltare și ajutorul umanitar. Consiliul Afaceri Externe este alcătuit din miniștrii afacerilor externe din toate statele membre ale UE. În funcție de ordinea de zi, Consiliul îi reunește, de asemenea, pe miniștrii apărării (politica de securitate și apărare comună); miniștrii competenți în materie de dezvoltare (cooperarea pentru dezvoltare); miniștrii comerțului (politica comercială comună). Reuniunile Consiliului Afaceri Externe sunt prezidate de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, în prezent dl Josep Borrell Fontelles. Înalțul Reprezentant este sprijinit de Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE)³⁸.

Consiliul este sprijinit de Comitetul Reprezentanților Permanenți ai Guvernelor Statelor Membre pe lângă Uniunea Europeană (Coreper) și de peste 150 de grupuri de lucru și comitete foarte specializate, cunoscute sub numele de „grupuri de pregătire ale Consiliului”.

Comitetul politic și de securitate (COPS) este responsabil de politica externă și de securitate comună (PESC) și de politica de securitate și apărare comună (PSAC) ale UE (art. 38 TUE). Atribuții: monitorizează situația internațională; recomandă Consiliului abordări strategice și opțiuni de politică; oferă orientări Comitetului militar, Grupului politico-militar și Comitetului însărcinat cu aspectele civile ale gestionării crizelor; asigură controlul politic și direcția strategică ale operațiilor de gestionare a crizelor. COPS este format din ambasadorii statelor membre la Bruxelles și este prezidat de reprezentanți ai Serviciului European de Acțiune Externă. Comitetul politic și de securitate se reunește de două ori pe săptămână și mai frecvent, dacă este necesar³⁹.

Comitetul militar al Uniunii Europene (CMUE) a fost înființat prin Decizia 2001/79/PESC a Consiliului din 22 ianuarie 2001. CMUE este cel mai înalt organism militar instituit în cadrul Consiliului.

³⁸ Consiliul UE, Formațiunea Afaceri Externe a Consiliului, <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/configurations/fac/>, pagina accesată la data de 25.10.2021

³⁹ Consiliul UE, Comitetul politic și de securitate (COPS), <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>, pagina accesată la data de 25.10.2021

Atribuții: conduce toate activitățile militare în cadrul UE, în special planificarea și executarea misiunilor și operațiilor militare din cadrul politicii de securitate și apărare comune (PSAC) și dezvoltarea capacităților militare; îndrumă Comitetul politic și de securitate (COPS) și face recomandări privind chestiuni militare. CMUE este alcătuit din șefii de stat major ai statelor membre, care sunt reprezentați în mod curent de reprezentanții lor militari permanenți. CMUE dispune de un președinte permanent, ales de CMUE întrunit la nivel de șefi de stat major și numit de Consiliu⁴⁰.

Comitetul însărcinat cu aspectele civile ale gestionării crizelor (Civcom) a fost înființat prin Decizia 2000/354/PESC a Consiliului din 22 mai 2000. Civcom oferă consiliere Comitetului politic și de securitate cu privire la aspecte civile ale gestionării crizelor. Atribuții: pregătește documente de planificare pentru misiuni noi; propune recomandări Comitetului politic și de securitate; se ocupă de elaborarea de strategii pentru gestionarea civilă a crizelor și pentru capacitățile civile. Civcom este alcătuit din reprezentanți ai statelor membre ale UE.

Grupul politico-militar (GPM) desfășoară lucrări pregătitoare în domeniul PSAC pentru Comitetul politic și de securitate (COPS). Acestea acoperă aspectele politice ale chestiunilor militare și civilo-militare ale UE, inclusiv concepte, capacități, operații și misiuni. Atribuții: pregătește concluzii ale Consiliului și oferă recomandări pentru COPS; monitorizează punerea în aplicare efectivă a acestora; contribuie la dezvoltarea de politici orizontale și facilitează schimburile de informații.

Acesta are o responsabilitate deosebită în privința parteneriatelor cu țări care nu fac parte din UE și cu alte organizații, inclusiv în privința relațiilor UE-NATO, precum și a exercițiilor. GPM este prezidat de un reprezentant al Înalțului Reprezentant al UE.

Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE) este serviciul diplomatic al Uniunii Europene. Serviciul îl ajută pe Înalțul Reprezentant pentru afaceri externe și politica de securitate să execute politica externă și de securitate comună a Uniunii.

⁴⁰ Consiliul UE, Comitetul militar al Uniunii Europene (CMUE), <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/european-union-military-committee/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

Atribuții: asistă Secretariatul General al Consiliului, Comisia și serviciile diplomatice ale țărilor UE pentru a asigura coerența acțiunii externe a UE; și sprijină Comisia la pregătirea și implementarea programelor și instrumentelor financiare legate de acțiunea externă a UE. Având sediul la Bruxelles, SEAE este condus de un secretar general, sprijinit de trei secretari generali adjuncți, care acționează sub autoritatea Înaltului Reprezentant. Administrația centrală a SEAE este organizată în direcții generale, care se ocupă de: zone geografice de acțiune, care acoperă toate țările și toate regiunile lumii; drepturile omului, aspecte globale și multilaterale; PSAC și răspunsul la situații de criză.

SEAE este format, de asemenea, din delegații ale UE în țările din afara UE și în cadrul diverselor organizații internaționale. Baza legală pentru delegații o constituie art. 221 din TFUE. Fiecare este condusă de un șef de delegație, care se află sub autoritatea Înaltului Reprezentant și a SEAE, care reprezintă UE în țara în cauză. Delegațiile cooperează și fac schimb de informații cu serviciile diplomatice ale țărilor UE. Secretarul general al SEAE este responsabil de evaluarea financiară și administrativă a fiecărei delegații⁴¹.

Direcția pentru Politică de Securitate și Apărare (SECDEFPOL) este responsabilă de coordonarea și gestionarea contribuției generale a SEAE la abordarea amenințărilor la securitatea externă și de sprijinirea eforturilor de punere în aplicare a Strategiei globale a UE. SECDEFPOL se concentrează pe domeniul securității și apărării, în special în ceea ce privește dezvoltarea politicilor și instrumentelor pentru îndeplinirea nivelului de ambiție al UE și dezvoltarea în continuare a politicii de securitate și apărare comune a UE în relațiile externe.

Aceasta include lucrul pe probleme strategice și domenii de politică, inclusiv cibernetica, instrumente de diplomatie cibernetică, apărare cibernetică, hibrid, securitate maritimă, PSAC civilă, climă și apărare, combatere a terorismului, dezarmare, neproliferare și controlul exporturilor de arme și spațiu. În plus, politica și inițiativele de apărare au ca scop aprofundarea cooperării în domeniul apărării și dezvoltarea capacităților civile și militare pentru a spori rolul UE ca furnizor de

⁴¹ SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro, pagină accesată la data de 25.10.2021

securitate și apărare capabil să abordeze atât amenințările de lungă durată, cât și cele noi la securitate și să contribuie la pacea și securitatea globală. Aceasta include PESCO și mobilitatea militară și, în prezent, lucrările către o busolă strategică ca strategie și plan de acțiune pentru consolidarea UE ca actor global de securitate. Direcția este, de asemenea, responsabilă de promovarea relațiilor UE în materie de securitate și apărare comună cu țările terțe și organizațiile internaționale și regionale. Direcția este formată din cinci divizii care se ocupă de: Politica de securitate și apărare, Parteneriate și Task Force NATO, Luptă împotriva terorismului, Dezarmare, Neproliferare și Controlul exporturilor de arme și spațiu.

Statul Major al Uniunii Europene (EUMS) - care lucrează sub conducerea Comitetului Militar al UE (EUMC) și sub autoritatea Înalțului Reprezentant/vicepreședinte (ÎR/VP) - este sursa expertizei militare colective (multidisciplinare). În cadrul Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE). Ca și componentă integrantă a abordării cuprinzătoare a SEAE, EUMS coordonează instrumentul militar, cu un accent deosebit pe operațiuni/misiuni (atât militare, cât și pe cele care necesită sprijin militar) și pe crearea capacității militare. Activitatea de activare în sprijinul acestui rezultat include: avertizare timpurie (prin Capacitatea unică de analiză a informațiilor - SIAC), evaluarea situației, planificarea strategică, sistemele de comunicații și informații, dezvoltarea conceptului, instruirea și educația și sprijinirea parteneriatelor prin relații militar-militare. În același timp, EUMS este însărcinat cu susținerea OPSCEN al UE și cu personalul său de bază atunci când este activat⁴².

Capacitatea civilă de planificare și conduită (CPCC), care face parte din SEAE, este structura permanentă responsabilă pentru desfășurarea operațională autonomă a operațiunilor civile PSAC. Sub controlul politic și direcția strategică a Comitetului Politic și de Securitate și a autorității generale a Înalțului Reprezentant, CPCC asigură planificarea și desfășurarea eficace a operațiunilor civile de

⁴² SEAE, Statul Major al Uniunii Europene (EUMS), https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5436_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

gestionare a crizelor PSAC, precum și punerea în aplicare corespunzătoare a tuturor sarcinilor legate de misiune⁴³.

Capacitatea de planificare și conduită militară (MPCC) a fost înființată la 8 iunie 2017 cu scopul de a permite UE să reacționeze într-un mod mai rapid și mai eficient în calitate de furnizor de securitate în afara granițelor sale. MPCC este responsabil pentru planificarea operațională și conducerea misiunilor militare neexecutive ale UE. În prezent, comandă Misiunile de Formare ale UE (EUTM) în Mali, Somalia și Republica Centrafricană. La 19 noiembrie 2018, Consiliul a fost de acord să acorde MPCC-ului responsabilitatea suplimentară de a fi gata să planifice și să desfășoare o operațiune militară executivă de mărimea unui grup de luptă al UE⁴⁴.

Agencia Europeană de Apărare (EDA) este agenție a Consiliului Uniunii Europene care sprijină dezvoltarea capacităților de apărare și a cooperării militare între statele sale membre (toate statele membre ale UE, cu excepția Danemarcei). Consiliul de conducere EDA se întrunește la nivelul miniștrilor apărării. Agenția este condusă de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care este și vicepreședinte al Comisiei Europene.

Agencia Europeană de Apărare a fost înființată în cadrul unei acțiuni comune a Consiliului de Miniștri la 12 iulie 2004 (2004/551/PESC), „pentru a sprijini Consiliul și statele membre în efortul lor de a îmbunătăți capacitățile de apărare ale UE în domeniul managementului crizei și să susțină Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESD) așa cum este acum și se dezvoltă în viitor”. Pentru a pune în aplicare dispozițiile Tratatului de la Lisabona, această acțiune comună a fost înlocuită mai întâi cu o decizie a Consiliului la 12 iulie 2011, care a fost revizuită ulterior prin Decizia Consiliului (PESC) 2015/1835 din 12 octombrie 2015 privind statutul, sediul și normele de funcționare ale EDA.

⁴³ SEEA, Capacitatea civilă de planificare și conduită (CPCC), https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5438_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁴⁴ SEAE, Planificarea Militară Și Capacitate De Conduită (MPCC), https://eeas.europa.eu/sites/default/files/mpcc_factsheet_november_2018.pdf, pagină accesată la data de 25.10.2021

Principalele misiuni inițiale ale Agenției Europene de Apărare sunt dezvoltarea capacităților de apărare; promovarea cercetării și tehnologiei în domeniul apărării; încurajarea cooperării în materie de armament; și pentru a crea o piață europeană competitivă a echipamentelor de apărare, precum și pentru a consolida baza europeană de apărare, tehnologică și industrială. Agenția a semnat acorduri administrative cu Norvegia (2006), Elveția (2012), Republica Serbia (2013) și Ucraina (2015), permițându-le să participe la proiectele și programele EDA⁴⁵.

Colegiul European de Securitate și Apărare (ESDC) a fost înființat în 2005, cu scopul de a oferi educație la nivel strategic în Politica Europeană de Securitate și Apărare, acum Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC). A urmat o analiză minuțioasă a nevoilor și faze de experimentare. Crearea CESA a fost de a oferi politici comune de securitate și apărare un instrument de formare și educație care promovează în mod activ o cultură europeană de securitate⁴⁶.

Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate este o agenție a UE care se ocupă de analiza problemelor de politică externă, de securitate și de apărare. Înființată în ianuarie 2002 ca agenție autonomă în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC), are sediul la Paris, cu o antenă la Bruxelles, EUISS urmărește să promoveze o cultură de securitate comună pentru UE și să sprijine elaborarea și proiectarea politicii sale externe. Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate (EUISS) este o agenție a UE care se ocupă cu analiza problemelor de politică externă, de securitate și de apărare. Misiunea de bază a Institutului este de a oferi analize și forumuri pentru discuții care pot fi utile și relevante pentru formularea politicii UE. Institutul este finanțat de statele membre ale UE conform unei formule bazate pe PNB. Este condusă de un consiliu, prezidat de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (ÎR), care își stabilește normele bugetare și administrative și își aprobă programul de lucru. Comitetul Politic și de Securitate (PSC) exercită supraveghere politică -

⁴⁵ UE, Agenția Europeană de Apărare (AEA), https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eda_ro, pagină accesată la data 25.10.2021

⁴⁶ ESDC, Misiunea noastră, <https://esdc.europa.eu/>, pagină accesată la data 25.10.2021

fără a aduce atingere independenței intelectuale și autonomiei operaționale a EUISS⁴⁷.

Centrul de satelit al Uniunii Europene (SatCen) este o agenție a UE care sprijină luarea deciziilor în domeniul PESC/PSAC prin analiza datelor de la sateliții de observare ai Pământului. Înființată în ianuarie 2002 ca agenție a Consiliului sub conducerea operațională a Înalțului Reprezentant, are sediul în Torrejón de Ardoz, Spania, cu o antenă la Bruxelles. UE SatCen este principalul furnizor de produse și servicii de informații geospațiale legate de securitate în UE și este pe deplin conectat la structurile PESC/PSAC ale UE, precum și la toate acțiunile relevante de dezvoltare și cooperare în domeniul spațiului și al securității. SatCen a sprijinit și sprijină în prezent SEAE, statele membre ale UE, Comisia Europeană, statele terțe și organizațiile internaționale precum ONU și NATO în procesul decizional în domeniul PESC/PSAC. Principalii beneficiari ai serviciilor SatCen sunt organismele SEAE și misiunile și operațiunile PSAC. SatCen este finanțat de statele membre ale UE. Este condus de un consiliu format din reprezentanți ai tuturor statelor membre ale UE, care își aprobă bugetul și programul de lucru. Acesta se află sub supravegherea Comitetului Politic și de Securitate (PSC) și a direcției operaționale a Înalțului Reprezentant al Uniunii⁴⁸.

3.3. Instrumente PSAC

Începând din 2016, PSAC a înregistrat o serie de succese în dezvoltarea și armonizarea cooperării dintre statele membre în domeniul apărării. Acestea includ: lansarea PESCO; o structură permanentă de comandă și control pentru planificarea și conducerea misiunilor militare neexecutive; un mecanism de cartografiere a capacităților de apărare; un fond european de apărare și cele două programe precursor ale acestuia; îmbunătățirea mobilității militare; revizuirea strategică a dimensiunii civile a PSAC, sub forma unui pact privind PSAC civilă; un instrument european pentru pace în afara

⁴⁷ Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate (EUISS), <https://www.iss.europa.eu/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁴⁸ Centrul de satelit al Uniunii Europene (SatCen), <https://www.satcen.europa.eu/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

bugetului; o politică cibernetică mai solidă; și o cooperare mai strânsă cu NATO.

a) Dimensiunea militară

În noiembrie 2016, VP/ÎR a prezentat, de asemenea, Consiliului un „plan de implementare privind securitatea și apărarea”, care urmărea să operaționalizeze viziunea prezentată în SGUE în privința problemelor de apărare și securitate. Planul cuprinde 13 propuneri de măsuri, printre care se numără **un proces anual coordonat de revizuire privind apărarea (CARD)**, îmbunătățirea răspunsului rapid al UE, precum și **un nou mecanism unic de cooperare structurată permanentă (PESCO)** pentru statele membre care doresc să-și asume angajamente mai mari în materie de securitate și apărare. În paralel, dna Mogherini a prezentat statelor membre **Planul de acțiune european în domeniul apărării (EDAP)**, cu propuneri importante referitoare la **un fond european de apărare (FEA)**⁴⁹, axat pe cercetarea în domeniul apărării și pe dezvoltarea capacităților. Planul a reprezentat un pas major în direcția implementării structurilor politice și militare interne ale UE prevăzute în PSAC. De la începutul mandatului său, în decembrie 2019, VP/ÎR Josep Borrell a plasat aprofundarea PSAC în centrul activității UE, continuând și consolidând inițiativele lansate de dna Mogherini.

În perioada 2019-2020, a avut loc primul ciclu CARD complet, AEA asigurând activitatea de redactare. Raportul final al CARD le-a fost prezentat miniștrilor apărării în noiembrie 2020. Acesta identifică 55 de oportunități de colaborare la nivelul întregului spectru de capacități.

b) **Dimensiunea civilă a PSAC** a cunoscut în anul 2018 o reformă a cadrului conceptual pentru a răspunde amenințărilor actuale la adresa securității internaționale (migrația ilegală, terorism, amenințări hibride, cibernetică, securitate maritimă, gestionarea frontierelor, crima organizată). Astfel, la 19 noiembrie 2018, a fost adoptat „Pactul civil în domeniul PSAC”. Acesta cuprinde linii strategice de orientare în materie de acțiune externă a UE în sprijinul gestionării civile a crizelor și prevenirii conflictelor, respectiv angajamentele statelor membre și ale

⁴⁹ În decembrie 2020, Consiliul a ajuns la un acord politic provizoriu cu reprezentanții Parlamentului cu privire la un regulament de instituire a FED, în contextul cadrului financiar multianual (CFM) pentru perioada 2021-2027. Cu un buget FED de 8 miliarde EUR pe 7 ani, UE va deveni unul dintre primii trei investitori în cercetarea în domeniul apărării din Europa.

instituțiilor UE în acest domeniu (pe linie de resurse umane, cadru juridic, etc). La nivel național, aceste angajamente sunt prevăzute în Strategia Națională pentru implementarea Pactului civil în domeniul PSAC, adoptată în februarie 2021⁵⁰.

c) **Un instrument european pentru pace (IEP)** este instrumentul financiar care va finanța toate acțiunile sale externe care au implicații militare sau în domeniul apărării, în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC). Acest nou instrument va permite UE, pentru prima dată, să completeze activitățile misiunilor și operațiilor sale din cadrul politicii de securitate și apărare comune (PSAC) în țările-gazdă cu măsuri de asistență. Aceste măsuri pot include furnizarea de echipamente militare și de apărare, infrastructură sau asistență, la cererea țărilor terțe sau a organizațiilor regionale sau internaționale. Măsurile de asistență vor fi încorporate într-o strategie politică clară și coerentă și vor fi însoțite de evaluări aprofundate ale riscurilor și de garanții solide⁵¹.

Începând din 2004, implicarea UE în misiunile și operațiile militare PSAC a fost finanțată prin mecanismul ATHENA⁵². Acesta va fi înlocuit de IEP, care va extinde domeniul de aplicare al costurilor comune, permițând astfel o implementare mai rapidă și o mai mare flexibilitate și previzibilitate. Partea operațională a IEP va rămâne în cadrul Consiliului. Până în prezent, sprijinul UE putea fi acordat numai operațiilor în sprijinul păcii desfășurate sub conducere africană, și anume operațiilor conduse de Uniunea Africană sau de organizațiile regionale africane. Acest lucru a fost realizat prin Instrumentul financiar pentru pace în Africa (AFP). IEP va depăși această deficiență și va extinde domeniul geografic de aplicare al intervenției UE, întrucât UE va fi acum în măsură să contribuie la finanțarea operațiilor militare în sprijinul

⁵⁰ Ministerul Afacerilor Externe, Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC), <https://www.mae.ro/node/1882>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵¹ Consiliul UE, UE instituie Instrumentul european pentru pace, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/03/22/eu-sets-up-the-european-peace-facility/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵² Consiliul UE, Athena – finanțarea operațiilor militare de securitate și apărare, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/athena/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

păcii și a măsurilor de asistență pentru partenerii noștri, oriunde în lume⁵³.

3.4. Realizări în domeniul PSAC

În ultimii ani s-au înregistrat progrese remarcabile în ceea ce privește inițiativele UE în domeniul securității și al apărării și trecerea la punerea în aplicare a dispozițiilor Tratatului de la Lisabona cu scopul de a le „utiliza mai bine”, astfel cum au subliniat șefii de stat sau de guvern în Declarația și Foaia de parcurs de la Bratislava, cu sprijinul Parlamentului European. Pe baza strategiei globale și a mai multor recomandări formulate de Consiliu și de Parlamentul European s-au înregistrat următoarele realizări:

- Comisia Europeană a propus Planul de acțiune european în domeniul apărării la 30 noiembrie 2016⁵⁴. În acest plan, Comisia a propus înființarea Fondului european de apărare⁵⁵. Acesta va coordona, va suplimenta și va amplifica investițiile naționale în cercetarea din domeniul apărării, în dezvoltarea de prototipuri și în achiziționarea de echipamente și tehnologii destinate sectorului apărării. Se preconizează că acesta va contribui în mod semnificativ la autonomia strategică și competitivitatea industriei europene de apărare, meta-materiale, software criptat sau robotică. Finanțarea include 90 de milioane EUR până la sfârșitul anului 2019, plus 500 de milioane EUR pe an după 2020.

- În iunie 2017, Consiliul a instituit Capacitatea militară de planificare și conducere (MPCC⁵⁶) în cadrul Statului-Major al Uniunii

⁵³ SEAE, Facilitatea europeană pentru pace - Investiții în pace și securitate, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/46285/european-peace-facility-eu-budget-fund-build-peace-and-strengthen-international-security_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁴ EUR-Lex, Comunicarea Comisiei Către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic Și Social European Și Comitetul Regiunilor Planul De Acțiune European În Domeniul Apărării Com/2016/0950 Final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1482141824476&uri=CELEX%3A52016DC0950>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁵ Comisia Europeană, Un Fond european de apărare: 5,5 miliarde EUR pe an pentru stimularea capacităților de apărare ale Europei, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_17_1508, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁶ Consiliul UE, Cooperarea la nivelul UE în domeniul apărării: Consiliul instituie o capabilitate militară de planificare și conducere (MPCC), <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press->

Europene. MPCC va prelua comanda misiunilor militare neexecutive ale UE, servind drept structură de comandă și control a acestora. MPCC urmărește să îmbunătățească structurile UE de gestionare a crizelor, deoarece lipsa unei astfel de structuri subminează capacitatea UE de a-și planifica și a-și derula propriile operații în mod independent.

- PESCO⁵⁷ a fost lansată în decembrie 2017, la aceasta participând 25 de state membre ale UE. Aceasta funcționează pe baza unor proiecte concrete (în prezent, 34) și a unor angajamente obligatorii, mai multe dintre acestea fiind orientate către consolidarea sectorului european de apărare.

- CARD⁵⁸, un proces voluntar inițiat de statele membre, de monitorizare a planurilor de apărare ale statelor membre ale UE pentru a ajuta la coordonarea cheltuielilor și pentru a identifica posibile proiecte în colaborare. CARD a fost lansat în 2017 cu o funcționare de probă. Acesta este gestionat într-o manieră coerentă cu activitățile NATO de planificare a apărării.

- Din 2017, UE urmărește să îmbunătățească mobilitatea militară⁵⁹, asigurând circulația fără probleme, eficientă și eficace a personalului militar și a mijloacelor militare pe întreg teritoriul UE și în afara acestuia. Mobilitatea militară ar îmbunătăți pregătirea și răspunsul UE în caz de criză și ar permite statelor membre ale UE să acționeze mai rapid, în conformitate cu nevoile și responsabilitățile lor în materie de apărare.

- Ca parte a efortului de a consolida securitatea și apărarea Europei, UE a semnat două declarații comune privind cooperarea cu NATO, în

releases/2017/06/08/military-mpcc-planning-conduct-capability/, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁷ Parlamentul European, Briefing Serviciul de Cercetare al Parlamentului European, <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-614632-Permanent-structured-cooperation-PESCO-FINAL.pdf>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁸ AEA, Evaluarea Anuală Coordonată Pentru Apărare (CARD), [https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-(card)), pagină accesată la data de 25.10.2021

⁵⁹ SEAE, Joint Communication to the European Parliament and the Council – Improving Military Mobility in the European Union, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/35410/joint-communication-european-parliament-and-council-%E2%80%93-improving-military-mobility-european_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

2016⁶⁰ și în 2018⁶¹. În prezent, există 74 de propuneri de cooperare în domenii precum: combaterea amenințărilor hibride; cooperarea operațională; interoperabilitatea; migrația neregulamentară, securitatea cibernetică; industria de apărare; exercițiile comune; sprijinirea eforturilor de întărire a capacităților ale partenerilor; combaterea terorismului; femeile; pacea și securitate și mobilitatea militară.

• În 2018, UE a inițiat o reexaminare strategică a dimensiunii civile a PSAC, care să ia forma unui pact privind PSAC civilă. Această reexaminare are scopul de a adapta PSAC la provocările geopolitice actuale și de a contribui la capacitatea UE de a ținti crizele de securitate. Printre obiectivele prevăzute în pactul privind PSAC civilă⁶² se numără desfășurarea mai rapidă, un proces mai rapid de luare a deciziilor operaționale, dezvoltarea continuă a capabilităților și intensificarea cooperării cu alți actori și alte organizații internaționale relevante⁶³.

Pentru a da un nou impuls agendei sale de securitate și apărare, UE lucrează în prezent la o **Busolă strategică**, care urmărește să ofere o direcție politico-strategică îmbunătățită pentru securitatea și apărarea UE și să stabilească nivelul de ambiție în acest domeniu. Prima etapă, care s-a încheiat în noiembrie 2020, a fost o analiză cuprinzătoare a amenințărilor și provocărilor. A doua etapă, aflată în desfășurare, constă în discuții informale între statele membre despre analiza amenințărilor și principalele lor implicații, analiza deficitului de capabilități și prioritățile statelor membre. Această etapă de dialog ar trebui să permită statelor membre să își îmbunătățească înțelegerea comună a

⁶⁰ Consiliul European, Declarație Comună a Președintelui Consiliului European, Președintelui Comisiei Europene și a Secretarului General Al Organizației Tratatului Atlanticului De Nord, <https://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶¹ Consiliul European, Declarația Comună Privind Cooperarea UE-Nato A Președintelui Consiliului European, Președintelui Comisiei Europene și a Secretarului General al Atlanticului De Nord, Organizarea Tratatelor, https://www.consilium.europa.eu/media/36096/nato_eu_final_eng.pdf, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶² Parlamentul European, Compactul PSAC civil: O amprentă mai puternică a UE într-o lume conectată, complexă și contestată, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI\(2018\)630295](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI(2018)630295), pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶³ Parlamentul European, BRIEFING Politicile UE - rezultate pentru cetățeni, https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus08_ro.pdf, pagină accesată la data de 25.10.2021

amenințărilor la adresa securității cu care se confruntă în mod colectiv și să consolideze cultura europeană în materie de securitate și apărare. Procesul este conceput pentru a răspunde nevoii tot mai mari ca UE să poată acționa ca furnizor de securitate.

Misiunile și operațiunile de gestionare a crizelor sunt expresia cea mai vizibilă și mai tangibilă a PSAC. Potrivit VP/ÎR Josep Borrell, este esențială o implicare sporită prin intermediul misiunilor și operațiunilor PSAC, cu mandate mai solide, dar și flexibile. Busola strategică urmărește să remedieze lacunele SGUE în ceea ce privește instrumentele și instituțiile UE de gestionare a crizelor și să ofere orientări coerente pentru alte inițiative și procese relevante (inclusiv PESCO, FEA și CARD), stabilind scopuri și obiective clare.

În prezent, UE are 16 misiuni civile și operații militare de PSAC⁶⁴ pe trei continente, cu o gamă largă de mandate și care utilizează peste 5 000 de membri de personal civil și militar. De exemplu, operația navală EUNavfor MED⁶⁵ (Sophia), înființată în 2015, are ca scop destructurarea modelului de afaceri al persoanelor care introduc ilegal migrați și al traficantilor din zona central-sudică a Mării Mediterane. S-a estimat că această operație a salvat aproape 45 000 de persoane⁶⁶. În noiembrie 2017, UE a creat o misiune de sprijin a reformei sectorului securității din Irak (EUAM Irak)⁶⁷. Printre alte funcții, această misiune asigură consultanță strategică privind elaborarea strategiilor naționale de combatere a terorismului și a criminalității organizate⁶⁸.

⁶⁴ SEAE, Misiuni și operațiuni militare și civile, https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶⁵ Legislative Train, Forța Navală A Uniunii Europene – Operația Mediterraneană SOPHIA, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eunavfor-med-operation-sophia>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶⁶ Consiliul UE, Infografic - Vieți salvate în cursul operațiilor UE din Marea Mediterană (2015-2021), <https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/saving-lives-sea/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶⁷ SEAE, Misiuni civile PSAC: EUAM Irak începe lucrul la Bagdad, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36122/civilian-csdp-missions-euam-iraq-starts-work-baghdad_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁶⁸ Parlamentul European, BRIEFING Politicile UE - rezultate pentru cetățeni, https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus08_ro.pdf, pagină accesată la data de 25.10.2021

Cele mai recente misiuni și operațiuni⁶⁹ au sprijinit securitatea în Republica Centrafricană (EUAM RCA⁷⁰) și au pus în aplicare embargoul ONU asupra armelor impus Libiei (EUNAVFOR MED IRINI⁷¹). Deciziile UE de a desfășura misiuni sau operațiuni sunt luate în mod normal la cererea țării partenere căreia i se acordă asistență și/sau pe baza unei rezoluții a Consiliului de Securitate al ONU.

⁶⁹ SEAE, Misiuni și operațiuni militare și civile, https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁷⁰ SEAE, Misiunea de consiliere a UE în Republica Centrafricană (EUAM RCA), https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/euam-rca_en, pagină accesată la data de 25.10.2021

⁷¹ UE, Operațiunea IRINI a Forțelor Navale Europene în Marea Mediterană (Task Force 464) la lucru, <https://www.operationirini.eu/>, pagină accesată la data de 25.10.2021

4. Politica Europeană de vecinătate (PEV)

4.1. Instituirea și dezvoltare PEV

Politica europeană de vecinătate oferă un cadru pentru parteneriate mai eficiente și mai strânse cu vecinii din estul și sudul UE, bazate pe interese și acțiuni comune. UE promovează stabilitatea și stimulează cooperarea cu aceste țări prin intermediul Instrumentului european de vecinătate.

Schimbările survenite în structura Uniunii Europene, ca urmare a extinderii acesteia spre centrul și estul Europei, au impus necesitatea unei reorientări a politicii externe a Uniunii, noua configurație a „vecinătății UE” dobândind o importanță deosebită în politica europeană. Politica Europeană de Vecinătate (PEV) a apărut tocmai ca expresie a acestei necesități, rezultat al procesului de re poziționare a granițelor Uniunii Europene spre est și a nevoii de adaptare a mecanismelor de lucru ale UE cu statele aflate acum în imediata sa vecinătate.

Înainte de momentul 2004, relațiile UE cu zona Mediteraneană erau guvernate de așa-numitul „Proces Barcelona”⁷² (un produs al Parteneriatului Euro-mediteranean agreat de miniștrii de externe UE și ai celor 12 țări mediteraneene) în noiembrie 1995, parteneriat implementat prin Acorduri de Asociere Euro-Mediteraneene, ale căror obiective vizau stabilirea unei zone de pace, prosperitate și stabilitate în regiunea Mediteraneană, prin crearea, gradual, a unei zone de liber schimb până în 2010, fără ca aceste țări să aibă vreo perspectivă a aderării la UE.

Relațiile cu statele din Balcanii de Vest (Macedonia, Serbia, Muntenegru, Bosnia-Herțegovina, Croația, Albania) erau guvernate prin Procesul de Stabilizare și Asociere⁷³, ale cărui obiective constau în consolidarea progresului în dezvoltarea economică și politică a statelor

⁷² EUR-Lex, Procesul de la Barcelona: Uniunea pentru Mediterana, <https://eur-lex.europa.eu/summary/RO/rx0001>, pagină accesată la data de 1.11.2021

⁷³ EUR-Lex, Procesul de Stabilizare și de Asociere, https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/stabilisation_association_process.html?locale=ro, pagină accesată la data de 1.11.2021

din zonă, cooperarea regională și promovarea relațiilor comerciale prin Acordurile de Stabilizare și Asociere (încheiate începând cu anul 2001). În prezent, procesul vizând Balcanii de Vest s-a îmbogățit și cu alte instrumente, printre care Parteneriatele Europene care își propun, prin identificarea priorităților pe termen mediu și scurt, să sprijine țările din zonă în procesul de reformă și pregătire pentru viitoarea calitate de membru UE.

În ceea ce privește fostele republici sovietice, Uniunea Europeană a încheiat Acorduri de Parteneriat și Cooperare⁷⁴ (în 1994 – cu Federația Rusă, Ucraina, Kazahstan, Moldova, Belarus⁷⁵, în 1996 – cu Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Uzbekistan), acorduri ce erau considerate a fi de primă generație, neavând în vedere perspectiva aderării acestor țări la UE, ci promovarea interesului potențial pentru o continuă dezvoltare a relațiilor reciproce de cooperare între părți, sprijinirea eforturilor țărilor în cauză în procesul de tranziție la economia de piață.⁷⁶

Politica europeană de vecinătate (PEV) se aplică următoarelor țări: Algeria, Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Egipt, Georgia, Israel, Iordania, Liban, Libia, Moldova, Maroc, Palestina, Siria, Tunisia și Ucraina.

Ea urmărește creșterea prosperității, stabilității și securității tuturor. PEV se bazează pe democrație, pe respectarea statului de drept și pe respectarea drepturilor omului și este o politică bilaterală între UE și fiecare țară parteneră, însoțită de inițiative de cooperare regională: Parteneriatul estic (PaE) și Uniunea pentru Mediterana.

⁷⁴ EUR-Lex, Acorduri de parteneriat și cooperare (APC): Rusia, Caucazul de Sud și Asia Centrală, <https://eur-lex.europa.eu/summary/RO/r17002>, pagină accesată la data de 1.11.2021

⁷⁵ Acordul cu Belarus nu a intrat în vigoare, datorită suspendării relațiilor bilaterale și impunerii unor sancțiuni de către UE față de această țară (1997).

⁷⁶ Mocanu Oana Mihaela, Politica Europeană de Vecinătate – Noi Inițiative. Contribuții ale României, București, Colecția de studii IER, nr. 23, 2009, pag. 10-12

În prezent temeiul juridic îl regăsim în: art. 8 din TUE, Titlul V din TUE (acțiunea externă), art. 206-207 (comerț) și 216-219 (acorduri internaționale) din TFUE.

În 2011, UE a revizuit PEV și, ca reacție la evoluțiile din țările arabe, a pus un accent mai mare pe promovarea democrației profunde și sustenabile și pe dezvoltarea economică favorabilă includerii. Democrația profundă și sustenabilă include mai ales alegeri libere și corecte, eforturi de combatere a corupției, independența sistemului judiciar, controlul democratic asupra forțelor armate și libertatea de exprimare, de întrunire și de asociere.

Cu toate acestea⁷⁷, efectele războiului civil din Siria, colapsul statului libian, criza din Ucraina, impactul conflictelor înghețate din est și al altor crize din țările vecine ale UE și din vecinătatea acestora pun sub semnul întrebării securitatea UE.

A devenit necesară o revizuire radicală a politicii europene de vecinătate (PEV), axată pe stabilizarea țărilor vecine. În noiembrie 2015, PEV revizuită a fost publicată, ținând seama de apelul Parlamentului la o strategie „mai strategică, mai bine focalizată, mai flexibilă, mai coerentă și motivată politic”. Politica revizuită⁷⁸ diferențiază în prezent abordările spre sud și spre est, incluzând interesele geostrategice ale Rusiei.

În Balcanii de Vest⁷⁹, UE a contribuit la stabilizarea economiilor, dar recunoaște că respectarea statului de drept nu a fost realizată. În 2018, pentru a-și consolida influența în regiune, UE a lansat o nouă strategie pentru Balcanii de Vest, pentru a oferi o „perspectivă credibilă de aderare” țărilor candidate și potențial candidate (Albania, Muntenegru,

⁷⁷ Parlamentul European, BRIEFING Politicile UE - rezultate pentru cetățeni, https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus14_ro.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁷⁸ Parlamentul European, Politica europeană de vecinătate, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_IDA\(2016\)595865](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_IDA(2016)595865), pagină accesată la data de 11.11.2021

⁷⁹ Parlamentul European, Pace și securitate în 2018: o evaluare a consolidării păcii UE în Balcanii de Vest, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_STU\(2018\)621816](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_STU(2018)621816), pagină accesată la data de 11.11.2021

Macedonia de Nord, Serbia, Bosnia și Herțegovina și Kosovo⁸⁰), cu condiția să consolideze statul de drept, să îmbunătățească competitivitatea economiilor lor și să soluționeze litigiile cu vecinii. În schimbul unei voințe sociale și politice reale de a adera la Uniune, noua strategie stabilește criterii de referință⁸¹ clare pentru aderare.

Astfel putem enumera printre obiective PEV: stabilizarea țărilor învecinate prin acțiuni legate de dezvoltarea economică, ocuparea forței de muncă, tineret, transporturi, conectivitatea energiei, migrație, mobilitate și securitate; promovarea valorilor UE (buna guvernare, democrația, statul de drept și drepturile omului); și facilitarea cooperării la nivel regional: Parteneriatul estic, Uniunea pentru Mediterana.

4.2. Direcțiile de acțiune și instituțiile implicate în PEV

Politica Europeană de Vecinătate (PEV) reglementează relațiile UE cu 16 dintre cei mai apropiați vecini ai UE din est și sud.

4.2.1. Parteneriatul Estic

Parteneriatul Estic (PaE)⁸² reprezintă o dimensiune estică specifică a PEV, lansată în 2009. Scopul parteneriatului este de a consolida și aprofunda relațiile politice și economice dintre Uniunea Europeană, statele sale membre și șase țări partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

PaE sprijină realizarea multor obiective de politică mondială, inclusiv Acordul de la Paris privind schimbările climatice și Agenda ONU 2030 precum și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU. Acesta contribuie la obiectivul general de creștere a stabilității, prosperității și rezilienței vecinilor UE, după cum se prevede în Strategia Globală pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene.

⁸⁰ Kosovo- Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU 1244/1999 și cu Avizul Curții Internaționale de Justiție privind declarația de independență a Kosovo.

⁸¹ Parlamentul European, BRIEFING, Balcanii de Vest: Strategia de extindere 2018, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614736/EPRS_ATA\(2018\)614736_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614736/EPRS_ATA(2018)614736_EN.pdf), pagină accesată la data de 11.11.2021

⁸² UE, Parteneriatul Estic, <https://euneighbourseast.eu/ro/policy/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

În 2019 a fost lansată o nouă Politică a Parteneriatului Estic cu o nouă agendă ce urmărește realizarea următoarelor obiective: economii reziliente, durabile și integrate; instituții responsabile, statul de drept și securitate; reziliența de mediu și climatică; o transformare digitală rezilientă; societăți reziliente, echitabile și incluzive.

Această nouă agendă a fost prezentată în continuare în Documentul comun de lucru al serviciilor Comisiei: redresare, reziliență și reformă: priorități post-2020 pentru Parteneriatul Estic adoptate în iulie 2021. Acesta este structurat în jurul a doi piloni: investiții –care urmează să fie sprijinite de un plan Economic și de investiții de €2,3 miliarde în formă de granturi, finanțare mixtă și garanții, cu un potențial de mobilizare de până la €17 miliarde în investiții publice și private. Planul conține un set de inițiative emblematic pentru fiecare dintre țările partenere și un pilon de guvernare care să sprijine și să susțină investițiile și să contribuie la consolidarea societăților reziliente și echitabile care nu lasă pe nimeni în urmă.

Instrumente PEV- PaE

Parteneriatul este format din două părți: partea bilaterală, constând în relațiile dintre UE și fiecare dintre țări în mod individual și partea multilaterală, în care participă toate țările partenere, statele membre ale UE și instituțiile UE.

Cooperarea multilaterală se desfășoară la nivelul unei largi serii de aspecte: consolidarea instituțiilor și a bunei guvernări, inclusiv a rezilienței la schimbări de natură externă; dezvoltarea de oportunități de piață prin integrare economică și acorduri comerciale; asigurarea securității energetice și îmbunătățirea interconectării în domeniul energetic și al transporturilor; intensificarea mobilității și a contactelor interpersonale prin negocierile din cadrul dialogului privind vizele⁸³.

Cooperarea bilaterală dintre UE și statele PaE se desfășoară prin intermediul:

- **Acordurilor de asociere (AA)**

UE a prezentat idei concrete pentru fiecare țară parteneră din est printr-o nouă generație de acorduri de asociere. Acestea înlocuiesc

⁸³ Consiliul UE, Parteneriatul estic, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

acordurile de parteneriat și cooperare încheiate cu țările partenere la sfârșitul anilor '90. Aceste acorduri au în vedere: o asociere politică consolidată; un dialog politic aprofundat; o cooperare mai strânsă în materie de justiție și securitate. Ele constituie un plan de reforme care vor apropia țările partenere de UE prin alinierea legislației și a normelor lor la cele ale UE. Traiul oamenilor se va îmbunătăți astfel într-un mod tangibil.

- **Acordurilor de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (DCFTA)**

Ca parte a acordurilor de asociere, UE a finalizat negocierile privind zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (DCFTA) cu Georgia, Republica Moldova și Ucraina, având ca scop: îmbunătățirea accesului la bunuri și servicii; reducerea tarifelor și a cotelor și eliminarea barierelor din calea comerțului; asigurarea unui mediu juridic stabil; alinierea practicilor și normelor.

Amintim aici următoarele Acorduri:

Georgia⁸⁴, Republica Moldova⁸⁵ și Ucraina⁸⁶: acordurile AA/DCFTA încheiate în 2014 au intrat în vigoare și au adus relațiile dintre acești parteneri și UE la un nou nivel.

Armenia⁸⁷: un acord de parteneriat cuprinzător și consolidat a fost semnat în 2017 în marja celui de Al cincilea summit al Parteneriatului estic

Azerbaidjan⁸⁸: negocierile pentru un nou acord cuprinzător au început în 2017

⁸⁴ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Georgia, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314919>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁸⁵ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Republica Moldova, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX%3A22014A0830%2801%29>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁸⁶ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Ucraina, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.161.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:2014:161:TOC, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁸⁷ EUR-Lex, Acordul de parteneriat cu Armenia, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4329646>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁸⁸ SEAE, Prioritățile parteneriatului UE-Azerbaidjan, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/48244/partnership-priorities-between-eu-and-azerbaijan-reinforce-bilateral-agenda_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

Belarus⁸⁹: începând cu 28 iunie 2021, Belarusul și-a suspendat participarea la Parteneriatul estic.

- **Dialogului privind vizele**

Țările partenere PaE se numără printre primele care beneficiază de parteneriate pentru mobilitate, ajutându-i pe cetățenii acestora să se deplaseze prin Europa într-un mediu sigur. Acordurile de facilitare a eliberării vizelor și de readmisie promovează mobilitatea cetățenilor din țările partenere din est prin facilitarea eliberării vizelor și prevăd norme de gestionare a returnării migraților în situație neregulamentară prin intermediul acordurilor de readmisie.

Dintre **instituțiile PEV** implicate în punerea în aplicare a **PaE** amintim:

Consiliul Uniunii Europene prin intermediul **Grupului de lucru pentru Europa de Est și Asia Centrală (COEST)**⁹⁰ ce se ocupă de toate aspectele relațiilor și cooperării UE cu țările din: Europa de Est (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Republica Moldova, Georgia, Rusia și Ucraina) și Asia Centrală (Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan, Turkmenistan și Uzbekistan)

De asemenea, **Comitetul pentru politică comercială**⁹¹ consiliază și asistă Comisia în negocierea și încheierea acordurilor comerciale cu țările partenere PaE.

De asemenea **Serviciul European de Acțiune Externă și Comisia Europeană** poartă o responsabilitate specială în derularea activităților legate de PaE. Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) sunt de asemenea implicate, precum și Comitetul Regiunilor și reprezentanții societății civile din UE și din regiune.

⁸⁹ Consiliul UE, Măsuri restrictive ale UE împotriva Belarus
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/restrictive-measures-against-belarus>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹⁰ Consiliul UE, Grupul de lucru pentru Europa de Est și Asia Centrală (COEST),
<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-eastern-europe-central-asia/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹¹ Consiliul UE, Comitetul pentru politică comercială,
<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/trade-policy-committee/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea (DG NEAR)⁹² are sarcina de a continua politicile de vecinătate și de extindere ale UE, precum și de a coordona relațiile cu țările SEE-AELS în ceea ce privește politicile Comisiei. DG NEAR colaborează îndeaproape cu Serviciul European de Acțiune Externă și cu direcțiile generale de resort responsabile de prioritățile tematice. În domeniul extinderii, DG NEAR sprijină țările care au perspectiva aderării la UE în îndeplinirea criteriilor definite în Tratatul privind Uniunea Europeană, precum și de Consiliul European. DG NEAR monitorizează îndeaproape progresele țărilor implicate în procesul de aderare la UE și sprijină negocierile de aderare, conform exigențelor Consiliului. DG NEAR gestionează relațiile bilaterale ale Uniunii cu țările candidate și potențial candidate în procesul de aderare a acestora la UE, concentrând la începutul perioadei reformele privind statul de drept, guvernanta economică și reforma administrației publice.

4.2.2. Vecinătatea Sudică

Cooperarea cu vecinătatea sudică⁹³ include zece țări partenere: Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Palestina⁹⁴, Siria, Tunisia și Uniunea pentru Mediterana.

UE și-a stabilit parteneriatul privilegiat cu țărmurile estice și sudice ale Mediteranei încă din 1995, odată cu lansarea Parteneriatului euro-mediterranean la Conferința de la Barcelona, stabilind obiectivul unei zone de pace, stabilitate, prosperitate economică, susținere a valorilor democratice și drepturile omului.

Instrumente PEV

PEV constă în politici bilaterale între UE și fiecare dintre cele 10 țări partenere, plus un cadru de cooperare regional, Uniunea pentru Mediterana. În 2011, ca răspuns la revoltele din vecinătatea sudică, UE

⁹² EUR-Lex, Proceduri administrative, Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2021/301A/01&from=EN>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹³ Comisia Europeană, Parteneriatul Sudic, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/southern-neighbourhood_ro, pagina accesată la data de 11.11.2021

⁹⁴ Această desemnare nu implică nicio recunoaștere a Palestinei ca stat și nu aduce atingere pozițiilor privind recunoașterea Palestinei ca stat.

și-a sporit sprijinul pentru transformări democratice, în cadrul PEV. Ulterior, în 2015, și-a revizuit politica de vecinătate.

Politica europeană de vecinătate (PEV) este pusă în aplicare prin programe de **cooperare bilaterale** (adaptate fiecărei țări), **regionale, locale și transfrontaliere** (între țările UE și țările învecinate care au o frontieră terestră sau maritimă comună). Planurile de acțiune ale PEV urmăresc, în special, dezvoltarea unor societăți democratice, echitabile din punct de vedere social și favorabile incluziunii, promovarea integrării economice și a educației, dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii și a agriculturii și facilitarea circulației transfrontaliere a persoanelor.

Acordurile de asociere asigură temeiul juridic pentru relațiile bilaterale ale UE cu Algeria⁹⁵, Egiptul⁹⁶, Israelul⁹⁷, Iordania⁹⁸, Libanul⁹⁹, Marocul¹⁰⁰, Autoritatea Palestiniană¹⁰¹ și Tunisia¹⁰².

Acordul de asociere inițiat cu Siria¹⁰³ înainte de reprimarea violentă de către guvernul sirian a protestelor publice în 2011 nu a fost niciodată semnat.

⁹⁵ SEAE, Acordul de asociere cu Algeria, https://eeas.europa.eu/sites/default/files/accord_association_fr.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹⁶ SEAE, Acordul de asociere cu Egipt, https://eeas.europa.eu/archives/docs/egypt/aa/06_aaa_en.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹⁷ UE, Acordul de asociere cu Israel, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2019-11/association_agreement_israel-eu_2000.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹⁸ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Iordanul, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1487944018876&uri=CELEX:32002D0357>, pagină accesată la data de 11.11.2021

⁹⁹ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Libanul, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006PC0365&qid=1608734811074>, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰⁰ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Marocul, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22000A0318\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22000A0318(01)), pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰¹ EUR-Lex, Acordul de asociere cu Palestina, [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A0716\(01\):EN:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A0716(01):EN:HTML), pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰² EUR-Lex, Acordul de asociere cu Tunisia, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d3eef257-9b3f-4adb-a4ed-941203546998.0008.02/DOC_4&format=PDF, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰³ SEAE, Masurile restrictive (sanctiunile) aplicabile Siriei https://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

Negocierile pentru un acord-cadru între UE și Libia¹⁰⁴ au fost suspendate în februarie 2011 și nu au fost încă reluate.

UE urmărește și să promoveze accesul pe piață și cooperarea în domeniul migrației și al mobilității cu partenerii săi din sud. În prezent, sunt în desfășurare negocieri pentru acorduri de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare cu Marocul și cu Tunisia. Au fost încheiate parteneriate pentru mobilitate cu Marocul, Tunisia și Iordania, iar negocierile cu Libanul sunt în curs de desfășurare. În aceste cadre au fost puse în aplicare diferite proiecte, în special în cadrul Instrumentului de parteneriat pentru mobilitate, lansat în 2016. În plus, o serie de inițiative regionale și bilaterale privind migrația și mobilitatea sunt finanțate în cadrul Fondului fiduciar de urgență al UE pentru Africa, componenta Africa de Nord, în Algeria, Egipt, Libia, Maroc și Tunisia. Fondul fiduciar regional al Uniunii Europene ca răspuns la criza siriană, „Fondul Madad”, le oferă sprijin refugiaților sirieni, persoanelor strămutate în interiorul țării și comunităților locale din Liban, Iordania și Egipt.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate au adoptat o comunicare comună prin care se propune **o nouă Agendă pentru Mediterana** ambițioasă și inovatoare pentru a relansa și consolida parteneriatul strategic dintre Uniunea Europeană și partenerii săi din vecinătatea sudică. Această nouă agendă se axează pe cinci domenii de politică: a) dezvoltarea umană, buna guvernare și statul de drept, b) reziliența, prosperitatea și tranziția digitală, c) pacea și securitatea, d) migrația și mobilitatea și e) tranziția verde: reziliența la schimbările climatice, energia și mediul. În același timp, este prevăzut un plan de investiții economice dedicat țărilor din vecinătatea sudică, menit să sprijine redresarea economică și să îmbucățească calitatea vieții oamenilor din regiune, inclusiv în urma pandemiei de COVID-19¹⁰⁵.

Instituții PEV

¹⁰⁴ The “Berlin Process”

https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/berlin_conference_communique.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰⁵ Parlamentul European, Partenerii sudici,

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/173/partenerii-sudici>, pagină accesată la data de 11.11.2021

Grupul de lucru pentru Mashreq/Maghreb (MAMA)¹⁰⁶ se ocupă de politica externă și de securitate comună (PESC) a UE și de competența comunitară în ceea ce privește Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, conflictul din Sahara Occidentală, Autoritatea Palestiniană, Siria și Tunisia. De asemenea, acesta se ocupă de cooperarea UE cu țările din Africa de Nord și din Orientul Mijlociu, cunoscută și sub numele de Uniunea pentru Mediterana.

Consiliul de asociere UE-Algeria¹⁰⁷ a fost instituit prin articolul 92 primul paragraf din Acordul euro-mediteranean din 22 aprilie 2002 de instituire a unei asocieri între Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Algeriană Democratică și Populară, pe de altă parte ca fiind cel mai înalt organism de gestionare a acestui acord. Consiliul de asociere are sarcina de a examina problemele importante care apar în cadrul acordului de asociere precum și orice alte chestiuni bilaterale sau internaționale de interes comun.

Consiliul de asociere UE- Egipt¹⁰⁸ instituit în conformitate cu dispozițiile articolului 74 din Acordul euro-mediteranean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Arabă Egipt, pe de altă parte, adoptă deciziile și formulează recomandări pe baza consensului dintre cele două părți.

Consiliul de asociere UE- Israel¹⁰⁹ are competența potrivit Acordului euro-mediteranean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și

¹⁰⁶ Consiliul UE, Grupul de lucru pentru Mashreq/Maghreb (MAMA), <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/mashreq-maghreb-working-party/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰⁷ Comisia Europeană, Propunere de decizie a consiliului privind poziția care trebuie adoptată, în numele Uniunii Europene, în cadrul Consiliului de asociere instituit prin acordul euro-mediteranean din 22 aprilie 2002 de instituire a unei asocieri între Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Algeriană Democratică și Populară, pe de altă parte http://www.cdep.ro/afaceri_europene/CE/2021/COM_2021_230_RO_ACT.pdf, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰⁸ Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Egipt, 20 decembrie 2018, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2018/12/20/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹⁰⁹ EUR-Lex, Recomandarea Nr. 1/2018 a Consiliului de Asociere UE-Israel din 27 decembrie 2018 privind aprobarea prelungirii Planului de acțiune UE-Israel [2019/106] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22019D0106&from=DE>, pagină accesată la data de 11.11.2021

Statul Israel, pe de altă parte („Acordul euro-mediteranean”), acord ce a fost semnat la Bruxelles la 20 noiembrie 1995 și a intrat în vigoare la 1 iunie 2000, de a adopta decizii și de a formula recomandări oportune.

Articolul 10 din Regulamentul de procedură al Consiliului de asociere prevede posibilitatea de a adopta decizii sau recomandări prin procedură scrisă între sesiuni, în cazul în care părțile convin astfel.

Consiliul de asociere UE- Iordania¹¹⁰ a fost instituit prin articolul 89 din Acordul euro-mediteranean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Regatul Hașemit al Iordaniei, pe de altă parte. În 2019 Consiliul de asociere a analizat stadiul relațiilor bilaterale UE-Iordania. Acesta a trecut în revistă progresele înregistrate în punerea în aplicare a Acordului de asociere UE-Iordania și a priorităților parteneriatului UE-Iordania. Au fost, de asemenea, discutate chestiuni regionale.

Consiliul de asociere UE- Liban¹¹¹ a luat act de progresele înregistrate în punerea în aplicare a Acordului de asociere UE-Liban și a priorităților parteneriatului UE-Liban și a pactului aferent, convenite la 15 noiembrie 2016. Consiliul de asociere a analizat stadiul relațiilor bilaterale UE-Liban și a desfășurat un schimb de opinii, în special privind anumite acțiuni prioritare, inclusiv creșterea economică și locurile de muncă, cu o atenție deosebită acordată comerțului, securitatea și combaterea terorismului, guvernanta și statul de drept, precum și migrația și mobilitatea.

Consiliul de asociere UE-Maroc¹¹² se reunește la nivel ministerial. Principalul său rol este de a examina toate aspectele importante care decurg în cadrul Acordului euro-mediteranean de instituire a unei asocieri între UE și Maroc și orice alte aspecte bilaterale sau internaționale de interes reciproc.

¹¹⁰ Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Iordania, 17 iunie 2019, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2019/06/17/>, pagina accesată la data de 11.11.2021

¹¹¹ Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Liban, 18 iulie 2017, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2017/07/18/lebanon/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹¹² EUR-Lex, Acordul euro-mediteranean de asociere între UE și Maroc, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=LEGISSUM:4374368>, pagina accesată la data de 11.11.2021

Un Comitet de asociere UE-Maroc, înființat prin acord, este responsabil de punerea în aplicare a acordului. Comitetul se reunește la nivel de funcționari și este format din reprezentanți ai UE și ai Marocului.

Consiliul de asociere UE- Tunisia¹¹³ a desfășurat o reuniune în 2019, unde a examinat relațiile bilaterale UE-Tunisia. Au fost analizate principalele teme ale parteneriatului UE-Tunisia, printre care: sprijinul pentru dezvoltarea socioeconomică și relațiile comerciale, în special importanța reformelor structurale și socioeconomice în curs; continuarea procesului de tranziție democratică și de descentralizare, inclusiv punerea în aplicare a Constituției și a reformei judiciare și Parteneriatul pentru tineret UE-Tunisia, pentru a se continua extinderea incluziunii economice, sociale și politice a tinerilor tunisieni, inclusiv prin semnarea unui program EU4Youth.

4.2.3. Cooperarea cu țările învecinate ale UE¹¹⁴

Cooperarea transfrontalieră susține dezvoltarea durabilă de-a lungul frontierelor externe ale UE, contribuie la reducerea diferențelor de standard de viață și caută soluții la provocări comune.

Cooperarea transfrontalieră (CBC) este un element cheie al politicii UE față de vecinii săi. Sprijină dezvoltarea durabilă de-a lungul frontierelor externe ale UE, ajută la reducerea diferențelor de nivel de trai și la abordarea provocărilor comune dincolo de aceste frontiere. A fost recunoscut pentru prima dată ca atare în regulamentul privind Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (ENPI) pentru perioada 2007-2013. Acest lucru a fost confirmat pentru perioada 2014-2020 în regulamentul Instrumentului European de Vecinătate (ENI) adoptat în martie 2014.

CBC promovează cooperarea între țările UE și țările vecine care împart o frontieră terestră sau o trecere maritimă. Finanțarea poate fi

¹¹³ Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Tunisia, 17 mai 2019, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2019/05/17/>, pagina accesată la data de 11.11.2021

¹¹⁴ Comisia Europeană, Cooperare transfrontalieră, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/cross-border-cooperation_ro, pagina accesată la data de 11.11.2021

oferită și pentru un program între mai multe țări din UE și din vecinătate care, de exemplu, fac parte din același bazin maritim.

CBC are trei obiective principale:

- promovarea dezvoltării economice și sociale în zonele de frontieră;
- abordarea provocărilor comune (mediu, sănătate publică, siguranță și securitate);
- crearea unor condiții mai bune pentru mobilitatea persoanelor, a bunurilor și a capitalului.

Bugetul ENPI CBC pentru perioada 2014-2020 rămâne aproximativ la același nivel cu bugetul ENPI CBC 2007-2013, cu un total de 1,052 miliarde EUR. Bugetul CBC provine din două surse diferite: ENI și contribuții din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR).

4.2.4. Cooperarea cu toate țările învecinate¹¹⁵

Cea mai mare parte a asistenței acordate regiunii de vecinătate europeană este canalizată prin programe de cooperare bilaterală și regională. Cu toate acestea, pentru a completa aceste programe, au fost stabilite și programe de cooperare la nivel de vecinătate, deoarece unele activități de ajutor pot fi gestionate mai eficient și mai flexibil la nivel interregional.

O abordare la nivel de vecinătate poate, de exemplu, să sporească vizibilitatea anumitor acțiuni și să conducă la o implementare mai coerentă a mecanismelor de sprijin.

Cooperarea inter-regională este deosebit de utilă pentru:

- acțiuni de jos în sus, la scară mică, în care este nevoie de un răspuns rapid și flexibil;
- unele activități implementate de organizații internaționale,
- programe care sunt noi într-o regiune, unde este dificil să se prezică cererea sau să aloce fonduri între țări.

¹¹⁵ Comisia Europeană, Cooperarea pentru vecinătate, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/neighbourhood-wide-cooperation_ro, pagina accesată la data de 11.11.2021

4.3. Realizări în domeniul PEV- PaE

4.3.1. Relațiile UE – Armenia¹¹⁶

UE cooperează cu Armenia în cadrul politicii europene de vecinătate și dimensiunea sa regională de est, Parteneriatul estic. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Armenia se bazează pe Acordul de parteneriat cuprinzător și consolidat UE-Armenia (CEPA), care a fost semnat la Bruxelles în noiembrie 2017 și a intrat în aplicare provizorie la 1 iunie 2018. Noul acord oferă un cadru pentru ca Uniunea Europeană și Armenia să continue să lucreze împreună în beneficiul cetățenilor armeni. Acordul va permite o cooperare mai puternică în sectoare precum energia, transporturile, mediul și comerțul.

Asistența UE pentru Armenia sprijină aceste obiective de politică și este finanțată prin Instrumentul european de vecinătate (ENI) pentru perioada 2014-2020. Acesta înlocuiește Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (ENPI) din 2007-2013. Alte surse de finanțare sunt programele tematice, axate pe drepturile omului și societatea civilă.

Economie mai puternică

UE este cea mai mare piață de export a Armeniei, cu metale și diamante printre primele exporturi către UE.

UE reprezintă aproximativ 22% din comerțul total al Armeniei.

UE oferă companiilor armene finanțare, formare și sprijin pentru export către noi piețe prin inițiativa EU4Business. Din 2009, peste 473 de milioane de euro au fost alocate companiilor, au fost sprijinite 25.000 de întreprinderi și au fost create 900 de noi locuri de muncă.

Guvernare mai puternică

UE sprijină reformele guvernantei democratice în Armenia, statul de drept, eforturile de combatere a discriminării, promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Programul de Sprijin Bugetar pentru Drepturile Omului este singurul de acest fel din lume, cu condiții stricte atașate la debursarea fondurilor.

UE a oferit 7,5 milioane euro pentru a ajuta guvernul armean în îmbunătățirea legislației electorale.

¹¹⁶ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Armenia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/armenia_en, pagina accesată la data de 11.11.2021

UE sprijină guvernul armean în eforturile sale de combatere a corupției. Au fost angajați 14,8 milioane euro pentru a ajuta la implementarea strategiei guvernamentale anticorupție și la realizarea reformelor vamale și de gestionare a frontierelor.

UE sprijină inițiativele societății civile care promovează reformele anticorupție și acționează ca organe de supraveghere guvernamentale în Armenia.

UE sprijină reformele în sectorul justiției, promovează independența sistemului judiciar și contribuie la îmbunătățirea infrastructurii; 12 clădiri judecătorești au fost construite sau reconstruite în Armenia.

UE este principalul promotor al guvernării electronice în Armenia. Până în prezent, UE a sprijinit introducerea unui sistem electronic de gestionare a documentelor în instituțiile guvernamentale din Armenia; un sistem electronic de depunere a declarațiilor fiscale; un registru electronic de stare civilă; un sistem unic de înregistrare a vehiculelor, un sistem automat de eliberare a permiselor de conducere, un sistem de viză electronică și un registru de afaceri online.

Conectivitate mai puternică

UE finanțează un schimb de energie și un tranzit mai bun între Armenia și Georgia, în parte prin conectarea Armeniei la rețeaua electrică a UE.

Cu sprijinul UE, îmbunătățirile aduse metroului din Erevan au dus la vagoane moderne, operațiuni de metrou mai sigure și economii substanțiale de energie.

Calitatea apei potabile pentru 1,1 milioane de locuitori din Erevan a fost îmbunătățită cu sprijinul UE.

UE a parafat un acord cuprinzător privind transportul aerian UE-Armenia. Odată ce va intra în vigoare, aceasta va deschide calea pentru un schimb mai mare de călători, prețuri mai mici și noi oportunități de afaceri.

Societate mai puternică

Acordul UE-Armenia privind facilitarea vizelor a intrat în vigoare în 2014, făcând cererile de viză pentru armeni mai ușoare, mai rapide și mai ieftine.

În perioada 2015-2017, 1.300 de studenți și cadre academice din Armenia au studiat sau au predat în Europa în cadrul programului Erasmus+. 17 colegii de educație profesională din Armenia au fost renovate cu sprijinul UE. 70 de școli armene au participat la platforma eTwinning Plus pentru a spori cooperarea prin utilizarea instrumentelor online.

4.3.2. Relațiile UE – Azerbaidjan¹¹⁷

UE cooperează cu Azerbaidjan în cadrul Politicii europene de vecinătate și dimensiunea sa regională de est, Parteneriatul estic. Relațiile bilaterale ale Uniunii Europene cu Azerbaidjan se bazează pe Acordul de parteneriat și cooperare UE-Azerbaidjan în vigoare din 1999. În februarie 2017, UE și Azerbaidjan au început negocierile privind un nou acord-cadru menit să dea un nou impuls dialogului politic și reciproc. Prioritățile parteneriatului au fost, de asemenea, aprobate la 28 septembrie 2018 de Consiliul de cooperare. Ei stabilesc prioritățile comune ale politicii care vor ghida și vor îmbunătăți parteneriatul nostru în următorii ani. Azerbaidjanul este un partener energetic important pentru UE și joacă un rol esențial în aducerea resurselor energetice din regiunea Caspică pe piața UE.

Cooperarea UE – Azerbaidjan

Asistența UE pentru Azerbaidjan vizează îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din Azerbaidjan într-o manieră tangibilă și vizibilă, prin sprijinirea obiectivelor de politică prezentate în Prioritățile parteneriatului. Sprijinul UE este finanțat prin Instrumentul European de Vecinătate (ENI) pentru perioada 2014-2020. Acesta înlocuiește Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (ENPI) din 2007-2013. Alte surse de finanțare sunt programele tematice, axate pe drepturile omului și societatea civilă. Mai multe informații despre programe specifice sunt disponibile mai jos.

Economie mai puternică

¹¹⁷ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Azerbaidjan, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/azerbaijan_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

UE este primul partener comercial al Azerbaidjanului și cea mai mare piață de export și import. Este, de asemenea, cel mai mare investitor străin al Azerbaidjanului, atât în sectorul petrolier, cât și în cel non-petrol.

Acordul de parteneriat și cooperare UE-Azerbaidjan permite armonizarea treptată a legislației și procedurilor din Azerbaidjan cu legile și standardele UE și internaționale legate de comerț.

În Azerbaidjan, UE ajută companiile cu finanțare, formare și sprijin pentru export către noi piețe prin inițiativa EU4Business. UE sprijină guvernul în îmbunătățirea climatului de afaceri și investiții al țării.

UE sprijină, de asemenea, agenda de diversificare economică a Azerbaidjanului, în special prin sprijinirea educației și dezvoltării regionale.

Guvernare mai puternică

Azerbaidjan cooperează activ cu UE prin Twinning. În ultimii 10 ani, 26 de ministere și instituții publice din Azerbaidjan au participat la 46 de proiecte de înfrățire și, ca urmare, au beneficiat de cunoștințele tehnice ale UE și de experiența practică a funcționarilor publici din UE. Acest lucru a contribuit la dezvoltarea și îmbunătățirea legislației în conformitate cu standardele UE.

Reforma sectorului justiției este unul dintre sectoarele prioritare pentru asistența UE pentru Azerbaidjan, scopul fiind acela de a sprijini soluționarea alternativă a disputelor, de a ajuta la combaterea corupției și de a oferi asistență juridică și un acces mai bun la justiție pentru cetățeni și întreprinderi.

UE continuă să sublinieze importanța apărării drepturilor omului și a asigurării societății civile și a libertății mass-media, de exprimare și de întrunire în Azerbaidjan. UE vede acest lucru ca pe o parte esențială a relațiilor UE-Azerbaidjan și a dezvoltării durabile a țării.

Conectivitate mai puternică

Azerbaidjanul este un partener energetic important pentru UE, furnizând în prezent aproximativ 5% din cererea de gaze a UE.

Azerbaidjanul aduce resursele de gaze din regiunea Caspică pe piața UE prin Coridorul sudic al gazelor.

În 2016, UE a lansat un nou program regional, EU4Energy, care sprijină țările Parteneriatului estic, inclusiv Azerbaidjan, în atingerea

obiectivelor lor de politică energetică și îmbunătățirea eficienței energetice.

Azerbaidjanul beneficiază de locația sa favorabilă la răscrucea de legături de transport care leagă nordul și sudul, și estul și vestul. A investit în proiecte importante de infrastructură, cum ar fi portul Baku și calea ferată Baku-Tbilisi-Kars. UE oferă sprijin pentru consolidarea capacităților, de exemplu portului Baku și zonei sale de liber schimb.

Societate mai puternică

Acordurile UE-Azerbaidjan privind facilitarea vizelor și readmisia au intrat în vigoare în 2014, ceea ce facilitează și mai ieftin pentru cetățenii Azerbaidjanului, în special pentru călători frecvent, obținerea de vize pe termen scurt care le permit să călătorească în majoritatea țărilor UE. În plus vizele pentru studenții Erasmus+ sunt gratuite.

Erasmus+ a oferit la aproape 900 de studenți și cadre academice din Azerbaidjan oportunitatea de a studia sau a predă în țările UE între 2015 și 2017.

Peste 1.800 de tineri și lucrători de tineret din Azerbaidjan au fost implicați în schimburi comune, voluntariat și proiecte de consolidare a capacităților.

UE continuă să sprijine societatea civilă din Azerbaidjan, în ciuda dificultăților cu care se confruntă organizațiile în procesul de înregistrare sau de primire a granturilor străine. UE rămâne cel mai mare donator străin care sprijină societatea civilă din Azerbaidjan.

4.3.3. Relațiile UE – Belarus¹¹⁸

Desfășurarea și consecințele alegerilor prezidențiale din 2020 din Belarus au pus în pericol progresele înregistrate în relațiile bilaterale în ultimii ani. Situația generală a drepturilor omului, a democrației și a statului de drept din Belarus s-a deteriorat semnificativ în perioada premergătoare, desfășurarea și consecințele alegerilor prezidențiale din 9 august 2020, pe care UE le-a declarat nici libere, nici corecte. La 12 octombrie, Consiliul Afaceri Externe al UE a adoptat noi concluzii privind

¹¹⁸ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Belarus, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/belarus_en, pagina accesată la data de 11.11.2021

Belarus. Drept urmare, UE a lansat o revizuire cuprinzătoare și aprofundată a relațiilor UE-Belarus, care include cooperarea financiară.

Cooperarea UE – Belarus

UE a fost cel mai mare donator de granturi din Belarus. Din 2016, alocarea financiară pentru Belarus s-a ridicat la aproximativ 30 de milioane EUR anual de asistență nerambursabilă, cu un portofoliu actual de angajamente de aproape 135 de milioane EUR. Asistența UE pentru Belarus vizează îmbunătățirea calității vieții cetățenilor belaruși într-o manieră tangibilă și vizibilă. Sprijinul UE este finanțat prin Instrumentul European de Vecinătate (ENI) pentru perioada 2014-2020. Alte surse de finanțare sunt programele tematice, axate pe drepturile omului și societatea civilă.

Ca reacție la represiunile și violența de stat care au urmat alegerilor prezidențiale din 2020, Comisia a reacționat prin intensificarea asistenței specifice acordate societății civile și să răspundă nevoilor cele mai urgente ale poporului din Belarus. Am pregătit un pachet de asistență considerabil pentru a sprijini poporul belarus, care include:

Peste 2,7 milioane EUR pentru a ajuta victimele represiunii și violenței de stat. Acesta acoperă asistență juridică, asistență medicală și alte asistențe de urgență pentru cei care au cea mai mare nevoie.

Sprijin de 1 milion EUR pentru mass-media independente și magazine digitale.

Pachet de asistență de 24 de milioane EURO, de care va beneficia direct poporul belarus, în special societatea civilă, tinerii și întreprinderile mici și mijlocii, și va îmbunătăți capacitățile de sănătate. Sprijin suplimentar pentru facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare, în valoare de 6 milioane EUR, este în curs de pregătire.

Economie mai puternică

De când UE a ridicat majoritatea măsurilor restrictive împotriva Belarusului în februarie 2016, UE a sprijinit o serie de măsuri cheie pentru a ajuta la dezvoltarea în continuare a economiei țării:

- Cooperarea cu instituții financiare internaționale precum Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD); o serie de

proiecte de infrastructură la scară largă sunt în considerare pentru finanțare.

- Pregătiri sporite pentru aderarea la Organizația Mondială a Comerțului (OMC) – eliminarea cotelor de textile pentru export.
- Dialogul pe probleme economice și financiare a fost reluat în aprilie 2018 pentru a face schimb de opinii cu privire la situația și perspectivele economice și financiare din Belarus.
- În cadrul inițiativei EU4Business, care sprijină dezvoltarea sectorului privat, 900 de întreprinderi au beneficiat până în prezent de împrumuturi, training-uri și consiliere;
- Au fost create 3.900 de noi locuri de muncă, ajutând întreprinderile mici și mijlocii să se dezvolte și să crească oportunitățile comerciale.
- Primul proiect de înfrățire din Belarus a început între Banca Națională a Belarusului și Bundesbank, împreună cu băncile centrale ale Poloniei și Lituaniei.

Guvernare mai puternică

Grupul de coordonare UE-Belarus se reunește de două ori pe an la nivelul înalților funcționari. Acest forum de dialog politic orientează cooperarea dintre UE și Belarus și supraveghează dezvoltarea ulterioară a relațiilor.

Dialogul anual UE-Belarus privind drepturile omului oferă un forum pentru discuții cu privire la situația drepturilor omului în Belarus și la măsurile comune care trebuie întreprinse în acest domeniu. UE își menține angajamentul de a coopera cu Belarus pentru a îmbunătăți guvernanta democratică și a dezvolta instituții care răspund nevoilor cetățenilor.

Luând în considerare provocările importante rămase în acest domeniu, UE ridică în mod regulat probleme legate de libertatea de întrunire și de asociere, libertatea de exprimare și mass-media, precum și drepturile fundamentale ale muncii, cu autoritățile belaruse la toate nivelurile. Uniunea Europeană și-a ridicat o opoziție puternică față de pedeapsa capitală, care este încă în vigoare în Belarus, și a cerut un moratoriu asupra pedepsei cu moartea.

În octombrie 2016, Belarus a adoptat Planul național de acțiune pentru drepturile omului, care stă la baza procesului de reforme interne și de modificări legislative în ceea ce privește drepturile omului și valorile fundamentale. UE sprijină punerea în aplicare a acesteia, inclusiv pentru continuarea dialogului între guvern și societatea civilă.

Conectivitate mai puternică

În iunie 2017, Belarus a aderat la Parteneriatul pentru eficiență energetică și mediu din Europa de Est (E5P). Acest fond fiduciar, gestionat de BERD, sprijină împrumuturi pentru proiecte municipale privind eficiența energetică și mediu în țările Parteneriatului estic și va oferi Belarusului acces treptat la 10 milioane EUR pentru proiecte cheie în eficiența energetică și protecția mediului.

Programul de Consolidare a Calității Aerului și Managementul Mediului sprijină eforturile Belarusului de a moderniza monitorizarea calității aerului și contribuie la îmbunătățirea calității aerului în Belarus.

Societate mai puternică

După încheierea negocierilor UE-Belarus privind un parteneriat de mobilitate în 2016, prima întâlnire la nivel înalt a avut loc în noiembrie 2017. Primul proiect de cooperare pentru creșterea capacității Belarusului în vederea viitorului Acord de readmisie cu UE a fost lansat în 2018. Negocierile privind facilitarea vizelor și acordurile de readmisie sunt în desfășurare.

Erasmus+ a oferit posibilitatea a aproape 1.000 de studenți și cadre academice din Belarus să studieze sau să predea în țările UE între 2015 și 2017.

Peste 2.100 de belaruși au beneficiat de schimburi de mobilitate prin programul MOST (Mobility Scheme for Targeted People-to People-Contacts) care oferă schimburi culturale pe termen scurt pentru profesioniști.

Peste 2.300 de tineri și lucrători de tineret din Belarus au fost implicați în schimburi comune, voluntariat și proiecte de consolidare a capacităților.

4.3.4. Relațiile UE – Georgia¹¹⁹

UE cooperează cu Georgia în cadrul politicii europene de vecinătate și dimensiunea sa regională de est, Parteneriatul estic. Relațiile dintre Uniunea Europeană și Georgia se bazează pe Acordul de Asociere UE-Georgia, care include o zonă de liber schimb cuprinzătoare și integrarea economică. Punerea în aplicare a rezultatelor convenite ale reuniunii la nivel înalt dintre membrii Comisiei Europene și ai Guvernului Georgiei din 21 noiembrie 2018 va ghida în continuare relațiile UE-Georgia. Cetățenii georgieni au beneficiat de călătoriile fără viză în spațiul Schengen din 28 martie 2017. Prin programele sale de cooperare și asistență, UE își menține angajamentul de a sprijini o Georgia puternică, independentă și prosperă.

Cooperare UE – Georgia

Sprijinul UE pentru Georgia are ca scop îmbunătățirea calității vieții georgienilor obișnuiți într-o manieră tangibilă și vizibilă și oferă Georgiei peste 120 de milioane EUR anual sub formă de granturi. În acest context, asistența UE pentru Georgia sprijină eforturile de reformă ale țării în conformitate cu Acordul de Asociere. Sprijinul UE este finanțat prin Instrumentul European de Vecinătate (ENI) pentru perioada 2014-2020. Acesta înlocuiește Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (ENPI) din 2007-2013.

Economie mai puternică

Dezvoltarea economică și crearea de locuri de muncă sunt priorități cheie pentru UE în Georgia. Fiind principalul partener comercial al Georgiei, cu o cotă de 27% din comerțul său total, legăturile sunt foarte strânse, iar deschiderea continuă a pieței UE către mai multe produse georgiene oferă în mod continuu georgienilor noi oportunități de export și venituri.

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) reprezintă coloana vertebrală a economiei georgiene. Pentru a sprijini dezvoltarea acestora, UE oferă finanțare, formare și sprijin pentru export prin inițiativa sa EU4Business. Din 2009, peste 63.000 de IMM-uri, microîntreprinderi și

¹¹⁹ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Georgia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/georgia_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

fermieri au primit împrumuturi. În plus, un total de 130 de milioane EUR în împrumuturi sunt puse la dispoziție pentru IMM-urile inovatoare și companiile mici cu capitalizare medie în cadrul Orizont 2020.

Prin programul său ENPARD, UE modernizează agricultura georgiană prin sprijinirea lansării modelului de cooperativă agricolă și prin acordarea de sprijin financiar și tehnic a 1.600 de cooperative. Sprijinul UE a ajutat, de asemenea, la înființarea a 59 de centre de informare și consultare în toată țara, care au pregătit până în prezent peste 250.000 de fermieri.

Pentru a ajuta la stabilizarea politicilor macroeconomice ale guvernului, UE oferă asistență macrofinanciară Georgiei – o a treia operațiune de până la 45 de milioane EUR a fost inițiată în 2018.

Guvernare mai puternică

UE cooperează cu guvernul georgian pentru a stabili un stat eficient, accesibil și echitabil, care să protejeze drepturile cetățenilor și să le permită acestora să-și urmeze viața și ambițiile.

Pentru a asigura accesul egal la justiție pentru toți cetățenii, indiferent de veniturile lor, UE a sprijinit înființarea Serviciului de asistență juridică guvernamentală. Cu peste 20 de birouri în toată țara, serviciul a oferit asistență gratuită pentru peste 330.000 de persoane, inclusiv reprezentarea în instanță în peste 123.000 de cazuri. În multe cazuri, aceștia erau cetățeni care nu își puteau permite altfel un avocat.

UE a instruit peste 5.000 de judecători, procurori, personal penitenciar și de probațiune, anchetatori de poliție, apărători publici și avocați pentru a le spori competențele și eficiența și pentru a proteja în continuare drepturile georgienilor.

Pentru a facilita accesul la serviciile guvernamentale, UE a sprijinit înființarea a 44 de centre comunitare guvernamentale în orașe și sate mai mici din întreaga țară. Aceste centre aduc 200 de servicii publice și bancare, precum și internet gratuit și biblioteci pentru peste 90.000 de georgieni care trăiesc în zone îndepărtate.

Conectivitate mai puternică

UE oferă granturi mari Georgiei pentru dezvoltarea conexiunilor sale de transport, a infrastructurii de energie electrică și de apă, inclusiv a autostrăzii Est-Vest; infrastructură de apă la scară largă în Adjara,

Kakheti sau Imereti; și modernizarea barajului Enguri și a altei infrastructuri electrice din întreaga țară.

UE sprijină, de asemenea, programe mari privind mediul, economia verde, energia regenerabilă și eficiența energetică pentru a aborda provocările din Georgia și din alte țări învecinate. De exemplu, Programul UE de cooperare transfrontalieră în bazinul Mării Negre reunește municipalități din țările vecine pentru a face față provocărilor comune, cum ar fi deșeurile marine.

Societate mai puternică

De la intrarea în vigoare a liberalizării vizelor pentru georgieni în 28 martie 2017, potrivit autorităților georgiene, peste 300.000 de cetățeni georgieni au călătorit în UE fără viză.

Aproape 5.600 de studenți și personal academic din Georgia au studiat sau predat în UE, ca parte a programului Erasmus+. Peste 300 de tineri și lucrători de tineret participă la activități comune cu omologii lor din UE.

Din 2018, Georgia găzduiește Școala Europeană din Tbilisi, care reunește studenți din întreaga regiune a Parteneriatului Estic, care primesc o educație de înaltă calitate inspirată de standardele de predare europene și internaționale și vor avea șansa de a se implica în valorile europene.

4.3.5. Relațiile UE – Republica Moldova¹²⁰

UE cooperează cu Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate și al dimensiunii sale regionale de est, Parteneriatul Estic. Scopul cheie este de a aduce Moldova mai aproape de UE.

Asistența UE pentru Moldova sprijină cele 20 de rezultate pentru 2020 convenite la Summit-ul Parteneriatului Estic din 2017 de la Bruxelles și este legată de angajamentele de reformă ale țării în temeiul Acordului de Asociere. Acesta urmărește îmbunătățirea calității vieții moldovenilor obișnuiți într-o manieră tangibilă și vizibilă, întărirea statului de drept, precum și îmbunătățirea climatului de afaceri, în

¹²⁰ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Republica Moldova, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

vederea culegerii beneficiilor din ZLSAC (Zona de liber schimb profundă și cuprinzătoare), și sprijinirea unei conectivități mai mari între Moldova și UE în domeniile energiei și transporturilor. Instrumentul european de vecinătate (ENI) este instrumentul financiar al UE dedicat vecinătății pentru perioada 2014-2020. Acesta înlocuiește Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (ENPI) din 2007-2013. Alte posibile surse de finanțare sunt programele tematice, axate pe drepturile omului și societatea civilă și asistența macrofinanciară.

Asistența UE pentru Moldova ia în principal forma unui Program de Acțiune de țară finanțat în fiecare an în cadrul ENI. Moldova beneficiază, de asemenea, de Programe de Acțiune regionale și multinaționale finanțate prin ENI.

Cooperare bilaterală

Asistența UE se bazează pe o condiționalitate strictă și este legată de progresul satisfăcător al reformelor și de respectarea statului de drept, a mecanismelor democratice eficiente și a drepturilor omului. În conformitate cu aceste principii, UE și-a reluat în iulie 2019 plățile de sprijin bugetar, care anterior au fost suspendate din cauza deteriorării semnificative a statului de drept și a democrației în Republica Moldova de la jumătatea anului 2018.

Cooperare regională

Moldova beneficiază, de asemenea, de programe regionale pentru regiunea Parteneriatului Estic, care sprijină IMM-urile, energie, transport, mediu, acces la finanțare, creștere, precum și mediul general de afaceri și statul de drept. În plus, Moldova beneficiază de facilitatea DCFTA în cadrul programului EU4business. Moldova participă, de asemenea, la programe de Cooperare Transfrontalieră (CBC) precum Programul Marea Neagră, Programul ENPI de frontieră terestră România-Ucraina-Moldova și Programul transnațional Dunărea. În cele din urmă, Misiunea de Asistență la Frontieră a Uniunii Europene în Moldova și Ucraina (EUBAM) promovează controlul frontierelor, normele și practicile vamale și comerciale care îndeplinesc standardele Uniunii Europene și servesc nevoilor celor două țări partenere.

Programe tematice

Pe lângă ENI, Moldova este eligibilă pentru finanțare în cadrul programelor tematice ale UE: Instrumentul European pentru

Democrație și Drepturile Omului, Instrumentul care contribuie la Stabilitate și Pace, Organizațiile Societății Civile și Autoritățile Locale, Dezvoltarea Umană și Migrația și Azilul.

4.3.6. Relațiile UE – Ucraina¹²¹

Ucraina este un partener prioritar pentru UE.

Odată cu Acordul de Asociere UE-Ucraina (AA) care include o zonă de liber schimb profundă și cuprinzătoare (ZLSAC), semnat în 2014 și în vigoare din 2017 după ce a fost aplicat provizoriu, relațiile noastre au atins un nivel de apropiere fără precedent. AA/ZLSAC este planul pentru agenda ambițioasă de reformă a Ucrainei, începută cu Maidanul 2013-2014 și pentru sprijinul UE. Se bazează pe valori comune și pe angajamentul de a respecta principiile democratice, statul de drept, buna guvernare, drepturile omului și libertățile fundamentale.

În cei cinci ani de la Revoluția demnității Euromaidan, Ucraina a făcut pași esențiali în implementarea unor reforme complexe. Parteneriatul nostru se bazează pe principiul că atâta timp cât Ucraina continuă să se reformeze la un nivel fără precedent, UE continuă să sprijine la un nivel fără precedent. Din 2014, acest lucru a însemnat fonduri anuale de până la 200 de milioane EUR mobilizate din pilonul bilateral al Instrumentului european de vecinătate (ENI).

Sprijinul UE pentru Ucraina în cadrul Instrumentului European de Vecinătate este coordonat de Grupul de Sprijin al Comisiei Europene pentru Ucraina (SGUA). Împreună cu Delegația UE în Ucraina, SGUA dezvoltă programe de sprijin pentru domenii cheie de reformă (de exemplu, pentru descentralizare, lupta împotriva corupției sau întărirea domniei drept) care sunt adesea cofinanțate și puse în aplicare de statele membre ale UE.

În ultimii ani, Ucraina a obținut acces la diferite programe ale Uniunii Europene, devenind, de exemplu, liderul Erasmus+ în rândul țărilor Parteneriatului Estic; asocierea la programul UE Orizont 2020

¹²¹ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Ucraina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

pentru cercetare și inovare; și participarea la Creative Europe programul care sprijină sectoarele culturale, creative și audiovizuale.

Cooperare bilaterală

UE sprijină Ucraina printr-o varietate de instrumente.

În general, UE și instituțiile financiare (Banca Europeană de Investiții și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare) au mobilizat împrumuturi și granturi pentru a ajuta Ucraina să-și stabilească economia, să efectueze reforme cuprinzătoare și să îmbunătățească viața cetățenilor săi. Aceasta include asistență financiară și tehnică bilaterală substanțială în cadrul Instrumentului european de vecinătate (peste 1,565 miliarde EUR). Ucraina beneficiază de Twinning și TAIEX, și, dincolo de sprijinul bilateral, din Programele de acțiune regionale și multinaționale ENI pentru Parteneriatul Estic. Pe lângă Fondul pentru adăposturi din Chornobîl, sprijinul este oferit prin Instrumentul de cooperare în materie de securitate nucleară (INSC II) 2014-2020. În plus, UE a mobilizat prin intermediul a patru programe un total de 5,61 miliarde EURO în asistență macrofinanciară pentru Ucraina, plătită la îndeplinirea condițiilor de reformă.

UE ajută, de asemenea, Ucraina să facă față consecințelor umanitare, sociale și economice ale conflictului din regiunile de est ale țării. Având furnizat în total peste 459 de milioane EUR de la începutul conflictului, EU și statele sale membre sunt împreună cel mai mare donator umanitar, abordând nevoile oamenilor din zonele direct afectate de conflict, persoanele strămutate interne și refugiații care au fugit din zonele de conflict și cei repatriați. În plus, UE oferă sprijin pentru redresarea timpurie și cofinanțează Misiunea Specială de Monitorizare a OSCE, la care UE și statele sale membre au contribuit cel mai mare până acum, oferind aproximativ două treimi atât din bugetul misiunii, cât și din monitori.

În sfârșit, din 2017, este în vigoare un program cuprinzător de sprijin de 50 de milioane EUR pentru părțile controlate de guvern din regiunile Donețk și Luhansk. Acesta vizează consolidarea bunei guvernări și descentralizarea, sprijină revitalizarea economică și întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), crește securitatea comunității și coeziunea socială, promovează sistemul regional de asistență medicală, sprijină universitățile strămutate și ajută la abordarea

deconectării infrastructurale. Programul a fost recent completat cu 10 milioane EURO și extins pentru a sprijini regiunea Mării Azov.

Investițiile sunt direcționate către Ucraina prin intermediul Planului UE de investiții externe, în special platforma de investiții de vecinătate. Din 2014, peste 225 de milioane EURO au fost canalizate prin NIP către Ucraina pentru sprijinirea finanțării infrastructurii în domenii precum combaterea consecințelor economice ale Covid-19, conectivitatea transporturilor și ecologizarea, eficiența energetică, sprijinirea IMM-urilor, infrastructura municipală împrumut valutar.

Din 2014, Banca Europeană de Investiții a mobilizat împrumuturi în valoare de 5,65 miliarde EURO pentru a sprijini dezvoltarea infrastructurii și reformele în sectoarele transporturilor, energiei, agriculturii, educației și municipalităților, precum și pentru dezvoltarea IMM-urilor în Ucraina. Investiții în valoare de peste 4 miliarde EURO de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare au fost mobilizate din 2014 pentru a ajuta la dezvoltarea și reforma, printre altele, a sectorului bancar, a agro-business-ului, transporturilor și a întreprinderilor mici. (Notă: mobilizarea împrumuturilor nu înseamnă neapărat plăți, deoarece aceasta depinde de gradul de maturitate al proiectelor).

Prin intermediul Misiunii de consiliere a Uniunii Europene (EUAM) Ucraina, experți internaționali cu sediul în Ucraina, în principal din statele membre ale UE, asistă Ucraina în reforma sectorului de securitate civilă.

4.4. Realizări în domeniul PEV- Partenerii Sudici

4.4.1. Relațiile UE - Algeria¹²²

Uniunea Europeană și Algeria au un parteneriat de lungă durată al cărui temei juridic reprezintă Acordul de Asociere care a intrat în vigoare în 2005. În 2017 UE și Algeria au adoptat noi priorități de parteneriat în cadrul politicii europene de vecinătate reînnoite.

¹²² Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Algeria, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/algeria_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

Prioritățile acestui parteneriat fac trimitere către un dialog la nivel înalt privind sectoarele energetice și de securitate, precum și un dialog informal privind migrația.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) este instrumentul cheie de finanțare al UE pentru cooperarea bilaterală în Algeria pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument va include finanțarea prin granturi, precum și combinarea granturilor cu împrumuturi de la instituțiile de finanțare europene și internaționale.

Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Algeriei în cadrul ENI se ridică la 241,3 milioane EUR, concentrându-se pe următoarele trei sectoare prioritare:

- Guvernanța economică și sprijinirea diversificării economiei;
- Dezvoltarea teritorială și democrația participativă;
- Energie, mediu și acțiune climatică.

Sprijinul complementar pentru dezvoltarea expertizei în administrația publică la nivel central și local, precum și a organizațiilor societății civile a fost oferit și în afara acestor sectoare prioritare.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea Sudică, stabilind o nouă agendă pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematiche relevante pentru Algeria vor include:

- sprijinul pentru o economie verde și circulară care protejează mediul și utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- sprijinul pentru eforturile Algeriei de a optimiza eficiența energetică și de a exploata potențialul energiei regenerabile.

Cooperare regională

Pe lângă cooperarea bilaterală, Algeria a beneficiat de programe de cooperare regională și la nivel de vecinătate în cadrul ENI, care au replicat în cea mai mare parte focalizarea tematică a cooperării bilaterale a UE cu țara. Programele regionale care implică Algeria se ocupă de diversificarea economică și tranziția energetică, precum și de

utilizarea durabilă a resurselor naturale (de exemplu, în agricultură) și de aspecte sociale, cum ar fi responsabilizarea tinerilor și femeilor și dezvoltarea mass-media. Administrația publică algeriană colaborează cu administrațiile europene pentru învățarea reciprocă și consolidarea capacităților prin schimbul de bune practici ale UE. Algeria a beneficiat de 26 de proiecte de înfrățire în perioada 2014-2020 în sectoarele Agricultură și Pescuit, Mediu, Finanțe, Piața internă și economie, Justiție și afaceri interne, Securitate nucleară, Energie, Afaceri sociale și ocuparea forței de muncă, Standardizare și certificare, Comerț și industrie, Telecomunicații și Transport.

În calitatea sa de actor major pe plan regional și important producător de energie, Algeria este un partener-cheie al UE în vecinătatea sa sudică.

4.4.2. Relațiile UE – Egipt¹²³

Relațiile dintre Uniunea Europeană și Egipt s-au intensificat în ultimii ani și acoperă un spectru larg de domenii de cooperare. Temeiul juridic al relației este Acordul de asociere, care a intrat în vigoare în iunie 2004. În contextul politicii europene de vecinătate revizuite, prioritățile de parteneriat UE-Egipt au fost adoptate cu ocazia Reuniunii Consiliului de Asociere UE- Egipt în iulie 2017.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul cheie de finanțare al UE pentru cooperarea bilaterală în Egipt pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027. Abordarea instrumentului include finanțarea prin granturi, precum și combinarea granturilor cu împrumuturi de la instituțiile de finanțare europene și internaționale.

Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Egiptului în cadrul ENI s-a ridicat la 756 de milioane EUR și s-a concentrat pe următoarele trei sectoare prioritare:

¹²³ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Egipt, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/egypt_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

- Modernizare economică, durabilitate energetică și mediu
- Dezvoltare socială și protecție socială
- Guvernare, consolidarea stabilității și a statului democratic modern

Programele au inclus sprijin pentru educație, dezvoltare urbană și rurală, crearea de locuri de muncă, energie regenerabilă, gestionarea apei și a deșeurilor, mediu, guvernanta și reforma administrației publice, în conformitate cu „Strategia de dezvoltare durabilă – Viziunea 2030” a Egiptului. Sprijinul complementar pentru dezvoltarea expertizei în administrația publică și organizațiile societății civile a fost oferit și în afara acestor sectoare prioritare.

Egiptul a beneficiat de peste 620 de milioane EURO în granturi combinate, care au generat aproximativ 7 miliarde EURO din 2008, în împrumuturi concesionale de la instituțiile financiare europene, combinate cu finanțare din sectorul public și privat. Investițiile au sprijinit sectoarele cheie ale energiei regenerabile, eficiența energetică, irigații, managementul apei și apelor uzate, transport, incluziune financiară, sprijin pentru micro, întreprinderi mici și mijlocii, dezvoltare urbană și educație și formare profesională tehnică.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea Sudică, stabilind o nouă agendă pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematiche relevante pentru Algeria vor include:

- sprijinul pentru dezvoltarea infrastructurii durabile de transport public;
- sprijinul pentru tranziția Egiptului către o economie verde, inclusiv sprijinul pentru accesul universal la servicii energetice accesibile, fiabile și moderne, creșterea ponderii energie regenerabilă și îmbunătățirea eficienței energetice;
- sprijin pentru sectorul apei, inclusiv îmbunătățirea eficienței apei și gestionarea deșeurilor.

Cooperare regională

Pe lângă cooperarea bilaterală, Egiptul a beneficiat de programe de cooperare regională și la nivel de vecinătate ale ENI în sectoare ale

mediului, dezvoltare durabilă, energie regenerabilă, eficiență energetică și schimbări climatice, dezvoltarea sectorului privat, inclusiv facilități pentru a oferi acces la finanțare pentru IMM-uri și inovare.

4.4.3. Relațiile UE – Israel¹²⁴

Parteneriatul dintre Uniunea Europeană și Israel stă la baza relațiilor politice și vizează consolidarea performanței economice, încurajând în același timp cooperarea regională, cu dialog regulat pe probleme de interes comun. Cadrul său juridic este asigurat de Acordul de Asociere UE-Israel, care este în vigoare din anul 2000.

Planul de acțiune UE-Israel, convenit în 2005, se bazează pe valori comune ale democrației, respectului pentru drepturile omului, statului de drept și libertăți fundamentale. Promovează integrarea Israelului în politicile și programele europene. Este în vigoare până în ianuarie 2022.

Cooperare bilaterală

Toate programele de cooperare trebuie să respecte „Orientările privind eligibilitatea entităților israeliene și activitățile acestora în teritoriile ocupate de Israel din iunie 1967”, publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 19 iulie 2013.

Israelul face parte din Politica Europeană de Vecinătate și, datorită nivelului său avansat de dezvoltare economică, primește fonduri din Instrumentul European de Vecinătate (ENI) care sunt utilizate în principal pentru implementarea proiectelor de înfrățire instituțională.

Prin instrumentul de înfrățire, UE sprijină apropierea normelor și standardelor israeliene în administrația publică cu cele ale UE și oferă oportunitatea de a împărtăși cele mai bune practici europene în numeroase domenii. Contribuția UE la înfrățirea în Israel este în medie de 1,8 milioane EUR pe an. Proiectele de înfrățire aflate în derulare au loc în domeniile educației, telecomunicațiilor și gestionării deșeurilor.

Organizațiile societății civile israeliene sunt, de asemenea, eligibile pentru finanțare în cadrul Instrumentului european pentru democrație și drepturile omului, care urmărește să ofere sprijin inițiativelor

¹²⁴ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Israel, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/israel_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

societății civile care promovează drepturile omului, statul de drept și democrația. În 2020, proiecte în valoare totală de 1,2 milioane EUR au fost finanțate în conformitate cu prioritățile prezentate în strategia de țară pentru drepturile omului.

În plus, Israelul participă la programul Erasmus+ pentru educație, formare, tineret și sport, care finanțează mobilitatea academică și a tinerilor, precum și proiecte de cooperare în întreaga lume. În cadrul acestui program, aproape 6.612 studenți israelieni, profesori și personalul universitar, au călătorit în Europa, iar 4.911 omologi europeni au călătorit în Israel între 2015 și 2019.

Israelul este, de asemenea, partener deplin în Programul de cercetare Orizont 2020 și a beneficiat de proiecte în valoare de aproape 170 de milioane EUR pe an în perioada 2017-2020.

Cooperare regională

Pe lângă programele bilaterale și tematice, Israelul beneficiază de diverse programe regionale în cadrul ENI, în domeniile statului de drept și justiției, mediului și schimbărilor climatice, culturii și tineretului.

În plus, centrele de cercetare și universitățile israeliene, organizațiile societății civile, organismele publice, precum și întreprinderile mici și mijlocii sunt eligibile pentru finanțare în cadrul programului de cooperare transfrontalieră având ca scop promovarea colaborării între statele membre ale UE și țările vecine care împart o graniță terestră sau o traversare maritimă. Programul cooperare transfrontalieră UE-Israel a fost semnat la 2 ianuarie 2018.

Relațiile dintre UE și Israel sunt cuprinzătoare, fiind bazate pe importante relații economice și comerciale și pe cooperare tehnică.

4.4.4. Relațiile UE – Iordania¹²⁵

Parteneriatul dintre Uniunea Europeană (UE) și Iordania este susținut de un angajament comun de a stimula dezvoltarea socială și economică a Iordaniei prin reforme și de a consolida stabilitatea și creșterea, abordând în același timp consecințele crizei siriene.

¹²⁵ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Iordan, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/jordan_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

Acordul de asociere UE-Iordania a intrat în vigoare în mai 2002 și formează baza legală a relațiilor dintre UE și Iordania.

În decembrie 2016, UE și Iordania au adoptat prioritățile de parteneriat (extinse până la sfârșitul anului 2021) care au stabilit cadrul pentru angajamentul politic al UE și cooperarea consolidată cu Iordania. Acestea au inclus, de asemenea, un Pact UE-Iordania anexat, care descrie angajamentele și acțiunile reciproce pentru a aborda impactul crizei siriene și care urmărește să îmbunătățească condițiile de viață atât ale refugiaților care locuiesc temporar în Iordania, cât și ale cetățenilor iordanieni.

În iulie 2016, UE și Iordania au convenit asupra unei simplificări a regulilor de origine aplicabile importurilor de mărfuri iordanene în UE, în conformitate cu Pactul UE-Iordania. Simplificarea a fost modificată în continuare în decembrie 2018 pentru a accelera adoptarea acesteia. Simplificarea permite producătorilor din Iordania să utilizeze un set de reguli de origine foarte avantajos (echivalent cu cele acordate țărilor cel mai puțin dezvoltate în cadrul inițiativei UE Everything But Arms), cu condiția ca producția bunurilor lor să ofere noi oportunități de angajare pentru refugiații sirieni. Schema se aplică la 52 de categorii diferite de produse, inclusiv textile și articole de îmbrăcăminte, produse de inginerie și electrice, produse chimice, produse din plastic și mobilier și produse din lemn. Această inițiativă deschide deja noi oportunități pentru comerțul cu UE, iar utilizarea sa de către exportatorii iordanieni a crescut de la an la an.

UE și Iordania au semnat un Parteneriat pentru mobilitate în octombrie 2014 pentru a gestiona mai bine mobilitatea și migrația. În 2011, Consiliul Uniunii Europene a adoptat directive de negociere pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. Cu toate acestea, negocierile efective nu au început încă, deoarece Iordania nu a fost până acum pregătită să facă acest lucru.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul financiar cheie al UE pentru cooperarea bilaterală în Iordania pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027. Abordarea inovatoare a instrumentului include,

dar privește și dincolo de finanțarea prin granturi. Un accent sporit pe combinarea granturilor UE cu împrumuturile de la instituțiile de finanțare europene și internaționale va permite județelor partenere să deblocheze un nivel substanțial de finanțare concesională pentru investiții.

Asistența bilaterală urmează programării multianuale prin cadrul unic de sprijin, care definește domeniile de interes pentru asistența UE, în conformitate cu prioritățile parteneriatului. Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Iordaniei în cadrul ENI sa ridicat la 765 de milioane EUR și se concentrează pe următoarele trei sectoare prioritare:

- Îmbunătățirea dezvoltării sociale și economice;
- Consolidarea statului de drept;
- Îmbunătățirea managementului frontierelor și prevenirea extremismului violent.

UE lucrează cu alți donatori și parteneri pentru a sprijini economia și agenda de reforme a Iordaniei. În 2019, UE a condus o misiune la nivel înalt în Iordania, cu Banca Europeană de Investiții, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Fondul Monetar Internațional, grupul Băncii Mondiale, precum și Instituțiile franceze, germane și britanice, pentru a confirma sprijinul internațional pentru țară și pentru a identifica reformele structurale și investițiile cheie. De exemplu, s-au concretizat investiții comune pentru îmbunătățirea managementului deșeurilor solide și de apă.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea Sudică, stabilind o nouă agendă pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematice relevante pentru Iordania includ:

- investiții în educație pentru a îmbunătăți abilitățile tinerilor;
- îmbunătățirea sistemului de sănătate pentru a oferi servicii de calitate în special celor mai vulnerabile grupuri;
- investiții în proiectarea unor sisteme de asistență socială durabile și cuprinzătoare;

- contribuie la maximizarea utilizării energiei regenerabile și eficiența energetică pentru pomparea apei, gestionarea deșeurilor și agricultură;
- sprijin pentru IMM-uri;
- îmbunătățirea integrării regionale și a conectivității.

Cooperare regională

Pe lângă cooperarea bilaterală, Iordania beneficiază de programe de cooperare la nivel de vecinătate în cadrul ENI în sectoarele statului de drept și justiție, protecția mediului și a climei, migrație, cultură și tineret.

În cadrul instrumentului de înfrățire UE, administrația publică iordaniană colaborează cu administrațiile europene pentru învățarea reciprocă și consolidarea capacităților prin schimbul de bune practici ale UE cu șase proiecte de înfrățire în 2014-2020 în sectoare cheie precum justiție, afaceri interne, angajare, standardizare și certificare. Iordania beneficiază, de asemenea, de TAIEX (instrument de asistență tehnică și schimb de informații, 75 de evenimente în 2015-2020) și SIGMA (sprijin pentru îmbunătățirea guvernantei și managementului, aproximativ 1 milion de euro în 2014-2020) care sprijină reformele administrației publice.

Mai mult, în cadrul Planului de investiții externe al UE, Iordania beneficiază de subvenții UE de 126 de milioane euro pentru proiecte din sectoarele energiei, apei și canalizării, transporturilor și dezvoltării micro-întreprinderilor, mici și mijlocii.

Criza refugiaților sirieni

UE a fost vârful de lance a răspunsului internațional la criza siriană, sprijinind acțiuni atât în interiorul Siriei, cât și în țările vecine afectate, cu 24,9 miliarde EUR mobilizate de UE și statele sale membre începând cu 2011.

Iordania și oamenii săi au fost grav afectați de criza siriană, cu peste 663.000 de refugiați din Siria înregistrați de UNHCR (februarie 2021). Asistența totală a UE pentru a ajuta Iordania să gestioneze impactul crizei refugiaților sirieni se ridică la aproape 3,3 miliarde EUR din 2011 prin diferitele sale instrumente.

Ultimul program de împrumut de 700 de milioane EUR a fost adoptat în mai 2020 pentru a ajuta Iordania să-și susțină stabilizarea economică, să sporească sustenabilitatea datoriei publice, să accelereze implementarea reformelor economice și să limiteze consecințele economice din cauza pandemiei de coronavirus.

UNRWA și refugiații Palestinei

Iordania găzduiește peste 2,2 milioane de refugiați palestinieni, dintre care 17.500 provin din Siria, strămutați pentru a doua oară. Țara beneficiază de contribuțiile UE la bugetul central al Agenției ONU pentru Refugiați din Palestina din Orientul Apropiat (UNRWA), care s-a ridicat la 903 milioane EUR în perioada 2014-2020. În plus și în contextul crizei siriene, Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană sprijină UNRWA prin acțiuni specifice pentru a răspunde nevoilor refugiaților palestinieni strămutați din Siria, precum și ale comunităților gazdă pentru un total de EUR. 18,2 milioane din 2015.

Alte instrumente de finanțare

Iordania participă la Erasmus+, care sprijină modernizarea sectorului învățământului superior și promovează mobilitatea și cooperarea cu instituțiile de învățământ superior din UE. 3.510 de studenți, profesori și personal administrativ iordanieni au călătorit în Europa, iar 2.210 de omologi europeni au călătorit în Iordania între 2015 și 2020.

UE consideră Iordania ca fiind un partener important, care joacă un rol de stabilizare în Orientul Mijlociu.

4.4.5. Relațiile UE - Liban¹²⁶

Parteneriatul dintre Uniunea Europeană și Liban își propune să promoveze dezvoltarea Libanului ca țară stabilă, democratică, deschisă politic și puternică din punct de vedere economic. Acordul de asociere UE - Liban a intrat în vigoare în aprilie 2006 și formează baza legală a parteneriatului dintre UE și Liban.

¹²⁶ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Liban, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/lebanon_en, pagină accesată la data de 11.12.2021

În noiembrie 2016, UE și Liban au adoptat prioritățile de parteneriat (extinse până la sfârșitul anului 2021) care stabilesc cadrul pentru angajamentul politic al UE și cooperarea consolidată cu Libanul. Acestea au inclus, de asemenea, un Pact UE-Liban anexat, care descrie angajamentele și acțiunile reciproce pentru a aborda impactul crizei siriene și urmărește să îmbunătățească condițiile de viață atât ale refugiaților care trăiesc temporar în Liban, cât și ale cetățenilor libanezi.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul financiar cheie al UE pentru cooperarea bilaterală în Liban pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027. Abordarea inovatoare a instrumentului include, dar privește și dincolo de finanțarea prin granturi. Un accent sporit pe combinarea granturilor UE cu împrumuturile de la instituțiile de finanțare europene și internaționale va permite județelor partenere să deblocheze un nivel substanțial de finanțare concesională pentru investiții.

Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Libanului în cadrul ENI s-a ridicat la 402,3 milioane EUR și se concentrează pe următoarele trei sectoare prioritare:

- Promovarea creșterii economice și a creării de locuri de muncă;
- Promovarea guvernancei locale și a dezvoltării socio-economice;
- Promovarea statului de drept, sporirea securității.

În cadrul Planului de investiții externe al UE, Libanul beneficiază de 51 de milioane EUR din granturi UE care i-au permis Libanului să acceseze împrumuturi în valoare de 736 milioane EUR din 2011, pentru proiecte din sectoarele de apă și canalizare, drumuri și siguranță, eficiență energetică și dezvoltare urbană locală.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea Sudică, stabilind o nouă agendă pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematice relevante

pentru Liban vor răspunde nevoilor celor mai vulnerabili, libanezi și refugiați deopotrivă prin:

- investiții în proiectarea unor sisteme de asistență socială durabile și cuprinzătoare;
- sprijin pentru societatea civilă pentru modelarea și monitorizarea implementării reformelor cheie în contextul „Cadrului de reformă, redresare și reconstrucție”;
- sprijinirea răspunderii autorităților locale pentru un serviciu fiabil de apă;
- aprovizionare.

Cooperare regională

Pe lângă cooperarea bilaterală, Libanul beneficiază de programe de cooperare regională și la nivel de vecinătate în cadrul ENI în sectoarele de securitate, cooperare economică, energie, mediu, climă, transport, mass-media, tineret și cultură.

În cadrul instrumentului de înfrățire UE administrația publică libaneză colaborează cu administrațiile europene pentru învățare reciprocă și consolidarea capacităților prin schimbul de bune practici ale UE. Libanul a beneficiat de două proiecte de înfrățire în perioada 2014-2020 în sectoarele aviației civile, serviciilor veterinare și siguranței alimentare. Libanul beneficiază, de asemenea, de TAIEX (instrument de asistență tehnică și schimb de informații) care sprijină reformele administrației publice cu 71 de evenimente în 2015-2020.

Criza refugiaților sirieni

UE a fost vârful de lance a răspunsului internațional la criza siriană, sprijinind acțiuni atât în interiorul Siriei, cât și în țările vecine afectate, cu 24,9 miliarde EUR mobilizate de UE și statele sale membre începând cu 2011.

Libanul și oamenii săi au fost grav afectați de criza siriană, cu peste 865.000 de refugiați din Siria înregistrați de UNHCR (decembrie 2020), ceea ce reprezintă cel mai mare număr de refugiați pe cap de locuitor din lume. Asistența totală acordată de UE pentru a ajuta Libanul să gestioneze impactul crizei refugiaților sirieni se ridică la 2,4 miliarde EUR din 2011 prin diferitele sale instrumente.

Acest sprijin ajută instituțiile libaneze, libanezii vulnerabili și refugiații din Siria prin:

- Protejarea celor mai vulnerabili, atât libanezi, cât și sirieni, satisfacând nevoile umanitare cele mai presante, cum ar fi sănătatea, hrana, adăpostul, apă și canalizarea;
- Asistarea refugiaților sirieni, asigurându-le condiții decente de viață și acces la serviciile de bază, inclusiv prin susținerea înregistrării lor legale în țară;
- Promovarea creșterii economice și a creării de locuri de muncă atât pentru libanezi, cât și pentru refugiați, în special prin facilitarea accesului la învățământul de bază, profesional și superior, prin sprijinirea dezvoltării sectorului privat și prin facilitarea comerțului cu UE. Scopul este de a promova dezvoltarea socio-economică incluzivă a Libanului și de a crește contribuția refugiaților la creșterea economică a acestuia;
- Consolidarea capacităților instituțiilor libaneze responsabile cu răspunsul la criza siriană, la nivel național și local, inclusiv prin investiții în modernizarea infrastructurii pentru a face față presiunii suplimentare rezultate din prezența refugiaților.

UNRWA și refugiații Palestinei

Libanul găzduiește în jur de 202.000 de refugiați palestinieni, dintre care aproximativ 28.000 provin din Siria, strămutați pentru a doua oară. Țara beneficiază de contribuțiile UE la bugetul central al Agenției ONU pentru Refugiați din Palestina din Orientul Apropiat (UNRWA), care s-a ridicat la 903 milioane euro în perioada 2014-2020. În plus și în contextul crizei siriene, Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană sprijină UNRWA prin acțiuni specifice pentru a satisface nevoile refugiaților palestinieni strămutați din Siria, precum și ale comunităților gazdă pentru un total de 60 de milioane euro din 2015.

Răspunsul la explozia din 4 august în portul Beirut

UE a fost în fruntea eforturilor de a oferi sprijin de urgență Libanului, redirectionând peste 70 de milioane EUR pentru nevoi imediate. În plus, a fost adoptat un pachet de aproape 100 de milioane

EUR pentru a aborda consecințele în port și zonele învecinate. UE a elaborat împreună cu ONU și Banca Mondială Cadrul de reformă, redresare și reconstrucție (3RF). 3RF leagă asistența umanitară imediată cu eforturile de recuperare și reconstrucție pe termen mediu și stabilește în detaliu reformele cheie necesare pentru mobilizarea investițiilor.

Alte instrumente de finanțare

Libanul participă la Erasmus+, care sprijină modernizarea sectorului de învățământ superior și promovează mobilitatea și cooperarea cu instituțiile de învățământ superior din UE. 2.948 de studenți, profesori și personal universitar libanez au călătorit în Europa, iar 1.636 de omologi europeni au călătorit în Liban între 2015 și 2020.

În decembrie 2020, UE a anunțat că va lansa, împreună cu ONU și Banca Mondială, un cadru de reformă, redresare și reconstrucție pentru a „reconstrui un Liban mai bun”, ghidat de principiile transparenței, incluziunii și responsabilității. Cu toate acestea, pe lângă o redresare axată pe oameni, asistența substanțială a UE pentru reconstrucția unui Liban democratic, transparent, favorabil incluziunii și prosper va continua să fie condiționată de obținerea unor progrese concrete în ceea ce privește reformele necesare.

4.4.6. Relațiile UE - Libia¹²⁷

UE este hotărâtă să ajute Libia să revină la pace și să-și reia tranziția către o țară stabilă, sigură și prosperă. UE este angajată în „Procesul de la Berlin”, sub auspiciile ONU, ca singurul cadru viabil pentru relansarea procesului politic în Libia. Pe lângă acțiunile diplomatice, UE sprijină acest obiectiv prin cooperarea sa internațională. Spre deosebire de majoritatea țărilor din Vecinătatea Sudică, Libia nu a încheiat un Acord de Asociere cu UE.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul cheie de finanțare al UE pentru cooperarea bilaterală în Libia pentru

¹²⁷ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Libia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/libya_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027.

Din cauza situației politice instabile din Libia, UE și-a planificat cooperarea începând cu 2017 prin „măsuri speciale” anuale, mai degrabă decât printr-un proces de programare multianual, permițând astfel răspunsuri optime la situația în schimbare rapidă.

Pentru perioada 2014-2020, asistența acordată de UE Libiei în cadrul ENI s-a ridicat la 98 de milioane EUR și s-a concentrat pe următoarele sectoare:

- Guvernare;
- Dezvoltare economică;
- Sănătate;
- Sprijin pentru societatea civilă și tineri;
- Sprijin în domeniul migrației prin Fondul fiduciar de urgență al UE pentru Africa (EUTF Africa)

Libia are nevoie în continuare de un sprijin important, în care UE joacă un rol major, pentru a aborda nevoile cele mai urgente ale celor mai vulnerabili, și anume migranții, refugiații, solicitanții de azil, persoanele strămutate în interior și comunitățile gazdă.

Creată în 2015, fereastra Africii de Nord a Fondului fiduciar de urgență al UE pentru Africa este instrumentul principal pentru acțiunile de sprijinire a acțiunilor legate de migrație în Libia. Acest instrument este construit pe liniile strategice stabilite în Comunicarea comună a Comisiei Europene „Migrația pe ruta centrală mediteraneană - Gestionarea fluxurilor, salvarea vieților” de către Consiliul European pentru a promova și sprijini un sistem de gestionare a migrației și azilului în Libia care este în concordanță cu standardele internaționale și cu drepturile omului ale migranților și refugiaților.

Libia este principalul beneficiar al ferestrei EUTF Africa de Nord, cu o finanțare totală de 455 de milioane EUR până în prezent. EUTF Africa sprijină migranții, refugiații, solicitanții de azil, IDP și comunitățile gazdă cu protecție și asistență directă de urgență în Libia. De asemenea, prevede, ca măsuri esențiale de salvare, repatrierea umanitară voluntară pentru migranți și evacuări umanitare pentru persoanele care

au nevoie de protecție internațională. Contribuie la îmbunătățirea vieții de zi cu zi a libienilor prin programele sale de stabilizare a comunității, prin sprijinirea furnizării de servicii de bază comunităților locale, inclusiv PDI afectați de conflict, precum și migranților care trăiesc în municipalitățile gazdă. În cele din urmă, continuă să consolideze capacitatea autorităților relevante de gestionare a frontierelor maritime libiene în domeniul căutării și salvării prin furnizarea de echipamente de salvare și formare conform standardelor internaționale și cu respectarea drepturilor omului, cu scopul de a preveni pierderile ulterioare de vieți omenești.

Sprijin acordat Libiei în cadrul politicii comune și de securitate de apărare (PSAC)

Asistența Uniunii Europene pentru Garda de Coastă libiană este, de asemenea, oferită prin două misiuni civile/militare în cadrul CSDPS, Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră Libia (EUBAM Libia) și EUNAVFOR MED Operațiunea IRINI. PSAC face parte din abordarea cuprinzătoare a UE în ceea ce privește gestionarea crizelor. EUBAM Libia contribuie la dezvoltarea managementului și securității frontierelor la frontierele terestre, maritime și aeriene ale Libiei, în timp ce operațiunea EUNAVFOR MED IRINI a fost lansată pentru a impune embargoul ONU asupra armelor asupra Libiei.

Alte instrumente de finanțare

Libia primește asistență umanitară cu accent pe populațiile vulnerabile. Acest sprijin ajută la abordarea celor mai acute nevoi, inclusiv asistență medicală în zonele afectate de conflict, protecție și asistență psihosocială, precum și produse alimentare, nealimentare și de igienă.

În sectorul învățământului superior, Libia participă la programul Erasmus+, care promovează mobilitatea și cooperarea cu instituțiile de învățământ superior din UE și oferă consolidarea capacităților instituțiilor de învățământ superior din Libia. Aceste proiecte sunt implementate în parteneriat cu universitățile libiene. În 2015-2020, 152 de studenți, profesori și personal universitar s-au mutat în Europa, în timp ce aproximativ 9 omologi europeni au călătorit în Libia.

De la căderea regimului Gaddafi, Libia s-a îndreptat treptat spre un război civil, pe fondul unor diviziuni politice, teritoriale, sociale și tribale

complexe. Libia mai este cunoscută ca fiind o rută de tranzit în regiunea Sahel pentru traficul de persoane și pentru contrabandă. În acest context, UE încearcă să acorde asistență poporului libian în întemeierea unui stat stabil și favorabil incluziunii. UE sprijină eforturile de mediere ale ONU în direcția încetării ostilităților și întreprinde demersuri diplomatice pe lângă părțile interesate din Libia și din regiune.

4.4.7. Relațiile UE – Maroc¹²⁸

Relația dintre Uniunea Europeană și Maroc abordează provocări comune precum dezvoltarea economică, schimbările climatice, justiția, securitatea, mobilitatea, migrația și buna guvernare. Parteneriatul se bazează din punct de vedere juridic pe Acordul de asociere, care a intrat în vigoare în 2000. Odată cu lansarea Politicii europene de vecinătate în 2004, care a fost revizuită în 2015, Marocul a devenit treptat un partener privilegiat al UE în domeniul cooperării politice și economice, precum și al cooperării comerciale, tehnice și pentru dezvoltare.

Consiliul de Asociere, care reunește miniștrii UE și Maroc, încadrează relația UE-Maroc, inclusiv dialogul politic și prioritățile de cooperare. Ultima reuniune a Consiliului de asociere a avut loc la 27 iunie 2019 și a adoptat o declarație comună care a dat un nou impuls strategic, multidimensional și privilegiat relației UE-Maroc.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul cheie de finanțare al UE pentru cooperarea bilaterală în Maroc pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027. Abordarea instrumentului include finanțarea prin granturi, precum și combinarea granturilor cu împrumuturi de la instituțiile de finanțare europene și internaționale.

În cadrul ENI, asistența bilaterală a urmat programării multianuale prin cadrul unic de sprijin care a definit domeniile de interes pentru

¹²⁸ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Maroc, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/morocco_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

asistența UE în perioada 2014-2020, în conformitate cu prioritățile strategice.

Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Marocului în cadrul ENI s-a ridicat la 1,4 miliarde EUR și s-a concentrat pe următoarele sectoare prioritare:

- Acces echitabil la serviciile sociale;
- Guvernarea democratică, statul de drept și mobilitatea;
- Ocuparea forței de muncă și creșterea durabilă și favorabilă incluziunii;
- Capacitate sporită a societății civile.

În conformitate cu Planul UE de investiții externe și mecanismul de combinare al Platformei de investiții de vecinătate, Marocul a beneficiat de investiții de peste 11,5 miliarde EUR din 2007 pentru proiecte din sectoarele energiei regenerabile, electrificare, apă, transport și dezvoltare urbană.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea Sudică, stabilind o nouă agendă pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematice relevante Marocul va include:

- sprijin pentru planul de redresare economică al Marocului;
- sprijin pentru tranziția ecologică;
- sprijin pentru un sistem de protecție socială modern și echitabil;
- sprijin pentru dezvoltarea și inovarea digitală;
- sprijin pentru energie regenerabilă, eficiență energetică și eficiență a resurselor, inclusiv utilizarea apei;
- sprijin pentru dezvoltarea sectorului agricol.

Cooperare regională

Sprijinul complementar pentru dezvoltarea expertizei în administrația publică și organizațiile societății civile a fost oferit și în afara sectoarelor prioritare bilaterale. Activitățile UE de sprijinire a capacităților organizațiilor societății civile din Maroc au inclus tineretul, mediul și egalitatea de gen, precum și arta și cultura.

În cadrul instrumentului de înfrățire UE administrația publică marocană a colaborat cu administrațiile europene pentru învățare reciprocă și consolidarea capacităților prin schimbul de bune practici EH. Maroc a beneficiat de 25 de proiecte de înfrățire în perioada 2014-2020 în sectoarele Agricultură și Pescuit, Mediu, Finanțe, Piața internă, Sănătate și protecția consumatorilor, Justiție și afaceri interne, Securitate nucleară, Energie, Afaceri sociale și ocuparea forței de muncă, Standardizare și certificare, Comerț și industrie, Telecomunicații și Transporturi. Maroc a beneficiat și de TAIEX (instrument de asistență tehnică și schimb de informații) care sprijină reformele administrației publice cu 44 de evenimente în 2015-2020. Maroc participă, de asemenea, la alte inițiative deschise țărilor din vecinătatea sudică SIGMA (Sprijin pentru îmbunătățirea guvernării și managementului).

Sprijin în domeniul migrației prin Fondul fiduciar de urgență al UE pentru Africa (EUTF Africa)

Maroc beneficiază de finanțare bilaterală și regională în valoare de 236 milioane EURO în fereastră Africii de Nord care sprijină punerea în aplicare a Strategiei marocane privind migrația și azilul cu proiecte care vizează protejarea migranților și refugiaților vulnerabili, însoțirea întoarcerilor voluntare și reintegrarea în țările de origine și sprijinirea creării de căi legale și oportunități economice pentru tinerele talente ca alternativă la migrația neregulată.

Alt instrument de finanțare

Marocul participă la programul Erasmus+ care a fost lansat în 2014 și care sprijină modernizarea sectorului învățământului superior și promovează mobilitatea și cooperarea cu instituțiile de învățământ superior din UE. În cadrul acestui program, aproximativ 5.942 de studenți, profesori și personalul universitar marocan s-au mutat în Europa și peste 3.336 de omologi europeni au călătorit în Maroc între 2015 și 2019.

Sunt în curs negocierile privind acordurile de facilitare a eliberării vizelor și de readmisie și un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător. În plus, în 2014 a intrat în vigoare un acord reînnoit de pescuit. În conformitate cu două hotărâri recente ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, UE poate pune în aplicare acordurile sale cu Marocul, dar aceste acorduri nu se aplică Saharei Occidentale.

4.4.8. Relațiile UE – Palestina¹²⁹

Uniunea Europeană este cel mai mare furnizor de asistență externă pentru palestinieni. În conformitate cu obiectivul unei soluții negociate cu două state, eforturile UE vizează promovarea unui control mai mare, autonomie și capacitate palestiniană de a-și exercita responsabilitatea pentru pregătirea viitorului statut. UE sprijină, de asemenea, eforturile de consolidare a transparenței și a răspunderii Autorității Palestiniene, în vederea consolidării rolului și credibilității acesteia.

Parteneriatul UE-Palestina se bazează pe Acordul interimar de asociere privind comerțul și cooperarea, semnat în 1997 între Comunitatea Europeană și Organizația pentru Eliberarea Palestinei, în numele Autorității Palestiniene. Planul de acțiune UE-Palestina în cadrul Politicii europene de vecinătate a fost aprobat în mai 2013, stabilind agenda cooperării economice și politice cu UE. Planul de acțiuni a fost prelungit în decembrie 2018 pentru o perioadă de trei ani.

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) este principalul instrument de finanțare al UE pentru Palestina. Finanțarea UE este alocată în conformitate cu Strategia comună europeană multianuală în sprijinul Palestinei 2017-2020 – către un stat palestinian democratic și responsabil. Strategia stabilește prioritățile vizate și comune ale UE și ale statelor membre ale UE. Este aliniat la Agenda de politică națională a Palestinei 2017-2022, adoptată de Autoritatea Palestiniană în decembrie 2016.

Alocația financiară multianuală pentru Palestina în cadrul ENI pentru perioada 2017-2020 se ridică la 1,28 miliarde EUR.

Pentru perioada 2017-2020, asistența bilaterală acordată de UE Palestinei în cadrul ENI se concentrează pe următoarele sectoare prioritare:

- Reforma guvernanței, consolidarea și politica fiscală;

¹²⁹ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Palestina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/palestine_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

- Statul de drept, justiția, siguranța cetățenilor și drepturile omului;
- Furnizare durabilă a serviciilor;
- Acces la servicii autosuficiente de apă și energie;
- Dezvoltare Economică Durabilă.

Portofoliul de cooperare al UE în Palestina se concentrează pe:

- Sprijin financiar direct

UE ajută Autoritatea Palestiniană să-și facă față cheltuielilor recurente, contribuind la plata salariilor și pensiilor unui număr de funcționari publici din Cisiordania. De asemenea, oferă asistență celor mai vulnerabile familii palestinienese și ajută la plata trimiterilor medicale către spitalele din Ierusalimul de Est. Acest sprijin este canalizat prin instrumentul PEGASE (Mécanisme Palestino-européen de Gestion de l'Aide Socio-économique). Acesta este însoțit de un dialog politic care vizează încurajarea reformelor, care include un cadru bazat pe stimulente care leagă o parte din acest sprijin de reformele din sectoarele cheie.

În 2020, contribuția totală a UE la PEGASE se ridică la 159,05 milioane EUR, din care 85 milioane euro pentru salarii și pensii, 22,5 milioane EUR pentru a sprijini răspunsul Spitalelor din Ierusalimul de Est la COVID-19 și 45 milioane euro pentru susținerea veniturilor familiilor nevoiașe.

- Sprijin pentru refugiații din Palestina

UE și statele sale membre este de departe cel mai mare furnizor de asistență pentru refugiații din Palestina. Finanțarea UE este utilizată pentru a se asigura că Agenția Națiunilor Unite pentru Refugiați din Palestina din Orientul Apropiat (UNRWA) este capabilă să ofere servicii de sănătate, educație și sociale, inclusiv salarii pentru profesori, medici și asistenți sociali activi în taberele de refugiați.

Contribuția totală a UE la UNRWA în 2018, 2019 și 2020 a fost de 395,6 milioane EUR, inclusiv contribuțiile ENI la bugetul programului, contribuțiile din Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană.

- Programe de dezvoltare

Programele de dezvoltare finanțate de UE în Palestina se concentrează pe crearea de locuri de muncă și accesul la apă și energie. De asemenea, este utilizat pentru a sprijini cooperarea dintre Israel și Palestina, în special în ceea ce privește energie și apă, în colaborare cu Biroul Cvartetului. Uzina centrală de desalinizare din Gaza este un program emblematic susținut de UE, în cooperare cu donatorii arabi prin intermediul Băncii Islamice de Dezvoltare.

Cooperare regională

Palestina este un beneficiar al Inițiativei Europene de Consolidare a Păcii împreună cu Israel și Iordania. Obiectivul său general este de a facilita procesul de pace prin sprijinirea unei baze solide la nivelul societății civile pentru o reglementare echitabilă și durabilă în estul Mijlociu. Programul distribuie 5 milioane de euro pe an organizațiilor societății civile care promovează legături peste diviziunea politică din Iordania, Israel și Palestina.

Alte programe regionale includ acțiuni în domeniul dezvoltării politice și sociale, comerțului și dezvoltării economice.

Programul Erasmus+, care îmbunătățește mobilitatea și cooperarea cu UE în domeniul învățământului superior. În cadrul acestui program, peste 1.880 de studenți, profesori și personal universitar palestinieni au călătorit în Europa și până la 874 de omologi europeni au călătorit în Palestina între 2015 și 2019.

UE este activă în procesul de pace din Orientul Mijlociu (PPOM) și este membră a Cvartetului pentru Orientul Mijlociu, acționând în direcția unei soluții bazate pe coexistența a două state, pe baza Foii de parcurs pentru pace din 2003.

4.4.9. Relațiile UE -Siria¹³⁰

Uniunea Europeană și-a suspendat întreaga cooperare bilaterală cu guvernul Siriei în mai 2011, în urma escaladării violenței și a situației inacceptabile a drepturilor omului. În paralel, UE a adoptat măsuri restrictive specifice și direcționate (sanțiuni). Participarea Siriei la

¹³⁰ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Siria, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/syria_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

programe regionale și acordarea de împrumuturi și asistență tehnică prin Banca Europeană de Investiții (BEI) a fost, de asemenea, încetată. Având în vedere situația volatilă, nu există o programare multianuală a asistenței UE în Siria. Cu toate acestea, UE menține sprijin direct pentru populația siriană, atât în interiorul Siriei, cât și în țările vecine afectate de conflict, cum ar fi Liban, Iordania, Irak și Turcia, prin măsuri speciale anuale, Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană.

Strategia UE pentru Siria a fost adoptată la 14 martie 2017, însoțită de concluziile Consiliului Afaceri Externe privind Siria din 3 aprilie 2017 și 16 aprilie 2018. Cele mai recente concluzii ale Consiliului Afaceri Externe privind Siria au fost adoptate la 14 octombrie 2019 și aprobate de Consiliul European în perioada 17-18 octombrie 2019.

Asistență UE pentru populația siriană

UE și statele sale membre sunt cei mai mari contributori la răspunsul internațional la conflictul sirian, mobilizând 24,9 miliarde EUR din 2011 pentru asistență umanitară, de stabilizare și de reziliență pentru cei afectați de conflictul din interiorul Siriei și din regiune. În acest timp, UE a dedicat 1,8 miliarde EUR asistenței în interiorul Siriei, atât umanitară (71%), cât și non-umanitare (29%). UE a fost în fruntea eforturilor de mobilizare a fondurilor și de a menține atenția asupra Siriei, după ce a convocat cinci conferințe internaționale ale donatorilor la Bruxelles din 2017.

Instrumentul european de vecinătate

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost unul dintre principalele instrumente de finanțare ale UE pentru a răspunde nevoilor pe termen mediu și lung ale populației afectate de conflict pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027.

În Siria, cooperarea UE vizează sprijinirea rezilienței populației și deschiderea drumului pentru tranziție și redresare post-conflict. Asistența este oferită în sectoare precum educația, mijloacele de existență, consolidarea capacităților societății civile, sănătatea, responsabilitatea și justiția tranzițională. Sprijinul UE prin intermediul ENI este oferit, pe cât posibil, în toată Siria și este furnizat prin agențiile

Națiunilor Unite, ONG-urile internaționale și siriene, precum și agențiile statelor membre ale UE, în complementaritate cu ajutorul umanitar.

349,4 milioane EUR au fost mobilizate prin intermediul ENI pentru interiorul Siriei de la începutul conflictului în 2011.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea de Sud, care va ajuta la orientarea politicii și a programării UE pentru următorii ani.

Fondul fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană

Din 2015, o proporție semnificativă a asistenței non-umanitare pentru a ajuta vecinii Siriei să facă față crizei refugiaților și pentru a-i ajuta pe refugiații din Siria a fost canalizată prin Fondul fiduciar regional al UE, ca răspuns la criza siriană. EUTF Siria a generat un răspuns rapid și integrat al UE la criză, combinând finanțarea din diverse instrumente de finanțare ale UE și contribuțiile a 21 de state membre ale UE, Turcia și Regatul Unit într-un singur mecanism flexibil și receptiv. Bugetul său total se ridică la 2,3 miliarde EUR (cu 2,2 miliarde EUR deja alocate pentru acțiuni concrete), de care beneficiază peste 7 milioane de persoane, în principal din Irak, Iordania, Liban și Turcia.

Pe măsură ce criza a fost prelungită, nevoile s-au schimbat, iar EUTF Siria a evoluat de la furnizarea de asistență de recuperare timpurie concentrată pe nevoile de bază la echiparea refugiaților și comunităților locale cu instrumente și competențe durabile pentru o mai mare încredere în sine. Se concentrează pe consolidarea încrederii în sine a refugiaților și a persoanelor vulnerabile din comunitățile gazdă, oferind acces la educație și formare, protecție și coeziune socială, sănătate, apă și canalizare, precum și crearea de locuri de muncă și integrarea pe piețele muncii. O atenție deosebită este acordată nevoilor specifice ale femeilor, copiilor și tinerilor. EUTF Siria sprijină, de asemenea, guvernele gazdă în consolidarea sistemelor lor naționale de furnizare de servicii publice pentru a satisface nevoile refugiaților și ale comunității locale pe termen lung.

Conferințele au oferit, de asemenea, o platformă pentru a aduce reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și ale societății civile siriene, regionale și internaționale împreună cu factorii de decizie în timpul „Zilelor Dialogului”. Obiectivul general al acestor conferințe este de a sprijini poporul sirian și de a mobiliza comunitatea internațională

în căutarea unei soluții politice durabile la criza din Siria, în conformitate cu Rezoluția 2254 a Consiliului de Securitate al ONU. Până în prezent, toate conferințele de la Bruxelles au abordat cele mai grave probleme umanitare și de reziliență care afectează sirienii și comunitățile care găzduiesc refugiați sirieni, atât în Siria, cât și în regiunea învecinată.

4.4.10. Relațiile UE - Tunisia¹³¹

Parteneriatul dintre Tunisia și Uniunea Europeană își are rădăcinile în interesul reciproc de a consolida o democrație tunisiană prosperă și stabilă. Relațiile UE-Tunisia datează oficial din 1976, iar temeiul său juridic este Acordul de Asociere semnat în 1995. UE și Tunisia au stabilit un Parteneriat Privilegiat în 2012, care s-a tradus în Planul de Acțiune 2013-2017 pentru a spori legăturile dintre UE și Tunisia. Ambii parteneri au adoptat, de asemenea, un Parteneriat de mobilitate, în 2014.

Prioritățile strategice UE-Tunisia au fost aprobate la Consiliul de Asociere UE-Tunisia din iulie 2018 și adoptate în noiembrie 2018 de Consiliu, ca linii directoare principale pentru parteneriatul privilegiat UE-Tunisia în 2018-2020.

Revoluția din 2011 a marcat un punct de cotitură în parteneriatul UE-Tunisia. De atunci, UE a fost partenerul cheie al Tunisiei în sprijinul tranziției acesteia către o democrație modernă. Prin toate instrumentele sale, UE sprijină reformele democratice și socioeconomice, însoțește procesele electorale, promovează drepturile omului, consolidează actorii societății civile, consolidează integrarea economică și comercială și îmbunătățește securitatea. Din 2011, asistența UE acordată Tunisiei s-a ridicat la aproape 3 miliarde EUR (peste 2 miliarde EUR sub formă de granturi și 800 milioane EUR în asistență macrofinanciară).

Cooperare bilaterală

Instrumentul european de vecinătate (ENI) a fost instrumentul financiar cheie al UE pentru cooperarea bilaterală cu Tunisia pentru perioada 2014-2020. Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și

¹³¹ Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Tunisia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/tunisia_en, pagină accesată la data de 11.11.2021

cooperare internațională (NDICI) va încadra cooperarea UE pentru perioada 2021-2027. Abordarea instrumentului include finanțarea prin granturi, precum și combinarea granturilor cu împrumuturi de la instituțiile de finanțare europene și internaționale.

În cadrul ENI, asistența bilaterală a urmat programării multianuale prin Cadrul unic de sprijin, care a definit domeniile de interes pentru asistența UE, în conformitate cu prioritățile strategice.

Din 2011, asistența UE pentru Tunisia a crescut substanțial. Tunisia a fost beneficiarul numărul unu al mecanismului bazat pe stimulente în fiecare an din 2011, ca urmare a progreselor înregistrate în respectarea drepturilor omului și a statului de drept, și a primit o finanțare suplimentară în valoare de 90 de milioane EUR în 2020.

Pentru perioada 2014-2020, asistența bilaterală acordată de UE Tunisiei în cadrul ENI s-a ridicat la 1,6 miliarde EUR și s-a concentrat pe următoarele trei sectoare prioritare:

- Promovarea bunei guvernări și a statului de drept;
- Investiție în viitor: stimularea unei creșteri economice durabile generatoare de locuri de muncă;
- Consolidarea coeziunii sociale între generații și regiuni.

Din 2011, UE acordă și mai multă importanță societății civile din vecinătatea de sud. În Tunisia, asistența acordată ONG-urilor a fost sporită și au fost create forumuri de consultare regulate pentru a promova un dialog mai structurat între UE și organizațiile societății civile. Sprijinul pentru societatea civilă a devenit o caracteristică cheie a cooperării UE cu această țară, iar consultările trilaterale (societate civilă, UE, Guvern) au loc înaintea reuniunilor subcomitetelor în temeiul Acordului de Asociere UE-Tunisia.

În cadrul Planului UE de investiții externe și mecanismului de combinare al Platformei de investiții de vecinătate, Tunisia a beneficiat de 2,3 miliarde EUR în granturi combinate în împrumuturi concesionale de la Instituțiile financiare europene combinate cu finanțare din sectorul public și privat din 2014. Investițiile au susținut proiecte în sectoarele educației, transporturilor, energiei și dezvoltării urbane.

La 9 februarie 2021, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare comună privind parteneriatul reînnoit cu Vecinătatea de Sud, care

stabilește elaborarea unei noi agende pentru Mediterana pentru relansarea și consolidarea parteneriatului UE cu regiunea. Elementele emblematice relevante pentru Tunisia vor include:

- sprijin pentru încheierea unui acord cuprinzător privind aviația cu UE;
- sprijin pentru implementarea sistemelor de protecție socială care îmbunătățesc rezistența populațiilor vulnerabile;
- sprijin pentru digitalizarea economiei;
- sprijin pentru implementarea strategiei naționale de apă, asigurarea disponibilității și accesului la apă.

Cooperare regională

Pe lângă cooperarea bilaterală, Tunisia a beneficiat de programe de cooperare regională și la nivel de vecinătate în cadrul ENI în sectoarele economiei și mediului de afaceri; educație, formare și cercetare; cultură și mass-media; migrație și azil; justiție, libertate și securitate; mediu, schimbări climatice și energie.

În cadrul instrumentului de înfrățire UE, administrația publică tunisiană este în parteneriat cu administrațiile europene pentru învățarea reciprocă și consolidarea capacității prin schimbul de bune practici ale UE. Tunisia a beneficiat de 20 de proiecte de înfrățire în perioada 2014-2020 în sectoarele Agricultură și Pescuit, Mediu, Finanțe, Piața internă și economie, Sănătate și protecția consumatorilor, Justiție și afaceri interne, Afaceri sociale și Ocuparea Forței de Muncă, Statistică, Telecomunicații și Transporturi. Tunisia a beneficiat și de TAIEX (instrument de asistență tehnică și schimb de informații) care sprijină reformele administrației publice cu 119 evenimente în 2015-2020.

Sprijin în domeniul migrației prin Fondul fiduciar de urgență al UE pentru Africa (EUTF Africa)

Tunisia beneficiază de finanțare bilaterală și regională în cadrul ferestrei Africii de Nord din EUTF Africa, în valoare de 89 milioane euro, care sprijină eforturile de îmbunătățire a procesului de gestionare a migrației și managementul frontierelor, abordând cauzele fundamentale ale migrației neregulate și susținând comunitățile locale care găzduiesc refugiați.

Alte instrumente de finanțare

Tunisia participă la Erasmus+, care sprijină modernizarea sectorului de învățământ superior și promovează mobilitatea și cooperarea cu instituțiile de învățământ superior din UE. 5.180 de studenți, profesori și personal universitar tunisieni au călătorit în Europa și 2.622 de omologi europeni au călătorit în Egipt între 2015 și 2020.

4.4.11. Uniunea pentru Mediterana¹³²

Uniunea pentru Mediterana (UpM) include cele 27 de state membre ale UE, Uniunea Europeană și 15 țări mediteraneene (Albania, Algeria, Bosnia și Herțegovina, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Mauritania, Muntenegru, Monaco, Maroc, Palestina, Siria - a cărei participare a fost suspendată din cauza războiului civil - Tunisia și Turcia). Liga Statelor Arabe a participat la toate reuniunile din 2008, iar Libia are statut de observator.

Obiective

UpM este un parteneriat interguvernamental, un cadru multilateral pentru relațiile politice, economice și sociale dintre UE și țările din sudul și estul Mării Mediterane. UpM a fost lansată în 2008, la summitul de la Paris, ca o continuare a Parteneriatului euro-mediteranean (Euromed), cunoscut și ca Procesul de la Barcelona. UpM se inspiră din obiectivele stabilite în cadrul Declarației de la Barcelona din 1995, și anume de a crea un spațiu de pace, stabilitate, securitate și prosperitate economică comună, cu respectarea deplină a principiilor democratice, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, promovând în același timp înțelegerea între culturi și civilizații în regiunea euro-mediteraneană.

Structuri¹³³

UpM este prezidată de o copreședinție, fapt care evidențiază asumarea în comun a responsabilității, o trăsătură care definește acest grup. În 2012, UE a preluat copreședinția nordică, iar Iordania a preluat-o pe cea sudică. Principalul organ de conducere al UpM este reuniunea

¹³² UfM, <https://ufmsecretariat.org/what-we-do/>, pagină accesată la data de 11.11.2021

¹³³ Parlamentul European, Politica europeană de vecinătate, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/170/politica-europeana-de-vecinatate>, pagină accesată la data de 11.11.2021

la nivel de înalți funcționari, care monitorizează și coordonează activitatea UpM. Reuniunea la nivel de înalți funcționari aprobă, de asemenea, bugetul și programul de lucru al secretariatului, pregătește reuniunile miniștrilor Afacerilor Externe și ale altor formațiuni ministeriale și numește secretarul general și pe cei șase secretari generali adjuncți. Reuniunea tratează, de asemenea, propunerile de proiecte prezentate de secretariat pentru aprobare și adoptare. Rolul secretariatului UpM constă, mai presus de toate, în identificarea, prelucrarea, promovarea și coordonarea proiectelor tehnice în domenii precum transportul, energia, apa, protecția mediului, învățământul superior și mobilitatea, cercetare, afaceri sociale, emanciparea femeilor, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea întreprinderilor, toate acestea întărind cooperarea și influențând în mod direct traiul cetățenilor din țările UpM. UE este entitatea care contribuie cel mai mult la bugetul secretariatului UpM.

Adunarea Parlamentară a UpM se bazează pe activitatea Adunării parlamentare euro-mediteraneene și cuprinde 280 de membri: 132 de membri din UE (83 de deputați din parlamentele naționale din UE și 49 de deputați în Parlamentul European), opt membri din țările mediteraneene europene partenere (Albania, Bosnia și Herțegovina, Monaco și Muntenegru), 130 de membri din cele zece țări de pe litoralul sudic și estic al Mediteranei (Algeria, Egipt, Iordania, Israel, Liban, Maroc, Palestina, Siria [suspendată actualmente ca urmare a războiului civil care are loc în această țară], Tunisia și Turcia] și zece membri din Mauritania).

Adunarea Parlamentară a UpM se reunește o dată pe an în ședință plenară; cea mai recentă a avut loc la Strasbourg în perioada 13-14 februarie 2019. Sesiunea plenară din 2020, programată inițial să aibă loc la Antalya (Turcia) la 7 și 8 martie, a fost anulată din cauza pandemiei de COVID-19.

Președinția AP-UpM 2020-2021 este deținută de Parlamentul European.

Adunarea Parlamentară a UpM adoptă rezoluții sau recomandări referitoare la toate aspectele cooperării euro-mediteraneene care privesc organele executive ale UpM, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană și guvernele naționale ale țărilor partenere.

Adunarea Parlamentară a UpM are cinci comisii permanente, fiecare cuprinzând 56 membri:

- Comisia pentru politică, securitate și drepturile omului;
- Comisia pentru afaceri economice și financiare, afaceri sociale și educație;
- Comisia pentru îmbunătățirea calității vieții, schimburi între societățile civile și cultură;
- Comisia pentru energie, mediu și apă;
- Comisia pentru drepturile femeilor în țările euro-mediteraneene.

5. Politica de extindere a UE

5.1. Instituirea și dezvoltarea politicii de extindere

Politica de extindere a UE urmărește să unească țările europene într-un proiect politic și economic comun. Călăuzită de valorile Uniunii și fiind supusă unor condiții stricte, extinderea s-a dovedit a fi unul dintre cele mai eficiente instrumente pentru promovarea reformelor politice, economice și sociale și pentru consolidarea păcii, a stabilității și a democrației pe întregul continent. Politica de extindere consolidează, de asemenea, prezența UE pe scena mondială.

La 1 iulie 2013, Croația a devenit cel de al 28-lea stat membru al Uniunii Europene. De atunci, nicio altă țară nu a aderat la UE, iar Regatul Unit a părăsit UE la 31 ianuarie 2020. În prezent se poartă negocieri de aderare cu Muntenegru, Serbia și Turcia. Albania și Republica Macedonia de Nord sunt, de asemenea, țări candidate, în timp ce Bosnia și Herțegovina și Kosovo sunt țări potențial candidate¹³⁴.

În fiecare an, Comisia adoptă „Pachetul de extindere” - un set de documente care explică politica sa privind extinderea UE. Miezul acestui pachet este o comunicare privind extinderea, care face un bilanț al evoluțiilor din ultimul an. Acesta examinează progresele înregistrate de țările candidate și potențiali candidați, provocările întâmpinate și reformele care trebuie abordate și stabilește propuneri pentru calea de urmat. Pe lângă comunicarea principală, pachetul conține rapoarte în care serviciile Comisiei își prezintă evaluarea anuală detaliată a stadiului progresului reformei în fiecare țară candidată și potențial candidat în ultimul an. Aceste evaluări sunt însoțite de recomandări și îndrumări privind prioritățile reformei.

Pachetul de extindere 2021

La 19 octombrie 2021, Comisia Europeană a adoptat pachetul său de extindere pentru 2021, oferind o evaluare detaliată a stării actuale și a progresului înregistrat de Balcanii de Vest și Turcia pe drumurile lor

¹³⁴ Parlamentul European, Extinderea Uniunii, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/167/extinderea-uniunii>, pagină accesată la data de 25.11.2021

respective către Europa. Uniune, cu un accent deosebit pe punerea în aplicare a reformelor fundamentale, precum și orientări clare cu privire la prioritățile de reformă viitoare¹³⁵.

Orice țară europeană care respectă valorile UE menționate în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și care se angajează să promoveze aceste valori poate solicita să devină membră a UE.

Criteriile de aderare la UE

Primul pas este îndeplinirea de către țara în cauză a criteriilor de aderare. Aceste criterii au fost definite în cadrul unei reuniuni a Consiliului European, la Copenhaga în 1993, fiind adesea numite „criteriile de la Copenhaga”¹³⁶.

Criteriile de la Copenhaga stabilesc o serie de condiții democratice, economice și politice pentru țările care doresc să adere la UE:

- instituții stabile, care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților;
- economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față concurenței și forțelor pieței în UE;
- capacitatea de a-și asuma și de a implementa în mod eficace obligațiile aferente statutului de membru, inclusiv adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare.

La rândul său, UE trebuie să aibă capacitatea de a integra noi membri.

Beneficiile extinderii UE¹³⁷

- prosperitate crescută pentru toate statele membre: de 3 ori mai multe schimburi comerciale între vechile și noile state membre, de 5 ori mai multe între noile state membre;
- mai mare stabilitate în Europa;

¹³⁵ Comisia Europeană, Extinderea Uniunii Europene, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/strategy-and-reports_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

¹³⁶ Consiliul European de la Copenhaga - 21-22 June 1993- Conclusions Of The Presidency - Criteriile de aderare la UE de la Copenhaga, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_93_3, pagină accesată la data de 25.11.2021

¹³⁷ Consiliul UE, Extinderea UE, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/>, pagină accesată la data de 25.11.2021

- un rol mai important al UE pe scena mondială.

Strategia de extindere¹³⁸

Consensul reînnoit privind extinderea, convenit în cadrul reuniunii Consiliului European din decembrie 2006, continuă să ghideze politica de extindere a UE. Liderii UE au convenit să urmeze o strategie bazată pe:

Situația actuală

Negocieri de aderare inițiate

Serbia – ianuarie 2014

Munte negru – iunie 2012

Turcia – octombrie 2005

Decizii de deschidere a negocierilor de aderare

Albania – țară candidată din iunie 2014

Republica Macedonia de Nord – țară candidată din decembrie 2005

Candidați potențiali

Bosnia și Herțegovina – cerere depusă în februarie 2016

Kosovo* – acordul de stabilizare și de asociere a intrat în vigoare în aprilie 2016

- consolidarea angajamentelor UE în ceea ce privește negocierile de aderare în curs;
- condiționalitate echitabilă și riguroasă în toate etapele negocierilor cu țările candidate;
- transparență sporită și o mai bună comunicare, pentru asigurarea unui sprijin public larg și susținut;
- capacitatea UE de a integra noi membri.

5.2. Instituții implicate în Politica de extindere a UE

Procesul de aderare implică prezența mai multor instituții UE. O țară care dorește să adere la Uniunea Europeană adresează o cerere

Consiliului, care solicită **Comisiei** să prezinte un aviz. **Parlamentul European** este notificat în legătură cu această cerere. În cazul în care avizul Comisiei este favorabil, **Consiliul European** poate decide – în unanimitate – acordarea statutului de țară candidată. În urma recomandării Comisiei, Consiliul decide – din nou, în unanimitate – dacă deschide sau nu negocierile. Totalitatea legislației UE (acquis-ul comunitar) este împărțită în peste 30 de capitole de politici. Înainte de a începe negocierile propriu-zise, Comisia întocmește un raport de „screening” (examinare) pentru fiecare capitol¹³⁹.

¹³⁸ Ibidem

¹³⁹ Comisia Europeană, Condiții pentru aderare, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/conditions-membership_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

Aceste reguli sunt împărțite în diferite domenii de politică, cum ar fi transport, energie, mediu etc., fiecare dintre acestea fiind negociat separat. Alte probleme discutate:

- aranjamente financiare – cum ar fi cât este probabil să plătească noul membru și să primească din bugetul UE (sub formă de transferuri)
- aranjamente tranzitorii – uneori anumite reguli sunt introduse treptat, pentru a oferi noului membru sau membrilor existenți timp să se adapteze.

Pe parcursul negocierilor, Comisia monitorizează progresul candidatului în aplicarea legislației UE și în îndeplinirea celorlalte angajamente, inclusiv a oricăror cerințe de referință.

Acest lucru oferă candidatului îndrumări suplimentare, deoarece își asumă responsabilitățile de membru, precum și o asigurare pentru membrii actuali că candidatul îndeplinește condițiile pentru aderare. De asemenea, Comisia informează Consiliul UE și Parlamentul European pe parcursul procesului, prin rapoarte periodice, comunicări și clarificări privind condițiile pentru progrese ulterioare.

Pe baza recomandărilor Comisiei, Consiliul decide în unanimitate dacă deschide sau nu noi capitole de negocieri. Ori de câte ori progresele sunt considerate satisfăcătoare, Comisia poate recomanda „închiderea provizorie” a unui capitol. Din nou, Consiliul decide în unanimitate. După ce negocierile privind toate capitolele au fost încheiate, termenii și condițiile – inclusiv eventuale clauze de salvagardare și dispoziții tranzitorii – sunt încorporate într-un tratat de aderare între statele membre ale UE și țara candidată. Tratatul de aderare se poate semna numai după aprobarea Parlamentului European și după obținerea acordului unanim al Consiliului. Acesta este apoi supus ratificării de către toate statele contractante, în conformitate cu propriile cerințe constituționale (și anume, ratificare în parlament sau referendum)¹⁴⁰.

Formațiunea Afaceri Generale a Consiliului (CAG)¹⁴¹ stabilește și supraveghează procesul de extindere a UE și negocierile de aderare.

¹⁴⁰ Parlamentul European, Extinderea Uniunii, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/167/extinderea-uniunii>, pagină accesată la data de 25.11.2021

¹⁴¹ Consiliul UE, Extinderea UE, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/>, pagină accesată la data de 25.11.2021

Atunci când o țară își depune cererea de aderare la UE, Consiliul invită Comisia Europeană să formuleze un aviz cu privire la cererea în cauză. Deciziile CAG deschid o procedură de evaluare tehnică în urma căreia se stabilesc următoarele:

- dacă țara în cauză îndeplinește toate criteriile necesare pentru a fi evaluată în calitate de candidat oficial la aderarea la UE;
- dacă negocierile oficiale de aderare pot fi deschise și dacă pot fi finalizate în mod pozitiv;
- dacă țara candidată poate adera la UE.

Toate deciziile luate la nivelul CAG pentru evaluarea progreselor țărilor candidate necesită acordul unanim al tuturor statelor membre ale UE. În fiecare an, CAG trece în revistă procesul de extindere. Discuțiile purtate și eventualele decizii se bazează pe strategia anuală a Comisiei în materie de extindere și pe rapoartele individuale privind progresele fiecărei țări vizate de procesul de extindere.

5.3. Realizări în Politica de extindere a UE

5.3.1. Relațiile UE – Albania¹⁴²

Albania – împreună cu alte țări din Balcanii de Vest – a fost identificată ca un potențial candidat pentru aderarea la UE în timpul Consiliului European de la Salonic, summit-ul din iunie 2003.

În 2009, Albania și-a depus cererea oficială de aderare la UE. În avizul său privind cererea Albaniei (în 2010), Comisia a evaluat că înainte ca negocierile de aderare să poată fi deschise în mod oficial, Albania mai trebuia să atingă un grad necesar de conformitate cu criteriile de aderare și, în special, să îndeplinească cele 12 priorități cheie identificate în aviz.

În octombrie 2012, Comisia a recomandat ca Albaniei să i se acorde statutul de candidat la UE, sub rezerva finalizării măsurilor cheie în

¹⁴² Comisia Europeană, Relația UE – Albania, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/albania_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

domeniile reformei judiciare și administrației publice și revizuirii regulilor de procedură parlamentare.

În iunie 2014, Albania a primit statutul de candidat de către UE.

În aprilie 2018, Comisia a emis o recomandare necondiționată de deschidere a negocierilor de aderare. În concluziile sale din iunie 2018, Consiliul a stabilit calea către deschiderea negocierilor de aderare în iunie 2019, în funcție de progresele înregistrate în domenii-cheie precum sistemul judiciar, lupta împotriva corupției și criminalității organizate, serviciile de informații și administrația publică. Comisia a reiterat recomandarea de deschidere a discuțiilor de aderare în pachetul de extindere adoptat în mai 2019. În concluziile sale din iunie 2019, Consiliul a luat notă de recomandarea Comisiei. În martie 2020, membrii Consiliului European au aprobat decizia Consiliului Afaceri Generale de a deschide negocierile de aderare cu Albania, iar în iulie 2020 proiectul de cadru de negociere a fost prezentat statelor membre.

În ciuda provocărilor generate de pandemia de COVID-19, Albania a continuat să-și demonstreze angajamentul față de reformele orientate spre UE și a obținut rezultate tangibile și durabile. A îndeplinit toate condițiile stabilite în Concluziile Consiliului din martie 2020 pentru prima Conferință interguvernamentală privind negocierile de aderare.

UE este cel mai mare donator al Albaniei. UE a oferit asistență financiară Albaniei în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA) pentru perioada 2007-2013, cu o alocare totală de 594 de milioane EUR. În cadrul IPA II (2014-2020), Albania a beneficiat de sprijin pentru investiții, consolidare a capacităților și reforme în sectoarele: Statul de drept, Democrația și guvernanta, Competitivitate și inovare, Agricultură și Dezvoltare Rurală, Transport, Mediu, Educație, Ocuparea Forței de Muncă și Sectoarele sociale. Alocarea totală în cadrul IPA II se ridică la 758,1 milioane EUR. Aceasta include recompense de performanță, precum și 115 milioane EUR care au fost mobilizate pentru a sprijini redresarea după cutremurul din 2019. Pachetul bilateral indicativ pentru Albania în cadrul IPA 2021 se ridică la 70,4 milioane EUR.

5.3.2. Relațiile UE – Bosnia și Herțegovina¹⁴³

Bosnia și Herțegovina – împreună cu alte țări din Balcanii de Vest – a fost identificată ca un potențial candidat pentru aderarea la UE în timpul summit-ului Consiliului European de la Salonic din iunie 2003.

De atunci, au intrat în vigoare o serie de acorduri între UE și Bosnia și Herțegovina - acorduri de facilitare a vizelor și de readmisie (2008), Acord interimar privind comerțul și aspectele legate de comerț (2008). Acordul de stabilizare și asociere (ASA) a fost ratificat și a intrat în vigoare la 1 iunie 2015.

Bosnia și Herțegovina a solicitat aderarea la UE în februarie 2016. Comisia și-a adoptat Avizul privind cererea de aderare la UE a țării în mai 2019, identificând 14 priorități-cheie pe care țara trebuie să le îndeplinească în vederea deschiderii negocierilor de aderare la UE. Consiliul UE a aprobat avizul și prioritățile cheie în decembrie 2019. Avizul constituie o foaie de parcurs cuprinzătoare pentru reforme profunde în domeniile democrației, statului de drept, drepturilor fundamentale și reforma administrației publice.

UE continuă să desfășoare resurse considerabile în Bosnia și Herțegovina în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC) și al politicii de securitate și apărare comună (PSAC). Misiunea EUFOR/Althea continuă să fie prezentă în Bosnia și Herțegovina cu aproximativ 600 de militari cu mandat executiv pentru a menține un mediu stabil și sigur în țară.

UE a alocat ajutor umanitar suplimentar pentru a sprijini refugiații și migranții vulnerabili din Bosnia și Herțegovina. În timp ce mulți refugiați și migranți sunt cazați în facilități finanțate de UE, se estimează că peste 1.000 de persoane se află în afara unităților de cazare temporară, cu acces limitat la serviciile de bază. Aceștia sunt expuși la temperaturi din ce în ce mai scăzute odată cu apropierea iernii și la numeroase riscuri de protecție, situația minorilor neînsoțiți necesitând o atenție deosebită. Janez Lenarčič, comisarul pentru managementul

¹⁴³ Comisia Europeană, Relația UE – Bosnia și Herțegovina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/bosnia-and-herzegovina_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

crizelor, a declarat: „Aproximativ 4.000 de refugiați și migranți blocați în Bosnia și Herțegovina, dintre care mulți dorm afară, au nevoie de adăpost, hrană, apă, canalizare, asistență medicală, protecție și îmbrăcăminte. Pentru a răspunde acestor nevoi, UE este pregătită să continue să ofere asistență umanitară. Demnitatea și siguranța tuturor persoanelor, în special a celor mai vulnerabile, trebuie să fie asigurate și protejate în orice moment. Partenerii umanitari au nevoie de acces deplin la persoanele care au nevoie, oriunde s-ar afla.” Noile 2,5 milioane EURO alocate vor sprijini în continuare protecția copilului, precum și minorii neînsoțiți, atât în interiorul, cât și în afara centrelor. Finanțarea va fi folosită și pentru a răspunde nevoii critice de asistență medicală, exacerbată de pandemia COVID-19, inclusiv sprijin psihosocial și asistență pentru sănătate mintală¹⁴⁴.

5.3.3. Relațiile UE – Kosovo¹⁴⁵

Kosovo este un candidat potențial pentru aderarea la UE. Țara și-a declarat unilateral independența în februarie 2008. Cinci state membre ale UE (Cipru, Grecia, România, Slovacia și Spania) și două țări din regiune (Serbia și Bosnia și Herțegovina) nu au recunoscut independența Kosovo. În iulie 2018, la șase ani după publicarea unei foi de parcurs privind liberalizarea vizelor, Comisia a confirmat că Kosovo a îndeplinit toate criteriile.

Parlamentul European a reacționat imediat și a inițiat negocieri interinstituționale, care sunt în curs de desfășurare. În regiune, numai Kosovo rămâne exclus de la liberalizarea vizelor, întrucât unele state membre ale UE continuă să aibă rezerve.

După încheierea în aprilie 2013 a unui acord istoric privind normalizarea relațiilor de către Belgrad și Priștina („Acordul de la

¹⁴⁴ Comisia Europeană, Suportul oferit Bosniei și Herțegovinei, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news/eu-mobilises-additional-eu25-million-support-vulnerable-refugees-and-migrants-bosnia-and-herzegovina-2021-12-03_en, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁴⁵ Parlamentul European, Relația UE – Kosovo, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/kosovo_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

Bruxelles”), Consiliul European a decis în iunie 2013 să deschidă negocierile privind un ASA cu Kosovo, iar acesta a intrat în vigoare la 1 aprilie 2016.

Viitoarea integrare a Kosovo în UE, ca și cea a Serbiei, rămâne strâns legată de dialogul la nivel înalt dintre Kosovo și Serbia, facilitat de UE, care ar trebui să conducă la un acord global de normalizare a relațiilor dintre ele, obligatoriu din punct de vedere juridic.

5.3.4. Relațiile UE – Muntenegru¹⁴⁶

În 2006, parlamentul Muntenegrului și-a declarat independența față de Uniunea de Stat a Serbiei și Muntenegrului. În 2008, noua țară a solicitat aderarea la UE.

În 2010, Comisia a emis un aviz favorabil cu privire la cererea Muntenegrului, identificând 7 priorități cheie care ar trebui abordate pentru începerea negocierilor, iar Consiliul i-a acordat statutul de candidat.

În decembrie 2011, Consiliul a lansat procesul de aderare în vederea deschiderii negocierilor în iunie 2012.

Negocierile de aderare cu Muntenegru au început la 29 iunie 2012.

După opt ani de negocieri de aderare, toate cele 33 de capitole examinate au fost deschise, dintre care 3 sunt închise provizoriu.

Progresul general în negocierile de aderare depinde de progresul în domeniul statului de drept, conform cerințelor stabilite în cadrul de negociere, metodologie acceptată oficial de Muntenegru în cadrul Conferinței interguvernamentale desfășurate la data de 22 iunie 2021.

Angajamentul politic al autorităților muntenegrene față de obiectivul strategic european a fost în mod consecvent declarată ca prioritate cheie pentru țară în timpul unei perioade de raportare dificilă,

¹⁴⁶ Comisia Europeană, Relația UE – Muntenegru, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/montenegro_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

deoarece pandemia de COVID-19 a continuat pe tot parcursul perioadei¹⁴⁷.

5.3.5. Relațiile UE – Macedonia de Nord¹⁴⁸

Macedonia de Nord – împreună cu alți parteneri din Balcanii de Vest – a fost identificată ca un potențial candidat pentru aderarea la UE în timpul Consiliului European de la Salonic. Acordul său de stabilizare și asociere, primul din regiune, este în vigoare din 2004. A solicitat aderarea la UE în martie 2004, iar Consiliul a decis în decembrie 2005 să acorde statutul de țară candidată.

Din octombrie 2009, Comisia a recomandat în mod continuu deschiderea negocierilor de aderare cu Macedonia de Nord. În 2015 și 2016, recomandarea a fost condiționată de continuarea punerii în aplicare a acordului de la Pržino și de progrese substanțiale în punerea în aplicare a „Priorităților urgente de reformă”. Având în vedere progresele realizate, Comisia și-a repetat recomandarea necondiționată de a deschide negocierile de aderare în aprilie 2018. Având în vedere progresele semnificative realizate și condițiile stabilite în unanimitate de Consiliu în iunie 2018, Comisia a recomandat, în mai 2019, să deschidă negocierile de aderare cu Macedonia de Nord.

În martie 2020, Consiliul Afaceri Generale a decis să deschidă negocierile de aderare cu Macedonia de Nord și a aprobat Comunicarea Comisiei privind o metodologie revizuită „Îmbunătățirea procesului de aderare – O perspectivă credibilă a UE pentru Balcanii de Vest” din februarie 2020. Decizia a fost avizată de membrii Consiliului European.

În iulie 2020, proiectul de cadru de negociere a fost prezentat statelor membre. Aproape un an și jumătate mai târziu, negocierile de aderare cu Macedonia de Nord – și cu Albania – nu fuseseră încă inițiate. Acest lucru se datorează în principal problemelor dintre Macedonia de Nord și Bulgaria legate de identitate, limbă și istorie.

¹⁴⁷ Comisia Europeană, Raport 19.10.2021, [file:///C:/Users/ROSE-AD/Downloads/Montenegro%202021%20report%20\(1\).PDF](file:///C:/Users/ROSE-AD/Downloads/Montenegro%202021%20report%20(1).PDF), pagină accesată la data de 25.11.2021

¹⁴⁸ Comisia Europeană, Relația UE – Macedonia de Nord, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/north-macedonia_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

UE a oferit un sprijin substanțial Macedoniei de Nord de când a început pandemia și a mobilizat un pachet de 66 de milioane EURO nerambursabili, ajutor financiar pentru nevoi imediate, echipamente medicale de urgență și socio-economice, ca răspuns la pandemie.

5.3.6. Relațiile UE – Serbia¹⁴⁹

Serbia – împreună cu alte 5 țări din Balcanii de Vest – a fost identificată ca un potențial candidat la aderarea la UE în timpul summit-ului Consiliului European de la Salonic din 2003. În 2008, a fost adoptat un parteneriat european pentru Serbia, stabilind prioritățile pentru cererea de aderare a țării, iar în 2009 Serbia a aplicat oficial. În martie 2012, Serbiei i s-a acordat statutul de candidat la UE.

În septembrie 2013, a intrat în vigoare un Acord de stabilizare și asociere între UE și Serbia. În conformitate cu decizia Consiliului European din iunie 2013 de a deschide negocierile de aderare cu Serbia, Consiliul a adoptat în decembrie 2013 cadrul de negociere și a convenit să organizeze prima Conferință interguvernamentală cu Serbia în ianuarie 2014.

La 21 ianuarie 2014, a avut loc Prima Conferință interguvernamentală, semnalând începutul oficial al negocierilor de aderare a Serbiei. Până acum, Serbia a deschis optsprezece capitole și a închis provizoriu două capitole.

Avansarea negocierilor va continua să fie ghidată de progresul Serbiei în pregătirea pentru aderare, așa cum este stabilit în cadrul de negociere. Progresele înregistrate în capitolele despre statul de drept și drepturile fundamentale, precum și cu privire la normalizarea relațiilor Serbiei cu Kosovo, astfel cum sunt stabilite în cadrul de negociere, continuă să fie esențiale și vor determina ritmul negocierilor de aderare în ansamblu.

Comisia a declarat că Muntenegru (și Serbia) ar putea adera la UE până în 2025, recunoscând totuși că această perspectivă este „extrem de ambițioasă”.

¹⁴⁹ Comisia Europeană, Relația UE – Serbia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/serbia_en, pagină accesată la data de 25.11.2021

5.3.7. Relațiile UE – Turcia¹⁵⁰

În 1987, Turcia a solicitat aderarea la ceea ce era atunci Comunitatea Economică Europeană, iar în 1999 a fost declarată eligibilă pentru aderarea la UE.

Implicarea Turciei în integrarea europeană datează din 1959 și include Acordul de Asociere de la Ankara (1963) pentru stabilirea progresivă a unei uniuni vamale (înființată în cele din urmă în 1995).

Negocierile de aderare au început în 2005, dar până când Turcia va fi de acord să aplice Protocolul adițional al Acordului de Asociere de la Ankara la Cipru, opt capitole de negociere nu vor fi deschise și niciun capitol nu va fi închis provizoriu.

Turcia este un partener strategic cheie al UE în probleme precum migrația, securitatea, combaterea terorismului și economia, dar a revenit în domeniile democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale. Ca răspuns, Consiliul Afaceri Generale a decis în iunie 2018 că negocierile de aderare cu Turcia sunt efectiv înghețate. Un dialog privind liberalizarea vizelor a fost lansat în 2013. Cel de-al treilea raport privind progresul înregistrat de Turcia în îndeplinirea cerințelor din foaia de parcurs pentru liberalizarea vizelor a fost publicat în mai 2016 și a constatat că Turcia trebuie să îndeplinească șapte criterii restante.

Economia Turciei se confruntă cu mai multe provocări, cum ar fi șomajul ridicat și inflația ridicată. Volatilitatea economică puternică a subminat mediul de afaceri, iar dependența excesivă de finanțarea externă a creat vulnerabilități.

Turcia se confruntă cu un aflux fără precedent și în continuă creștere de persoane care caută refugiu din Siria, care a depășit până în prezent 3,6 milioane (dintr-un total de 4 milioane). În general, Turcia este țara din lume care găzduiește cel mai mare număr de refugiați și a cheltuit deja resurse financiare semnificative pentru rezolvarea acestei

¹⁵⁰ Comisia Europeană, Relația UE – Turcia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey_en, pagină accesată la data de 25.11.202

crize. Un plan de acțiune comun UE-Turcia a fost convenit în octombrie 2015 și a fost activat la Summit-ul UE-Turcia din 29 noiembrie 2015. Planul de acțiune urmărește să pună ordine în fluxurile migratorii și să stopeze fluxul de migrație ilegală. UE și Turcia și-au reconfirmat angajamentul comun de a pune capăt migrației ilegale din Turcia în UE, de a rupe modelul de afaceri al contrabandiștilor și de a oferi migranților o alternativă pentru a-și pune viața în pericol în declarația lor comună din 18 martie 2016.

Înființarea Facilității UE pentru Refugiați în Turcia la sfârșitul anului 2015 a avut ca scop să ofere Uniunii Europene un mecanism de coordonare care ar trebui să permită mobilizarea rapidă și eficientă a asistenței UE pentru refugiații în Turcia.

Facilitatea UE pentru Refugiați în Turcia este răspunsul la apelul statelor membre ale UE pentru o finanțare suplimentară semnificativă pentru sprijinirea refugiaților din țară și coordonează mobilizarea a 6 miliarde EURO, în două tranșe. Prima tranșă servește la finanțarea proiectelor care se desfășoară până cel târziu la jumătatea anului 2021 (majoritatea proiectelor se termină mai devreme). A doua tranșă servește la finanțarea proiectelor care se desfășoară până cel târziu la jumătatea anului 2025 (majoritatea proiectelor se vor finaliza mai devreme). Domeniile prioritare ale Facilității sunt educația, sănătatea, protecția, nevoile de bază, sprijinul socio-economic și infrastructura municipală. Bugetul operațional integral al Facilității a fost angajat în noiembrie 2019.

Facilitatea UE pentru Refugiați în Turcia coordonează și eficientizează acțiunile finanțate din bugetul Uniunii și din contribuțiile bilaterale ale statelor membre ale UE pentru a spori eficiența și complementaritatea sprijinului acordat refugiaților și comunităților gazdă din Turcia. Acesta reprezintă un sprijin suplimentar major pentru refugiați și comunitățile gazdă din Turcia.

5.3.8. Relațiile UE – Islanda¹⁵¹

Islanda și-a depus candidatura pentru aderarea la UE la 17 iulie 2009.

La reuniunea sa din 27 iulie 2009, Consiliul a invitat Comisia să își prezinte avizul cu privire la candidatura Islandei. La 24 februarie 2010, Comisia a emis un aviz favorabil și a recomandat deschiderea negocierilor de aderare.

La reuniunea din 17 iunie 2010, Consiliul European a hotărât deschiderea negocierilor de aderare. Consiliul a convenit asupra unui cadru pentru negocierile cu Islanda la 26 iulie 2010.

Din cele 35 de capitole de negociere, 27 au fost deschise în vederea negocierilor, iar 11 dintre acestea au fost închise provizoriu.

La 17 decembrie 2013, Consiliul a luat act de decizia guvernului islandez de a suspenda negocierile de aderare. Consiliul a subliniat opinia sa conform căreia aderarea Islandei presupune beneficii reciproce. Consiliul a indicat, de asemenea, că UE este gata să continue negocierile în cazul în care Islanda decide să le reia.

La 12 martie 2015, într-o scrisoare adresată președinției Consiliului, ministrul islandez al afacerilor externe a confirmat faptul că Guvernul Islandei nu intenționează să reia negocierile de aderare. Ministrul afacerilor externe a reiterat importanța continuării relațiilor și cooperării strânse dintre UE și Islanda bazate, în special, pe Acordul privind SEE. Autoritățile au solicitat UE să nu mai considere Islanda drept țară candidată, fără a retrace totuși oficial cererea de aderare a acestei țări. Guvernele care s-au succedat au menținut această abordare.

¹⁵¹ Consiliul UE, Relațiile UE-Islanda

<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/iceland/>, pagină accesată la data de 25.11.2021

6. Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul

6.1. Instituirea și dezvoltarea SEE și a relațiilor cu Elveția și Nordul

Spațiul Economic European (SEE) a fost creat în 1994 pentru a extinde dispozițiile UE referitoare la piața sa internă către țările din Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS). Norvegia, Islanda și Liechtenstein fac parte din SEE. Elveția este membră a AELS, dar nu face parte din SEE. UE și țările-partenere care fac parte simultan din SEE și AELS (Norvegia și Islanda) interacționează și prin intermediul unei serii de „politici nordice” și forumuri care se axează pe zonele din periferia nordică a Europei, aflate în evoluție rapidă, precum și pe regiunea arctică în ansamblu¹⁵².

Temei juridic

Pentru SEE: articolul 217 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (acorduri de asociere).

Pentru Elveția: Acordul privind serviciile de asigurări din 1989, Acordurile bilaterale I din 1999, Acordurile bilaterale II din 2004.

În 1992, cele șapte țări care erau atunci membre ale AELS au negociat un acord care să le permită să participe la ambițiosul proiect al pieței interne a Comunității Europene, lansat în 1985 și finalizat la sfârșitul lui 1992. Acordul privind Spațiul Economic European (SEE) a fost semnat la 2 mai 1992 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994.

Însă, la puțin timp după aceea, numărul țărilor membre ale SEE-AELS s-a diminuat: Elveția nu a mai ratificat acordul în urma rezultatului negativ al referendumului organizat pe acest subiect, iar Austria, Finlanda și Suedia au aderat la Uniunea Europeană în 1995. În SEE au rămas numai Islanda, Norvegia și Liechtenstein. Cele 10 noi state membre care au aderat la UE la 1 mai 2004 au devenit automat membre ale SEE, la fel ca Bulgaria și România, în momentul aderării acestora la Uniune în 2007, precum și Croația în 2013.

¹⁵² Parlamentul European, Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/169/spatiul-economic-european-see-elvetia-si-nordul>, pagină accesată la data de 12.12.2021

În iunie 2009, Islanda și-a depus, la rândul său, cererea de aderare la UE, ca o modalitate de a ieși din criza financiară mondială din 2008. Consiliul a acceptat cererea de aderare a Islandei la 17 iunie 2010, iar negocierile au început în iunie 2011. Mai târziu, în martie 2015, Guvernul Islandei a declarat într-o scrisoare către Consiliul Uniunii Europene că „Islanda nu trebuie considerată o țară candidată pentru aderarea la UE”. Deși guvernul nu a retras cererea în mod oficial, în prezent UE nu tratează Islanda ca fiind o țară-candidată.

SEE depășește cadrul acordurilor tradiționale de liber schimb (ALS), aplicând țărilor SEE-AELS (cu excepția Elveției) toate drepturile și obligațiile aferente pieței interne a UE. SEE include cele patru libertăți ale pieței interne (libera circulație a bunurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalului) și politicile conexe (concurența, transportul, energia și cooperarea economică și monetară). Acordul conține politici transversale strict legate de cele patru libertăți:

- politici sociale (inclusiv sănătatea și securitatea în muncă, dreptul muncii și egalitatea de tratament între bărbați și femei);
- politici privind protecția consumatorilor, mediul, datele statistice și dreptul societăților comerciale;
- precum și o serie de politici conexe, cum ar fi cele legate de cercetare și de dezvoltarea tehnologică, care nu decurg din acquis-ul UE și nici din actele obligatorii din punct de vedere juridic, dar sunt puse în practică în cadrul unor activități de cooperare.

Acordul privind SEE nu conține dispoziții obligatorii în toate sectoarele pieței interne și nici în alte politici care fac obiectul tratatelor UE. În special, dispozițiile obligatorii din cadrul acordului nu vizează următoarele:

- politica agricolă comună și politica comună în domeniul pescuitului (deși acordul conține dispoziții privind comerțul cu produse agricole și piscicole);
- uniunea vamală;
- politica comercială comună;
- politica externă și de securitate comună;

- domeniul justiției și al afacerilor interne (deși toate țările AELS fac parte din spațiul Schengen) și
- uniunea economică și monetară (UEM).

6.2. Instituții implicate

Comitetul mixt al SEE examinează textele referitoare la piața internă a UE și este alcătuit din reprezentanți ai UE și ai celor trei state din cadrul SEE-AELS. Acest comitet se reunește o dată pe lună și decide ce dispoziții legislative și, la nivel mai general, ce acte din ansamblul actelor adoptate de UE (acțiuni, programe etc.) ar trebui integrate în SEE.

Odată ce un act al UE este integrat în Acordul privind SEE, acesta trebuie transpus în legislația națională a țărilor SEE-AELS (dacă legislațiile lor naționale prevăd acest lucru). Pentru aceasta, poate fi nevoie doar de o decizie guvernamentală sau de aprobarea parlamentului. Transpunerea este o sarcină formală și, în această etapă, actele pot fi adaptate numai din punct de vedere tehnic.

Comitetul consultativ UE¹⁵³ - Statele SEE și AELS au dreptul de a fi prezente în Comitetul consultativ, întrunit într-un caz cu relevanță pentru SEE. Ei nu au drept de vot, dar statele AELS pot exprima o „opinie” asupra cazului.

Comisia Europeană și Autoritatea de Supraveghere a AELS (ESA) au competența de a aplica Acordul SEE. Statele AELS au înființat, de asemenea, o instanță de justiție (**Curtea AELS**) care poate revizui deciziile luate de ESA. Împărțirea competențelor este prevăzută în acordul SEE (art. 56 și 57) și în protocoalele acestuia. În cazurile de fuziuni, Comisia are jurisdicție exclusivă în SEE pentru a se ocupa de toate concentrările cu dimensiune comunitară, astfel cum sunt definite în Regulamentul CE privind concentrările economice.

Cooperarea dintre Comisia Europeană și ESA în materie de concurență este reglementată de termenii Protocolului 23 (cooperarea dintre Comisia Europeană și ESA în cazurile de carteluri și poziții dominante) și Protocolul 24 (cooperare în domeniul concentrărilor).

¹⁵³ AELS, Cooperarea SEE, <https://www.eftasurv.int/competition/eea-cooperation>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Autoritatea AELS de Supraveghere și Curtea de Justiție a AELS monitorizează transpunerea și aplicarea, după extinderea legislației privind piața internă la țările SEE-AELS. Autoritatea AELS de Supraveghere ține un tabel comparativ al pieței interne, prin care se monitorizează punerea în aplicare a legislației în țările SEE.

6.3. Realizări

6.3.1. Relațiile UE- Elveția

În calitate de membră a AELS, Elveția a participat la negocierile ce au vizat Acordul privind SEE și a semnat acest acord la 2 mai 1992. Imediat după aceasta, la 22 mai 1992, guvernul elvețian a depus o cerere de aderare la UE. Cu toate acestea, în urma unui referendum organizat la 6 decembrie 1992, care s-a soldat cu respingerea participării la SEE, Consiliul Federal al Elveției a întrerupt procesul de aderare al țării la UE și la SEE. De atunci, Elveția și-a dezvoltat relațiile cu UE prin acorduri bilaterale, pentru a-și garanta integrarea economică în cadrul UE.

Relațiile bilaterale au devenit tensionate după inițiativa anti-imigrație din februarie 2014, al cărei rezultat a pus sub semnul întrebării principiile liberei circulații și ale pieței unice, care stau la baza acestor relații. La 16 decembrie 2016, Parlamentul Elvețian a adoptat Legea privind străinii, prin care rezultatul referendumului din 2014 a fost pus în aplicare în așa fel încât efectele acestuia au fost limitate, ceea ce a pregătit terenul pentru inițierea unui proces de normalizare a relațiilor dintre UE și Elveția.

UE și Elveția¹⁵⁴ au semnat peste 120 de acorduri bilaterale, inclusiv un acord de liber schimb în 1972 și două mari serii de acorduri bilaterale sectoriale prin care se alinia, la momentul semnării lor, o mare parte a legislației elvețiene la legislația UE. Prima serie de acorduri sectoriale (cunoscute cu numele de Bilateralele I) au fost semnate în 1999 și au intrat în vigoare în 2002. Aceste șapte acorduri vizează libera circulație și deschiderea reciprocă a piețelor[2]. O altă serie de acorduri sectoriale (Bilateralele II) au fost semnate în 2004 și au intrat în vigoare treptat în perioada 2005-2009. Aceste acorduri se referă în esență la consolidarea cooperării

¹⁵⁴ Parlamentul European, Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/169/spatiul-economic-european-see-elvetia-si-nordul> , pagină accesată la data de 12.12.2021

economice și la extinderea cooperării privind azilul și libera circulație a persoanelor în interiorul frontierelor Schengen¹⁵⁵.

Deși acordurile au intensificat relațiile economice, acestea au creat, de asemenea, o rețea complexă și pe alocuri incoerentă de obligații. Negocierile privind acordul-cadru instituțional, inițiat în 2014, s-au încheiat, la nivel politic, la 23 noiembrie 2018. Cu toate acestea, Consiliul Federal nu putea să accepte textul final, deoarece partea elvețiană considera că „măsurile însoțitoare”¹⁵⁶ și preluarea acquis-ului european privind libera circulație a persoanelor nu au fost reflectate în mod corespunzător. Drept urmare, Consiliul Federal a inițiat un proces amplu de consultare internă cu comisiile competente din cadrul Adunării Federale, cu partidele, cantoanele, partenerii sociali și cu mediul academic/științific, care va servi drept bază pentru a decide dacă acordul va fi prezentat sau nu Adunării Federale a Elveției spre aprobare. În cursul consultărilor, care s-au încheiat în aprilie 2019, au fost ridicate o serie de întrebări cu privire la care partea elvețiană a solicitat clarificări suplimentare.

În cursul consultărilor au fost exprimate preocupări privind libera circulație a persoanelor între Elveția și UE. La 27 septembrie 2020, Elveția a ținut un referendum, promovat de Partidul Popular din Elveția (SVP), referitor la rezilierea acordului cu UE privind libera circulație a persoanelor. Aproape 62 % din alegători au respins inițiativa partidului SVP¹⁵⁷.

După votul popular și odată ce condițiile legate de COVID-19 au permis acest lucru, în ianuarie 2021 au fost reluate discuțiile privind clarificările legate de acordul-cadru instituțional. Cu toate acestea, la 26 mai 2021 Consiliul Federal al Elveției a informat Comisia Europeană cu privire la decizia sa de a întrerupe negocierile. Guvernul elvețian a subliniat, însă, că Elveția și UE vor fi în continuare parteneri apropiați și a propus să fie înființat un dialog structurat, în cadrul căruia să fie discutate prioritățile comune ale cooperării. Comisia a emis o declarație în care își exprima regretul cu privire la decizia Consiliului Federal al Elveției, insistând asupra faptului că, fără acest acord, nu va fi posibilă

¹⁵⁵ Aceste acorduri vizează participarea Elveției la sistemele Schengen și Dublin, acordurile privind impozitarea economiilor, produsele agricole prelucrate, datele statistice și combaterea fraudelor, participarea la programul MEDIA al UE și la Agenția Europeană de Mediu, precum și contribuțiile financiare ale Elveției la coeziunea economică și socială din noile state membre ale UE.

¹⁵⁶ „Măsuri însoțitoare”: o serie de măsuri introduse de Elveția în mod unilateral în 2006 pentru a-și proteja piața forței de muncă. Printre acestea se află obligația de notificare ce le revine prestatorilor de servicii din UE, contribuțiile agenților din UE la costurile legate de comisiile tripartite din Elveția, obligația întreprinderilor din UE de a asigura garanții la depozite și anumite sancțiuni. UE consideră că aceste măsuri sunt incompatibile cu libera circulație a persoanelor și constituie un obstacol în calea comerțului și a serviciilor.

¹⁵⁷ Parlamentul European, Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/169/spatiul-economic-european-see-elvetia-si-nordul>, pagină accesată la data de 12.12.2021

modernizarea relațiilor bilaterale și că acordurile bilaterale existente se vor eroda cu timpul¹⁵⁸.

Astăzi, așa cum se poate observa, situația dintre Elveția și UE este tensionată.

Așa cum am văzut tratatele bilaterale I și II au fost negociate de UE cu perspectivă de aderare a Elveției la UE. Această perspectivă nu mai există după retragerea cererii de aderare. Prin urmare, din prisma Elveției, UE tratează Elveția ca pe o țară terță cu participare parțială la piața internă. Elveția nu se mai poate aștepta la tratament preferențial.

Odată cu decizia și ieșirea Regatului Unit din UE, principalul motor istoric pentru o piață internă deschisă este eliminat. Regatul Unit a avut o contribuție semnificativă la finalizarea pieței unice, de care a beneficiat și Elveția. Odată cu ieșirea Regatului Unit, Elveția nu poate presupune că piețele deschise din Europa vor continua să existe în aceeași măsură în viitor fără garanții legale adecvate. În situația sa actuală de integrare economică și abținere instituțională, Elveția nu are nicio influență. Lobby-ul lor de la Bruxelles este slab. Administrația Federală nu are contacte regulate în dosarele centrale. "Les absents ont toujours tort" este, de asemenea, valabil aici. În același timp, Elveția va depinde din ce în ce mai mult de garanțiile legale în viitor. Acest lucru se va aplica, de asemenea, în viitor, în special în domeniul serviciilor, unde generează 70 % din PNB, dar astăzi nu există garanții legale dincolo de legislația OMC. Aceasta nu mai poate presupune că accesul de facto pe piață este permanent mai presus de obligațiile UE în cadrul OMC și, prin urmare, un acord general privind serviciile nu este necesar. Acordul instituțional permite datarea în prezent înghețată a acordurilor existente și dezvoltarea în continuare a relațiilor pe o bază solidă din punct de vedere juridic. Elveția nu se poate aștepta să aibă cărți mai bune pentru negocierea unui acord. Elveția are nevoie de o soluție care să răspundă tradiției sale de integrare treptată, pragmatică și, mai presus de toate, de democrație directă. Relațiile Elveției cu UE s-au caracterizat până acum prin integrare economică și abținere instituțională. Elveția urmează o înțelegere bine tradițională a suveranității, care pune accentul pe independența formală. Din acest motiv, aderarea la UE nu este o opțiune viabilă în acest moment.

În trecut, Elveția, cu relații transatlantice stabile, nu a trebuit neapărat să își schimbe în mod substanțial relația cu Europa și cu țările vecine. Din motivele pe care tocmai le-am menționat, acest lucru nu se mai întâmplă astăzi. Prin acordul instituțional, Elveția face primii pași, o experiență prin care merge mai puțin departe decât atunci când a refuzat să adere la Spațiul Economic European și la Tratatul privind SEE. Democrația directă favorizează o abordare care ia măsuri

¹⁵⁸ Ibidem

sectoriale și treptate în sistemul modular. Prin urmare, acordul-cadru instituțional este o piatră de temelie importantă pentru continuarea etapelor pragmatice de integrare în interesul țării și bunăstarea populației sale rezidente. Dezbaterile din Elveția trebuie să se desfășoare din ce în ce mai mult în acest context. Concentrarea pe interese speciale și probleme individuale ratează viziunea asupra întregului și a importanței pe termen lung.

6.3.2. Politicile nordice

UE este implicată în mod activ într-o serie de politici și forumuri axate pe periferia nordică a Europei (zonă care înregistrează o evoluție rapidă) și pe regiunea arctică în ansamblu, în special prin contribuții la următoarele:

„Dimensiunea nordică”, a fost inițiată în 1999 și reînnoită în 2006, servește drept politică comună pentru UE, Rusia, Norvegia și Islanda. Această politică a condus la crearea de parteneriate sectoriale eficace pentru cooperarea în regiunile Mării Baltice și Mării Barents. Dimensiunea nordică dispune de un organ parlamentar, Forumul parlamentar al Dimensiunii nordice, Parlamentul European fiind unul dintre membrii săi fondatori.

Dimensiunea Nordică (ND)¹⁵⁹ este o politică comună a patru parteneri egali: Uniunea Europeană, Federația Rusă, Norvegia și Islanda. Politica ND oferă o platformă pentru cooperarea practică prin parteneriatele sale tematice: mediu, transport și logistică, cultură și sănătate publică și bunăstare socială. De asemenea, Rețeaua universitară deschisă Northern Dimension Institute (NDI), Northern Dimension Business Council și Northern Dimension Parliamentary Forum completează cooperarea. Consiliul de Afaceri pentru Dimensiunea Nordică și Forumul Parlamentar pentru Dimensiunea Nordică completează cooperarea și sporesc gradul de conștientizare a ND în cadrul societății în general.

Consiliul Statelor de la Marea Baltică (CSMB), înființat în 1992 de UE și statele riverane, în urma destrămării URSS. Toate statele membre ale CSMB participă la Conferința parlamentară a Mării Baltice

¹⁵⁹ Dimensiunea Nordică, <https://northerndimension.info/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

(CPMB), Parlamentul European fiind, de asemenea, unul dintre membrii acesteia.

Regiunea Mării Baltice (BSR) acoperă Letonia, Lituania, Estonia, Danemarca, Suedia, Finlanda, Polonia și regiunile Germaniei care se învecinează cu Marea Baltică, plus două teritorii non-UE - Norvegia și regiunile Rusiei. În cadrul Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice, aceste teritorii cooperează în vederea utilizării mai eficiente a structurilor și finanțării existente, prin sinergii transfrontaliere, susținute de fondurile structurale și de investiții ale UE în cadrul Programului Interreg Regiunea Mării Baltice. Cele trei domenii de cooperare BSR sunt:

- Protecția mării;
- Îmbunătățirea conectivității în transport și energie;
- Creșterea prosperității, în special prin stimularea inovării.

Ultimul obiectiv a mobilizat actorii de inovare BSR, care au dezvoltat multiple inițiative comune și proiecte de cercetare și inovare.

BSR este bine dotat cu bioresurse, dar se confruntă și cu provocări importante în ceea ce privește poluarea, deșeurile, emisiile de CO₂ etc. Consolidarea economiei bio și circulare în regiune a fost identificată ca o modalitate de a răspunde acestor provocări de mediu și, de asemenea, să creeze noi oportunități economice. Resursele și inițiativele relevante sunt însă fragmentate. Prin identificarea și valorificarea complementarității în cadrul lanțurilor valorice și al infrastructurii (de exemplu, bio-rafinăriile...), simbiozele industriale și economiile circulare pot fi implementate la o scară mai largă¹⁶⁰.

Dezvoltarea bioeconomiei și a economiei circulare sunt priorități în multe dintre strategiile de specializare inteligentă (S3) adoptate în regiunile și țările UE BSR. Au fost implementate o serie de inițiative interregionale cu o dimensiune verde, care implică teritoriile Mării Baltice într-un cadru de geometrie variabilă. Acestea au împărtășit

¹⁶⁰ Comisia Europeană, Cooperarea la Marea Baltică, <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/w/baltic-sea-region-interregional-cooperation-on-circular-bio-economy?inheritRedirect=true>, pagină accesată la data de 12.12.2021

obiectivele duble de a extrage lecții utile pentru proiectarea și implementarea S3 în teritorii individuale, precum și stabilirea unei cooperări mai puternice de-a lungul lanțurilor valorice interregionale.

Pescuitul de cod din estul Mării Baltice reprezintă una dintre principalele activități de pescuit din Marea Baltică. Acest stoc este însă în prezent într-o stare foarte precară din motive legate de mediu, climă și pescuit. În iulie 2019, Comisia Europeană a interzis pescuitul de cod din estul Mării Baltice până la sfârșitul anului (permițând numai capturile accidentale). În octombrie 2019, Comisia Europeană a adoptat o propunere de modificare a Regulamentului privind Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) pentru a permite acordarea de sprijin pentru încetarea definitivă a pescuitului de cod din estul Mării Baltice. Acordul provizoriu dintre Consiliu și Parlamentul European a extins domeniul de aplicare al respectivului regulament pentru a include și stocurile de cod din vestul Mării Baltice și de hering din vestul Mării Baltice.

În 2020, Consiliul și Parlamentul European au ajuns la un acord provizoriu în ceea ce privește sprijinirea pescarilor afectați de situația dificilă a unor stocuri de pește din Marea Baltică. Acordul provizoriu urmărește să protejeze viabilitatea financiară și mijloacele de subsistență ale pescarilor care desfășoară activități în Marea Baltică, permițând în același timp refacerea stocurilor de pește, în special a stocului de cod din estul Mării Baltice. Acesta include măsuri specifice, cum ar fi acordarea de sprijin financiar pescarilor afectați, reducerea capacității de pescuit a flotelor afectate și consolidarea monitorizării și a controalelor. Acordul provizoriu permite, de asemenea, reluarea atentă a activităților de pescuit după ce stocurile s-au refăcut suficient sau după cinci ani¹⁶¹.

Cooperarea în regiunea Mării Barents, care reunește regiunile nordice ale Finlandei, Norvegiei și Suediei, precum și regiunile din partea de nord-vest a Rusiei. Această cooperare are loc prin intermediul Consiliului regional infra-statal al Mării Barents, al Consiliului interstatal

¹⁶¹ Consiliul UE, Acord informal asupra unor măsuri pentru sprijinirea pescarilor și menținerea stocurilor de pește din Marea Baltică, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/09/22/informal-deal-on-measures-to-support-fishermen-and-sustain-fish-stocks-in-the-baltic-sea/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Euro-Arctic din regiunea Mării Barents (UE fiind unul dintre membrii acestuia) și al unei conferințe parlamentare (Parlamentul European fiind membru al acesteia).

Chestiuni referitoare la **regiunea arctică din jurul Cercului Polar**: politica UE privind regiunea arctică se bazează pe comunicări ale Comisiei/Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) (2008, 2012 și 2016), pe concluzii ale Consiliului (2009, 2014, 2016 și 2019) și pe rezoluții ale Parlamentului European (2011, 2014 și 2017). La 16 martie 2017, Parlamentul European a adoptat o rezoluție intitulată „O politică integrată a UE pentru regiunea arctică”, iar cea mai recentă rezoluție a sa, intitulată „Regiunea arctică: oportunități, preocupări și provocări în materie de securitate”, a fost adoptat în plen la 7 octombrie 2021.

UE depune eforturi pentru a asigura prosperitatea și durabilitatea locuitorilor Arcticii, dintre care mulți sunt și cetățeni ai UE. Împărtășește responsabilitatea pentru protecția mediului arctic pentru generațiile actuale și viitoare, promovând în același timp dezvoltarea durabilă a regiunii și asigurând mijloacele de trai ale locuitorilor, inclusiv ale popoarelor indigene.

UE urmărește o politică arctică care abordează numeroasele provocări interdependente din regiune, o parte semnificativă din ele datorită schimbărilor climatice rapide și impactului acestora. Schimbările climatice reprezintă cea mai cuprinzătoare amenințare pentru Arctica, crescând diferitele vulnerabilități în regiune. UE își joacă pe deplin rolul în abordarea acestei probleme, de exemplu prin noua sa lege privind clima și pachetul „Fit for 55”.

Politica UE pentru Arctica a fost definită pentru prima dată în 2008 și actualizată în 2012 și 2016 prin Comunicarea comună privind o politică integrată a Uniunii Europene pentru Arctica „Un angajament mai puternic al UE pentru o Arctică mai verde, pașnică și prosperă”, a Comisiei Europene și a Serviciului European de Acțiune Externă. Comunicarea reflectă o cooperare stabilită pe trei piloni principali:

- sprijinirea dezvoltării incluzive și durabile a regiunilor arctice în beneficiul locuitorilor săi și al generațiilor viitoare, concentrându-se pe nevoile popoarelor indigene, femeilor și

tinierilor și investind în locuri de muncă orientate spre viitor și în economia albastră¹⁶²;

- abordarea provocărilor ecologice, sociale, economice și politice care apar ca urmare a schimbărilor climatice și luarea de măsuri ferme pentru a aborda schimbările climatice și degradarea mediului, făcând Arctica mai rezistentă, prin legislația de mediu;
- contribuind la menținerea dialogului și a cooperării pașnice și constructive într-un peisaj geopolitic în schimbare, pentru a menține Arctica sigură și stabilă, prin abordarea problemelor arctice în contactele sale externe, intensificarea cooperării regionale și dezvoltarea previziunii strategice cu privire la provocările emergente de securitate.

Acordul semnat în 2018 de UE și nouă țări (Canada, Republica Populară Chineză, Regatul Danemarcei (în ceea ce privește Insulele Feroe și Groenlanda), Islanda, Japonia, Republica Coreea, Regatul Norvegiei, Federația Rusă și Statele Unite ale Americii), a intrat în vigoare în 2021. Scopul acestui acord este de a preveni pescuitul nereglementat în porțiunea de mare liberă a Oceanului Arctic central prin aplicarea unor măsuri preventive de conservare și management, ca parte a unui strategii pe termen lung pentru a proteja ecosistemele marine sănătoase și pentru a asigura conservarea și utilizarea durabilă a stocurilor de pește. Contribuția UE la implementarea cu succes a acordului este, de asemenea, o acțiune importantă în cadrul agendei internaționale de guvernanță a oceanelor a UE.

UE lucrează la implementarea acțiunilor prevăzute în noua comunicare comună. Unele dintre propuneri, cum ar fi deschiderea unui birou al Comisiei Europene la Nuuk, Groenlanda, ar putea fi implementate încă din 2022¹⁶³.

Parlamentul European este invitat cu regularitate și participă la sesiunile anuale ale **Consiliului nordic**. La 6 octombrie 2020, Conferința

¹⁶² Consiliul UE, Concluziile Consiliului privind o economie albastră durabilă, <https://www.consiliium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/05/26/council-conclusions-on-a-sustainable-blue-economy/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁶³ Comisia Europeană, Oceanul Arctic, https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/ocean/sea-basins/arctic-ocean_en, pagină accesată la data de 12.12.2021

președinților din cadrul Parlamentului a aprobat solicitarea Consiliului nordic de a se iniția relații mai oficiale între cele două instituții. În plus, se reunesc o dată pe an delegațiile Parlamentului European și Consiliului nordic occidental (alcătuit din deputați din Insulele Feroe, Groenlanda și Islanda).

Din 2008 există un organism special în cadrul acestei politici interguvernamentale care se ocupă de obstacolele la frontieră - astăzi cunoscut sub denumirea de „Consiliul pentru Libertatea de Mișcare”. Acest organism include membri din toate țările nordice și regiunile autonome, precum și secretarul general și un reprezentant al Consiliului Nordic (organizația interparlamentară). Consiliul pentru Libertatea Mișcării coordonează activitatea Consiliului de Miniștri privind obstacolele la frontieră și, de asemenea, menține o bază de date cu obstacole. Informațiile din baza de date sunt colectate de serviciile de informare nordice. Fiecare membru al Consiliului pentru Libertatea de Mișcare prioritizează o mână de obstacole în fiecare an, asigurându-se că rămâne o prioritate până când fie este rezolvată, fie că departamentul competent al Guvernului ajunge la concluzia că nu poate fi rezolvat.

7. Politica comercială comună

7.1. Instituirea și dezvoltare PCC

Uniunea Europeană este cel mai mare actor comercial global, acoperind circa 20% din exporturile și importurile mondiale (fără schimburile comerciale intracomunitare), având un rol important în promovarea comerțului mondial bazat mai ales pe sistemul multilateral instituit de Organizația Mondială a Comerțului (OMC). Puterea comercială pe care o reprezintă UE se bazează atât pe forțele economice unite ale Statelor Membre, cât și pe existența și aplicarea unei politici comerciale comune, coerente, aplicabile uniform pe piața internă unică a celor 27 de State Membre și exprimată printr-o singură voce în plan internațional.

Politica comercială comună reprezintă ansamblul de măsuri, instrumente, politici aplicate în domeniul relațiilor comerciale externe al Uniunii Europene. Politica comercială comună are în vedere câteva obiective majore:

- dezvoltarea exporturilor comunitare de bunuri și servicii, inclusiv prin deschiderea și consolidarea unor noi piețe de destinație;
- asigurarea unei protecții adecvate pentru industria europeană de bunuri și servicii, în special prin măsuri de combatere a concurenței neloiale cauzate de anumite importuri din țări terțe;
- combaterea oricăror măsuri de discriminare sau împiedicare a accesului și dezvoltării exporturilor de bunuri și servicii comunitare pe terțe piețe;
- asigurarea unui cadru legal și instituțional favorabil investițiilor străine directe, cu protejarea adecvată a investitorilor și a investițiilor;
- susținerea acestor obiective în cadrul organizațiilor internaționale, în timpul negocierilor comerciale multilaterale;

- dezvoltarea armonioasă a comerțului mondial, abolirea progresivă a restricțiilor din comerțul internațional și reducerea barierelor vamale;
- dezvoltarea durabilă prin integrarea unui număr cât mai mare de țări în ansamblul comerțului mondial;
- asigurarea includerii în politica de dezvoltare a componentei mediului înconjurător.

Politica comercială este o competență exclusivă a UE. Aceasta înseamnă că cea care legiferează în materie comercială și încheie acorduri comerciale internaționale este UE, și nu statele membre. În cazul în care acordul cuprinde aspecte de responsabilitate comună, Consiliul îl poate încheia numai după ratificarea sa de către toate statele membre.

Prin faptul că acționează colectiv și vorbește cu o singură voce pe scena internațională și că nu urmează multiple strategii comerciale separate, UE ocupă o poziție puternică în ceea ce privește comerțul la nivel mondial.

UE gestionează relațiile comerciale cu țări terțe prin intermediul acordurilor comerciale. Acestea sunt concepute pentru a crea oportunități comerciale mai bune și a înlătura barierele din calea comerțului.

Pentru ca piața unică și uniunea vamală să funcționeze este necesar ca în Uniunea Europeană să existe un set unificat de reguli de import și de export și ca ea să aibă o singură voce în relațiile cu statele nemembre. Din acest motiv, Statele Membre au acordat instituțiilor europene mandatul de a negocia în numele lor în domeniul relațiilor externe. Politica comercială comună are o semnificație politică particulară, reprezentând aspectul extern al pieței unice și politica din domeniu a celei mai mari puteri comerciale din lume.

Trebuie menționat că politica comercială comună a Uniunii Europene are trei dimensiuni¹⁶⁴:

- a) dimensiunea multilaterală, realizată în cea mai mare parte în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (fostul GATT), care

¹⁶⁴ Institutul European din România Politica privind comerțul și dezvoltarea, seria Micromonografii – Politici europene, 2005, pag. 6

- are drept scop promovarea regulilor privind accesul la piețe în contextul asigurării unei guvernante globale efective;
- b) Dimensiunea bilaterală/regională, care este reflectată prin acordurile bilaterale negociate și încheiate de Uniunea Europeană în afara negocierilor multilaterale din cadrul OMC și prin adoptarea unor măsuri specifice cu țări terțe sau cu asociații regionale;
 - c) dimensiunea unilaterală, care constă în adoptarea și implementarea de către Uniunea Europeană a unor măsuri unilaterale drept instrumente suplimentare de politică comercială în scopul asigurării dezvoltării și/sau stabilității politice corespunzător priorităților politice ale Uniunii. Forma cea mai des regăsită a acestor măsuri este cea a concesiilor comerciale acordate de Uniunea Europeană țărilor terțe pe baza unui interes economic pentru accelerarea comerțului cu o anumită regiune și creșterea avantajelor economice pentru ambele părți.

Temei legal

Temeiul juridic al politicii comerciale comune îl constituie art. 207 TFUE. La art. 188 al. 2 TFUE se precizează că, în punerea în aplicare a politicii comerciale comune, se aplică procedura legislativă ordinară, care implică aprobarea Parlamentului.

La elaborarea și implementarea politicii comerciale comune, Comisia Europeană negociază în numele statelor membre UE prin consultări cu un comitet special „Comitetul pentru Politică Comercială” (“Trade Policy Committee – TPC”). TPC este compus din reprezentanți ai celor 27 de state membre și din Comisia Europeană. Principala lui funcție este aceea de a coordona politica comercială a UE. În cadrul acestuia se discută întreaga problematică de politică comercială ce afectează Comunitatea, de la probleme strategice ale rundelor de negocieri din OMC până la probleme specifice ale exporturilor de produse individuale. În cadrul acestui Comitet, Comisia prezintă și își asigură sprijinul din partea tuturor statelor membre UE pe toată problematica privind politica comercială. Comisia Europeană nu poate lua decizii fără acordul statelor membre, iar deciziile importante, cu

efecte asupra regimului de import și export al UE sunt reconfirmate de către Consiliul UE.

Politica comercială comună este implementată cu ajutorul instrumentelor de politică comercială, respectiv:

- de natură tarifară(vamală);
- de natură netarifară;
- de natură promoțională și de stimulare.

Elaborarea și implementarea politicii comerciale comune vizează: modificări ale nivelului taxelor vamale, încheierea acordurilor comerciale (preferențiale, nepreferențiale, de cooperare vamală), uniformizarea și nediscriminarea măsurilor de liberalizare a comerțului, politica în domeniul exportului și aplicarea măsurilor de apărare comercială (precum cele luate în caz de dumping sau subvenții), dar și adoptarea de măsuri vizând întărirea cooperării vamale între statele membre UE și între acestea și Comisia Europeană.

În perioada ultimelor decenii de funcționare (elaborare și implementare) a politicii comerciale comune, Uniunea Europeană a dezvoltat relații comerciale complexe în cadrul negocierilor multilaterale, regionale sau bilaterale. În afara rundelor de negocieri din cadrul G.A.T.T./O.M.C., cele mai cunoscute aranjamente comerciale externe ale UE sunt Convenția de la Cotonou (anterior cunoscută drept „Convenția de la Lomé”), Schema Generalizată de Preferințe (S.G.P.), Spațiul Economic European (S.E.E.) și, recent, Acordurile de Parteneriat Economic (Economic Partnership Agreements.).

Acordurile comerciale¹⁶⁵

UE își gestionează relațiile comerciale cu țările terțe prin intermediul acordurilor comerciale. Acestea sunt concepute pentru a crea oportunități comerciale mai bune și a înlătura barierele comerciale. Politica comercială a UE servește, de asemenea, ca mijloc de promovare a principiilor și valorilor europene, de la democrație și drepturile omului, la mediu și drepturile sociale.

Acordurile comerciale diferă în funcție de conținut:

¹⁶⁵ Consiliul UE, Acordurile comerciale ale UE,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/trade-policy/trade-agreements/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

- acordurile de parteneriat economic (APE) - sprijină dezvoltarea partenerilor comerciali din țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific;
- acordurile de liber schimb (ALS) - permit deschiderea reciprocă a piețelor cu țările dezvoltate și cu economiile emergente prin acordarea unui acces preferențial la piețe;
- acordurile de asociere (AA) - dau un impuls acordurilor politice mai ample.

De asemenea, UE încheie acorduri comerciale nepreferențiale ca parte a unor înțelegeri mai ample, precum acordurile de parteneriat și cooperare (APC).

Negocierea acordurilor comerciale se desfășoară în conformitate cu normele stabilite la articolul 218 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Printre procesele de negociere comercială care au loc în prezent între UE și țări terțe se numără¹⁶⁶:

- Japonia - un acord de liber schimb (ALS) care a intrat în vigoare la 1 februarie 2019; directivele de negociere au fost adoptate în 2012 și acordul a fost ratificat la sfârșitul anului 2018
- Singapore – au fost negociate un acord de liber schimb (ALS) și un acord privind protejarea investițiilor. ALS a intrat în vigoare la data de 21 noiembrie 2019. Acordul privind protejarea investițiilor va intra în vigoare după ce va fi ratificat de toate statele membre ale UE în conformitate cu propriile lor proceduri naționale.
- Vietnam – ALS defalcăt semnat la 30 iunie 2019; Parlamentul European a aprobat ulterior ambele acorduri, la 12 februarie 2020, iar acordul de liber schimb a fost încheiat de Consiliu la 30 martie 2020. Acordurile trebuie să fie acum ratificate de Adunarea Națională Vietnameză, precum și, în cazul

¹⁶⁶ Consiliul UE, Lista negocierilor comerciale în curs, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf, pagină accesată la data de 12.12.2021

acordului privind protejarea investițiilor, de către statele membre ale UE.

- Mexic – s-a ajuns la un acord în aprilie 2018; noul acord, odată ratificat, va înlocui actualul Acord global UE-Mexic, care a intrat în vigoare în 2000.
- MERCOSUR – la 28 iunie 2019 au fost finalizate negocierile privind un acord comercial, parte a Acordului de asociere, cu blocul comercial din America de Sud cuprinzând Argentina, Brazilia, Paraguay și Uruguay; directivele de negociere au fost adoptate în 1999
- Chile – sunt în curs de desfășurare negocierile pentru modernizarea ALS existent; directivele de negociere au fost adoptate în 2017
- Australia și Noua Zeelandă – sunt în curs de desfășurare negocierile pentru ALS; directivele de negociere au fost adoptate în 2018

7.2. Instrumentele Politicii comerciale comune

Instrumentele de politică comercială utilizate în prezent de Uniunea Europeană pot fi împărțite în două mari categorii:

- instrumente defensive;
- instrumente ofensive.

Instrumentele defensive sunt acele instrumente care asigură comerțul echitabil și apără interesele societăților europene. Aceste instrumente au fost concepute în conformitate cu prevederile Organizației Mondiale a Comerțului care recunosc dreptul membrilor organizației de a se apăra față de practici comerciale neloiale.

Principalele instrumente defensive sunt¹⁶⁷:

- măsurile anti-dumping, al căror rol este de a contracara practicile de dumping, cele mai des întâlnite forme de practici de distorsionare a comerțului;

¹⁶⁷ Institutul European din România Politica privind comerțul și dezvoltarea, seria Micromonografii – Politici europene, 2005, pag. 9

- măsurile anti-s subvenție și compensatorii, cu scopul de a combate subvențiile acordate producătorilor de către autoritățile publice, subvenții care distorsionează comerțul în situația în care ajută la reducerea în mod artificial a costurilor de producție sau a prețurilor de export către Uniunea Europeană;

- măsuri de salvagardare, care presupun restricționarea suplimentară temporară a importurilor unui produs dacă producția internă a acelui produs este afectată în mod serios sau amenințată de înregistrarea unor prejudicii datorită creșterii bruște a importurilor. Acest tip de măsuri pot fi luate de orice membru al Organizației Mondiale a Comerțului.

Scopul instrumentelor ofensive este dat de deschiderea piețelor și eliminarea obstacolelor din calea comerțului prin acțiuni multilaterale, bilaterale și unilaterale.

Principalele instrumente ofensive sunt reprezentate de¹⁶⁸:

- regulamentul privind obstacolele în calea comerțului, regulament care permite societăților din Uniunea Europeană să depună o plângere la Comisia Europeană în situația în care întâlnesc bariere comerciale care le restricționează accesul pe piața unor țări terțe. Aceste reglementări pot fi utilizate și pentru evaluarea situației de nerespectare a regulilor comerciale internaționale care determină efecte comerciale negative, iar în cazul în care rezultatul evaluării este afirmativ se poate apela la mecanismul prevăzut de Organizația Mondială a Comerțului pentru rezolvarea disputelor;

- baza de date privind accesul pe piețe a firmelor din Uniunea Europeană care permite:

- obținerea de informații despre condițiile privind accesul pe piața țărilor ne-membre ale Uniunii Europene ;
- modalități de urmărire sistematică de către Comisia Europeană a reclamațiilor firmelor din țările membre privind barierele în calea comerțului din țările nemembre;
- asigurarea respectării de către partenerii comerciali ai Uniunii Europene a obligațiilor asumate prin acorduri internaționale.

¹⁶⁸ Ibidem

7.3. Instituții implicate în Politica comercială comună

Instituțiile europene cu responsabilități în elaborarea și punerea în aplicare a politicii comerciale comune sunt:

- **Consiliul Uniunii Europene;**
- **Comisia Europeană;**
- **Comitete consultative.**

De asemenea, și statele membre au anumite atribuții limitate, în domeniul unor servicii și al proprietății intelectuale.

Actele prin care este pusă în aplicare politica comercială a UE pot fi: reglementări cu aplicare generală, obligatorii și direct aplicabile în țările membre, directive care trebuie transpuse în legislația națională și în practica statelor membre, decizii obligatorii pentru cei vizați, decizii cu aplicare generală, recomandări și opinii care nu au forță obligatorie¹⁶⁹.

Consiliul joacă un rol esențial în conturarea unui nou acord comercial.

În primele etape, Consiliul autorizează Comisia Europeană să negocieze un nou acord comercial în numele UE. Acest lucru se realizează prin intermediul unui „mandat de negociere”. Prin autorizarea aferentă, Consiliul emite directive de negociere, care includ obiectivele, domeniul de aplicare și posibilele termene-limită ale negocierilor.

Ulterior, Comisia negociază cu țara parteneră în numele UE, în strânsă cooperare cu Consiliul și cu Parlamentul European.

După ce se ajunge la un consens cu partenerii cu privire la textul acordului, Comisia prezintă Consiliului propuneri oficiale, în vederea adoptării.

În urma discuțiilor, Consiliul adoptă o decizie privind semnarea acordului în numele UE. Acesta transmite apoi acordul semnat Parlamentului European, spre aprobare.

În etapa finală, după ce Parlamentul European își dă aprobarea, Consiliul adoptă decizia de încheiere a acordului.

¹⁶⁹ Botez O. Gh., V. Aldea, Comerțul exterior și politici comerciale comunitare, Sinteze, Universitatea “Spiru Haret”, București, 2005, pag. 67

7.4. Acorduri de liber schimb

7.4.1. ALS UE- Canada¹⁷⁰

Acordul de Liber Schimb UE- Canada (CETA) este un acord comercial între UE și Canada. Acesta reduce tarifele și facilitează exportul de bunuri și servicii, în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor atât din UE, cât și din Canada.

CETA a intrat în vigoare cu titlu provizoriu la 21 septembrie 2017, ceea ce înseamnă că cea mai mare parte a acordului se aplică în prezent. Parlamentele naționale din țările UE – și, în unele cazuri, și cele regionale – vor trebui apoi să aprobe CETA înainte ca acesta să poată intra pe deplin în vigoare.

Domeniile care nu au intrat încă în vigoare sunt:

- protecția investițiilor și sistemul jurisdicțional în materie de investiții (ICS);
- accesul pe piața investițiilor de portofoliu;
- dispoziții privind cablurile de camping;
- două dispoziții referitoare la transparența procedurilor administrative, a controlului jurisdicțional și a căilor de atac la nivelul statelor membre.

Domeniile vizate includ normele privind accesul pe piață pentru mărfuri, barierele tehnice în calea comerțului, măsurile sanitare și fitosanitare, investițiile, serviciile, comerțul electronic, politica în domeniul concurenței, achizițiile publice, proprietatea intelectuală, cooperarea în materie de reglementare sau soluționarea litigiilor. Anexele includ programe de eliminare a tarifelor, contingente, proceduri, reguli de origine, acceptarea reciprocă a evaluărilor de conformitate etc.

Misiunile CETA sunt:

- elimină sau reduc barierele comerciale, tarifele și costurile legate de export;
- simplifică lucrările pe suport de hârtie, reglementările tehnice, procedurile vamale și cerințele privind regulile de

¹⁷⁰ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-comercial-cuprinzator-si-economic-ue-canada>

origine, cerințele de testare a produselor, informațiile privind achizițiile publice, aspectele legate de proprietatea intelectuală etc.

- stimulează comerțul cu alimente, animale și produse vegetale, menținând în același timp niveluri ridicate de sănătate și siguranță a oamenilor, a animalelor și a plantelor;
- permite întreprinderii dumneavoastră să depună oferte pentru licitații la toate nivelurile guvernului canadian;
- creează un acces suplimentar pe piață în anumite sectoare, oferind o mai bună mobilitate a angajaților și facilitând recunoașterea reciprocă a calificărilor pentru profesioniști;
- protejează o mare varietate de indicații geografice pentru produsele alimentare europene de înaltă calitate pe piața canadiană;
- promovează investiții de înaltă calitate între UE și Canada.

La 21 septembrie 2017, Canada și UE au eliminat deja 98 % din liniile tarifare și au convenit să elimine treptat aproape toate liniile tarifare rămase. Până în 2024, 99 % din totalul liniilor tarifare vor fi fost eliminate.

Printre produsele canadiene care fac obiectul unei eliminări treptate tranzitorii a tarifelor se numără: autovehicule, nave, orz și malt, zahăr rafinat, amidon din cartofi, flori.

Produsele europene care fac obiectul unei eliminări treptate tranzitorii a tarifelor includ: autovehicule, pește și fructe de mare, zahăr brut și rafinat, anumite boabe.

Ambele părți au convenit să elimine 100 % din liniile tarifare pentru produsele industriale, din care 99,6 % la intrarea în vigoare în cazul Canadei și 99,4 % la intrarea în vigoare în cazul UE. Printre puținele produse neliberalizate la intrarea în vigoare se numără un număr limitat de produse auto, care vor fi liberalizate pe bază de reciprocitate pe o perioadă de 3, 5 sau 7 ani (17 produse în oferta tarifară canadiană și produsele corespunzătoare din oferta UE). Canada își va liberaliza tarifele restante pentru nave pe o perioadă de 7 ani (și anume, până în 2024).

La intrarea în vigoare, Canada a eliminat taxele vamale pentru 90,9 % din totalul liniilor tarifare agricole. Până în 2023, aceasta va crește la 91,7 %.

CETA include atât Acordul UE-Canada din 1989 privind băuturile alcoolice¹⁷¹, cât și Acordul UE-Canada din 2004 privind vinurile și băuturile spirtoase, oferind garanții juridice solide pentru comercianții europeni și canadieni de vinuri și băuturi spirtoase.

Canada a eliminat integral toate tarifele pentru produsele pescărești la intrarea în vigoare.

UE a eliminat 95,5 % din tarifele sale la intrarea în vigoare și a convenit să elimine în continuare restul de 4,5 % din tarife în termen de 3, 5 sau 7 ani.

În paralel cu eliminarea taxelor vamale, UE și Canada vor dezvolta activități durabile de pescuit folosind măsuri de monitorizare, control și supraveghere, precum și combătând pescuitul ilegal, neraportat și nereglementat.

Normele tehnice definesc caracteristicile specifice pe care un produs ar trebui să le aibă, cum ar fi proiectarea, etichetarea, marcarea, ambalarea, funcționalitatea sau performanța și sunt concepute, de exemplu, pentru a proteja sănătatea umană, siguranța sau mediul. Cu toate acestea, comercianților li se poate părea costisitor să îndeplinească cerințe diferite pe piețe diferite.

Normele tehnice și reglementările din UE și Canada au devenit mai compatibile, astfel încât întreprinderile să poată vinde același produs cu mai puține modificări pe ambele piețe. Acest lucru le permite întreprinderilor mici, în special microîntreprinderilor, să concureze cu întreprinderile mai mari și să participe la lanțurile de aprovizionare internaționale și la comerțul electronic.

CETA conține, de asemenea, dispoziții pentru a asigura transparența – de exemplu, faptul că persoanele interesate de ambele părți pot face observații cu privire la propunerile de reglementări tehnice pe care Canada sau UE le pot elabora).

¹⁷¹ Consiliul UE, Amendamente la Acordul pentru băuturi alcoolice din 1989 și acordul pentru vinuri și băuturi spirtoase din 2003 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10973-2016-ADD-5/en/pdf#page=48>, pagină accesată la data de 10.12.2021

În plus, UE și Canada au convenit să consolideze legăturile și cooperarea dintre organismele lor de standardizare, precum și dintre organizațiile lor de testare, certificare și acreditare.

CETA raționalizează și mai mult procesele de aprobare, reduce costurile și îmbunătățește previzibilitatea comerțului cu produse de origine animală și vegetală. Toate produsele importate în UE trebuie să respecte standardele sanitare și fitosanitare aplicabile și viceversa.

CETA confirmă colaborarea existentă UE-Canada în domeniul veterinar¹⁷², bazată pe un nivel ridicat de încredere reciprocă, și include o simplificare suplimentară a procesului de aprobare pentru exportatori.

CETA stabilește noi proceduri de simplificare și accelerare a procesului de aprobare a plantelor, fructelor și legumelor¹⁷³ de către Canada. CETA permite Canadei să înlocuiască actuala abordare pentru fiecare țară și pentru fiecare produs în parte cu evaluări și proceduri de aprobare la nivelul UE pentru fructe și legume.

CETA se bazează pe recunoașterea reciprocă a bunelor practici de fabricație și pe inspecțiile la fabricile farmaceutice¹⁷⁴ deja existente între UE și Canada și reduce inspecțiile duble. Aceasta înseamnă că, în calitate de producător farmaceutic, vă veți confrunța cu sarcini administrative și costuri semnificativ mai mici, iar autoritățile de reglementare din UE și Canada își pot utiliza mai bine resursele prin reducerea inspecțiilor duble și, în schimb, prin concentrarea asupra piețelor unde există riscuri mai mari.

CETA oferă o mai bună protecție a drepturilor de proprietate intelectuală pentru întreprinderile europene care exportă produse inovatoare, artistice, distincte și de înaltă calitate în Canada și oferă protecție pentru produsele farmaceutice și indicațiile geografice. Canada

¹⁷² Guvernul Canadei, Import de alimente, plante sau animale, <https://inspection.canada.ca/importing-food-plants-or-animals/eng/1573836795867/1573836899201>, pagină accesată la data de 10.12.2021

¹⁷³ Guvernul Canadei, Importuri de plante și produse vegetale, <https://inspection.canada.ca/importing-food-plants-or-animals/plant-and-plant-product-imports/eng/1299168480001/1299168593866>, pagină accesată la data de 10.12.2021

¹⁷⁴ Consiliul UE, Acord economic și comercial cuprinzător între Canada, pe de o parte, și Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de altă parte, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10973-2016-ADD-8/en/pdf>, pagină accesată la data de 10.12.2021

și-a consolidat măsurile la frontieră împotriva mărcilor contrafăcute, a mărfurilor piratate protejate prin drepturi de autor și a mărfurilor cu indicație geografică contrafăcute, prin introducerea posibilității ca autoritățile vamale să rețină mărfurile suspectate de a fi contrafăcute.

Canada a convenit, de asemenea, să protejeze mai bine drepturile artiștilor europeni, acordând artiștilor interpreți sau executanți dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice radiodifuzarea prin mijloace fără fir și comunicarea publică a interpretărilor sau execuțiilor lor. Aceste drepturi vor garanta că artiștii, atât europeni, cât și canadieni, sunt recompensați pentru creativitatea lor și au motivația de a continua să creeze noi opere artistice.

O nouă deschidere a pieței canadiene a transportului maritim va permite operatorilor maritimi din UE și navelor mai mari ale acestora să opereze în Canada pentru a se conecta pe ruta importantă dintre Montreal și Halifax. Ambele orașe sunt porturi importante pe coasta de est a Canadei.

După intrarea definitivă în vigoare a CETA, sistemul va oferi investitorilor din UE și din Canada¹⁷⁵ o mai bună previzibilitate, transparență și protecție pentru investițiile lor din Canada și respectiv din UE. Dispozițiile CETA privind protecția investițiilor și noul sistem jurisdicțional în materie de investiții (ICS) vor asigura un nivel ridicat de protecție a investitorilor, menținând în același timp pe deplin dreptul guvernelor de a reglementa și de a urmări obiective de politică publică, cum ar fi protecția sănătății, a siguranței sau a mediului.

Sistemul jurisdicțional în materie de investiții reprezintă un progres clar față de vechea abordare privind soluționarea litigiilor dintre investitori și stat (ISDS) și demonstrează hotărârea comună a UE și a Canadei de a stabili un sistem mai echitabil, mai transparent și instituționalizat pentru soluționarea conflictelor în materie de investiții. Dispozițiile privind investițiile din CETA vor înlocui, de asemenea, cele opt acorduri bilaterale de investiții existente între anumite state membre ale UE și Canada.

¹⁷⁵ Guvernul Canadei, Investiții în Canada, <https://www.investcanada.ca/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

7.4.2. ALS UE – Singapore¹⁷⁶

Acordul elimină taxele vamale și birocrația cu care se confruntă întreprinderile europene atunci când exportă în Singapore. De asemenea, elimină alte obstacole în calea comerțului și îmbunătățește comerțul cu bunuri esențiale, cum ar fi produsele electronice, alimentare și farmaceutice. Acordul deschide, de asemenea, piața din Singapore pentru exporturile de servicii din UE, de exemplu în sectorul transporturilor și al telecomunicațiilor.

Acordul de liber schimb UE-Singapore (EUSFTA) a intrat în vigoare la 21 noiembrie 2019. UE și Singapore au semnat, de asemenea, un acord privind protecția investițiilor (EUSIPA). Acesta va intra în vigoare după ratificarea sa de către toate statele membre ale UE, în conformitate cu propriile proceduri naționale.

EUSFTA aduce beneficii semnificative întreprinderilor, inclusiv:

- acces sporit pe piață pentru întreprinderile din UE în Singapore și viceversa;
- norme tehnice mai puțin împovărătoare;
- eliminarea repetării testelor pentru anumite produse;
- proceduri vamale și reguli de origine care facilitează schimburile comerciale;
- protecția drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv a indicațiilor geografice (IG) — produse alimentare și băuturi regionale speciale, cum ar fi jambonul de Parma și whiskey-ul irlandez;
- noi oportunități în domeniul serviciilor de mediu și al licitațiilor publice ecologice;
- eliminarea obstacolelor din calea comerțului și a investițiilor în tehnologii ecologice.

Acordul recunoaște și protejează indicațiile geografice pentru vinuri, băuturi spirtoase, produse agricole și produse alimentare originare de pe teritoriile UE sau ale Republicii Singapore.

¹⁷⁶ Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Singapore, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-singapore>, pagină accesată la data de 12.12.2021

De asemenea, măsurile prevăzute în cadrul părții sanitare și fitosanitare a acordului vizează protejarea vieții și sănătății oamenilor, animalelor și plantelor. Aceste măsuri se referă asigură transparența și schimbul de informații și evitarea barierelor comerciale.

Înainte de încheierea acordului, aproape toate mărfurile originare din UE puteau intra deja în Singapore fără taxe vamale. De la intrarea în vigoare a acordului, Singapore este obligată să aplice acces scutit de taxe vamale pentru toate mărfurile originare din UE, inclusiv pentru cele care au făcut anterior obiectul tarifelor (cum ar fi berea).

Începând cu 21 noiembrie 2019, aproximativ 84 % din importurile din Singapore în UE intră în regim de scutire de taxe vamale.

Exemple de sectoare care beneficiază de eliminarea imediată a taxelor vamale includ: electronică, produse farmaceutice, majoritatea petro-chimicalelor (anumite tarife pentru produsele petrochimice vor fi eliminate treptat numai după 3 ani), produse agricole prelucrate (cu excepția fructozei chimic pure și a porumbului dulce).

Aproape toate taxele vamale restante care se aplică mărfurilor singaporeze care intră în UE vor fi eliminate treptat înainte de noiembrie 2024.

UE va continua să aplice tarife pentru câteva produse chiar și după încheierea perioadei de eliminare treptată, inclusiv pentru unele produse din pește (Tilapia, Skipjack) și pentru agricultura prelucrată, precum și pentru fructoza chimic pură și porumbul dulce.

Serviciile reprezintă coloana vertebrală a economiilor din UE și Singapore. Singapore este un nod important în Asia de Sud-Est pentru furnizorii de servicii din UE și reprezintă mai mult de jumătate din totalul schimburilor comerciale dintre UE și ASEAN.

Singapore și UE recunosc importanța liberei circulații a informațiilor și au convenit să nu impună taxe vamale asupra transmisiilor electronice.

Acordul UE-Singapore privind protecția investițiilor (EUSIPA) va intra în vigoare după ratificarea sa de către toate statele membre ale UE, în conformitate cu propriile proceduri naționale.

Odată intrat în vigoare, acesta va îmbunătăți în continuare climatul investițional și va oferi mai multă certitudine investitorilor.

Acordul de protecție a investițiilor va oferi investitorilor opțiunea unui mecanism modern și reformat de soluționare a litigiilor în materie de investiții — sistemul jurisdicțional în materie de investiții.

Fundamentele noului sistem jurisdicțional în materie de investiții sunt:

- un tribunal permanent pentru investiții de primă instanță
- un tribunal de apel pentru apeluri

Sistemul se va baza pe principiile transparenței procedurilor și pe dispozițiile împotriva utilizării abuzive a sistemului. De exemplu, acordul de protecție a investițiilor conține norme de prevenire a cererilor frauduloase sau manipulative, cum ar fi restructurarea unei întreprinderi în scopul depunerii unei cereri. Sistemul jurisdicțional în materie de investiții va asigura interpretarea corectă și previzibilă din punct de vedere juridic a acordului de protecție a investițiilor.

7.4.3. ALS UE -Coreea de Sud¹⁷⁷

Din 2011, acordul comercial dintre UE și Coreea de Sud a eliminat taxele vamale pentru aproape toate produsele. De asemenea, a eliminat multe alte obstacole din calea exportului de produse din UE, cum ar fi automobilele, produsele farmaceutice, produsele electronice și produsele chimice. Numeroase servicii între UE și Coreea de Sud au fost, de asemenea, deschise investitorilor și întreprinderilor pentru comerț.

În primii cinci ani ai acordului, exporturile UE către Coreea de Sud au crescut cu 55 %, întreprinderile europene au economisit 2.8 miliarde EURO sub formă de taxe vamale reduse, iar comerțul cu mărfuri între UE și Coreea de Sud a atins un nivel record de peste 90 miliarde EURO.

Acordul:

- elimină tarifele și alte bariere comerciale și facilitează exportul și importul întreprinderilor de ambele părți;
- simplifică formalitățile administrative și simplifică reglementările tehnice, procedurile vamale, regulile de origine și cerințele privind testarea produselor;

¹⁷⁷ Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Coreea de Sud, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-coreea-de-sud>, pagină accesată la data de 12.12.2021

- stimulează serviciile comerciale în sectoare-cheie precum telecomunicațiile, serviciile de mediu, transportul maritim și serviciile financiare și juridice;
- îmbunătățește protecția drepturilor de proprietate intelectuală în Coreea de Sud și recunoaște o mare varietate de indicații geografice pentru produsele alimentare europene de înaltă calitate pe piața coreeană;
- permite societăților să liciteze pentru achiziții publice în Coreea de Sud;
- oferă o mai bună protecție pentru investițiile bilaterale.

Acordul de liber schimb UE-Coreea de Sud elimină 98,7 % din tarifele aplicate comerțului cu mărfuri.

În temeiul acordului de liber schimb dintre UE și Coreea de Sud, toate normele referitoare la produsele farmaceutice și dispozitivele medicale¹⁷⁸ trebuie publicate într-un stadiu incipient, pentru a oferi întreprinderilor suficient timp pentru a le înțelege. Coreea de Sud recunoaște în prezent standardele și practicile internaționale pe scară mai largă. În prezent, există o definiție comună a produselor farmaceutice și a dispozitivelor medicale în UE și Coreea de Sud.

Operatorii de satelit din UE (telefon și televiziune) pot opera direct transfrontalier în Coreea de Sud, fără a fi nevoiți să colaboreze cu un operator sud-coreean sau să treacă prin acesta.

Companiile maritime din UE sunt în măsură să furnizeze servicii de transport maritim internațional în Coreea de Sud și sunt tratate la fel ca întreprinderile sud-coreene atunci când utilizează servicii și infrastructuri portuare. Întreprinderile europene pot furniza, de asemenea, o gamă mai largă de servicii maritime auxiliare. Există mai multe oportunități pentru serviciile auxiliare de transport aerian, cum ar fi serviciile de handling la sol.

Acordul acoperă atât investițiile în servicii, cât și alte activități economice, inclusiv: agricultură, silvicultură, minerit, fabricație, energie.

¹⁷⁸ EUR-Lex, Produse Farmaceutice și Dispozitive Medicale https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a2fb2aa6-c85d-4223-9880-403cc5c1daa2.0022.02/DOC_3&format=PDF#page=1149, pagină accesată la data de 12.12.2021

7.4.4. ALS UE – Vietnam¹⁷⁹

Acordul de liber schimb UE-Vietnam a intrat în vigoare la 1 august 2020.

Acordul UE-Vietnam privind protecția investițiilor va intra în vigoare după ce toate statele membre ale UE și-au dat acordul oficial.

Acordul comercial:

- elimină taxele vamale, birocrăția și alte obstacole cu care se confruntă întreprinderile europene atunci când exportă în Vietnam;
- facilitează comerțul cu bunuri esențiale, cum ar fi produsele electronice, alimentare și farmaceutice;
- deschide piața Vietnamului pentru exporturile de servicii din UE, de exemplu în sectorul transporturilor și al telecomunicațiilor.

Acordul comercial aduce beneficii întreprinderilor prin:

- eliminarea a 99 % din totalul tarifelor și eliminarea parțială a restului de 1 % prin contingente cu taxe vamale zero limitate;
- reducerea barierelor de reglementare și a birocrăției suprapuse;
- protejarea drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv a indicațiilor geografice acordate produselor alimentare și băuturilor regionale speciale, cum ar fi vinurile Cognac, Rioja sau brânza Feta;
- deschiderea piețelor de servicii și achiziții publice;
- asigurarea respectării normelor convenite.

Vietnamul a eliminat 65 % din taxele sale pentru mărfurile din UE în ziua intrării în vigoare a acordului. Acesta va elimina treptat restul taxelor până în 2030.

UE își va elimina treptat taxele la importurile din Vietnam până în 2027.

¹⁷⁹ Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Vietnam, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-vietnam>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Acordul comercial elimină tarifele pentru o serie de produse de export esențiale ale UE:

- majoritatea utilajelor și aparatelor nu mai trebuie să plătească taxe de import vietnameze de până la 35 % – restul nu vor mai plăti taxe de import vietnameze până în august 2025;
- motocicletele cu motoare mai mari de 150 cm³ vor elimina treptat taxele de import vietnameze de 75 % până în august 2027;
- majoritatea autoturismelor vor elimina treptat taxele de import vietnameze de 78 % până în august 2030;
- în cazul pieselor auto, taxele de import vietnameze vor fi eliminate treptat până la 32 % până în august 2027;
- aproximativ jumătate din produsele farmaceutice din UE nu mai trebuie să plătească taxe de import vietnameze de până la 8 % – restul nu vor mai trebui să plătească taxe de import vietnameze de 12 % până în august 2027;
- aproape 70 % din exporturile de produse chimice din UE nu mai trebuie să plătească taxe de import vietnameze.

Pe lângă eliminarea tarifelor, Vietnamul a convenit, de asemenea să elimine taxele la export existente la exporturile sale către UE și să nu crească numărul mic de taxe care vor rămâne.

Înainte de încheierea acordului comercial, Vietnamul a aplicat taxe de import de până la 50 % pentru exporturile UE de produse agroalimentare și de până la 78 % pentru produsele industriale, cum ar fi autoturismele și utilajele. În temeiul acordului comercial, Vietnamul are obligația legală de a-și reduce treptat tarifele în termen de 3 și 10 ani după august 2020.

Începând cu 1 august 2020, aproximativ 84 % din importurile UE din Vietnam intră în regim de scutire de taxe vamale. Printre sectoarele care beneficiază de aceasta se numără: produse farmaceutice și majoritatea petro-chimicalelor (anumite tarife pentru produsele petrochimice vor fi eliminate treptat numai după trei ani).

Atât UE, cât și Vietnamul dispun de legi stricte privind siguranța alimentară, sănătatea animalelor și a plantelor. Acordul comercial

urmărește facilitarea exportului de produse agricole, garantând, în același timp, nivelul necesar de protecție a sănătății umane, animalelor și a plantelor.

UE și Vietnamul convin să îmbunătățească accesul pe piață al investițiilor în sectoarele de servicii și în alte sectoare decât cel al serviciilor, cum ar fi industria prelucrătoare. Un acces mai larg la piața vietnameză ar trebui să atragă investitori străini și să creeze oportunități pentru dezvoltarea producției în Vietnam.

Odată intrat în vigoare, acordul de investiții¹⁸⁰ va asigura un nivel ridicat de protecție a investițiilor, menținând în același timp dreptul UE și al Vietnamului de a legisla pentru a urmări obiective legitime de politică publică, cum ar fi protecția sănătății, a siguranței publice sau a mediului. Acordul de investiții include, de asemenea, o dispoziție privind tranziția de la sistemul jurisdicțional bilateral în materie de investiții instituit în temeiul acordului la o instanță multilaterală în materie de investiții pe măsură ce o astfel de instanță intră în vigoare. Discuțiile privind reforma multilaterală a soluționării litigiilor dintre investitori și stat, inclusiv privind crearea unei instanțe multilaterale în materie de investiții, au loc în prezent în cadrul Comisiei Organizației Națiunilor Unite pentru dreptul comercial internațional.

7.4.5. Uniunea Vamală UE – Andorra¹⁸¹

Uniunea vamală între Uniunea Europeană, respectiv Comunitatea Europeană și Principatul Andorra a fost instituită în 1990. Prevede:

- libera circulație între cele două părți ale uniunii vamale pentru mărfurile vizate ca urmare a eliminării măsurilor tarifare și netarifare;
- tariful vamal comun, politica comercială comună și o declarație comună în cadrul acordurilor preferențiale UE;

¹⁸⁰ Comisia Europeană, Proiectul Curții Multilaterale de Investiții, <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1608>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁸¹ Comisia Europeană, Uniunea vamală UE-Andorra <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/uniunea-vamala-ue-andorra>, pagină accesată la data de 12.12.2021

- adoptarea de către Andorra a dispozițiilor privind formalitățile de import aplicate de Comunitate țărilor terțe și a actelor cu putere de lege și a actelor administrative aplicabile în domeniul vamal în Comunitate și necesare pentru buna funcționare a uniunii vamale;
- facilități fiscale speciale/scutiri fiscale pentru călători.

În ceea ce privește Comerțul cu bunuri Uniunea vamală acoperă toate produsele care figurează între capitolele 25 și 97 din Sistemul armonizat (SA)¹⁸², însă Uniunea vamală nu acoperă produsele agricole. Cu toate acestea, produsele care intră sub incidența capitolelor SA 1-24 originare din Andorra sunt scutite de taxe la import atunci când sunt importate în UE. În plus, se aplică tratamentul preferențial ¹⁸³ pentru anumite produse din tutun importate în Andorra.

7.4.6. Uniunea Vamală UE – San Marino¹⁸⁴

Acordul de cooperare și uniune vamală dintre UE și San Marino (2002) este în vigoare din 1991. Acest Acord elimină toate tarifele și măsurile netarifare pentru aproape toate bunurile și prevede libera circulație pentru toate bunurile produse în UE sau în San Marino, precum și pentru cele care provin din țări terțe, în cazul în care formalitățile de import au fost îndeplinite și că au fost percepute taxe vamale sau taxe cu efect echivalent exigibile și nu a existat un drawback total sau parțial al acestor taxe sau impuneri asupra produselor menționate.

¹⁸² O nomenclatură internațională elaborată de Organizația Mondială a Vămirilor (organizată în coduri de șase cifre), care permite tuturor țărilor participante să clasifice mărfurile comercializate pe o bază comună. Dincolo de nivelul de șase cifre, țările sunt libere să introducă distincții naționale pentru tarife și multe alte scopuri. Prin urmare, până la nivelul de cifre al HS-6, toate țările care utilizează Sistemul armonizat clasifică produsele în același mod.

¹⁸³ EUR-Lex, Regulamentul (CE) nr. 2302/2001 al Consiliului din 15 noiembrie 2001 privind normele detaliate de aplicare a articolului 12 alineatul (2) din acordul sub forma unui schimb de scrisori între Comunitatea Economică Europeană și Principatul Andorra, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2001.310.01.0001.01.ENG, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁸⁴ EUR-Lex, Acord de cooperare și uniune vamală între Comunitatea Economică Europeană și Republica San Marino – Declarații, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0328%2801%29:EN:HTML>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Comerțul cu mărfuri se referă la toate categoriile de bunuri, cu excepția produselor care intră în domeniul de aplicare al Tratatului de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului.

7.4.7. Uniunea Vamală UE –Turcia¹⁸⁵

Uniunea vamală cu Turcia este în vigoare din 1995 și se bazează pe Acordul de la Ankara din 1963 și pe protocolul adițional la acesta (1970). Acest acord prevede:

- libera circulație între cele două părți ale uniunii vamale pentru mărfurile vizate care sunt fie produse integral, fie puse în liberă circulație după ce au fost importate din țări terțe fie în Turcia, fie în UE;
- alinierea Turciei la tariful vamal comun comunitar, inclusiv regimurile preferențiale, și armonizarea măsurilor de politică comercială;
- apropierea legislației vamale, în special prin decizii ale Comitetului de cooperare vamală (de exemplu, Decizia nr. 1/2001) și asistența reciprocă în domeniul vamal;
- apropierea altor legi (proprietate intelectuală, concurență, impozitare etc.);
- acord preferențial privind agricultura (reguli de origine).

Uniunea vamală se ocupă exclusiv de: produsele industriale¹⁸⁶, produse agricole prelucrate¹⁸⁷.

Uniunea vamală nu acoperă:

- produse agricole, astfel cum sunt definite în anexa I la Tratatul de la Amsterdam¹⁸⁸. Acestea fac obiectul Deciziei

¹⁸⁵ EUR-Lex, Tratatate în vigoare, <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁸⁶ EUR-Lex, Decizia Nr. 1/95 a Consiliului De Asociație CE-Turcia din 22 decembrie 1995 privind implementarea fazei finale a uniunii vamale <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1996:035:FULL#page=2>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁸⁷ Consiliul UE, Lista stabilește condițiile necesare pentru ca toate produsele să fie considerate suficient de prelucrate sau prelucrate în sensul articolului 6 din Protocol Uniunii vamale cu Turcia <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%20108%202005%20INIT/EN/pdf#page=57>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁸⁸ UE, Tratatul de la Amsterdam pentru Modificarea Tratatului despre Uniunea Europeană, <https://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>, pagină accesată la data de 12.12.2021

din 1998 privind regimul comercial al produselor agricole¹⁸⁹;

- cărbune și produse siderurgice, astfel cum sunt reglementate de Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului. Acestea fac obiectul Acordului între Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (Turcia) privind o zonă de liber schimb pentru produsele aflate sub incidența CECO¹⁹⁰.

7.5. Acorduri de asociere

7.5.1. AA UE -America Centrală¹⁹¹

Pilonul comercial al Acordului de asociere UE-America Centrală (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama) se aplică cu titlu provizoriu de la 1 august 2013 cu Honduras, Nicaragua și Panama, de la 1 octombrie 2013 cu Costa Rica și El Salvador și de la 1 decembrie 2013 cu Guatemala. Aceasta reduce tarifele și sporește eficiența procedurilor vamale.

Acordul de asociere UE-America Centrală¹⁹²:

- facilitează și reduce costurile pentru comercianții din UE de a importa din America Centrală și de a exporta în America Centrală;
- elimină majoritatea tarifelor de import și îmbunătățește accesul la piețele de achiziții publice și de investiții;

¹⁸⁹ EUR-Lex, Decizia nr. 1/98 a Consiliului de Asociere CE-Turcia din 25 februarie 1998 privind regimul comercial al produselor agricole. Protocolul 1 privind regimul preferențial aplicabil importului în Comunitate de produse agricole originare din Turcia 3. Protocolul 2 privind regimul preferențial aplicabil importului în Turcia de produse agricole originare din Comunitate. Protocolul 3 privind regulile de origine <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹⁰ EUR-Lex, Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Tratatul CECO, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹¹ Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-America Centrală, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-asociere-ue-america-centrala>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹² UE, Înființarea unei zone de liber schimb și relația cu Acordul OMC, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/march/tradoc_147664.pdf, pagină accesată la data de 12.12.2021

- creează un mediu mai previzibil pentru comerțul din America Centrală, cu un mecanism de mediere pentru barierele netarifare și un mecanism bilateral de soluționare a litigiilor.

Cele mai importante importuri din America Centrală sunt produse alimentare precum fructe (de exemplu banane, ananas), zahăr, grăsimi și uleiuri animale sau vegetale (în principal ulei de palmier), băuturi pe bază de cafea și instrumente medicale.

În ceea ce privește exporturile UE în America Centrală, printre grupurile semnificative de produse se numără produsele farmaceutice, mașinile și aparatele, precum și echipamentele de transport.

Acordul de asociere elimină în mare parte aproape toate tarifele la produsele fabricate și la pescuit. La intrarea în vigoare a acordului, UE a eliminat 99 % din liniile tarifare aferente produselor industriale și pescuitului. America Centrală a convenit să acorde acces scutit de taxe vamale la toate produsele industriale și pescărești până în 2025.

ALS UE-America Centrală a eliminat cea mai mare parte a tarifelor pentru produsele agricole, lăsând doar cele pe „zonele sensibile”. În consecință:

- UE a convenit să elimine tarifele pentru 73 % din liniile tarifare agricole care corespund unui procent de aproximativ 64 % din importurile agricole din America Centrală. Printre mărfurile care pot intra în UE cu scutire de taxe vamale se numără cafeaua, creveții, ananasul și pepenii galbeni. Principalele produse, cum ar fi zahărul și romul, pot intra, de asemenea, în UE în cadrul contingentelor scutite de taxe vamale.
- America Centrală a eliminat tarifele pentru 67 % din liniile tarifare agricole, acoperind aproximativ 62 % din importurile agricole din UE. De exemplu, importurile de whischi europeni în țările din America Centrală care sunt părți la acord au fost complet liberalizate.

Acordul de asociere UE-America Centrală oferă o gamă largă de oportunități de achiziții publice¹⁹³ la nivel național, regional și local în toate țările care sunt părți la acord.

7.5.2. AA UE -Chile¹⁹⁴

UE și Chile au încheiat un acord de asociere în 2002, care include un acord cuprinzător de liber schimb care a intrat în vigoare în februarie 2003 și care acoperă relațiile comerciale dintre UE și Chile. Acordul a fost modificat prin Protocolul de aderare din 2004¹⁹⁵.

UE este al treilea partener comercial al Chile ca mărime, cuprinzând 12% din comerțul total al Chile în 2020.

UE este al treilea furnizor de import al Chile și a treia piață de export din Chile, după China și SUA.

În 2020, importurile UE din Chile au fost produse vegetale (25%), produse minerale (21%) și metale comune (19%).

Exporturile UE către Chile în 2020 au fost mașini (35%), produse chimice (18%) și echipamente de transport (12%).

Actualul ALS UE-Chile: elimină tarifele, elimină barierele comerciale și garantează protecția proprietății intelectuale europene în Chile.

ALS are o reuniune a coordonatorilor comerciali și subcomitete speciale legate de comerț, care se întâlnesc anual pentru a analiza utilizarea ALS și a altor probleme legate de ALS.

UE și Chile negociază pentru a moderniza partea comercială a Acordului de Asociere UE-Chile existent, astfel încât să poată continua să

¹⁹³ Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-America Centrală oferă o gamă largă de oportunități de achiziții publice https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/march/tradoc_147694.pdf, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹⁴ Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-Chile, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-asociere-ue-chile>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹⁵ EUR-Lex, Decizia Consiliului din 22 noiembrie 2004 privind semnarea și aplicarea provizorie a unui protocol adițional la Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Chile, pe de altă parte, pentru a ține seama aderării Republicii Cehe, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungaria, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Slovaciei către Uniunea Europeană <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=OJ%3AL%3A2005%3A038%3ATOC>, pagină accesată la data de 12.12.2021

abordeze toate domeniile relației relevante de comerț și investiții dintre UE și Chile.

7.6. Acorduri comerciale

7.6.1. A.C UE- Columbia – Peru – Ecuador¹⁹⁶.

Acordul comercial UE-Columbia-Ecuador-Peru include liberalizări tarifare totale sau parțiale, contingente substanțiale scutite de taxe vamale, eliminarea barierelor netarifare de reglementare sau tehnice și introducerea de măsuri de facilitare a comerțului, cum ar fi procedurile vamale. Acordul comercial liberalizează, de asemenea, circulația capitalurilor, investițiile și piețele de achiziții publice. Nu în ultimul rând, acordul obligă părțile să respecte drepturile omului, să garanteze drepturile lucrătorilor și să asigure un nivel adecvat de protecție a mediului.

Acordul comercial cuprinzător al UE cu Columbia și Peru se aplică cu titlu provizoriu: cu Peru de la 1 martie 2013 și cu Columbia de la 1 august 2013. La 1 ianuarie 2017, Ecuadorul s-a alăturat, de asemenea, acordului.

Prin urmare, UE are în prezent un acord comercial preferențial cu trei țări din comunitatea andină (Bolivia fiind excepția). În prezent, Bolivia beneficiază de sistemul generalizat de preferințe (SGP)¹⁹⁷ al UE, inclusiv prin regimul special de încurajare a dezvoltării durabile și a guvernantei cunoscut sub numele de SGP +. Bolivia ar putea, de asemenea, să solicite negocierea pentru aderarea la acordul comercial, în cazul în care dorește acest lucru.

¹⁹⁶ Comisia Europeană, Acordul comercial UE-Columbia-Peru-Ecuador, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-comercial-ue-columbia-peru-ecuador>, pagină accesată la data de 12.12.2021

¹⁹⁷ Un sistem de tranzacționare care acordă în mod unilateral tarife preferențiale anumitor țări, dar nu pe bază de reciprocitate. Acesta a fost aprobat de GATT în 1971, permițând membrilor industrializați să adopte preferințe tarifare unilaterale în favoarea țărilor în curs de dezvoltare. Derogarea a devenit mai generală și permanentă în 1979, odată cu adoptarea „clauzei de abilitare”, permițând țărilor industrializate să pună în aplicare măsuri de extindere a tratamentului diferențiat și a tratamentului mai favorabil pentru țările în curs de dezvoltare.

UE a lansat acest sistem preferențial în 1971 pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să își vândă mai mult produsele în țările industrializate și să își consolideze propria industrie. Preferințele SGP se acordă exporturilor de produse specifice provenind din anumite țări.

Acordul comercial dintre UE, pe de o parte, și Columbia, Peru și Ecuador, pe de altă parte, a deschis piețe de ambele părți și prevede:

- un mediu de afaceri mai stabil și mai previzibil;
- condiții mai bune pentru comerț prin noi norme privind barierele netarifare, concurența, transparența și drepturile de proprietate intelectuală;
- taxe vamale reduse sau zero pentru aproape toate mărfurile;
- îmbunătățirea accesului la piețele de achiziții publice și de investiții.

Plățile curente și circulația capitalurilor sunt, de asemenea, liberalizate. Acest lucru facilitează libera circulație a serviciilor, a investițiilor și a unităților.

Cele mai mari exporturi ale UE către cele trei țări andine sunt produse fabricate, în special utilaje și echipamente de transport, precum și produse chimice.

La rândul lor, cele mai mari importuri din Columbia, Peru și Ecuador în UE constau în produse agricole, combustibili și produse miniere.

Acordul comercial UE-Columbia-Peru-Ecuador oferă un acces îmbunătățit pe piață prin reducerea sau eliminarea tarifelor pentru mărfurile importante pentru comerțul bilateral. UE elimină tarifele vamale pentru aproape toate exporturile care provin din Columbia, Peru și Ecuador, cu excepția anumitor legume și fructe. Columbia, Peru și Ecuador acordă, de asemenea, Uniunii Europene avantaje tarifare. Recunoscând asimetria nivelurilor de dezvoltare ale părților, liberalizarea este progresivă, care se întinde pe o perioadă de până la 17 ani¹⁹⁸.

¹⁹⁸ EUR-Lex, Acord comercial între Uniunea Europeană și Statele Membre ale acesteia, pe de o parte, și Columbia, Peru și Ecuador, pe de altă parte, http://publications.europa.eu/resource/ellar/046548f2-8de3-11e9-9369-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1#page=187, pagină accesată la data de 12.12.2021

7.6.2. AC UE – Regatul Unit¹⁹⁹

La 24 decembrie 2020, negociatorii UE și ai Regatului Unit au convenit asupra Acordului comercial și de cooperare ce stabilește condițiile pentru viitoarea cooperare dintre UE și Regatul Unit. Pentru a reduce la minimum perturbările, acordul a fost aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 ianuarie 2021. În rezoluția pregătită de Grupul de coordonare pentru Regatul Unit ²⁰⁰și de Conferința președinților²⁰¹, Parlamentul salută călduros încheierea Acordului comercial și de cooperare dintre UE și Regatul Unit. Acordul limitează consecințele negative ale retragerii Regatului Unit din UE, considerată o „greșală istorică” deoarece nicio țară terță nu poate beneficia de aceleași avantaje ca un membru al UE.

Acordul comercial și de cooperare dintre UE și Regatul Unit stabilește regimuri preferențiale în domenii precum comerțul cu mărfuri și servicii, comerțul digital, proprietatea intelectuală, achizițiile publice, aviația și transportul rutier, energia, pescuitul, coordonarea securității sociale, aplicarea legii și cooperarea judiciară în materie penală, cooperarea tematică și participarea la programele Uniunii. Are la bază dispoziții care asigură condiții de concurență echitabile și respectarea drepturilor fundamentale.

Deși este departe de a asigura nivelul de integrare economică din perioada în care Regatul Unit era stat membru al UE, Acordul comercial și de cooperare depășește acordurile tradiționale de liber schimb și oferă o bază solidă pentru menținerea prieteniei și cooperării de lungă durată. Acordul comercial și de cooperare a fost semnat la 30 decembrie 2020,

¹⁹⁹ Parlamentul European, PE aprobă în mod oficial Acordul comercial și de cooperare dintre UE și Regatul Unit, <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/priorities/brexit/20210423IPR02772/pe-aproba-in-mod-oficial-acordul-comercial-si-de-cooperare-ue-regatul-unit>, pagină accesată la data de 12.12.2021

²⁰⁰ Parlamentul European, Grupul de coordonare cu Marea Britanie <https://www.europarl.europa.eu/ukcg/en/home>, pagină accesată la data de 12.12.2021

²⁰¹ Conferința președinților este organul politic al Parlamentului European responsabil de: organizarea lucrărilor Parlamentului și programarea legislativă, stabilirea competențelor și a componenței comisiilor și delegațiilor, relațiile cu celelalte instituții ale UE, cu parlamentele naționale și cu țările terțe. Conferința președinților pregătește calendarul Parlamentului și ordinea de zi a ședințelor plenare și repartizează locurile în hemiciclu. Conferința președinților se compune din Președintele Parlamentului și președinții grupurilor politice. Din Conferința președinților face parte, de asemenea, un reprezentant al deputaților neafiliați, care însă nu are drept de vot.

s-a aplicat cu titlu provizoriu de la 1 ianuarie 2021 și a intrat în vigoare la 1 mai 2021²⁰².

Acordul comercial și de cooperare UE-Regatul Unit include:

- un acord de liber schimb, cu o cooperare intensă în domeniul economic, social și de mediu și în domeniul pescuitului;
- un parteneriat strâns privind securitatea cetățenilor;
- un cadru general de guvernanță.

Politica externă și cooperarea în materie de securitate externă și de apărare nu sunt acoperite de acord, deoarece Regatul Unit nu a dorit să negocieze această chestiune. Prin urmare, începând cu ianuarie 2021, nu există niciun cadru între Regatul Unit și UE pentru elaborarea și coordonarea de răspunsuri comune la provocările în materie de politică externă, de exemplu impunerea de sancțiuni împotriva resortisanților țărilor terțe sau a economiilor acestora.

Acordul nu acoperă numai comerțul cu bunuri și servicii, ci și o gamă largă de alte domenii în interesul UE, cum ar fi investițiile, concurența, ajutoarele de stat, transparența fiscală, transportul aerian și rutier, energia și sustenabilitatea, pescuitul, protecția datelor și coordonarea securității sociale.

Acesta prevede tarife zero și cote zero pentru toate mărfurile care respectă regulile de origine corespunzătoare.

Ambele părți s-au angajat să asigure condiții de concurență echitabile și solide prin menținerea unor niveluri ridicate de protecție în domenii precum protecția mediului, lupta împotriva schimbărilor climatice și stabilirea prețului carbonului, drepturile sociale și ale lucrătorilor, transparența fiscală și ajutoarele de stat, printr-o aplicare eficientă la nivel național a legilor, un mecanism obligatoriu de soluționare a litigiilor și posibilitatea ca ambele părți să ia măsuri de remediere.

UE și Regatul Unit au convenit asupra unui nou cadru pentru gestionarea comună a stocurilor de pește din apele UE și din apele Regatului Unit. Regatul Unit va fi în măsură să-și dezvolte și mai mult activitățile de pescuit, în timp ce activitățile și mijloacele de subzistență

²⁰² Comisia Europeană, Acordul comercial și de cooperare UE-Regatul Unit, https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_ro, pagină accesată la data de 12.12.2021

ale comunităților europene de pescari vor fi protejate, iar resursele naturale vor fi conservate.

În ceea ce privește transporturile, acordul prevede o conectivitate continuă și durabilă în domeniul transportului aerian, rutier, feroviar și maritim, deși accesul pe piață scade sub nivelul oferit de piața unică. Acesta include dispoziții menite să le asigure operatorilor din Uniune și din Regatul Unit condiții de concurență echitabile, astfel încât drepturile pasagerilor, drepturile lucrătorilor și siguranța transporturilor să nu fie subminate.

În ceea ce privește energia, acordul oferă un nou model de comercializare și inter-conectivitate, cu garanții pentru o concurență deschisă și loială, inclusiv în ceea ce privește standardele de siguranță pentru activitățile off-shore și producția de energie din surse regenerabile.

În materie de coordonare a securității sociale, acordul urmărește să asigure o serie de drepturi cetățenilor UE și resortisanților Regatului Unit. Acest lucru se referă la cetățenii UE care lucrează, călătoresc sau se mută în Regatul Unit și la resortisanții Regatului Unit care lucrează, călătoresc sau se mută în UE după 1 ianuarie 2021.

În cele din urmă, acordul permite continuarea participării Regatului Unit la o serie de programe emblematice ale UE pentru perioada 2021-2027 (sub rezerva unei contribuții financiare din partea Regatului Unit la bugetul UE), cum ar fi Orizont Europa.

Pentru a oferi o securitate juridică²⁰³ maximă întreprinderilor, consumatorilor și cetățenilor, un capitol dedicat guvernantei oferă claritate cu privire la modul în care Acordul comercial și de cooperare va fi aplicat și controlat. De asemenea, acesta instituie un Consiliu mixt de parteneriat, care se va asigura că acordul este aplicat și interpretat în mod corespunzător și în cadrul căruia vor fi discutate toate chestiunile care apar.

Mecanismele obligatorii de punere în aplicare și de soluționare a litigiilor vor asigura respectarea drepturilor întreprinderilor, ale consumatorilor și ale persoanelor fizice. Aceasta înseamnă că

²⁰³ Comisia Europeană, Activități de soluționare a litigiilor în temeiul acordurilor comerciale și de investiții ale UE, <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2224>, pagină accesată la data de 12.12.2021

întreprinderile din UE și din Regatul Unit vor concura în condiții echitabile și se va evita utilizarea de către oricare dintre părți a autonomiei sale de reglementare pentru a acorda subvenții neloiale sau pentru a denatura concurența. Acordul prevede posibilitatea adoptării de măsuri de reechilibrare, de remediere, compensatorii și de salvagardare.

7.7. Acorduri de parteneriat economic

În temeiul Acordului de la Cotonou din 2000, acordurile de parteneriat economic (APE) au devenit principalul instrument de promovare a comerțului între UE și țările din Africa, zona Caraibelor și Pacific. Aceste acorduri reprezintă piatra de temelie a relațiilor comerciale ACP-UE, constituie unul dintre cei trei piloni ai acordului de la Cotonou și sunt concepute astfel încât să fie compatibile cu principiile OMC. Ele înlocuiesc treptat regimul comercial preferențial unilateral al UE.

Negocierile privind APE, care au fost lansate în 2002, erau prevăzute să se încheie până în 2008. Deoarece procesul de negociere a durat mult mai mult decât se preconizase, UE a adoptat un regulament privind accesul pe piață pentru a asigura un regim temporar de acces pe piață până în 2014, care a fost ulterior prelungit pentru încă doi ani, până la definitivarea procesului de încheiere, semnare și ratificare a APE. Procesul nu a creat dimensiunea regională dorită deoarece, la data expirării regulamentului privind accesul pe piață (1 octombrie 2016), doar două regiuni complete semnaseră un APE (care nu este încă ratificat) și doar un singur APE regional era în vigoare. Începând cu 28 iulie 2016, Regulamentul privind accesul pe piață a fost abrogat și înlocuit cu Regulamentul (UE) 2016/1076 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016²⁰⁴. Acordurile de parteneriat economic vor fi probabil menținute, chiar dacă Acordul de la Cotonou a expirat în

²⁰⁴ Regulamentul (UE) 2016/1076 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind aplicarea la produsele originare din anumite state care fac parte din grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific (ACP) a regimurilor prevăzute în acordurile privind stabilirea sau care conduc la stabilirea acordurilor de parteneriat economic, JO L 185, 8.7.2016, p. 1.

decembrie 2020, și vor continua să joace un rol central în parteneriatul de după Cotonou²⁰⁵.

7.7.1. APE UE – Forumul Caraibilor (Cariforum)²⁰⁶

APE semnat în octombrie 2008 și aprobat de Parlament la 25 martie 2009. Acordul este actualmente în vigoare în mod provizoriu, instituțiile sale comune se reunesc periodic începând din 2010 și el a fost revizuit prima dată în 2015. Ambele părți instituie un sistem comun de monitorizare pentru a măsura punerea în aplicare și impactul APE. Sunt în curs de desfășurare negocieri pentru acordul de protejare a anumitor indicații geografice, precum și un studiu de evaluare ex post privind primii 10 ani de punere în aplicare.

UE este al treilea partener comercial al CARIFORUM, după SUA.

Principalele exporturi din Caraibe către UE sunt combustibili și produse miniere, în special gaze petroliere și uleiuri, banane, zahăr și rom, minerale (în special aur, corindon, oxid și hidroxid de aluminiu), produse din minereu de fier și îngrășăminte.

Principalele importuri în Caraibe din UE sunt bărci, nave, mașini, vehicule de construcții și piese de motoare, echipamente telefonice, lapte și smântână și băuturi spirtoase.

Acordul de parteneriat economic:

- ajută cele două regiuni să investească și să facă comerț între ele;
- oferă acces previzibil la piața UE pentru aceste țări;
- va deschide treptat piața UE a serviciilor, inclusiv a industriilor creative și de divertisment;
- asigură accesul pe piață fără taxe vamale și fără cote în UE pentru toate produsele.

²⁰⁵ Parlamentul European, Regimurile comerciale aplicabile țărilor în curs de dezvoltare, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/162/regimurile-comerciale-aplicabile-tarilor-in-curs-de-dezvoltare>, pagină accesată la data de 12.12.2021

²⁰⁶ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Cariforum <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

APE include un acord de liber schimb (ALS) care deschide comerțul cu mărfuri între cele două regiuni. Spre deosebire de alte ALS, APE ajută la dezvoltarea acestora prin comerț:

- deschiderea comerțului cu servicii și investiții;
- facilitând desfășurarea afacerilor în Caraibe – cum ar fi reguli pentru a asigura o concurență loială;
- sprijin financiar venit din partea UE pentru a ajuta guvernele pună în aplicare acordul și întreprinderile să folosească APE pentru a exporta mai mult și pentru a atrage mai multe investiții externe.

APE CARIFORUM-UE a intrat în aplicare provizorie în decembrie 2008. Evaluările acordului au loc la fiecare cinci ani. Până în prezent, au fost efectuate două evaluări ex-post independente, cea mai recentă în 2019-2020.

7.7.2. APE UE - Africa de Vest²⁰⁷

Negocierile privind un APE regional între UE și 16 țări din Africa de Vest au fost încheiate în februarie 2014. Toate statele membre ale UE și 15 dintre statele Africii de Vest, cu excepția Nigeriei, au semnat APE. La 9 august 2017, Mauritania și Comunitatea Economică a Statelor din Africa de Vest (ECOWAS) au semnat un acord de asociere pentru a defini participarea acestei țări la politica comercială a ECOWAS, inclusiv la APE. Între timp, Coasta de Fildeș și Ghana au semnat APE bilaterale „interimare” la 26 noiembrie 2008 și, respectiv, la 28 iulie 2016.

Africa de Vest este cel mai mare partener comercial al UE în Africa sub-sahariană. UE este cel mai mare partener comercial al Africii de Vest.

UE este principala piață de export pentru produsele transformate din Africa de Vest (pescuit, agro-business, textile etc.).

Exporturile Africii de Vest către UE constau în principal din combustibili și produse alimentare.

Importurile Africii de Vest din UE constau în combustibili, produse alimentare, mașini și produse chimice și farmaceutice.

²⁰⁷ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Africa de Vest, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/west-africa/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Comerțul cu servicii UE – Africa de Vest se extinde, acoperind în special transportul și logistica, călătoriile și serviciile de afaceri.

Africa de Vest este cea mai importantă destinație de investiții pentru UE în Africa.

Acordul de parteneriat economic (APE) cu Africa de Vest acoperă bunuri și cooperarea pentru dezvoltare. APE include, de asemenea, posibilitatea de a desfășura negocieri suplimentare privind dezvoltarea durabilă, servicii, investiții și alte aspecte legate de comerț în viitor.

Este de menționat că toate țările din Africa de Vest sunt membre ale OMC.

7.7.3. APE UE - Africa Centrală²⁰⁸

Camerunul a fost singura țară din regiunea Africii Centrale care a semnat APE cu UE, la 15 ianuarie 2009. Parlamentul European a aprobat acest acord în iunie 2013. În iulie 2014, Parlamentul din Camerun a ratificat acordul, iar la 4 august 2014 acordul a intrat în faza de aplicare provizorie. Între timp, se întrețin contacte între această regiune și UE privind aderarea altor țări din Africa Centrală, dar nu a fost semnat încă niciun APE regional.

Petrolul este principalul produs de export din țările din Africa Centrală către UE (41%). Alte exporturi regionale principale sunt cuprul, lemnul, cacao, bananele și diamantele.

Principalele importuri din UE în regiunea Africii Centrale sunt mașini și aparate mecanice, echipamente, vehicule, produse alimentare și produse farmaceutice.

Acest acord permite tuturor mărfurilor din Camerun să intre în UE fără taxe vamale și fără cote și elimină treptat taxele și cotele pe o perioadă de 15 ani pentru 80% din exporturile UE către Camerun. Acesta acoperă comerțul cu mărfuri, ajutorul pentru comerț, probleme instituționale și soluționarea diferendelor.

²⁰⁸Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Africa Centrală, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/central-africa/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Ciad, Republica Centrafricană, Republica Democrată Congo și São Tomé și Príncipe beneficiază de acces la UE fără taxe vamale și fără cote în cadrul programului UE - *Totul, cu excepția armelor*.

Congo (Brazzaville) face comerț cu UE în conformitate cu Schema generalizată de preferințe (GSP) al UE.

Fiind țări cu venituri medii-superioare conform clasificării Băncii Mondiale, Gabon și Guineea Ecuatorială nu mai sunt eligibile pentru SPG sau pentru orice alt regim preferențial de import al UE (din 2014 pentru Gabon și 2021 pentru Guineea Ecuatorială).

UE și organizațiile regionale din Africa Centrală (CEMAC și ECCAS) studiază posibilitatea de a ajunge la un acord de parteneriat economic cuprinzător prin acordul de treaptă deja folosit de Camerun.

7.7.4. APE UE - Africa de Est și de Sud²⁰⁹

În 2009, patru țări din regiune (Mauritius, Seychelles, Zimbabwe și Madagascar) au semnat un APE care se aplică în mod provizoriu din 14 mai 2012. Parlamentul l-a aprobat la 17 ianuarie 2013. Acordul este deschis și altor țări, iar Insulele Comore l-au semnat în iulie 2017. Aplicarea sa provizorie a început la 7 februarie 2019. Părțile au convenit să extindă domeniul de aplicare al APE, inclusiv la toate aspectele legate de comerț, cum ar fi legătura dintre comerț și dezvoltarea durabilă, pe lângă constituirea de organisme consultative ale societății civile și parlamente.

Este de menționat că toate țările din regiunea Africii de Est și de Sud, cu excepția Eritreei, sunt membre sau observatori care negociază aderarea la OMC.

Exporturile către UE din regiunea Africii de Est și de Sud sunt dominate de zahăr, cafea, pește, tutun, cupru și țigări.

Importurile din UE în regiunea Africii de Est și de Sud sunt dominate de mașini și aparate mecanice, echipamente, vehicule și produse farmaceutice.

²⁰⁹ <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/esa/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Șase țări ESA – Comore, Madagascar, Mauritius, Seychelles, Zambia și Zimbabwe – au încheiat un Acord de parteneriat economic interimar la sfârșitul anului 2007.

În august 2009, patru dintre aceste țări au semnat acordul (Madagascar, Mauritius, Seychelles și Zimbabwe) și l-au aplicat provizoriu din 14 mai 2012. Comorele au semnat acordul în iulie 2017. În februarie 2019, l-au ratificat și au început să îl aplice.

În ianuarie 2013, Parlamentul European și-a dat acordul asupra acordului. Acordul rămâne deschis altor țări care doresc să se alăture mai târziu.

Acordul de parteneriat economic interimar dintre UE și Madagascar, Mauritius, Seychelles și Zimbabwe include:

- eliminarea taxelor și cotelor UE pentru importurile din aceste țări;
- deschiderea treptată a exporturilor UE către aceste țări;
- reguli de origine, de pescuit și apărare comercială;
- reguli privind cooperarea pentru dezvoltare;
- mecanisme de soluționare a litigiilor.

APE interimar include o clauză de întâlnire pentru negocierea altor domenii legate de comerț, cum ar fi regulile și angajamentele privind serviciile și investițiile, dezvoltarea durabilă și concurența (cunoscut sub numele de procesul de „aprofundare”). Cele cinci țări care aplică deja acordul s-au declarat gata să treacă dincolo de comerțul cu mărfuri, către un acord mai cuprinzător. Negocierile pentru aprofundarea APE au fost lansate la 2 octombrie 2019. APE interimar include, de asemenea, cooperarea privind barierele tehnice în calea comerțului și standardele privind sănătatea animală și a plantelor.

În ceea ce privește Protocolul privind regulile de origine, în ianuarie 2020, Comitetul APE a decis să modifice conceptul de produs originar în vederea simplificării și facilitării comerțului dintre regiunea ESA și UE. Modificarea, care a intrat în vigoare în martie 2020, permite operatorilor economici să aibă, printre altele, mai multă flexibilitate, economisind în același timp costuri.

7.7.5. APE UE - Comunitatea Africii de Est ²¹⁰

Negocierile privind APE regional au fost încheiate cu succes la 16 octombrie 2014. La 1 septembrie 2016, Kenya și Rwanda au semnat APE, la fel ca statele membre ale UE și UE. Kenya a ratificat acordul. Uganda și Burundi intenționează să semneze și ele APE. Din păcate, la 11 noiembrie 2016, membrii parlamentului Tanzaniei au votat împotriva ratificării APE.

Exporturile către UE din Comunitatea Africii de Est sunt în principal cafea, flori tăiate, ceai, tutun, pește și legume.

Importurile din UE în regiune sunt dominate de mașini și aparate mecanice, echipamente și piese, vehicule și produse farmaceutice.

Burundi, Rwanda, Tanzania și Uganda se află pe lista ONU a țărilor cel mai puțin dezvoltate (LDC), în timp ce Kenya este un non-LDC.

Țările din Comunitatea Africii de Est sunt membre ale OMC, cu excepția Sudanului de Sud.

APE UE-EAC acoperă comerțul cu bunuri și cooperarea pentru dezvoltare. Acesta conține, de asemenea, un capitol privind pescuitul, în principal pentru a consolida cooperarea privind utilizarea durabilă a resurselor. Acordul prevede continuarea negocierilor privind serviciile și normele legate de comerț în viitor.

Acordul este în conformitate cu Tarifal Extern Comun EAC și interzice restricțiile nejustificate sau discriminatorii la importuri și exporturi. Acest lucru ajută eforturile EAC de a scăpa de barierele netarifare în comerțul intra-CAE.

7.7.6. APE UE - Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe ²¹¹

După 10 ani de la lansare, negocierile privind APE au fost încheiate cu succes în iulie 2014. Acordul a fost semnat în iunie 2016 de către UE și grupul APE din SADC, care este format din șase dintre cei 15 membri

²¹⁰ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu EAC, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/eac/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

²¹¹ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

ai Comunității de Dezvoltare a Africii Australe – SADC- (Botswana, Lesotho, Mozambic, Namibia, Eswatini și Africa de Sud), și a intrat în vigoare în mod provizoriu în octombrie 2016, după ce Parlamentul European și-a dat aprobarea în septembrie 2016. Mozambic a ratificat acordul în aprilie 2017, care în prezent este aplicat cu titlu provizoriu de la 4 februarie 2018. Angola are statut de observator și ar putea semna în viitor acordul.

Ceilalți șase membri ai regiunii SADC – Republica Democrată Congo, Madagascar, Malawi, Mauritius, Zambia și Zimbabwe – negociază acorduri de parteneriat economic cu UE, ca parte a altor grupuri regionale, și anume Africa Centrală sau Africa de Est și Africa de Sud.

UE este cel mai mare partener comercial al Grupului EPA al Comunității de Dezvoltare a Africii de Sud, Africa de Sud reprezentând cea mai mare parte a importurilor și exporturilor UE din regiune.

Țările APE din Comunitatea de Dezvoltare a Africii de Sud sunt puternice în exporturile de diamante, iar în Africa de Sud, Botswana, Lesotho și Namibia acestea constituie o pondere mare până la dominantă din exporturile lor către UE.

Alte produse din regiune includ produse agricole (carne de vită din Botswana, pește din Namibia sau zahăr din Eswatini), ulei din Angola sau aluminiu din Mozambic. Exporturile Africii de Sud către UE sunt mult diversificate și variază de la fructe la platină și de la produse manufacturate la vin.

UE exportă o gamă largă de mărfuri către țările APE ale Comunității de Dezvoltare a Africii de Sud, inclusiv vehicule, mașini, echipamente electrice, produse farmaceutice și alimente procesate.

Țările din Grupul APE al Comunității de Dezvoltare a Africii de Sud sunt membre ale OMC.

Grupul SADC EPA este foarte divers în ceea ce privește dezvoltarea economică: Lesotho și Mozambic sunt țări cel mai puțin dezvoltate, dar Namibia și Botswana dețin statutul cu venituri medii superioare. Botswana, Lesotho, Namibia, Africa de Sud și Eswatini formează Uniunea Vamală din Africa de Sud (SACU).

Acordul de parteneriat economic oferă:

- Orientare spre dezvoltare: EPA oferă acces asimetric partenerilor din grupul SADC EPA. Acestea pot proteja produsele sensibile de liberalizarea totală și pot fi aplicate garanții atunci când importurile din UE cresc prea repede. Un capitol detaliat de dezvoltare identifică domeniile legate de comerț care pot beneficia de finanțare. Acordul conține, de asemenea, un capitol privind dezvoltarea durabilă, care acoperă aspecte sociale și de mediu.
- Oportunități îmbunătățite pentru comerțul cu mărfuri: APE garantează accesul pe piața UE fără taxe sau cote pentru Botswana, Lesotho, Mozambic, Namibia și Eswatini. Africa de Sud beneficiază de un nou acces pe piață în comparație cu Acordul de comerț, dezvoltare și cooperare dintre UE și Africa de Sud (TDCA), care guvernează în prezent relațiile comerciale cu UE până în octombrie 2016 (când APE a intrat în aplicare provizorie și, prin urmare, a abrogat componenta comercială a TDCA). Noul acces include condiții comerciale mai bune, în principal în agricultură și pescuit, inclusiv pentru vin, zahăr, produse pescărești, flori și conserve de fructe. UE va obține un nou acces semnificativ pe piață în Uniunea Vamală din Africa de Sud (produsele includ grâu, orz, brânză, produse din carne și unt) și va avea securitatea unui acord bilateral cu Mozambic, una dintre țările cel mai puțin dezvoltate din regiune.
- Indicații geografice: APE include un protocol bilateral între UE și Africa de Sud privind protecția indicațiilor geografice și comerțul cu vinuri și băuturi spirtoase. UE va proteja nume precum Rooibos, celebra infuzie din Africa de Sud și numeroase nume de vin precum Stellenbosch și Paarl. În schimb, Africa de Sud va proteja peste 250 de nume UE răspândite în categoriile alimente, vinuri și băuturi spirtoase.

7.7.7. APE UE - Regiunea Pacificului ²¹²

APE a fost semnat de către UE cu Papua-Noua Guinee (PNG) în iulie 2009 și cu Fiji în decembrie 2009. Parlamentul a aprobat acest acord în ianuarie 2011. Parlamentul PNG a ratificat APE în mai 2011, iar în iulie 2014 Fiji a decis aplicarea provizorie a APE. În iulie 2018, Tonga și-a exprimat intenția de a adera la APE. Mai recent, Samoa a finalizat procesul de aderare la APE în decembrie 2018, la fel ca și Insulele Solomon, în mai 2020.

Fiji, Papua Noua Guinee, Samoa, Insulele Solomon, Tonga și Vanuatu sunt în prezent membre ale OMC.

Importurile UE din regiunea Pacificului sunt în principal ulei de palmier, cafea, nucă de cocos și pește.

Exporturile UE către regiunea Pacificului sunt în principal mașini și echipamente electrice.

Acordul de parteneriat include:

- Exporturi fără taxe vamale și fără contingente din Papua Noua Guinee și Fiji în UE începând cu 1 ianuarie 2008;
- Deschiderea asimetrică și treptată a piețelor lor către mărfuri UE, ținând cont pe deplin de diferențele dintre nivelurile de dezvoltare și sectoarele sensibile;
- Papua Noua Guinee și-a deschis piața la 88% din importurile din UE încă din prima zi Fiji își deschide piața pentru 87% din importurile din UE în decurs de 15 ani;
- Toate cele trei țări au exclus unele produse din sectoarele sensibile și cele importante pentru veniturile din această liberalizare;
- Samoa își deschide piața pentru 80% din importurile din UE în decurs de 20 de ani;
- Statele din Pacific pot reintroduce taxe și cote dacă importurile din UE perturbă sau amenință să perturbe economia locală;

²¹² Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Regiunea Pacificului, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/pacific/>, pagină accesată la data de 12.12.2021

- Proceduri vamale eficiente și o mai bună cooperare între administrații.

Acordul este deschis pentru aderarea celorlalte 12 țări ACP Pacific.

7.6.1. APE UE - Japonia²¹³

Acordul de parteneriat economic dintre UE și Japonia a intrat în vigoare la 1 februarie 2019. Întreprinderile din UE exportă deja în fiecare an peste 58 miliarde EUR sub formă de bunuri și 28 miliarde EUR sub formă de servicii în Japonia. Acordul de parteneriat economic UE-Japonia reduce barierele comerciale cu care se confruntă întreprinderile europene atunci când exportă în Japonia și le ajută să concureze mai bine pe această piață.

Acordul comercial cu Japonia

- elimină tarifele și alte bariere comerciale și facilitează importul și exportul întreprinderilor de ambele părți
- asigură deschiderea piețelor de servicii, în special a serviciilor financiare, a telecomunicațiilor și a transporturilor;
- garantează tratamentul nediscriminatoriu al întreprinderilor din UE care își desfășoară activitatea pe piețele de achiziții publice;
- îmbunătățește protecția drepturilor de proprietate intelectuală în Japonia, precum și protecția produselor agricole europene de înaltă calitate, așa-numitele indicații geografice (IG);
- salvează companiile ambelor părți cu sume de bani și timp substanțiale atunci când tranzacționează bunuri la nivel bilateral;
- prevede un sprijin sporit pentru întreprinderile mai mici care sunt afectate în mod disproporționat de barierele din calea comerțului;

²¹³ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Japonia, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-parteneriat-economic-ue-japonia>, pagină accesată la data de 12.12.2021

Japonia este deja a patra piață ca mărime a exporturilor agricole din UE. Accesul pe piață va fi îmbunătățit pentru multe produse europene, în special: vin, băuturi spirtoase și bere, produse din carne, produse lactate.

La intrarea în vigoare, acordul a eliminat 99 % din liniile tarifare ale UE și 97 % din liniile tarifare ale Japoniei. La ora actuală, au fost convenite tarife, contingente tarifare sau reduceri tarifare.

Pentru a verifica tarifele pentru produsul dumneavoastră, trebuie să cunoașteți codul produsului, care se bazează pe codul HS2017 din Sistemul armonizat (SA), atât pentru codurile europene, cât și pentru cele japoneze.

Tarifele pentru marea majoritate a produselor vor fi eliminate imediat după intrarea în vigoare a acordului, fie în urma unui calendar de eliminare²¹⁴ treptată a tarifelor.

Acordul promovează investițiile²¹⁵ între UE și Japonia și reafirmă dreptul fiecărei părți de a reglementa obiectivele politice legitime convenite într-o listă neexhaustivă. Sunt în curs negocieri bilaterale pentru încheierea unui posibil acord privind protecția investițiilor.

În ceea ce privește comerțul transfrontalier cu servicii și liberalizarea investițiilor, APE UE-Japonia a adoptat un sistem de liste negative care enumeră măsurile neconforme existente și viitoare care urmează să fie rezervate, liberalizând în același timp comerțul transfrontalier cu servicii și domenii de investiții.

7.6.2. APE UE – Mexic ²¹⁶

Relațiile comerciale bilaterale UE-Mexic sunt reglementate de Acordul de parteneriat, care se aplică în mod provizoriu din 2000. Uniunea Europeană și Mexicul negociază în prezent un nou acord de

²¹⁴ UE, Acord între Uniunea Europeană și Japonia – Secțiunea A, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157229.pdf#page=10, pagină accesată la data de 12.12.2021

²¹⁵ UE, Acord între Uniunea Europeană și Japonia – Secțiunea B, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157228.pdf#page=198, pagină accesată la data de 12.12.2021

²¹⁶ Comisia Europeană, Acordul de parteneriat dintre UE și Mexic, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-parteneriat-dintre-ue-si-mexic>, pagină accesată la data de 12.12.2021

asociere UE-Mexic, care vizează înlocuirea actualului Acord de parteneriat.

Relațiile comerciale dintre UE și Mexic sunt guvernate de pilonul comercial al Acordului de parteneriat economic, coordonare politică și cooperare UE-Mexic (numit și „Acordul global”). Până în 2020, comerțul bilateral s-a triplat cu peste 20 de ani de la intrarea în vigoare a Acordului Global.

În 2016, UE și Mexic au decis să modernizeze Acordul global UE-Mexic într-o manieră cuprinzătoare și ambițioasă. Cele două părți au ajuns la un „acord de principiu” privind partea comercială a Acordului global modernizat UE-Mexic în aprilie 2018. Au încheiat detaliile tehnice finale privind achizițiile publice în aprilie 2020. Acordul UE-Mexic este supus procedurilor interne necesare de ambele părți, culminând cu semnarea și încheierea Acordului.

În 2020, UE a fost a doua cea mai mare piață de export a Mexicului, după SUA. Principalele importuri ale UE din Mexic sunt mașini și aparate, echipamente de transport, instrumente optice/fotografice și produse minerale.

UE a fost a treia cea mai mare sursă de importuri a Mexicului în 2020, după SUA și China. Exporturile cheie ale UE către Mexic includ mașini și aparate, produse chimice, echipamente de transport și metale comune.

În domeniul serviciilor, importurile UE din Mexic sunt dominate de servicii de călătorie și transport. Exporturile de servicii UE către Mexic constau în principal din servicii de afaceri, servicii de transport, servicii de călătorie și servicii de telecomunicații, computere și informații.

În ceea ce privește investițiile străine directe, UE este al doilea cel mai mare investitor din Mexic, după SUA.

În 1997, Mexicul a devenit prima țară din America Latină care a semnat un Acord de Parteneriat Economic, Coordonare Politică și Cooperare (Acord global Legătură externă) cu UE.

Acest acord a intrat în vigoare în 2000 și acoperă dialogul politic, relațiile comerciale și cooperarea. Dispozițiile comerciale ale Acordului global s-au dezvoltat ulterior într-un Acord de liber schimb cuprinzător, care acoperă comerțul cu mărfuri și comerțul cu servicii. Aceste prevederi au intrat în vigoare în octombrie 2000, respectiv 2001.

În timpul summit-ului UE-Comunitatea statelor din America Latină și Caraibe din 2013²¹⁷, liderii au decis să exploreze opțiunile pentru o actualizare cuprinzătoare a Acordului global. Negocierile cu Mexic au început în mai 2016. Cele două părți au ajuns la un acord de principiu privind partea comercială în aprilie 2018, completat de angajamente privind achizițiile publice în aprilie 2020. Comisia Europeană a angajat un consultant independent pentru a realiza un Document de evaluare a impactului asupra durabilității (SIA)²¹⁸ pentru a analiza impactul social, de mediu și economic al noului acord cu Mexic. Noul acord, odată ratificat, va înlocui actualul Acord global UE-Mexic.

²¹⁷ Comisia Europeană, Informații, UE și Mexic ajung la un nou acord privind comerțul <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1830>, pagină accesată la data de 12.12.2021

²¹⁸ Comisia Europeană, Raportul de susținere a negocierilor pentru un Acord Economic Global cu Mexicul- 17.09.2021, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158558.pdf, pagină accesată la data de 12.12.2021

Concluzii

Încă de la originile sale, asigurarea securității a fost unul dintre motivele care au constituit substratul înființării primelor comunități europene, respectiv controlul situației politice postbelice între statele europene. Politica externă și de securitate comună a UE, chiar dacă formal a luat ființă prin Tratatul de la Maastricht, ea și-a făcut simțită prezența prin toate competențele unionale, acest domeniu fiind un segment important al sferei de activitate UE. Politica externă a primit o imagine mult mai vizibilă prin Tratatul de la Lisabona (2009), prin care s-au îmbogățit și s-au diversificat atribuțiile UE în acest domeniu, datorită competențelor mult îmbunătățite calitativ. Conform tratatului în vigoare, mecanismul acțiunii externe al UE este perfecționat și completat cu o politica comercială comună, de cooperarea cu statele terțe și ajutorul umanitar, de cooperarea pentru dezvoltare, de o politică de vecinătate, de cooperare tehnică și asistență comunitară cu privire la mediu și altele. Se observă, de asemenea, o transformare în ceea ce privește structura calitativă dar și cantitativă din punct de vedere instituțional, a fostului pilon²¹⁹ PESC, prin includerea unor chestiuni referitoare la securitatea UE, cum ar fi definirea și instituirea unor instrumente concrete pentru politica de apărare comună.

Este de menționat faptul că politica externă a UE nu exclude politicile externe ale statelor membre, ci coexistă cu ele, le completează și le potențează (făcându-le mai eficiente), continuând să fie subiecte de drept internațional, ele întrețin relații (încheind tratate) cu celelalte state membre ale UE sau cu țări terțe, dar aceste relații nu rămân în afara influenței pe care politica externă a UE o are și de care statele membre sunt legate. Trebuie să fie o compatibilitate între angajamentele pe care și le asumă și cu obligațiile care le revin în virtutea calității de membre ale UE, tratatele comunitare având prioritate față de cele încheiate între statele membre, precum și cele încheiate ulterior între statele membre și statele terțe²²⁰.

Prin Tratatul de la Lisabona, se desființează în mod formal, structura pilonilor UE, iar Uniunii Europene i s-a atribuit personalitate juridică, aceasta devenind astfel capabilă să încheie acorduri internaționale în domeniul PESC, iar ÎR are atribuții atât în relațiile

²¹⁹ a se vedea Tratatul de la Maastricht

²²⁰ Anghel I, Silași G, Crăciunescu A.D., *Diplomația Uniunii Europene*, Universul Juridic, București, 2015, pag. 381-382

economice externe ale UE – în calitatea sa de VP al Comisiei Europene – cât și atribuții în domeniul PESC – în calitatea sa de ÎR și Președinte al Consiliului de Afaceri Externe. Acest aspect pare să creeze un context care să sporească eficiența în acțiunea externă, creând un spectru comun de valori atât în domeniul civil cât și în cel militar. Însă, s-a constatat o dificultate, rezultată din conflictul de interese, statele fiind tentate să se sustragă în aplicare politicii de apărare, iar problemele sunt legate în special de coordonarea și armonizarea intereselor sau lipsa instituțiilor în acest domeniu. Puterea externă a unei organizații este direct proporțională cu eficiența procesului de integrare, care de altfel verifică capacitatea de organizare internă, pentru o reacție promptă și orientată spre interese comune.

Radiografia actuală a situației politice, economice și sociale a societății de la nivel european creează Uniunii Europene o nouă perspectivă în a privi politicile sale și gestionarea problemelor care au apărut o dată cu evoluția și preocupările puterilor economice și financiare și care au deplasat puterea la nivel mondial spre regiunea Asiei. Traiectoriile politicii de vecinătate sunt divergente, rivalitatea cu Moscova, în zona ucraineană prinde amploare, influența europeană este disputată de investitorii străini (China, Quatar etc), coeziunea internă a vecinilor destul de fragilă, acorduri de asociere decalate, instabilitatea din zona Mediterană și Orientul Mijlociu. Toate aceste aspecte determină îndreptarea pașilor UE către o coeziune și o influență mai puternică a statelor membre, ca actor instrumental unic menit să influențeze pozițiile statelor terțe în negocieri, prin folosirea puterii ei de piață internă, prin folosirea politicii comerciale active, a politicii de dezvoltare și ajutor umanitar dar și prin promovarea unui mod de viață bazat pe statul de drept și democrație.

Bineînțeles întotdeauna există loc de mai bine. UE datorită scopurilor sale extraordinare, nobile și cutezătoare se află într-o etapă de creare a unei uniuni tot mai profunde și mai strânse, urmărind în principal promovarea păcii și a bunăstării popoarelor sale. Această organizație internațională integraționistă cu puteri supranaționale își va îndrepta tot mai mult atenția spre o Europă mai unită și mai realistă spre a gestiona crizele (criza din Ucraina, crizele din Sudul Mediteranei – Africa de Nord – orientul Apropiat). Este imperativ necesar în a defini corect pozițiile față de statele terțe. Trebuie întărită poziția în strategia europeană de securitate, pentru că amenințările prioritare (terorismul conflictele regionale) sunt completate de tranzacții politice, conflicte inter-religioase și migrații. Se impune tot mai mult existența Cartei albe asupra securității și apărării UE, care să permită activarea forțelor

militare ale statelor membre și care să susțină industria de apărare pe piața internațională a armamentului.

Securitatea frontierelor externe și gestionarea imigrației clandestine, întărirea solidarității intra-europene și cooperarea cu statele de origine și de tranzit, prin mijloace legislative și operative (Spațiul Schengen, Frontex, Europol), cooperarea între inițiativele private și cele publice privind dezvoltarea unei legături între imigrare și dezvoltare, sunt alte dimensiuni ale unei politici externe eficiente și benefice.

Din acest peisaj de acțiune nu trebuie să lipsească și politica amplificată de extindere (statele din Balcani), aici fiind vorba de un spațiu istoric și geografic care presupune reconciliere și stabilitate. De asemenea politica de vecinătate a UE se confruntă cu serioase crize politice, economice sociale, umanitare, sanitare – pandemia, toate acestea creând o distanțare a influenței UE în vecinătate și de aceea trebuie găsit un răspuns corespunzător în favoarea unor parteneriate și asocieri stabile și de încredere.

Uniunea Europeană trebuie să fie pregătită să gestioneze și să utilizeze propriile instrumente create în cadrul politicii externe pentru a influența soluțiile pentru principalele probleme contemporane în calitate de actor de drept internațional de talie mondială.

Lista de abrevieri

AA - Acordurilor de asociere

AAN - Adunarea Atlanticului de Nord

ACFA - Acordurile Cadru Financiare și Administrative

ACP - Acordurile Cadru de Parteneriat

ACP - Statele din Africa, Zona Caraibilor și Pacific

AEA - Agenția Europeană de Apărare

AEC - Asociația Europeană pentru Cooperare (Belgia)

AEEN - Agenția Europeană pentru Energia Nucleară (OCDE)

AEF - Agenția Europeană a Căilor Ferate

AELS - Asociația Europeană a Liberului Schimb

AEM - Agenția Europeană de Mediu

AFP - Instrumentul financiar pentru pace în Africa

AIEA - Agenția Internațională pentru Energie Atomică (ONU)

AII - Acord interinstituțional

ALS - Acordurile de Liber Schimb

APC - Acordurile de Parteneriat și Cooperare

APE - Acordurile de Parteneriat Economic

ASA - Acordul de stabilizare și asociere

ASACR - Asociația de Cooperare Regională a Asiei de Sud

ASEAN - Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est

BCE - Banca Centrală Europeană

BEI - Banca Europeană de Investiții

Benelux - Belgia, Țările de Jos și Luxemburg (uniune economică)

BERD - Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

BID - Banca Interamericană de Dezvoltare (ONU)

BSR - Regiunea Mării Baltice

CAE - Consiliile Afaceri Externe

CAG - Formațiunea Afaceri Generale a Consiliului

Cariforum - Forumul Caraibilor

CBC - Cooperarea transfrontalieră

CDD - Comisia pentru Dezvoltarea Durabilă (ONU)

CE - Comunitatea Europeană

CEA - Comisariatul pentru Energia Atomică (Franța)

CEAR - Comitetul european pentru azil și refugiați

CECO - Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (Tratatul CECO a expirat la 24 iulie 2002)

CEDO - Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

CEE - Comisia Economică pentru Europa (CEE-ONU)

CEEA - Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (denumită și Euratom)

CELAD - Comitetul european pentru lupta antidrog

CEPA - Acordul de parteneriat cuprinzător și consolidat UE-Armenia

CEPOL - Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii

CESA - Colegiul European de Securitate și Apărare (JO L 176, 4.7.2008, p. 20)

CESE - Comitetul Economic și Social European

CETAV - Acordul de Liber Schimb UE- Canada

CGPM - Comisia Generală pentru Pescuit în Mediterana

Civcom - Comitetul însărcinat cu aspectele civile ale gestionării crizelor

CJCE - Curtea de Justiție a Comunităților Europene

CJUE - Curtea de Justiție a Uniunii Europene

CMUE - Comitetul militar al Uniunii Europene

CN - Consiliul Nordic

COPS Comitetul Politic și de Securitate

CoR - Comitetul European al Regiunilor

Coreper - Comitetul Reprezentanților Permanenți ai Guvernelor Statelor Membre pe lângă Uniunea Europeană

CPCC - Capacitatea Civilă de Planificare și Conducere

CPCC - Capacitatea civilă de planificare și conduită

CPE - Cooperării politice europene

CPMB - Conferința parlamentară a Mării Baltice

CSMB - Consiliul Statelor de la Marea Baltică

DCFTA - Acordurilor de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare

DG ECHO - Direcția Generală pentru Ajutor Umanitar și Protecție Civilă

DG NEAR - Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea

ENI - Instrumentului European de Vecinătate
ENISA - Agenția Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică
ENPI - Instrumentul european de vecinătate și parteneriat
ESA - Agenția Spațială Europeană
ESDC - Colegiul European de Securitate și Apărare
EUAM Irak - Misiune de sprijin a reformei sectorului securității din Irak
EUAM RCA - Misiuni și operațiuni pentru securitatea în Republica Centrafricană
EUBAM - Asistență la Frontieră a Uniunii Europene în Moldova și Ucraina
EUISS - Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate
EUMS - Statul Major al Uniunii Europene
EUNAVFOR MED IRINI - Embargoul ONU asupra armelor impus Libiei
Europol - Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare Polițienească
Eurostat - Oficiul pentru Statistică al Uniunii Europene
EUSA - Școala Europeană de Administrație
EUSFTA - Acordul de liber schimb UE-Singapore
EUSIPA - Acordul UE-Singapore privind protecția investițiilor
EUTF Africa - Fondul fiduciar de urgență al UE pentru Africa
FEI - Fondul european de investiții
FEPAM - Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime
FIDA - Fondul internațional de dezvoltare agricolă (ONU)
FME - Fondul Monetar European
FMI - Fondul Monetar Internațional (ONU)
Frontex - Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă
FUE - Tratatul de Funcționare al Uniunii Europene
GATT - Acordul General pentru Tarife și Comerț (devenit OMC)
GPM - Grupul politico-militar
GSP - Schema generalizată de preferințe
ICS - sistemul jurisdicțional în materie de investiții
IEP - Instrumentul european pentru pace
IME - Institutul Monetar European
IMM-uri - Întreprinderi mici și mijlocii
IPA - Instrumentului de asistență pentru preaderare
ÎR - Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate

JAI - Cooperare polițienească și judiciară în materie penală
JO - Jurnalul Oficial (al Uniunii Europene)
MAMA - Grupul de lucru pentru Mashreq/Maghreb
MPCC - Capacitatea de planificare și conduită militară
NATO/OTAN - Organizația tratatului Atlanticului de Nord
ND - Dimensiunea Nordică
NDI - Northern Dimension Institute
NDICI - Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională
OACI - Organizației Aviației Civile Internaționale
OCDE - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIM - Organizația Internațională a Muncii (ONU)
OMC - Organizația Mondială a Comerțului (succesoarea GATT)
ONG - Organizație neguvernamentală
ONU - Organizația Națiunilor Unite
OPEC - Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
PAC - Politica agricolă comună
PaE - Parteneriatul estic
PESA - politica europeană de securitate și apărare
PESC - politica externă și de securitate comună
PESCO - Cooperarea Structurată Permanentă
PEV - Politica Europeană de Vecinătate
PNG - Papua-Noua Guinee
RSUE - Reprezentanților Speciali ai UE
S3 - Strategiile de specializare inteligentă
SA - Sistemul armonizat
SACU - Uniunea Vamală din Africa de Sud
SatCen - Centrul de satelit al Uniunii Europene
SEAE - Serviciului European de Acțiune Externă
SECDEFPOL - Direcția pentru Politică de Securitate și Apărare
SEE - Spațiul Economic European
SGP - Schema Generalizată de Preferințe
SGUE - Strategia globală a UE pentru politica externă și de securitate
SIAC - Capacitatea unică de analiză a informațiilor

SIGMA - Sprijin pentru îmbunătățirea guvernantei și managementului
SIS - Sistemul de informații Schengen
Sysdem - Sistem european de documentare privind locurile de muncă
TAIEX - Instrument de asistență tehnică și schimb de informații
TCA - Acordului de comerț și cooperare între Regatul Unit și UE
TDCA - Acordul de comerț, dezvoltare și cooperare dintre UE și Africa de Sud
TIC - Tehnologii ale informației și comunicațiilor
TPC - Trade Policy Committee
TPII - Tribunalul Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie
TTPM - Țări și teritorii de peste mări
TUE - Tratatul Uniunii Europene
TVA - Taxa pe valoarea adăugată
TVC - Tariful vamal comun
UDEAC - Uniunea vamală și economică a statelor din Africa Centrală
UDEAO - Uniunea vamală și economică a statelor din Africa de Vest
UE - Uniunea Europeană
UEM - Uniunea economică și monetară
UEMA - Uniunea economică și monetară vest-africană
UEO - Uniunea Europei Occidentale
UNRWA - Agenției ONU pentru Refugiați din Palestina din Orientul Apropiat
UpM - Uniunea pentru Mediterana
VMC - Votul cu Majoritate Calificată
VP - Vicepreședinte al Comisiei
ZLSAC - Zona de liber schimb profundă și cuprinzătoare

Bibliografie

Anghel I, Silași G, Crăciunescu A.D., Diplomația Uniunii Europene, Universul Juridic, București, 2015

Botez O. Gh., Aldea V., Comerțul exterior și politici comerciale comunitare, Sinteze, Universitatea “Spiru Haret”, București, 2005

Drăgan G., Politica de cooperare pentru dezvoltare și Politica de ajutor umanitar, online Institutul European din România, 2012

Niță M. A., Soluții de gestionare non-agresivă a conflictelor în contextul securității europene și transatlantice, Editura ProUniversitaria, București, 2020

Mocanu O. M., Politica Europeană de Vecinătate – Noi Inițiative. Contribuții ale României, București, Colecția de studii IER, nr. 23, 2009

Vătăman D., Dreptul Uniunii Europene, Editura Universul Juridic, București, 2010

ABC-ul dreptului Uniunii Europene,
<https://op.europa.eu/webpub/com/abc-of-eu-law/ro/#chap3>

AEA, Evaluarea Anuală Coordonată Pentru Apărare (CARD),
[https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-\(card\)](https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/coordinated-annual-review-on-defence-(card))

AELS, Cooperarea SEE, <https://www.eftasurv.int/competition/eea-cooperation>

Centrul de satelit al Uniunii Europene (SatCen),
<https://www.satcen.europa.eu/>

Comisia Europeană, Acordul de parteriat cu Regiunea Pacificului,
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/pacific/>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Africa de Vest,
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/west-africa/>

Comisia Europeană, Operațiuni europene de protecție civilă și ajutor umanitar, https://ec.europa.eu/echo/partnerships_en

Comisia Europeană, Acordul comercial cuprinzător și economic UE-Canada <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-comercial-cuprinzator-si-economic-ue-canada>

Comisia Europeană, Acordul comercial și de cooperare UE-Regatul Unit,
https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_ro

Comisia Europeană, Acordul comercial UE-Columbia-Peru-Ecuador,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-comercial-ue-columbia-peru-ecuador>

Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-America Centrală oferă o gamă largă de oportunități de achiziții publice
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/march/tradoc_147694.pdf

Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-America Centrală,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-asociere-ue-america-centrala>

Comisia Europeană, Acordul de asociere UE-Chile,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-asociere-ue-chile>

Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Coreea de Sud,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-coreea-de-sud>

Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Singapore,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-singapore>

Comisia Europeană, Acordul de liber schimb UE-Vietnam,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-liber-schimb-ue-vietnam>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Africa Centrală,
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/central-africa/>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Africa de Est și de Sud (ESA) <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/esa/>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Cariforum,
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean/>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu EAC,
<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/eac/>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat dintre UE și Mexic,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-parteneriat-dintre-ue-si-mexic>

Comisia Europeană, Acordul de parteneriat cu Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe, <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc/>

Comisia Europeană, Acordul de parteriat cu Japonia,
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/acordul-de-parteneriat-economic-ue-japonia>

Comisia Europeană, Activități de soluționare a litigiilor în temeiul acordurilor comerciale și de investiții ale UE,
<https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2224>

Comisia Europeană, Condiții pentru aderare,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/conditions-membership_en

Comisia Europeană, Cooperare transfrontalieră,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/cross-border-cooperation_ro

Comisia Europeană, Cooperarea la Marea Baltică,
<https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/w/baltic-sea-region-interregional-cooperation-on-circular-bio-economy?inheritRedirect=true>

Comisia Europeană, Cooperarea pentru vecinătate,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/neighbourhood-wide-cooperation_ro

Comisia Europeană, Extinderea Uniunii Europene,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/strategy-and-reports_en

Comisia Europeană, Informații, UE și Mexic ajung la un nou acord privind comerțul <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1830>

Comisia Europeană, Oceanul Arctic, https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/ocean/sea-basins/arctic-ocean_en

Comisia Europeană, Parteneriatul Sudic,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/southern-neighbourhood_ro

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Armenia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/armenia_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Azerbaidjan, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/azerbaijan_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Belarus, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/belarus_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Georgia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/georgia_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Republica Moldova, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/moldova_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Ucraina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Algeria, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/algeria_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Egipt, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/egypt_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Israel, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/israel_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Iordan, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/jordan_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Liban, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/lebanon_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Libia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/libya_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Maroc, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/morocco_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Palestina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/palestine_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Siria, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/syria_en

Comisia Europeană, Politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere – Tunisia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/european-neighbourhood-policy/countries-region/tunisia_en

Comisia Europeană, Proiectul Curții Multilaterale de Investiții, <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1608>

Comisia Europeană, Propunere de decizie a consiliului privind poziția care trebuie adoptată, în numele Uniunii Europene, în cadrul Consiliului de asociere

instituit prin acordul euro- mediteranean din 22 aprilie 2002 de instituire a unei asocieri între Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Algeriană Democratică și Populară, pe de altă parte http://www.cdep.ro/afaceri_europene/CE/2021/COM_2021_230_RO_ACT.pdf

Comisia Europeană, Protecție Civilă și Operațiuni Umanitare Europene, https://ec.europa.eu/info/departments/european-civil-protection-and-humanitarian-aid-operations_ro

Comisia Europeană, Raport 19.10.2021, file:///C:/Users/ROSE-AD/Downloads/Montenegro%202021%20report%20(1).PDF

Comisia Europeană, Raportul de susținere a negocierilor pentru un Acord Economic Global cu Mexicul- 17.09.2021, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158558.pdf

Comisia Europeană, Relația UE – Albania, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/albania_en

Comisia Europeană, Relația UE – Bosnia și Herțegovina, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/bosnia-and-herzegovina_en

Comisia Europeană, Relația UE – Macedonia de Nord, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/north-macedonia_en

Comisia Europeană, Relația UE – Muntenegru, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/montenegro_en

Comisia Europeană, Relația UE – Serbia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/serbia_en

Comisia Europeană, Relația UE – Turcia, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey_en

Comisia Europeană, Relații externe. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=ro&catId=87>

Comisia Europeană, Suportul oferit Bosnie și Herțegovinei, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news/eu-mobilises-additional-eu25-million-support-vulnerable-refugees-and-migrants-bosnia-and-herzegovina-2021-12-03_en

Comisia Europeană, Un Fond european de apărare: 5,5 miliarde EUR pe an pentru stimularea capacităților de apărare ale Europei, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_17_1508

Comisia Europeană, Uniunea vamală UE-
Andorra <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/ro/content/uniunea-vamala-ue-andorra>

Consiliul European, Declarația Comună Privind Cooperarea UE-Nato A
Președintelui Consiliul European, Președintelui Comisiei Europene și a
Secretarului General al Atlanticului De Nord, Organizarea Tratatelor,
https://www.consilium.europa.eu/media/36096/nato_eu_final_eng.pdf

Consiliul European de la Copenhaga - 21-22 June 1993- Conclusions Of
The Presidency - Criteriile de aderare la UE de la Copenhaga,
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_93_3

Consiliul European, Declarație Comună a Președintelui Consiliului
European, Președintelui Comisiei Europene și a Secretarului General Al
Organizației Tratatului Atlanticului De Nord,
<https://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf>

Consiliul UE, Comitetul pentru politică comercială,
<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/trade-policy-committee/>

Consiliul UE, Acord economic și comercial cuprinzător între Canada, pe de
o parte, și Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de altă Parte,
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10973-2016-ADD-8/en/pdf>

Consiliul UE, Acord informal asupra unor măsuri pentru sprijinirea
pescarilor și menținerea stocurilor de pește din Marea Baltică,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/09/22/informal-deal-on-measures-to-support-fishermen-and-sustain-fish-stocks-in-the-baltic-sea/>

Consiliul UE, Acordurile comerciale ale UE,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/trade-policy/trade-agreements/>

Consiliul UE, Amendamente la Acordul pentru băuturi alcoolice din 1989
și acordul pentru vinuri și băuturi spirtoase din 2003
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10973-2016-ADD-5/en/pdf#page=48>

Consiliul UE, Athena – finanțarea operațiilor militare de securitate și
apărare, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/athena/>

Consiliul UE, Comitetul militar al Uniunii Europene (CMUE),
<https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/european-union-military-committee/>

Consiliul UE, Comitetul politic și de securitate (COPS),
<https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>

Consiliul UE, Comitetul politic și de securitate (COPS),
<https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>

Consiliul UE, Concluziile Consiliului privind o economie albastră durabilă, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/05/26/council-conclusions-on-a-sustainable-blue-economy/>

Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Egipt, 20 decembrie 2018, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2018/12/20/>

Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Iordania, 17 iunie 2019, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2019/06/17/>

Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Liban, 18 iulie 2017, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2017/07/18/lebanon/>

Consiliul UE, Consiliul de asociere UE-Tunisia, 17 mai 2019, <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-ministerial-meetings/2019/05/17/>

Consiliul UE, Cooperarea la nivelul UE în domeniul apărării: Consiliul instituie o capacitate militară de planificare și conducere (MPCC), <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/06/08/military-mpcc-planning-conduct-capability/>

Consiliul UE, Decizia 2014/415/UE privind punerea în aplicare de către UE a clauzei de solidaritate, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legisum%3A200901_2

Consiliul UE, Extinderea UE,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/>

Consiliul UE, Formațiunea Afaceri Externe a Consiliului,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/configurations/fac/>

Consiliul UE, Grupul de lucru pentru Europa de Est și Asia Centrală (COEST), <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-eastern-europe-central-asia/>

Consiliul UE, Grupul de lucru pentru Mashreq/Maghreb (MAMA), <https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/mashreq-maghreb-working-party/>

Consiliul UE, Infografic - Vieți salvate în cursul operațiilor UE din Marea Mediterană (2015-2021), <https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/saving-lives-sea/>

Consiliul UE, Lista negocierilor comerciale în curs,
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

Consiliul UE, Lista stabilește condițiile necesare pentru ca toate produsele să fie considerate suficient de prelucrate sau prelucrate în sensul articolului 6 din Protocol Uniunii vamale cu Turcia
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%20108%202005%20INIT/EN/pdf#page=57>

Consiliul UE, Măsuri restrictive ale UE împotriva Belarus
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/restrictive-measures-against-belarus>

Consiliul UE, Nota nr. 8910/20 privind Concluziile Consiliului privind securitatea și apărarea

Consiliul UE, Nota punct „I” 8519/18 din 4 mai 2018, Grupul de lucru al consilierilor pentru relații externe, disponibilă online:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8519-2018-INIT/ro/pdf>

Consiliul UE, Parteneriatul estic,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/>

Consiliul UE, Politica comercială a UE,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/trade-policy/>

Consiliul UE, Relațiile UE-Islanda
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/iceland/>

Consiliul UE, Rolul Consiliului în acordurile internaționale,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/international-agreements/>

Consiliul UE, Sancțiuni: cum și când adoptă UE măsuri restrictive,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions>

Consiliul UE, UE instituie Instrumentul european pentru pace,
<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/03/22/eu-sets-up-the-european-peace-facility/>

Dimensiunea Nordică, <https://northerndimension.info/>

ESDC, Misiunea noastră, <https://esdc.europa.eu/>

EUR-Lex, Decizia Consiliului din 22 noiembrie 2004 privind semnarea și aplicarea provizorie a unui protocol adițional la Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Chile, pe de altă parte, pentru a ține seama a aderării Republicii Ceha, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungaria, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Slovaciei Republica către Uniunea Europeană <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=OJ%3AL%3A2005%3A038%3ATOC>

EUR-Lex, Decizia Nr. 1/95 a Consiliului De Asociație CE-Turcia din 22 decembrie 1995 privind implementarea fazei finale a uniunii vamale <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1996:035:FULL#page=2>

EUR-Lex, Proceduri administrative, Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2021/301A/01&from=EN>

EUR-Lex, Recomandarea Nr. 1/2018 a Consiliului de Asociere UE-Israel din 27 decembrie 2018 privind aprobarea prelungirii Planului de acțiune UE-Israel [2019/106] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22019D0106&from=DE>

EUR-Lex, Acord comercial între Uniunea Europeană și Statele Membre ale acesteia, pe de o parte, și Columbia, Peru și Ecuador, pe de altă parte, http://publications.europa.eu/resource/ellar/046548f2-8de3-11e9-9369-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1#page=187

EUR-Lex, Acord de cooperare și uniune vamală între Comunitatea Economică Europeană și Republica San Marino – Declarații, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22002A0328%2801%29:EN:HTML>

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Georgia, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314919>

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Iordanul, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1487944018876&uri=CELEX:32002D0357>

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Libanul, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006PC0365&qid=1608734811074>

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Marocul, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22000A0318\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22000A0318(01))

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Palestina, [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A0716\(01\):EN:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21997A0716(01):EN:HTML)

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Republica Moldova, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX%3A22014A0830%2801%29>

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Tunisia, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d3eef257-9b3f-4adb-a4ed-941203546998.0008.02/DOC_4&format=PDF

EUR-Lex, Acordul de asociere cu Ucraina, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.161.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:2014:161:TOC

EUR-Lex, Acordul de parteneriat cu Armenia, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4329646>

EUR-Lex, Acordul euro-mediteranean de asociere între UE și Maroc, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=LEGISSUM:4374368>

EUR-Lex, Acorduri de parteneriat și cooperare (APC): Rusia, Caucazul de Sud și Asia Centrală, <https://eur-lex.europa.eu/summary/RO/r17002>

EUR-Lex, Acordurile internaționale și competențele externe ale UE, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0034>

EUR-Lex, Comunicarea Comisiei Către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic Și Social European Și Comitetul Regiunilor Planul De Acțiune European În Domeniul Apărării Com/2016/0950 Final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1482141824476&uri=CELEX%3A52016DC0950>

EUR-Lex, Decizia nr. 1/98 a Consiliului de Asociere CE-Turcia din 25 februarie 1998 privind regimul comercial al produselor agricole. Protocolul 1 privind regimul preferențial aplicabil importului în Comunitate de produse agricole originare din Turcia 3. Protocolul 2 privind regimul preferențial aplicabil importului în Turcia de produse agricole originare din Comunitate. Protocolul 3 privind regulile de origine <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>

EUR-Lex, Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0009>

EUR-Lex, Procesul de la Barcelona: Uniunea pentru Mediterana, <https://eur-lex.europa.eu/summary/RO/rx0001>

EUR-Lex, Procesul de Stabilizare și de Asociere, https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/stabilisation_association_process.html?locale=ro

EUR-Lex, Produse Farmaceutice și Dispozitive Medicale https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a2fb2aa6-c85d-4223-9880-403cc5c1daa2.0022.02/DOC_3&format=PDF#page=1149

EUR-Lex, Regulamentul (CE) nr. 2302/2001 al Consiliului din 15 noiembrie 2001 privind normele detaliate de aplicare a articolului 12 alineatul (2) din acordul sub forma unui schimb de scrisori între Comunitatea Economică Europeană și Principatul Andorra, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2001.310.01.0001.01.ENG

EUR-Lex, Tratatate în vigoare, <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>

EUR-Lex, Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Tratatul CECO, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022>

Guvernul Canadei, Import de alimente, plante sau animale, <https://inspection.canada.ca/importing-food-plants-or-animals/eng/1573836795867/1573836899201>

Guvernul Canadei, Importuri de plante și produse vegetale, <https://inspection.canada.ca/importing-food-plants-or-animals/plant-and-plant-product-imports/eng/1299168480001/1299168593866>

Guvernul Canadei, Investiții în Canada, <https://www.investcanada.ca/>

Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate (EUISS),
<https://www.iss.europa.eu/>

Legislative Train, Forța Navală A Uniunii Europene – Operația
Mediterraneană SOPHIA, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eunavfor-med-operation-sophia>

Ministerul Afacerilor Externe, Politica de Securitate și Apărare Comună
(PSAC), <https://www.mae.ro/node/1882>

Ministerul Economiei, Antreprenorialului și Turismului, Politica
Comercială Comună A Uniunii Europene, <http://www.imm.gov.ro/ro/politica-comerciala-comuna-a-uniunii-europene/>

OCDE, Asistența umanitară,
<https://www.oecd.org/development/stats/humanitarian-assistance.htm>

Parlamentul European , BRIEFING Politicile UE - rezultate pentru
cetățeni, https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus14_ro.pdf

Parlamentul European, Corpul voluntar european de ajutor umanitar,
<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/security/20140226STO37007/corpul-voluntar-european-de-ajutor-umanitar-pentru-ajutarea-celor-in-nevoie>

Parlamentul European, Partenerii sudici,
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/173/partenerii-sudici>

Parlamentul European, Briefing Politicile UE - rezultate pentru cetățeni,
https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus08_ro.pdf

Parlamentul European, Briefing Serviciul de Cercetare al Parlamentului
European, <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-614632-Permanent-structured-cooperation-PESCO-FINAL.pdf>

Parlamentul European, Briefing, Balcanii de Vest: Strategia de extindere
2018,
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614736/EPRS_AT_A\(2018\)614736_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614736/EPRS_AT_A(2018)614736_EN.pdf)

Parlamentul European, Compactul PSAC civil: O amprentă mai puternică
a UE într-o lume conectată, complexă și contestată,
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI\(2018\)630295](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_BRI(2018)630295)

Parlamentul European, Extinderea Uniunii,
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/167/extinderea-uniunii>

Parlamentul European, Grupul de coordonare cu Marea Britanie
<https://www.europarl.europa.eu/ukcg/en/home>

Parlamentul European, Pace și securitate în 2018: o evaluare a consolidării
păcii UE în Balcanii de Vest,
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_STU\(2018\)621816](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_STU(2018)621816)

Parlamentul European, PE aprobă în mod oficial Acordul comercial și de
cooperare dintre UE și Regatul Unit,

<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/priorities/brexit/20210423IPR02772/pe-aproba-in-mod-oficial-acordul-comercial-si-de-cooperare-ue-regatul-unit>

Parlamentul European, Politica de securitate și apărare comună,
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/159/politica-de-securitate-si-aparare-comuna>

Parlamentul European, Politica europeană de vecinătate,
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_IDA\(2016\)595865](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/ro/document/EPRS_IDA(2016)595865)

Parlamentul European, Politica europeană de vecinătate,
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/170/politica-europeana-de-vecinatate>

Parlamentul European, Politica externă: obiective, instrumente și realizări,
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/158/politica-externa-obiective-instrumente-si-realizari>

Parlamentul European, Regimurile comerciale aplicabile țărilor în curs de dezvoltare, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/162/regimurile-comerciale-aplicabile-tarilor-in-curs-de-dezvoltare>

Parlamentul European, Relația UE – Kosovo,
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/kosovo_en

Parlamentul European, Spațiul Economic European (SEE), Elveția și Nordul, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/169/spatiul-economic-european-see-elvetia-si-nordul>

SEAE, Acordul de asociere cu Algeria,
https://eeas.europa.eu/sites/default/files/accord_association_fr.pdf

SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE),
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro

SEAE, Acordul de asociere cu Egipt,
https://eeas.europa.eu/archives/docs/egypt/aa/06_aaa_en.pdf

SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE),
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro

SEAE, Despre Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE),
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/73776/node/73776_ro

SEAE, Facilitatea europeană pentru pace - Investiții în pace și securitate,
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/46285/european-peace-facility-eu-budget-fund-build-peace-and-strengthen-international-security_en

SEAE, Joint Communication to the European Parliament and the Council – Improving Military Mobility in the European Union,
<https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/35410/joint->

communication-european-parliament-and-council-%E2%80%93improving-military-mobility-european_en

SEAE, Masurile restrictive (sanctiunile) aplicabile Siriei
https://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf

SEAE, Misiunea de consiliere a UE în Republica Centrafricană (EUAM RCA), https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/euam-rca_en

SEAE, Misiuni civile PSAC: EUAM Irak începe lucrul la Bagdad,
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36122/civilian-csdp-missions-euam-iraq-starts-work-baghdad_en

SEAE, Misiuni și operațiuni militare și civile,
https://eeas.europa.eu/topics/military-and-civilian-missions-and-operations/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

SEAE, Planificarea Militară Și Capacitate De Conduită (MPCC),
https://eeas.europa.eu/sites/default/files/mpcc_factsheet_november_2018.pdf

SEAE, Prioritățile parteneriatului UE-Azerbaidjan,
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/48244/partnership-priorities-between-eu-and-azerbaijan-reinforce-bilateral-agenda_en

SEAE, Spre o busolă strategică,
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89047/towards-strategic-compass_en

SEAE, Statul Major al Uniunii Europene (EUMS),
https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5436_en

SEAE, Strategia globală a UE, https://eeas.europa.eu/topics/eu-global-strategy_en

SEEA, Capacitatea civilă de planificare și conduită (CPCC),
https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5438_en

The “Berlin Process”
https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/berlin_conference_communique.pdf

UE, Dezvoltare și cooperare, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/development-and-cooperation_ro

UE, Acord între Uniunea Europeană și Japonia – Secțiunea A,
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157229.pdf#page=10

UE, Acord între Uniunea Europeană și Japonia – Secțiunea B,
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157228.pdf#page=198

UE, Acordul de asociere cu Israel, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2019-11/association_agreement_israel-eu_2000.pdf

UE, Agenția Europeană de Apărare (AEA), https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eda_ro

UE, Înființarea unei zone de liber schimb și relația cu Acordul OMC, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/march/tradoc_147664.pdf

UE, Operațiunea IRINI a Forțelor Navale Europene în Marea Mediterană (Task Force 464) la lucru, <https://www.operationirini.eu/>

UE, Parteneriatul Estic, <https://euneighbourseast.eu/ro/policy/>

UE, Tratatul de la Amsterdam pentru Modificarea Tratatului despre Uniunea Europeană, <https://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>,

UfM, <https://ufmsecretariat.org/what-we-do/>

ISBN: 978-606-37-1366-8